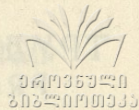

ენათმეცნიერება

თბილისი 1977

თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა
ИЗДАТЕЛЬСТВО ТБИССКОГО УНИВЕРСИТЕТА
TBILISI UNIVERSITY PRESS

ТРУДЫ ТБИЛИССКОГО УНИВЕРСИТЕТА
PROCEEDINGS OF TBILISI UNIVERSITY

т. 187 в.

041955020
3023010933

ЯЗЫКОЗНАНИЕ
LINGUISTICS

ТБИЛИСИ 1977 TBILISI

ენათმეცნიერება

ს ა რ ე რ ა ე ტ ი მ ა ჯ რ ე ჯ ბ ი ა

ი.ჯავახიანი /რედაქტორი/, მ.იანუშვილი, ნ.კობახიძე,
მ.მრეველიძე, გ.ჩამიშვილი, გ.ჩოგვა, ე.გუგუჩაძე /მრეველი/,
ვ.გუგუჩაძე, ნ.ქარგიშვილი, მ.შარაძენიძე.

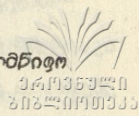
Р е д а к ц и о н н а я к о л л е г и я

И.И. Кавтарадзе /редактор/, Н.Г.Кадеишвили, Н.П. Колесников,
Т.Н.Мревлишвили, В.В.Пурцеладзе, Г.В.Рамিশвили, Г.В.Рогва,
Л.Г.Гегучадзе /секретарь/, М.В. Янкошвили, Т.В. Шарадзенидзе

E D I T O R I A L B O A R D

I.Kavtaradze (editor), N.Kadeishvili, V.Purtseladze, G.Ramishvili, G.Rogava,
L.Geguchadze (secretary), M.Jankoshvili, T.Sharadzenidze.

თბილისის შრომის წითელი რეზინის ორგანიზაციის სახელმძღვანელო

ურბნისკოლეჯის შრომები

Труды Тбилисского ордена Трудового Красного Знамени
государственного университета

187, 1977

ვებინთი გვარის ნასახარ მონათა საყრდენი ფუძის

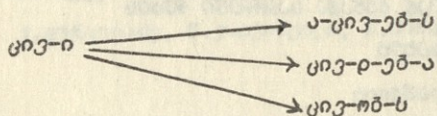
შესახებ

გიორგი გოგლაშვილი

ქართული მოქმედებითი და ვებინთი გვარის ფორმებს შორის მკვეთრად გამოხატული რაიონისპირებაა. ამავდროულად იმის მიყრდნობა ურთიერთობადაა, რაც იმაში მდგომარეობს, რომ "ერთი წარმართვის, მეორის მოძრუნებულ სახეს", კერძოდ, "ვებინთი გვარის ფორმები არის მოძრუნებული სახე მოქმედებითისა" ([1], 282). მოქმედებითისა და ვებინთის ფუძეთა ურთიერთობა კარგად იჩვენებს თავს ურთიერთის პარადიგმაში. "ვებინთის ფუძე როგორც I, ასევე II სურნის ფორმებში სათანადო მოქმედებითის ფუძეს ემყარება" ([2], 131). ამავდროულად, აღსანიშნავია ისიც, რომ ვებინთი გვარის II სურნის ფუძისათვის საყრდენია არა სათანადო მშენებელი I სურნის ფუძე, არამედ შესაბამისი მოქმედებითი გვარის მშენებელი II სურნის ფუძე ([2], 132). წარმოგვიჩინოს რასაკვირველი გამოყენების პირველი მშენებლის ანალიზის საფუძველი. ამავდროულად მიუთითებენ, რომ "სუფიქსიანი ვებინთი საერთოდ მოქმედებითი გვარის ფუძეს არ ვარაუდობს ამოსავლად. ყოველ შემთხვევაში ეს ასე იქნება, თუ საკითხს დიფერენციალურად განვიხილავთ. მუ-ნუბ-ნ-ა, მუ-ნუბ-ნ-უბ-ნ-ს წარმოგვიჩინებს ამოსავლად არა აქტიური ა-ნუბ-უბ-ს, არამედ მედიუმი ნუბ-ს: ძირ. კიდეც რუბ-ნ-ა და რუბ-ს. ერთი მხრივ, ა-რუბ-უბ-ს- მეორე მხრივ. ასევე, რომელიმე გან-მეორე-რ-ა - გან-მეორე-რ-უბ-ნ-ს წარმოგვიჩინებს ამოსავლად არა მოქმედებითი გვარის მშენებელი ა-მეორე-რ-უბ-ს, არამედ უშუალოდ სახელი მდინარე-ი" ([3], 109).

მიერთებისა და კანონის ფუძეობა ურთიერთმიმართების საკითხში არ
შეადგენს ჩვენი განხილვის საგანს. რაც შეეხება წასახელარ მშენა
ვნიშნის ფუძის სახელურთან მიმართებას, ვფიქრობთ, გარკვეულ
წინააღმდეგობები ახლავს.

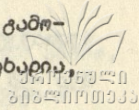
წასახელარ მშენა გვარის ფორმებს ურთიანეობისაგან დამოუკი-
რებლად, უშუალოდ სახელურთან მიმართებაში მიიჩნევა მ. ჯორჯიანი [2],
128/. ივანაშვიტა, რომ

არსებითი ამ დებულებისათვის ისაა, რომ "არის შემთხვევაში, როცა
სახელისაგან მშენა კი იწარმოება, მაგრამ მას გვარის მხარე ურთი
ფორმა და მისი სტატუსური /გარდაუვალი/ ვარიანტი მოკლებულია: ჩრდილი,
აჩრდილებს, ჩრდილებს /ჩრდილსაც ჩრდილებს", ხალებური სიზრდე, 1 თბ.,
1963, გვ. 152/, ან მხარე სტატუსური - ხილი: ხილსაც ხილებს /იქვე,
გვ. 152/, მაგრამ უკანასკნელ ფორმას მოქმედებითი და ვნიშნის არა
აქვს" [2], 128-129/.

ამათვისვე შევნიშნავთ, რომ ეს ფაქტი შეიძლება არ იყოს
გადაძინებული, რადგან ყოველი კონკრეტული შემთხვევაში არ უნდა ხდებო-
დეს ამოსავალი ფორმის გააძრება /ამჯერად ვნიშნისათვის კონკრეტულ-
ული მოქმედებითისა/, რადგან უნდა შევნიშნოთ მათგან მოკლებული, რომ-
ელიც საფუძვლებზე იწარმოება გარკვეული ფორმა სათანადო კონკრეტულ-
ული ფორმისა და ვნიშნის წინააღმდეგობა. ამგვარად, წარმოებული ფორმა ხში-
რად ხელისუფლების ხასიათს ატარებს /ძირ. ჩრდილებს, ხილებს, ვე-
ლება: ვაჟა/.

სამეცნიერო ღიფრატებაში შენიშნულია, რომ კუმბუცი ფუძეები
მშენაში შეკუმბული ფორმისა წარმოადგენს, ხოლო ა და ე ხმოვნებზე
დაბოლოებული სახელის ფუძეები მშენაში მოგვარ იკვებება [4], 25-
26/. სახელური ფუძე შეკუმბული ან ხმოვანმოკვებულია მშენის ფუძეა

Ընդհանուր թանգարան: Գեորգի-Գեորգի-Պո-Պո, Կարմիր-Գեորգի-Պո, Կարմիր-Գեորգի-Պո-Պո; Երեւան-Երեւան-Պո-Պո, Կարմիր-Պո-Պո, Կարմիր-Պո-Պո... Ենթադրյալ, որ Երեւանի մարզի քաղաքացիական ծառայության կողմից Երեւանի մարզի քաղաքացիական ծառայության ղեկավարի կողմից:

Բայց անկասկած կ'ընդհանրացնենք, որ Երեւանի քաղաքացիական ծառայության կողմից, որն իմ անձնական ծառայության ղեկավարի կողմից էր, որն անկասկած կ'ընդհանրացնենք / [5], 76 /. Ենթադրյալ, որ Երեւանի քաղաքացիական ծառայության կողմից էր, որն իմ անձնական ծառայության ղեկավարի կողմից:

Կարմիր Պո-Պո-Պո, իմ անձնական ծառայության ղեկավարի կողմից էր, որն անկասկած կ'ընդհանրացնենք / [6], 37 /. Երեւանի քաղաքացիական ծառայության կողմից էր, որն իմ անձնական ծառայության ղեկավարի կողմից:

Կարմիր Պո-Պո-Պո, իմ անձնական ծառայության ղեկավարի կողմից էր, որն անկասկած կ'ընդհանրացնենք / [7], 264 /. Երեւանի քաղաքացիական ծառայության կողմից էր, որն իմ անձնական ծառայության ղեկավարի կողմից:

Կարմիր Պո-Պո-Պո, իմ անձնական ծառայության ղեկավարի կողմից էր, որն անկասկած կ'ընդհանրացնենք / [3], 107-108 /.

/ Ենթադրյալ: [16] /

Երեւանի քաղաքացիական ծառայության կողմից էր, որն անկասկած կ'ընդհանրացնենք / [8], 536; [9], 208; [10], 79 /.

1 Իմ անձնական ծառայության ղեկավարի կողմից էր, որն անկասկած կ'ընդհանրացնենք / [8], 536; [9], 208; [10], 79 /.

ფუძისუფრონი ხმუნიის რაკარტვის მიტეგია არა 5, 3, თანხმუნიეში, არა-
 მერ -უნ /45/, -ა3/43/, რომღობი მომღვერთ სუფიქსის გაცვნიეში
 რუტორა. საკითხს ამგვარად ვერ რავსვამთ -ე /29/ სუფიქსის მი-
 მარე. ამ სუფიქსის ხმუნიეში ნაწილი ისტორიულად რაბსტრუქტიული არაა,
 ნასახელარნი მმენეში კი შერარეშიე ახალია. -ე /429/-ის მიჩნევას
 ხმუნიის რაკარტვის მიტეგად უწინააღმღევება აგრეევე ისიე, რომ ამ-
 გვარნივე არეცესს ვერ იწვეს ის თანხმუნიესუფიქსებში, რომღობიე რა-
 კარტულად აულისხმობენ წინა ხმუნიეში ნაწილს. მაგალითად, ცნობილია
 მოსაბრემა, რომ -25// (-5) ფორმიანტი მმენაში რა 5 ფორმიანტი სახე-
 ლისა გენელორად მფიფრე უკავშირეება ურემანეშს. ეს ურეი რა იგი-
 ვე ფორმიანტი, თავისი პირვანეული სახით /25/ შენახული მმენაში რა
5-ს /მრ. რიეცვის ნიშანი/ სახით წარმოეგენილი სახელეა ბრუნემაში
 ([117, 115]), მაგრამ 5-არნი მრავლეში სახელის ფუძე არ იც-
 ლემა: მერიარ-5-ი, მეფე-5-ი... ასევე შეიძლეობა საკითხის რასმა
 სხვა სუფიქსებში მიმარეე. ამ კითხვაზე პასუხის გეგმას მოთხმეც
ე /429/ სუფიქსის მიჩნევა ნასახელარ მმენეში ხმუნიის რაკარტვის
 მიტეგად. წინააღმვეგ შემჩხვევაში მოხსნეობა საკითხი მრავლ-
 ბითხობის -5 ფორმიანტის -უნ ფორმიანტიდან მომინარეობის შესახებ,
 რაე, ჩვენი აბრეი, ეწეს არ იწვეს.

გამოეფიქსია მოსაბრემა, რომ სუფიქსური წარმოება ვნე-
 ბითეშიის გვანეულია რა მას ისტორიულად უსწრეობა პრეფიქსული წარ-
 მოება, რომღობი შემეგომ გარკვეული ტიპის მმენეში შეიევალა სუფიქ-
 სურიე /[12], 310; [13], 70/. აქედან გამომეონარე, შეიძლეობა რა-
 სმულიეო საკითხი იმის შესახებ, რომ ფენელორად ევილი სახელური
 ფუძე რინანმა ვნეობითა წინამავალი პრეფიქსიანი ფორმისაგან აიღო.
 მაგ.: მკურ-ი: მ-ი-მკურ-ა /იგი/ - მ-მკურ-ე-ი - მიშვი-ი: გან-ი-
მიშვი-ა /იგი/ - გა-მიშვი-ე-ა. მეგობარ-ი: რა-ე-მეგობარ-5-ეს /მაე,
 იგინი/-- /რა-მეგობარ-ე-ეს რა სხვა!

1 მაგალითებს ვიმჩნებთ ი. იმნაიშვილის გამოკველევიდან [14],

საკრთხის ამგვარად ახსნა დასაძვებია, მაცრამ, ჩვენი ამერიკა,
ნაკლები რამაჯერებელი. ის ფაქტი, რომ ღ სუფიქსი ამავე ფუნქციის
გვხვდება სვანურსა / [8], 536; [3], 117/ და მეგრულში / [3], 121;
[15] 174/ და მიჩნეულია საერთო ქართული მხრფორმების სტრუქტურის
ერეშვებად / [3], 121/, ანგარიშგასაწავთა.

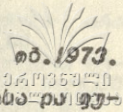
ნასახელარ მინათა ვნებინის ფუძეში დადასტურებული ყველა
ფონეტიკური ცვლილება შესაბამისი მოქმედებების ფუძეშია მომხდარი.

საკრთხის დადასტურებად, უფროსობა, არსებითი მინიშნებებია
ენიჭება ერთ ფაქტს: შენიშნულია, რომ ფუძეუკვანძული არსებითი სახელე-
ბი და ღ და ვ ხმოვნებზე დაბოლოებული ის ფუძეები, რომლებიც ბოლო-
ქარ ხმოვნებს არ ჰქონდადგენ მინურ ფორმებში, დაიხდავენ ვ თანხმო-
ვანს, რომელიც სპეციალურ დიფერენციალში კვადრატისებრილია როგორც
ხმოვანთგამყარნი / [5], 26/. ბინა -- და-ა-ბინა-ვა, ქინა---გა-ა-
ქინა-ვა, მინა---გა-ა-მინა-ვა, ხე-- გა-ა-ხე-ვა, ხურა-- და-ა-
ხურა-ვა, ახლა --და-ა-ახლა-ვა, უხე-- და-ა-უხე-ვა, ჯარა---
მე-ა-ჯარა-ვა და სხვ. იგივე ვ წარმოადგენილია შესაბამისი ვნებინის
ფორმებშიც: და-ბინა-ვა-ა, გა-ქინა-ვა-ა, ვა-მინა-ვა-ა, ვა-ხე-ვა-
ა, და-ახლა-ვა-ა, და-ხურა-ვა-ა, ვა-უხე-ვა-ა, მე-ჯარა-ვა-ა
და სხვ., სადაც მისი არავითარ საჭიროება არაა. ვ ამ ფორმებში სა-
თანადად მოქმედებინისთანაა შემორჩენილი.

ამგვარად, შეგვიძლია დავსკვნათ, რომ ნასახელარ მინების
ვნებინის გვარის ფორმები უფროსობა არა შესაბამისი სახელურ, არამედ
სათანადო მოქმედებინის გვარის ფუძეს.

მიღებულია 17.X.76,

ესუ ახალი ქართული ენის
კათედრა

1. Բ. Թ. Կ. Ի. Դ. Յ. , յաճախի ընդհանուր սահմանափակումը, ԹԺ. 1973.
2. Զ. Խ. Կ. Ի. Դ. Յ. , Զմեռի տարին հարմարատե հարմարություններ, ընդհանուր
 Դրոյի սահմաններ յաճախի, ԹԺ. 1975.
3. Բ. Թ. Կ. Ի. Դ. Յ. , ընդհանուր ընդհանուր Զմեռի տարին Զմեռի
 Զմեռի սահմաններ յաճախի ընդհանուր; Մարտի,
 ընդհանուր Զմեռի տարին ընդհանուր, 1973, 11.
4. Բ. Խ. Կ. Ի. Դ. Յ. , Զմեռի տարին Զմեռի տարին Զմեռի տարին
 յաճախի: ԴԶ, XIX, 1974.
5. Բ. Թ. Կ. Ի. Դ. Յ. , Զմեռի տարին Զմեռի տարին Զմեռի տարին
 ընդհանուր-Զմեռի տարին ընդհանուր; 1, ԹԺ., 1958.
6. Բ. Թ. Կ. Ի. Դ. Յ. , Զմեռի տարին Զմեռի տարին: յաճախի ընդհանուր
 ընդհանուրներին Զմեռի տարին սահմաններ յաճախի-
 ընդհանուր, ԹԺ., 1, 1957.
7. Զ. Խ. Կ. Ի. Դ. Յ. , -ԶՅ ընդհանուրներին Զմեռի տարին: Զմեռի
 ընդհանուրներին Զմեռի տարին, ԹԺ. 1976.
8. Զ. Խ. Կ. Ի. Դ. Յ. , յաճախի ընդհանուր սահմաններին: 11,
 ընդհանուր Զմեռի տարին, V-VI, 1940.
9. Բ. Թ. Կ. Ի. Դ. Յ. ; Զմեռի տարին ընդհանուր ընդհանուր Զմեռի տարին
 ընդհանուր յաճախի ընդհանուր, ընդհանուր. 1, ընդհանուր-
 ընդհանուր ընդհանուր, Զմեռի տարին ընդհանուր,
 1963.
10. Զ. Խ. Կ. Ի. Դ. Յ. , Զմեռի տարին/Զմեռի տարին/ ընդհանուրներին ընդհանուր
 Զմեռի տարին սահմաններին; ընդհանուր, Զ. 93,
 1960..
11. Բ. Թ. Կ. Ի. Դ. Յ. , ընդհանուրներին Զմեռի տարին ընդհանուր
 Զմեռի տարին ընդհանուրներին ընդհանուր ընդհանուր ընդհանուր
 Զմեռի տարին յաճախի; Զմեռի. 9, 1929.
12. Բ. Թ. Կ. Ի. Դ. Յ. , Զմեռի տարին ընդհանուր Զմեռի տարին սահմաններին-
 ընդհանուր յաճախի, ԹԺ., 1954.

13. *ღ.ბ. მ. ბ. ა. ძ. ე.*, პრეფიქსური და სუფიქსური ვრცობების ურთიერთობისათვის ქართულში: ქართულურ ენათა სტრუქტურის საკითხები, 11, 1961.
14. *ნ. ი. მ. ბ. ა. ნ. მ. ვ. ი. ღ. ი.*, ვრცობითი გვარის მბრძანა თავისებურებათა დეტალური ქართულში. დეტალი ქართული ენის კატეგორიის ძირები, ტ. 11, 1968.
15. *კ. რ. ა. ბ. ე. ღ. ი. ა.*, ვრცობითი გვარის წარმოებისათვის კონსტრუქციები: დეტალი ქართული ენის კატეგორიის ძირები, ტ. 19, 1976.
16. *ვ. მ. თ. ღ. უ. რ. ი. ა.*, III ტომის ვრცობითი წარმოება ქართულში: საფ. მიცნ. აკად. მთაბრ., ტ. 111, /9/, მბ. 1942.

Г. Б. Гоголашвили

ОБ ИСХОДНОЙ ОСНОВЕ СТРАДАТЕЛЬНОГО ЗАЛОГА
ОТЫМЕННЫХ ГЛАГОЛОВ

Резюме

В работе рассматриваются вопросы взаимоотношений основ действительного и страдательного залога отыменных глаголов. Делается вывод о том, что исходной формой основы страдательного залога отыменных глаголов является не соответствующая именная основа, а основа конверсионного глагола действительного залога.

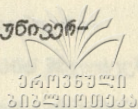

ÜBER DEN GRUNDSTAMM DES VOM NOMEN ABGELEITETEN

PASSIWERBS

(Zusammenfassung)

In diesem Beitrag wird die Wechselbeziehung der Stämme von nominalen Verben des Aktivs und Passivs behandelt. Auf Grund unserer Feststellungen bezieht sich der Stamm des nominalen Verbs nicht auf das Nomen selbst, sondern auf das von ihm abgeleitete aktive Verb.

Труды Тбилисского ордена Трудового Красного Знамени
государственного университета

187, 1977

კვლევის სახელმწიფო უნივერსიტეტის შრომები

ვახტანგ იმნაიშვილი

1948 წელს ა. შანიძემ გამოაქვეყნა ძველი ქართულის ერთი ახალი მწკრივი, რომელსაც შენეული კავშირებით უწოდა. ავტორი აღნიშნავდა: "ქართული ენის IX-X სს. ძველებში გვხვდება ფორმები, რომლებიც ვერ თავსდება ვერც ერთის აქამომდე ცნობილი მწკრივის ფარგლებში. წარმოების ძვალსაზრისით ისინი II სურვიას ეკუთვნიან-მათ ფუძეს ეყრდნობიან, მაგრამ ბევრ ურთავებ ყო სავრცობს, რომელიც I სურვიდან არის აღებული. ამის გამო ისინი რჩება რჩება ისინი იტენენ: სინტაქსური თავისებურებანი II სურვიის მწკრივებისა აქვთ (გარამადავი გმინები ქვემდებარეს მოხსრობითი შეიწყოებენ, პირი. რამაფრებას კ- სახელმწიფო/, ხოლო ერთი მოხსრობითი კავრტორის მიხედვით ისინი I სურვიის მწკრივთა რიგებში რგანან: ასვექტი უსრული აქვთ. რჩო მათ მომავალი აქვთ, კილო- მხრობითი ან კავშირებითი, გოგჯერ მრძანებითი. ამგვარად, ფუნქციით ისინი ეჭვლებიან მწკრივს, რომელიც I კავშირებითის /ან I მცობაპის/ სახელით არის ცნობილი. მაგალითი: "საფურქვნი იგი მისცეს სხუთა მოქმედთა, რომელიცა მ ი ს ც რ ი ა ნ მას ნაფოფი ჟამთა მათთა /მათ. 21, 410/. აღნიშნული რჩებულებიანი მწკრივი უთუო მუხრული წარმოშობისაა. ამბავ მიუთითებს რბივქვური წ ინფიქსის ჩასმა გმინის ფუძესა რ ყო სავრცობს შორის: მ ე წ ი რ რ ი ს /მან იგი/, მაგრამ: მ ე წ ი რ - წ რ ი ს /მან იგინი//".

I ნაკითხულია მოხსენებად ახალგაზრდა მეცნიერთა წრის სხდომაზე 1973 წელს.

წელს ვერ ახსნა მ ი თ გ ი } ს ე ნ ნ თ რ ი /2/, ხოლო ა.შენიძე 1945 წელს გაკვირით შეეხო მსგავს ფორმებს და აღნიშნა, რომ "ეს გა-
ხლავთ პარაქლეტნი ფორმა 11 კავშირებშიც, რომელსაც, ყოფილი ფორმან-
გის ჩაწვინს გამო, ასევეც უცვლია და სრულის ნაცვლად უსრული მიუ-
ღია, როგორც სინტაქსური კონსტრუქცია შეუწარმუნებია. ასეც ფორმა
უფრო მეტად ნაჩვენებია" /3/.

ანალოგიურ ფორმებს ყურადღება მიიქცევს ა.ჩინოშვიდი¹
/4/, /5/ და კ.კაკელიძემ, რომლის სიტყვებშიც ასეც ფორმები
აჩნის "არაჩვეულებრივი, თითქმის დიდივეფორმი ფორმები მდინისა" /6/.
შეიქმნა კავშირებშიც ფორმები გამოავლინეს კ.ბანელიამ /7/ და
ი.მინაიშვილმაც /8/. ი.კვიციანიც საგანგებოდ გამოამატებდა ყურადღე-
ბა შეიქმნა კავშირებშიც ფორმებზე და კიდევ 6 ახალი წიგნიც დაუ-
მატა აქამდე ცნობილთ /9/, (/10/ 185-186). დასასრულ, ამ იშვია-
თი მწკრივის კიდევ 8 მაგალითი აქვს დამოწმებული თავის საერთო-
რომ პოსტგრაფიკაში შ.სარჯველიძეს /საქობი, მიიღობის, დასტობით,
დაიძინობით, განისუფნობი, მიიღობის, დაკვირვობის, განისუფნობის/
(/11/, 309-310).

რაც შეიქმნა კავშირებშიც ფორმები ძველ ქართულში ძალ-
ზე იშვიათად გვხვდება, ცხარია, ყოველი ახალი გამოვლენილი წიგნი-
ში დაგვიხმარება ამ მწკრივის ისტორიის უკეთ გაგებასა და შეს-
ნაჯარში.

1 ავტორი მ ი ს ც თ რ ა ნ ტვიის ფორმებს შეიქმნა კავშირებში-
თარ კ ა რ ზეის, არამედ ნამდვილ უსრულის სხვადასხვა ვარიანტებ-
ზეც /ნამდვილ უსრულად, არქაულ ნამდვილ უსრულად, ნამდვილ უსრულის
ხორციელებით/ , შემცალა აღნიშნავს, რომ "ყველგან ამ არქაულ
ნამდვილ უსრულს კავშირებშიც მნიშვნელობა აქვს".

წერის / *Ms. 11 281* / ფურცლებზე შენუელი კავშირებითის მქროვის
14 მაგალითი გვხვდება. ერთი ძეგლისათვის ეს მცირე რაოდენობა
განსაკუთრებით, ეს გავითვალისწინებთ იმას, რომ დღესდღეობით სამეც-
ნიერლო დიფერენციალში ცნობილია ამ მქროვის ხმაურების მხოლოდ 39 შემ-
თხვევა, აღნიშნული 14 მაგალითიდან 4 უკვე ცნობილია სპეციალისტები-
სათვის. ესაა ბრწყანული ხელნაწერიდან გამოვყვედრებული "საბა პაღეს-
ტონელის ცხოვრებაში" კ. კუკელიძის მიერ შენიშნული ფორმები: ებიარხო-
რიან, აღასრულჩოქიან, ყოქიან, განათოქიან. საკულისხმისა, რომ მთლი-
ვად მინა ერთსა და იმავე 81-ე ფურცლებზეა თავმოყრილი. ეს ფორმები უკ-
ვე აღწესებულია და მათზე ყურადღებას აღარ შევარჩევებთ. დანარჩენი 10
მაგალითი აქამდის ცნობილი არ ყოფილა. ამათგან 3 წინმეში გვხვდება
"ეფთხის ცხოვრებაში", ერთი "საბას ცხოვრებაში" შემოუნახავს, ექვსი
კი "ჯერასიძის ცხოვრებაშია" დაცული. აღნიშნულ თხზულებებს მოეპოვე-
ბათ სხვა ვარიანტები ეს რედაქციები¹. ეს სამუშაოდან მოგვცემს ერთ-
მანეთს შევუპირისპირდით ჩვენთვის საინტერესო ფორმები სხვადასხვა ნუ-
სხებიდან.

მივიწარმოთ მაგალითები:

1-2. და ამისა შემდგომად გვუპოვები, რაჟთა მ მ მ ნ ნ ე ე -
რ რ რ რ ყოველი, რაჟთა გრემიებს ჩემიან. მიუგო წმიდამან და ჰრქუა:
მე ვუპოვებნი სიწმიდესა შენსა, რაჟთა მ მ მ ნ ნ ე ე ს ე ე რ რ რ რ ვე-
რებათა შენთა ღმრთისა მიმართ / ევთ. 190 ო /.

ს ნ ნ .43 ხელნაწერი / ნ. მარის მიხედვით, 175 ცაგარლით /
დაცულია ამავე თხზულების ვარიანტი, რომელიც ძალიან ახლოს დგას ბრწყ-
ანულთან. იქ იკითხება: გუპოვები, რაჟთა მ მ მ ნ ნ ე ე რ რ ყოველი,
რაჟთა გინდეს ჩემიან. მიუგო წმიდამან და ჰრქუა²: მე ვუპოვებნი სი-

1 "საბას ცხოვრების" პარალელურ ნუსხაზე, რომელიც ათონზეა დაცული,
სამწუხაროდ, ხელი არ მიგვიწვდა.
2 ხელნ.: ჰრქუ.

მას შინა და შ ა მ მ რ ი ა წ ნუნნი და მცირე რუნი საგანა, და
რამა ყოველია ურთაბაი რ ა წ ა მ მ რ ი ა წ ნამი იტი
უძილად ვიძირე განთიადიდე ავრიაკუსა ჭსადმონებთა /ჯერ.365V/.

7-8-9. რუსა ურთა მკუჭებს ნიძიასა და მას რამდენიმე
მატკანნი სუნაკვირისაგან და ნახევრის მიხსან, რამა ურთაწის, და
ნ ე მ მ რ ი ა წ ნუნნი ფილი ფილი და შ ა მ მ რ ი ა წ ნუნნი
და ა ლ ა წ მ მ რ ი ა წ სანთელი, რამა იკიხვიდენ რამიხ ნიჭ-
სა /ჯერ.366 ლ/.

უკანასკნელი ნ მაგალითი "ჯერასიმის ცხვრებობანა"
აღებულნი. ანსებობს ამ მხებულგობის სხვა რედაქციაც /ff -188 ხუნა-
ნუნნი/, რამდენიმე შეკუთნი კავშირებობის მწკრივი არაა გამოყენე-
ბული. იქ საერთოდ სხვა კონსტრუქციის ნინადადებობა ნახიარნი, ჟე-
მცა მტკჯერ შევიჩინსპირებმა მანცე ხერხებმა. ასე, მაგალითად, რ ა -
წ ა მ მ რ ი ა წ და ა ლ ა წ მ მ რ ი ა წ ფორმების შესაფუთ-
სად ხუნებულ ხუნაწუნნი იკიხებმა შესაბამისად. რ ა წ ა მ მ რ ი ა წ
და ა ლ ი წ მ ე მ ე ე წ .

10. ურთაწა, რამა მანათსა და ავრიაკუსა ა ლ ა ს -
რ უ ლ მ რ ი ა წ კანნი/საბა 69 ლ/.

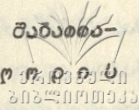
მეომომყვანნი მაგალითებს უნდა დაუთმოს კიდევ 4 მხარი
ფორმა, რამდენიმე "ეგვიპტის ნინასწარმეფეველები" იერუსალიმურ-
მკურ რედაქციებში მოიპოვებმა.

11. არა შეგებენ სამოსელსა მათსა, რამდენა-იტი ჰმსა-
ხუნებდენ, რამეჟ ნიძიას არს, და შ ე ე ი მ მ ს მ რ ი ა წ სამო-
სელი სხუაჟ, რამამს შევიძობიან ფაქად /ეგვიპ.42,14/.

12. შერე რე შენნიკვიდე კიკანსა ცხვრისაჯეს რიხი-
რე და ჯმე მრთაბაგან და ვერძი ცხვარაბაგან ურთიხნი შ ე -
წ ი მ მ რ ი ა წ /ეგვიპ. 43,25/.

13-14. ამას იფუტს უფალი რმერნი. მჭე იტი, რამდენ
არს ემსა. მას შინაგანსა, რამდენი ჰხედავს მის-აღმოსავლად,

იყოს დაქვეყნებული ნაშრომების დაბეჭდვის საფასურისა და ხარჯების მისი დაფარვის
სა და ნაწილობრივად დაფარვის საფასურის დაფარვის საფასურის დაფარვის საფასურის
/ვ.გ. 46, 1/.

დ. კვიციანიძე ავტორისა და "ქართული კავშირები" /იხილეთ, რე-
დაქცია რედაქციის მიერ / კავშირების / მწერების ნიშანი ნ სუბ-
სტრუქტურის, რედაქციის ქართული ხელმოწერის / ავტორის უწყვეტის ხელმოწერის,
II ხელმოწერისა და III ხელმოწერის / მწერების მანერმეტივი არის.
ამიტომ არის, რომ ქართული კავშირებისა და ქართული ხელმოწერის
ფორმები /იხილეთ, რედაქცია რედაქციის მიერ / კავშირებისა და უწყვეტ-
ის ხელმოწერის ფორმები / განუყოფელი უნდა იყოს " (/10/, 190). ამი-
ტომ, მაგალითად, ქ ა მ რ ი ა ნ ფორმა შეიძლება ქართული კავშირ-
ების იყოს და ქართული ხელმოწერის. ეს სახელობის რედაქცია მწერების
კონკრეტული შემთხვევაში, ამას გამოავლინებს კონკრეტული: ეს წარსული
რედაქცია იმის გამოვლენის მიზნით ივარაუდება, მწერის ხელ-
მოწერისა, ლექსი მისთვის რედაქციის ივარაუდება-კავშირებისა. ჩვენს
შემთხვევაში განსახილველი მხრები ყველაზე მომავალი რედაქცია გამოიხა-
ველია, ამიტომ უკლებლივ ქართული კავშირების მწერის ფორმებიდან
გვაქვს საქმე.

დ. კვიციანიძის გამოკვლევაში ნაშრომები: "ქვეყნობის
არ ჩანს / და შეიძლება არც ამის შემდეგ გამოჩნდეს / მერვე პირის
ფორმები, მაგრამ, რაკ პირველი პირის ფორმები იყო, ... ც ბ ა რ ი ა ,
მ ე რ ე უ პ ი რ ი ს ფორმები ი ვ ე ნ ე ბ რ ა " (/10/, 190
/ხაზი ჩემი ვ.ი./.

მაგალითად, მ რ ი მ ე ნ ე რ ი რ ი ა მ რ ი მ ე ნ ე რ ი რ ი ა
რ ი ა მ ვარაუდს ხორცს ასხამს. უნდა აღინიშნოს, რომ II პირის
ქართული კავშირების კონკრეტული 4 მაგალითი გამოავლინა მ.საჩხველადმი-
აყ. ესენია: ს მ ე რ ი , რ ა მ გ რ ი , რ ა ი მ ე რ ი ,
გ ა ნ ი ს ე ნ ე რ ი (/ 11/, 200).

ყურადღებას იქცევს ერთი რამ: რაც ქართული კავშირები-

Թեև Գործարարների Կոնգրեսը մեծ շահեր է բերում, սակայն ինչպես և անհատական ձևերով, այդպես էլ Կոնգրեսը չպետք է հանդիսանա անհատական ձևերի փոխարինողի, որովհետև անհատական ձևերը ևս չեն կարողանում ապահովել անհատական ձևերի օգուտը և չեն կարողանում ապահովել անհատական ձևերի օգուտը:

Թոմսերի արժեքը - Թոմսերի արժեքը $\$$ / Երև. 190 Կ /
 Թոմսերի արժեքը - Թոմսերի արժեքը $\$$ / Երև. 190 Կ /

Թոմսերի արժեքը - Երև. 203 Կ /

Թոմսերի արժեքը - Երև. 365 Կ /

Թոմսերի արժեքը - Երև. 366 Կ /

Թոմսերի արժեքը 10 - Երև. 43, 25 /

Թոմսերի արժեքը 10 - Երև. 41, 6; 41, 6 /

Թոմսերի արժեքը 10 - Երև. 41, 6; 41, 6 /

Սակայն անհատական ձևերի օգուտը, այսինքն, չպետք է հանդիսանա անհատական ձևերի օգուտը:

Թոմսերի արժեքը - Երև. 21, 41 /

Թոմսերի արժեքը - Երև. 3, 14 /

Թոմսերի արժեքը 0 - Երև. 18, 22 /

Թոմսերի արժեքը 0 - Երև. 18, 22 /

Թոմսերի արժեքը 0 - Երև. 18, 22 /

Թոմսերի արժեքը 0 - Երև. 25, 21 /

Թոմսերի արժեքը 0 - Երև. 30, 36 /

Թոմսերի արժեքը 0 - Երև. 25, 13 /

I Կոնգրեսներում մեծ շահեր է բերում, որովհետև անհատական ձևերը չեն կարողանում ապահովել անհատական ձևերի օգուտը և չեն կարողանում ապահովել անհատական ձևերի օգուտը:

աղոթական 0- աղոթական **Բ** /Թամ.25,26; 38,4/
 աղոթական 0- աղոթական **Բ** /Թամ. 38,24/
 քանոնական 0- քանոնական **Ջ** /Թամ.30,18; 30,19/
 քանոնական 0- քանոնական **Բ** /Թամ.30,20/
 քանոնական 0-քանոնական **Բ** /Թամ.37,21/
 Թարգմանական 0- Թարգմանական **Ջ** /ԸՅ.6,14/
 թղթական **Pl.t** - թղթական 0 /Եր.31,23/
 Եղեղանական 10- Եղեղանական **Ջ** /ՅՅ.44,17;44,19/
 Երուսաղեմական 1, Երուսաղեմական 0- Երուսաղեմական **Բ**
 /ՅՅ.44,19/

քաղցրական 10- քաղցրական **Ջ** /ՅՅ.44,19/
 քանոնական 10- քանոնական **Ջ** /ՅՅ.44,20/
 շեմական **Տ** - շեմական **Տ** /ԸՄ.41,28/
 Թատար **Ի** - Թատարական **Բ** /ԸՅ.24,8/
 Թաճարական **Ի** - Թաճարական **Բ** /ԸՅ.26,6/
 Թանկարկույթ 0- Թանկարկույթ **Բ** /Ի մզ.16,16/.

Այսպես ընտրված են Մերձուրի յոթնորոշի մասերը նկատի ունենալով
 դեպի I և II յոթնորոշի. հատկապես հան, աստի ինչպես յոթնորոշի-
 ական Երուսաղեմական, հարձակ թերահատկությունը ինչպես մեծագույն
 կերպով են. հիշենք ինչպես Մերձուրի յոթնորոշի ինչպես I
 յոթնորոշի 21-դր հին ժամկետներ, II յոթնորոշի 3-16-
 դր. մտնում էր միայն ժամկետներ յոթնորոշի. սովորավոր ինչպես
 ինչպես, համ I և II յոթնորոշի յոթնորոշի անմասն կոնսերվացիոն
 ինչպես ինչպես Մերձուրի յոթնորոշի. ինչպես յոթնորոշի, համ II յոթ-
 նորոշի յոթնորոշի յոթնորոշի աստի ինչպես /Երեւ,
 կոնսերվացիոն ժամ, 3-րդ. հին յոթնորոշի անմասն յոթնորոշի, 3-րդ
 կոնսերվացիոն Երուսաղեմական /, յոթնորոշի I յոթնորոշի /յոթնորոշի անմասն,
 կոնսերվացիոն, յոթնորոշի/.

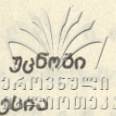
Հիշենք համ ինչպես ինչպես ինչպես ինչպես ինչպես ինչպես

საქართველოს
საგარეო ურთიერთობების
მინისტროს
საგარეო ურთიერთობების
სამსახური

მ ი მ ი ნ ჯ ს ე ნ მ რ ი ფ რ ი მ ე ბ ს , შ ე ი ძ ლ ე ბ ა შ ე ვ ნ ი შ ი ნ მ : ს ი ნ . 43
ხ ე რ ნ ა ნ ე რ ი ს რ ე პ ა ე ტ რ ი ს მ ა მ ნ ა ც ე ლ ა რ მ ა მ ა მ ა რ შ ე ვ ე ლ ო ე ბ მ ა რ ა რ ე ტ ო რ ი
მ ი მ ი ნ ე ე რ ი მ ე ე ლ ა მ ი მ ი ნ ჯ ს ე ნ ე ბ რ ე ე , ი ს ე მ ი მ ი -
ნ ე ე რ მ ლ ა მ ი მ ი ნ ჯ ს ე ნ მ , მ ა გ რ ა მ უ პ ი რ ა ტ ე ს ო მ ა მ ი ს ც ა II
კ ა ვ ე ი რ ე ბ ი მ ი ს ფ რ ი მ ე ბ ს . შ ე ს ა ძ ლ ო ა , ა მ შ ე მ მ ხ ე ვ ე ა შ ი გ ა ვ ე ლ ე ნ ა ი მ ა ნ
ი ე რ ი ნ ა , რ ო მ შ ე რ ე უ ლ ი კ ა ვ ე ი რ ე ბ ი მ ი ს ა გ ა ნ II კ ა ვ ე ი რ ე ბ ი მ ი ს ფ რ ი მ ა შ ე -
ლ ა რ ე ბ ი მ ა პ ვ ი ლ ა რ - რ ი რ ა მ ო ლ ო ე ბ ი ს მ ე ე ა ნ ი კ უ რ ი რ ა მ ო შ ი რ ე ბ ი მ ი მ ი ლ ე -
ბ ა ლ ა გ ა რ ლ ა ა მ ი ს ა , პ ი რ ო პ ა პ ი რ ი რ ა მ ა ტ ე ბ ი ს მ რ უ ნ ე ვ ი ს შ ე ც ე ლ ა ც . ა ლ ა რ
ა რ ი ს ს ა ჭ ი რ ო , მ უ მ ც ა ა მ ფ ა ე ტ რ ი მ ს გ ა რ ა მ ნ ე ვ ე ე ტ ო მ ნ ი შ ე ვ ე ე ლ ო ბ ა ა რ უ ნ -
ლ ა ჰ ე რ ი მ ე . ე ო ვ ე ლ შ ე მ მ ხ ე ვ ე ა შ ი , ა ხ ლ ა ძ ნ ე ლ ი ა გ ა რ ა ჭ რ ი მ ი მ ე ე ვ ა ს ,
მ უ რ ა მ ო ს ა მ რ ე ბ ი მ ს ა რ გ ე ბ ო ლ ო მ ო ბ ა ს ი ნ . 43 ხ ე რ ნ ა ნ ე რ ი ს რ ე პ ა ე ტ რ ი ს ,
რ ო მ ე ს ა ც ი მ ი რ ო ო ს ა მ ე ვ ი ს ა ლ ბ ა მ ძ ნ ე ლ ა რ გ ა ს ა გ ე მ ლ ა ნ ა ც ე ბ ო ბ მ ა რ ე -
ბ უ ლ შ ე რ ე უ ლ ი კ ა ვ ე ი რ ე ბ ი მ ი ს ფ რ ი მ ე ბ ს უ ფ რ ო მ ა რ ტ ო ვ ი ლ ა ე ვ ე ლ ა ს ა მ ე ვ ი ს
ა პ ვ ი ლ ა რ გ ა ს ა გ ე მ ი ფ რ ი მ ე ბ ი მ ე ც ე ლ ი ბ ა .

მიღებულია 25.X.76.

მსუ ახალი ქარტული
ენის კატეორა

1. ა. შ ა ნ ი ძ ე , მწვერვლთა მოძღვრებებისათვის. V. სხვა უცნობი /
მწვერვლი ქართულში: მსუ სამეცნიერო სტუდია
/ 1948 წ. 31 მანისი-5 ივნისი/. მუშაობის გეგმა
და მოხსენებებითა ლეონიძე, გვ. 18.
2. Деяния трех святых близнецов мучеников Спевсипа, Еласипа и Меласипа. Грузинский текст по двум рукописям X века исследо-
вал, издал и перевел Н. Марр: ЗВОИРАО, ХУП, 1906, стр. 296-297.
3. ა. შ ა ნ ი ძ ე , მწვერვლთა მოძღვრებებისათვის. I საბი მწვერვლის
წარმოების თავისებურებანი ძველს ქართულში:
საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, გ. VI, №10, 1945, გვ.
843.
4. ა რ ნ . ჩ ი ქ ი ძ ე ა ვ ა , პერმანსიკის /"ხორციეობის"/ ისტო-
რიული აპოკრიფისათვის ქართული ძმების ურველი-
ბის სისტემაში: საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე,
გ. 11, №1, 1943, გვ. 94.
5. ა რ ნ . ჩ ი ქ ი ძ ე ა ვ ა , ერცატიული პონსტრუქციის პრობლე-
მა იბერიულ-კავკასიურ ენებში. I. ნომინატიური
და ერცატიული პონსტრუქციის ისტორიული ურთი-
ერთობა ძველი ქართული სალიტერატურო ენის მო-
წარმომადგენელი მიხეილაძე, თბილისი, 1948, გვ. 59-65,
123-125.
6. ვ. ვ ე ვ ე ლ ი ძ ე , ცხოვრება საბა პატრიარქისა /გამოკვლე-
ვა/: კომუნა, 11, 1946, გვ. 136.
7. К. Д. Данелия, Древнегрузинские версии Пророчества Иеремии и
их язык (Автореферат кандидатской диссертации), Тбилиси, 1965, стр. 19.

8. ი. ი. მ. ბ. ა. ნ. შ. ვ. ი. ლ. ი., საკითხავი წიგნი ძველ ქართულ ენაში,
11, თბილისი, 1966, გვ.231.
9. ი. ვ. ი. ვ. ბ. ა. ძ. ე., უწყვეტის ხელმეორეხის მწკრივი ძველ ქართულ ენაში,
ში: ძველი ქართული ენის კაფერის შრომე-
ბი, 7, 1961, გვ.247-249.
10. ი. ვ. ი. ვ. ბ. ა. ძ. ე., შერეული ხელმეორეხის მწკრივი ძველ ქართულ ენაში,
ში: თრითნი /საიუბილეო კრებულ, მიძღვნი-
ლი აკაკი შანიძის რაბაქობის 80 წლისთავი-
სადმი/, თბილისი, 1967.
11. ზ. ს. ა. რ. ხ. ვ. ე. ლ. ა. ძ. ე., ქართული ენის ისტორიული ფონეტიკისა
და გრამატიკის ძირითადი საკითხები /V-
XV სს./, სარისერტაციო ნაშრომი ფილოლოგი-
ის მიცენიერებათა რეკონსის სამეცნიერო ხა-
რისხის მოსაპოვებლად /მანქანაზე გადამეჭ-
რილი/, თბილისი, 1973.

В. И. Имнашвили

ЕЩЕ РАЗ О СМЕШАННОМ СОСЛАГАТЕЛЬНОМ В ДРЕВНЕ-
ГРУЗИНСКОМ ЯЗЫКЕ

Р е з ю м е

В памятниках письменности древнегрузинского языка изред-
ка встречаются формы глаголов, известные под названием смешан-
ного сослагательного. К малочисленным известным примерам мы
добавляем еще 14. До настоящего времени было известно всего
4 формы II лица данной скривы. Нам удалось обнаружить еще две.

Все проанализированные формы смешанного сослагательного

в различных списках древнегрузинских памятников почти в равной пропорции заменяются формами I и II сослагательного. Объясняется это, видимо, стремлением устранить малопонятные древние формы.

W. Innaischwili

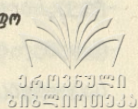
NOCHMAL'S ÜBER DEN GEMISCHTEN KONJUNKTIV
IM ALTGEORGISCHEN

(Zusammenfassung)

In den Schriftdenkmälern des Altgeorgischen findet man zuweilen verbale Formen, die als gemischter Konjunktiv bekannt sind. Den nicht zahlreichen bekannten Beispielen fügen wir noch 14 neue hinzu. Bis heute waren nur 4 Formen der II Person dieser Kategorie bekannt. Es gelang uns noch zwei weitere Formen festzustellen.

Alle analysierten Formen des gemischten Konjunktivs sind in verschiedenen Fassungen der altgeorgischen Texte durch die Formen des I und II Konjunktivs fast in gleichem Verhältnis ersetzt. Es ist anzunehmen, daß die Ursache dieses Prozesses die schwerverständlichen alten Formen waren, welche durch die verhältnismäßig leichten und für alle verständlichen Formen ersetzt worden sind.

აზიის ოკეანის ნიშნის რეკონსტრუქციის საბუნებისმეტყველო
კვლევების ინსტიტუტი

Труды Тбилисского ордена Трудового Красного Знамени
государственного университета

187, 1977

ბუნებისმეტყველო საბუნებისმეტყველო კვლევის
ინსტიტუტი

ქვემოთაა მოხსენიებული მკვლევარი და მკვლევარული მუშაობის
შედეგად სურს უფრო და უფრო ღრმად იჭრება თანამედროვე რეკონსტრუქციის
სფეროში. ეს არ იქნება "ბიანის" მკვლევარი იმ შემთხვევაში,
მეტი ვინაობისთვის საკითხების კვლევისას საკუთრივ რეკონსტრუქციის
შედეგების შემდეგ მკვლევარსა და მისი მკვლევარული ძალის
შედეგად ხერხის გონივრული რეკონსტრუქციის გამოყენებით.

მკვლევარს ცნობილია, კლასიკური ვინაობისთვის მუშაობის
შედეგად ვინც შეესაბამება რეკონსტრუქციის ახალი ძალის ხერხები და
მუშაობის, იქნება ეს რეკონსტრუქციის ახალი მეტი ვინაობის რეკონსტრუქციის
სფეროში, ჩვენს საკუთრივ რეკონსტრუქციის უფრო-უფრო მკვლევარული ძალის
კვლევა. ამასთანავე ვინაობის უფრო-უფრო ახალი ძალის რეკონსტრუქციის
შედეგებისას, მკვლევარს გამოსაძვირებელია ახალი ძალის ახალი მუშაობის
და ხერხების მკვლევარული [1] 3/.

სტრუქტურული რეკონსტრუქცია შეესაბამება ახალი უფრო-უფრო
ვინც შეესაბამება რეკონსტრუქციისას. მეტი ახალი გამოკვლევების, იქნება ის
მკვლევარული რეკონსტრუქცია, უფრო-უფრო რეკონსტრუქცია, მკვლევარული რეკონსტრუქცია
მეტი სხვა, რამაც შეესაბამება ვინაობის კვლევის რეკონსტრუქციის სრულ-
ყოფილია შეესაბამების საფრთხე, რა უნდა გვეჩვენოს ამის საინფორმაციო?

ამხერხად აქ გამოკვლევების უფრო, მეტი უფრო-უფრო და
მეტი ძალის საინფორმაციო საკითხის გარკვევა. საბუნებისმეტყველო, კვლევების
გამოყენებით მკვლევარული ძალის გამოყენება სტრუქტურული მეტი ვინაობის

რთვე სალიტერატურო ქარხელებში. აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ უკანასკნელ ხანებში მივყვავლებს ანალიზის, სინთეზისა და სტატისტიკის საკითხებს იგი ყურადღებას აქცევს საჯ.სსრ მიყვანიერებათა აკადემიის ენათმეყვნიერების ინსტიტუტი, რომელიც გამოსცა რამდენიმე საინტერესო სო კრებულები [2], [3]. მასში გამოქვეყნებული შრომებიდან ჩვენს ყურადღებას იყვრებს გ.კვარაცხელიას [4], ე.აბულაძის [5] და რ.მეივინს [6] სტატუები, რომლებშიც ახალი მეთოდებია მომარჩვებული.

ტრმინი გრატუბა აქ ნახმარია ჩვეულებრივი გაგებით. ე.ი. იგი გულისხმობს იმ ძირითად სტრუქტურულ ერთეულს, რომელიც შეიის მოცემული ენის ნერნილობით სისტემის ვარნიანტში. რთა საუბარია გრატუბათა სიხშირებზე, უნდა გვახსოვდეს ის აღბათობრივი მომენტი, რაც ენის კონკრეტულ გამობატულებას ახლავს. სახელობრ, რაც უფრო მეტრია ენაში გრატუბათა რაოდენობა, მიო უფრო ნაკლებია შესაძლებლობა სასურველი გრატუბის არჩევისა. შემულის ნათელსაყოფად ერთმანეთს შევუპირი-სპირით ქარხელებისა და ატბაბურის გრატუბები. თანამეორთვე ქარხელები 33 გრატუბაა, ხოლო ატბაბურში 56 ნიშნიოთა გადმოცემული 65 ტონება [7], 102/. ქარხელების ნებისმიერი გრატუბის /მაგ. ა-ს/ ხომილება უფრო მეტია, ვიძრე ატბაბურისა, რადგანაც ჩვენს ენაში 33-დან ერთის ხომილებაა შესაძლებელი, ხოლო ატბაბურში 56-დან ერთისა.

უბათა, რომ ნმინდა თორიული ინტერესი, რომელიც გრატუბათა სიხშირის შესწავლას მოუპოვებ, განეკუთვნებო ბოგადი ენათმეყვნიერების სტრუოს. რაც შეეხებო პრაქტიკულ მიზნებს, რამყარებულს გრატუბათა სიხშირის განსაზღვრებზე, იგი მოიყავს გამოყენებითი ენათმეყვნიერების არეს და ამდენად ჩადებო დღევანდელთისათვის რამახასიათებელი საჭირბორთოთ საკითხთა წყობაში.

გრატუბათა სიხშირის გათვალისწინებოთ შესაძლებელი გაბ-პა ხელიოთ საბეჭდი მანქანების შრიტვების გეგმობრივი განლაგება.

ასეთ მანქანებში სარკვევებელი, მუშაობა და უსახელო ზედმის მოქმედებების არეში სწორედ ხშირად ხმარებული გრადუდების აღმნიშვნელი ბილი განლაგებული. იშვიათად ხმარებული ასეთების შემცვეს წევსა ზედმის მუშაობის ხედა და ეს მონიჭებები საბჭოთა მანქანის განაპირა მხარე-ებზეა განლაგებული. ერთმანეთს რომ შევუძაროთ ქარხნული და რუსული სა-ბჭოთა მანქანები, დავინახავთ, რომ სხვადასხვანაირია მონიჭებების გან-ლაგება, რადგანაც ამ ენებში განსხვავებულია სიხშირე სათანადო მჭერე-ბისა.

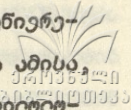
ძალიან მნიშვნელოვანია გრადუდათა სიხშირის ცოდნა სასტამბო საქმიანობაში, საგლედეგრადო საქმეში, უმძნურეობო ენისათვის ანბანის შეუმინის დროს და სხვა.

ეს ნივთსწარ გვეცოდინება, რომელი მჭერაა ხშირად ხმარე-ბული, მაშინ მის აღსანიშნავად შეიძლება იქნება ნაკლებად რთული მთხაბულოების მოხრე გრადუდა / *უდაპ.ნიშანი*/. იშვიათად ხმარებულ მჭე-რათა აღნიშვნა კი უფრო რთული ნიშნით /გრადუმიტი/ იქნება მიზანშეწო-ნილი.

საკითხავია, როგორია გრადუდათა სიხშირე ქარხნულ სალი-ტრადურის ენაში?

თანამედროვე სალიტრადურის ქარხნის სიხშირეს იკვლე-ბენ. ა. ელიაშვილი და თ. გაჩეჩილაძე. /8/. მათი ანალიზი მოიცავს 100.000 გრადუდას და უმცარება სამი მძნერის /ილია ჭავჭავაძის, აკ. ნურეზილისა და აკ. ბელიაშვილის/ მარტოებენ რამდენიმე ურობად ნაწარ-მოებს. ასე, მაგალითად, ილიას "ოთარანთ ქვერვის" 40.000 გრა-დუმის, აკაკის "ბაში-არეკის" 20 ათასი და აკ. ბელიაშვილის "დავთა-სავალი ბესიკ ბაბაშვილისას" 40 ათასი გრადუმის ანალიზი ჩატარებიათ ხსენებულ მკვლევრებს.

ჩვენ მიზანშეწონილად ჩავთვალეთ ავტოლო არა მარტო მხაგ-ვრული ლიტრადურის ნიმუშები, არამედ სამეცნიერო ლიტრადურის ამსა-ხველი ურობუქციაც. საანალიზო მასალა შეიცავს როგორც ქარხნული კლ-

საკონსტრუქციო, ისე ახალგაზრდა ავეჯიერების, რეკონსტრუქციის მიზნებისა და რეკონსტრუქციის, ისე ახალგაზრდა მკვლევართა პრემიების ნიშნების. გარდა ამისა საანალიზო მასალა აღებულია ცოქების სხვადასხვა პარტიდან /ფინანს-გია, ინსტრუქცია, მათემატიკა, გეოლოგია, ურბანა, ფსიქოლოგია, ფიზიკა, მედიცინა, ასტრონომია/. საანალიზო პერიოდით 1000 გრაფიკისაგან შემდგომ ნებისმიერ გვერდს და უკვლევითი გრაფიკით სინთეზის 100,000 გრაფიკის შემცველი ფურცლის ანალიზით პარტიული სალი-ფურცლიანი ქართული გრაფიკითა საშუალო სინთეზი რეკონსტრუქციის მიზნის ნაწილებით, ისე პრეცედენტში.

ჩვენი სტატისტიკური მონაცემები მხოლოდ რეალურ ემპირიულ ა. ელიმინაციისა და მ. გარეგანი ნაწილებში მოცემული განვარტების, მათგან უფრო მეტი სხვაობა. შესაძლებელია მოცვაქვის რეკონსტრუქციის, ისე ხსენებულ ავეჯითა ღამებში.

სალიფურცლიანი ქართული ასობა სინთეზის ფ ა ბ უ რ ა | | 1 / ა. ელიმინაციისა და მ. გარეგანი განვარტების /

ასობა	ასობა ფარგლებით ს ი ბ ი ნ რ ე პ რ ც ე ნ ტ ე ბ ი ნ			
	"მთარაანთ ქვერთი"	"ბაში-არქი"	"მავთასავალი ბესიკ გამაშვილისა"	საშუალო
ა	14,67	14,46	14,46	14,53
ბ	9,23	8,77	9,04	9,01
გ	6,25	7,66	7,55	7,15
დ	5,11	5,25	4,86	5,07
ე	4,23	5,29	4,39	4,64
ვ	4,73	4,35	4,73	4,60
ზ	4,30	4,28	4,86	4,48
თ	4,26	4,02	3,97	4,08
ი	3,41	3,65	3,19	3,42
კ	2,95	3,37	3,83	3,38
ლ	3,00	3,08	3,47	3,18
მ	3,25	2,69	2,96	2,97
ნ	1,95	2,20	3,03	2,39

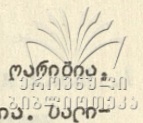
1	2	3	4	5
ა	2,19	2,13	2,21	2,18
ბ	2,16	2,35	1,93	2,15
გ	1,69	2,05	1,50	1,75
დ	1,23	1,23	1,21	1,22
ე	1,29	1,17	0,97	1,14
ვ	1,16	1,05	1,10	1,10
ზ	1,08	0,94	1,07	1,03
თ	0,79	0,84	0,76	0,79
ი	0,61	0,57	0,82	0,67
კ	0,60	0,74	0,62	0,65
ლ	0,43	0,70	0,77	0,63
მ	0,54	0,71	0,57	0,61
ნ	0,47	0,61	0,42	0,50
ო	0,47	0,35	0,52	0,45
პ	0,34	0,42	0,36	0,37
ჟ	0,27	0,27	0,26	0,27
რ	0,27	0,27	0,21	0,25
ს	0,29	0,18	0,18	0,22
ტ	0,23	0,25	0,14	0,21
უ	0,07	0,05	0,04	0,04
შუა- ღარი	16,39	14,13	13,03	14,52

ქარბული სალიტერატურო ენის გრაფიკული სინთეზის №2 ტ ა ბ უ -
ღ ა

გრაფიკის დასახელებ- ა	რაოდენობა 100.000 ტონტონი	რა რაოდენ- ობითაა ადასტურებული	ადასტურების მერამდენე ნაწილია	გამოხა- ტულია წ%-ში	აგრეთ სინთეზის მინიერობა
ა	15082	151	0,151	15,1	I
ბ	3709	37	0,037	3,7	XII
გ	2355	24	0,024	2,4	XV

1	2	3	4	5	6
ρ	4493	45	0,045	4,5	VIII
σ	8860	89	0,089	8,9	III
ζ	4073	41	0,041	4,1	X
θ	840	8	0,008	0,8	XXIII
η	3004	30	0,030	3,0	XIII
ο	11031	110	0,110	11,0	II
ζ	1253	13	0,012	1,2	XIX
ι	4273	43	0,043	4,3	IX
θ	5265	53	0,053	5,3	VI
β	3838	38	0,038	3,8	XI
μ	4783	48	0,048	4,8	VII
ζ	450	4	0,004	0,4	XXVII
ϕ	58	1	0,001	0,1	XXXIII
π	5866	59	0,059	5,9	V
υ	6573	66	0,066	6,6	IV
θ	1164	12	0,012	1,2	XX
ζ	2665	27	0,027	2,7	XIV
θ	739	7	0,007	0,7	XXV
ζ	1031	10	0,010	1,0	XXI
ρ	637	6	0,006	0,6	XXVI
γ	823	8	0,008	0,8	XXIV
θ	1594	16	0,016	1,6	XVII
β	439	4	0,004	0,4	XXIX
υ	1365	14	0,014	1,4	XVIII
d	448	4	0,004	0,4	XXVIII
β	860	9	0,009	0,9	XXII
γ	191	2	0,002	0,1	XXXI
b	1867	19	0,019	1,9	XVI
x	221	2	0,002	0,2	XXX
ζ	150	1	0,001	0,1	XXXII

რას გვიჩვენებს აქ მოყვანილი ტაბულაში?

მიხუბრავარ იმისა, რომ ქართული ენა ხმოვნებით დატვირთულია. სპირანტიზაცია ხვედრითი წილი გამოყენების მიხედვით სპირანტიზაცია. სპირანტიზაცია ქართულის ხუთ ხმოვანზე შედგება საერთო რაოდენობის 15% მოდის, მაგრამ სიხშირის მიხედვით ეს შედგება 42,5%-ს შეადგენენ, რაც სპირანტიზაცია. გრაფიკა ა იძლევა სიხშირის 15.1%-ს და იჭერს პირველ ადგილს არა მარტო ხმოვანთა, არამედ ქართულის ყველა გრაფიკითა მოხსნის. მომდევნო ადგილებზეა გრაფიკები ბ /11,3%/ და გ /8,9%/, უფრო ნაკლებია დ /4,8%/ და ე /2,7%/ გრაფიკითა სიხშირე.

სიხშირის მრავალბინი ნიშნის მიხედვით სპირანტიზაცია ქართულის გრაფიკები ასეთნაირად დალაგებულია: ა /58/, ბ /150/, გ /191/, დ /221/, ე /439/, ვ /448/, გ /450/, დ /637/, ე /739/, ვ /840/, გ /860/, დ /1031/, ე /1164/, ვ /1253/, გ /1365/, დ /1594/, ე /1867/, ვ /2355/, გ /2665/, დ /3004/, ე /3709/, ვ /3838/, გ /4073/, დ /4273/, ე /4493/, ვ /4783/, დ /5265/, ე /5866/, ვ /6573/, დ /8860/, ე /11031/, ვ /15082/.

აქვარაპ ჩანს, რომ ხმოვნების შემდეგ ყველაზე უფრო იქონიან სონორული თანხმოვნების /მ,ნ,რ,ლ/ აღმნიშვნელ გრაფიკითა სიხშირე /19,3%/. მომდევნო ადგილებზე სპირანტიზაცია აღმნიშვნელ გრაფიკითა სიხშირე /15,8%/. ყველაზე უფრო ნაკლები სიხშირისაა ხმოვანთა აღმნიშვნელი გრაფიკები. აქ 16 გრაფიკა მხოლოდ 22,4%-ს იძლევა.

მაშასადამე, სპირანტიზაცია ქართულში სიხშირის ნიშნის მიხედვით სპირანტიზაცია იქონიან ხმოვანთა და სონორული ხვედრითი წილი /იგი შეადგენს 77,6%-ს/.

დასასრულად, აღვნიშნავთ, რომ გრაფიკითა სიხშირის გრაფიკითა სიხშირით შესაძლებელია შედგება მჭიდრობის, სიყრუის, დაბინდობისა და ველარობის მთელი ნიშნის დაგება [9].

მიღებულია 16. XI.76

პუშკინის სახელობის სახელმწიფო
პედაგოგიური ინსტიტუტის
ქართული ენის კათედრა

1. Н.Д.А н д р е е в. Статистико-комбинаторные методы в теоретическом и прикладном языковедении. Ленинград, 1967.
2. Թղթյալըմնն սնարոմննս քս սոնոթըմնն սսքոտեթըմն. ԹԹ., 1966. Թղթյալըմնն սնարոմնն, սոնոթըմննս քս սթսթոնսթոքոնն սսքոտեթըմն. ԹԹ., 1967. Թղթյալըմնն սնարոմնն սսքոտեթըմն. ԹԹ., 1969. Թղթյալըմնն սնարոմնն սսքոտեթըմն. IV. ԹԹ., 1973. Թղթյալըմնն սնարոմնն սսքոտեթըմն. V. ԹԹ., 1974
3. Թսնսմըրոթը ծոթքար քս մստեմսթոքըրոն յնստեմընըրըմնն սսքոտեթըմն. I. ԹԹ., 1966, II. ԹԹ., 1967, III. ԹԹ., 1972.
4. Ծ. 3 Յ Ա Ր Ա Կ Ե Յ Ե Լ Ո Ա, սթսթոնսթոքըրոն մըտոթըմնն ըղյսոքոնն սթոլոնսթոքըրոն-մըրսթըմննոն յըղըչս. ոն. Թսնսմըրոթը ծոթքար քս մստեմսթոքըրոն յնստեմընըրըմնն սսքոտեթըմն. II, ԹԹ., 1967, ԸՅ. 152-182.
5. Ը. Ա Ծ Յ Լ Ա Ժ Ե, յսթս-թսթսըղսնն մնսթըրըրոն յրոմնն ըղյսոքոնն սթսթոնսթոքըրոն սնարոմն. ոն. Թսնսմըրոթը ծոթքար քս մստեմսթոքըրոն յնստեմընըրըմնն սսքոտեթըմն. I. ԹԹ., 1966, ԸՅ. 94-148.
6. Թ. Թ Թ Ո Յ Ա Ե Ո, ըննըրոնսթսթոնսթոքոնն մըսսեթըմն. ոն. Թսնսմըրոթը ծոթքար քս մստեմսթոքըրոն յնստեմընըրըմնն սսքոտեթըմն. I. ԹԹ., 1966, ԸՅ. 149-169.
7. К. В. Л о м т а т и д з е. Абхазский язык. Языки народов СССР. IX. Иберийско-кавказские языки. Москва, 1967, стр. 101-122.
8. Ա. Ե Լ Ո Ա Ծ Յ Ո Լ Ո, Թ. Ը Ա Ի Ե Ի Ո Լ Ա Ժ Ե, Թսնսմըրոթը ըրըրոնսթըրըրոն յննն սնոտ սթսթոնսթոքս. Ե Թ Ա Ծ, Թ. XX, №5, ԹԹ., 1958, ԸՅ. 565-567.
9. Ո. Թ Ե Լ Ո Ե Յ Ո Ծ Յ Ո Լ Ո, մսրքոննըմըրըմնն յոնոմըմնն մըրըրոնն, սոնըրոնն, ըսննսթըմննս քս յըղսրոննն ըննըմննստընն. Եսթ. Եսթ. մըլըն. Այսթ. Թ Ա Կ Ե Յ Ե, №5, ԹԹ., 1970, ԸՅ. 137-158.

К ВОПРОСУ О ЧАСТОТЕ ГРАФЕМ В НОВОГРУЗИНСКОМ
ЛИТЕРАТУРНОМ ЯЗЫКЕ

Р е з ю м е

1. Определение частоты графем языка имеет не только теоретическое, но и практическое значение.

2. Наблюдения над грузинскими текстами из разных областей науки и культуры показывают, что частота пяти гласных составляет 42,5% частоты употребления всех графем. В текстах чаще всего встречается графема ა /ა /, а гораздо реже - ჟ /ჟ /.

3. К статье прилагаются таблицы, определяющие частоту графем новогрузинского литературного языка.

G.Kacharava

ON GRAPHEME FREQUENCY IN MODERN GEORGIAN LITERARY
LANGUAGE

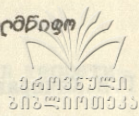
S u m m a r y

1. Apart from theoretical significance determinations of grapheme frequency has practical application.

2. Examination of Georgian texts from different fields of science and culture has shown that frequency of the five vowels in Georgian amounts to 42.5% of the entire number of graphemes.

The vowel ა (ა) occurs most frequently, ჟ (ჟ) being the least frequent.

3. Tables of the grapheme frequency of modern literary Georgian are adduced.

Труды Тбилисского ордена Трудового Красного Знамени
государственного университета

187, 1977

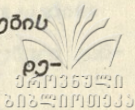
სურბან-საბა. რბელიანი და მისი მემკვიდრეობა
შეხება "ევროპული მოძრაობის" მიხედვით

მედიკალიური უნივერსიტეტი

1. სურბან-საბა რბელიანი "მოძრაობის ევროპული" რევიზიონის მიხედვით სტალინის სახელმწიფო რბანი, მოძრაობის დასაბრუნებელი ნაწარმი-
გბა / [1], XIV/. მას მიეძღვნა შანისა და მიკროკოლონი. იგი უბი-
ტორული შანის მიხედვით შეიქმნა რბანი, რბანი და ავტორი
აქტიური პირის ვაგონი VI-ისა და მისი წინა სახით. ამასთან, "ევ-
როპული მოძრაობის" რევიზიონის სახით ევროპული, კერძოდ რბ-
ლიანი მემკვიდრეობის მიხედვით უნივერსიტეტი რბანი. მემკვიდ-
რის შანის სპეციფიკა გვთვლის ახლანდელი მისი სტილი სახით და
განსაზღვრავს მისი მემკვიდრეობის: აქტიური რბანი აქ-
ტიური, რბანი სპეციფიკური სინტეზური ხერხების გამოყენებას მიმართავს
ავტორისაგან, ახალსაგან უნივერსიტეტი და უნივერსიტეტი, სტილი
უნივერსიტეტი და ნაწარმი.

2. მემკვიდრეობის სურბან-საბა რბელიანი გვიამბობს თავისი
მოძრაობის შესახებ რბანის გასაქმებით, აქტიური მიხედვით სასუ-
ლიანი პირები და უნივერსიტეტი, რბანი, გარდაგვიქმნის სამიწ-
ლიანი რბანის მიხედვით. გარდაგვი ავტორი ცოცხლად რბანი
აქტიური ის გასაქმებით, ევროპული-მოძრაობის და სახით რბანი
ლიანი სინტეზური, რბანი და პირები, რბანი რბანი რბანი
და. ამასთან რბანი რბანი სურბან-საბა რბელიანი მემკვიდრეობის
და რბანი მიხედვით რბანი:

յևադրուի. ისინი წარმოიქმნება სახელდახველ ჩანაწერების კრების
პროცესში, როგორც ერთგვარი დამატება, წინა ნაბეჭავის ახალი
გაღების შევსება ან შეამბეჭდილების გაძლიერება.

იგი შედის ვინჩოობა უქმობა. სურ კრიიანი. სახნავაპ
ძვარი იყო, ღორვი ბეზის ხე, ხილი, ღელსუარნი მრავალი
იყო. წარნიჯი. ღურნიჯი. კაი ნავსაყუბელი / [2], 154,
9/.

ანაროვიურია:

გარეშამი მრავალი სოფლები ჩნდა. რიორნი მენობაე-
ბი, რიორნივანი ხეობაევი. მას ქვევით- ქალაქი ქალაქზე,
ბივის პირაპ- ციხე ციხეზე. სოფლები მრავალი / [2], 155,
26/.

ასევე უშვიმასმენი წინადადებაების ერთი წარნი მენასმე-
ნის აღგენის შესაძლებლობას იძლევა. ისინი ივარაუდება. ასევე,
მაგალითად:

რთაბ, რივი ეკლესია იყო. ჯვარის სახეპ აუშენებინათ.
წინ-ქალაქებების საბგომი, მარჯვნივ- დედაკაცების საბგომ-
მი, მარცხნივ- ყრმათ საბგომი და დასავლეთით- კაცების
საბგომი / [2], 185, 36/.

იქ ვნახე, საიას რომ სჯანდრევერ. ოღნი ქვა ურდმა-
ნეზე მობმული, სამი მხარი სიგრძე, სამი მგვაველი განი
და მთხვინივე სამასი მგვაველი / [2], 186, 27/.

მეორე წარნი კი სახელებითი წინადადებათა, რომელიც
"უწრპაბი მოგბაურობის" ენაში ღვალსაჩინო ადგილი უკავიათ. მნიშვნე-
ლოვანია მათი ექსპრესიული ფუნქციაც და, აქედან გამომდინარე, სტი-
ლური ღირებულებაც. სახელებითი წინადადებათა არა მარტო წინა ნა-
ბეჭავის შევსება ხდება. მათ დამოუკიდებელი ღირებულებაც აქვთ. სა-
ხელებითი წინადადებათა გამარჯვებული კონტექსტი ძალიან ხატოვანია,
ამავე რჩის რინამიური.

3. პოეზიის დაცვილები, ბეჭდის პირის, ერთი საუბარი იყო,
კამარის ქვეშ შენის ვლები და. უცხო ნაშენები იყო. შეგ ერთ-
ში ცოცხელი ნაყოფი გამოიღო, წინსწინის რუს მეტი
იყო. უცხო მარმარილოს სველები, სამალავენი, ერთი კანი
მონასტერი, მრავალი სახლები. ცოცხელი წამ წაღვა: წარნი-
ჯი, ღეღვი, ხარხუთა / [2], 159, 12/.

მანდაკი აგვილი ჰქონდა ქალაქს მიგნით. ძველია,
იღვი აგვილი, კანი შეპყვნილი და უცხო ნაყოფი / [2],
179, 24/.

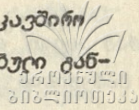
ღი მარნამოშინს ვებს ვლელ ნი მილი. კა აგვილი,
ბეჭდის ხიანი, ვინახვიანი. ხშირად შენი, ქალაქები
მრავალი / [2], 210/.

ასეთ შემთხვევაში, ჩვეულებრივ, სახელები წინადადებას
სრული წინადადება უძღვის, მაგრამ ხდება პირიქითაც: ჯერ უშემაღვრე-
ლი სახელებითი წინადადება, შემდეგ - შემაღვრელის შემცველი.

კანი ჯვარები ოქროსი, საცეცხლელები ოქროსი, შესამოსები
ძვირფასებისა. ეს ვინახვი / [2], 184, 24 /.

4. სურხანი-საბა ოშვილიანი ხეობის მანერის ერთ-ერთი და-
მახასიათებელი წინაინა განკერძობული სიფევეებისა და გამოქმედების გა-
მოყენება, კერძოდ, განკერძობული განსაზღვრებების სიმრავლე / [4],
124/. ჩვენი დაკვირვებით, მათ ევალდება შევსება-დაზუსტება გამოქმედი-
ლი აზრისა, რომელიც ხეობის წარქარეობის გამო ყოველთვის არ არის სა-
თანადოდ დამუშავებული. ამდენად, განკერძობული გამოქმედებს, ძირითადად,
უფრო ფართო პანიშენება აქვთ. საბას წერის პრეტენსიი ახლებზეა აღ-
საწერი საგნის, მოვლენისა და შემთხვევის დამახასიათებელი ნიშნები,
ბოტჯერ თავისი თემატიკილებით და ნათქვამს გზადაგზა ავსებს, ავსებს
და ამ ღვისებათა აღმნიშვნელი განსაზღვრებების განკერძობით. ჩვეულებ-
რივ, განკერძობული განსაზღვრება და კავშირით შევრთებული ორი განსაზ-

ღვრებინაგან შეეგება. მაგრამ გვხვდება განსაზღვრებების უკავშირში
შეერთების შემთხვევები და ურთ- და სამწევრიანი განკერძოებული გან-
საზღვრებები.

ურთი ციხე იყო სპანიის მეფისა, მაგარი და კარგი
/ [2], 160,37/; ავი კაფიპანი გვყვანდა, ბრწყინ და
შეუსმინარი / [2], 241,23/; ურთს კარბინარს ურთი სა-
ნისნო სახლი აეშენებინა, ღრღ და აუფრესანი, და კრ-
ლის ძირის ძირიპამ თავიძეი ჩახტინი უნყო,
უანგარბო და მრავალი / [2], 167,33/; იმი ციხეს ქვე-
ით ჩომის საზღვარი ყოფილიყო, დავაკება და გაშლილი
აგრილი / [2], 161,6/; ჩიბის მსგავსი აგრილი, ტყი-
ნე, ბრწყინი / [2], 159,36/; შვიდს აგრილს ტრავები
იყო, სულ მყარე ვეცხლი / [2], 183,33/; იმას იქით
ურთი საკრავო გვაკვებს, უცხო, მაღალი და დიდი / [2],
173,3/.

მიუხედავად ამკარად უტოლიჭარული პანიშენებებისა, უეჭველია
განკერძოებულ განსაზღვრებათა უსპრესიულობა, ჩადგანაც მათი მეშვე-
ლობით ახალ დედალზე, სატინსა ზე მოვლენის ნიშან-თვისების ახალ ნი-
უანსბეა ყურადღება გამახვილებული. ამასთან, ჩადგანაც ისინი წინა-
დადებინან ავუბით გამოიყოფა, ძალაუნებურად მკითხველის ყურადღებას
იპყრობს და შიამბეჭდილებას აძლიერებს. აღსანიშნავია ის გარემოება,
რომ ამ სახის განკერძოებული განსაზღვრებები გვხვდება "სიბრძნე სი-
ცრუისას" ენაში.

... ესე მოყვასი ჩემი, შევნიერნი და კუთილი კაცი...
/ [5], 17.30/; შირვანს შაჰ იქრა, ურთი უსამარტლო, კაც-
თა უწყარო და მათხარი ქვეყანათა / [5], 31.3/; მე ვიყავ
კაცი ჩომელი, დიდებული ფრიპა, მამულეებისა და ქალაქების
კაფრონი / [5] 36.34/; ურთი ვირი ცლახაკისა კაცისა, მი-
ჭირვებული და მჭლე, გაეპარა კაფრონსა ზვისსა... [5], 61.
19/.

მაგრამ ასეთი კონსტრუქციები უფრო "ევროპაში მოგზაურობის" თხრობის მანერისათვის, მისი სტილისათვის არის დამახასიათებელი.

განკურძოებული განსაზღვრება ხშირად მიმღეობას შეიცავს:

... სურ ასე ხალსად ნაკური ფარდაგები ეკობა, უცხოე და მძიმე ნაქმარი / [2], 189.34/; ურთი პა-
ჭარა ეკლესია იყო, მუდნივრად აგებული / [2], 172.36/;
რაც სახელი შევიარე, სურ ნიხლის ქამხის ფარდაგები
იყო, რქრმკვირის აშიებში ხშირად რაკურებული / [2],
169, 11/; რჩასი ეტლი უფრო შემოყოლოდა, მტგი ნინ მიმ-
გებული, მტგი თანმოყოლილი / [2], 170.28/.

მიმღეობის შემცველი განკურძოებული განსაზღვრებები ხშირად ახლავს სახელებში ნინადალებს ან შემასმენლის მიხედვით უსრულ ნინადალებს.

მაგარი ციხე, რიდაე და ძლიერად გამაგრებული / [2], 153:
31/; მუჭად მაგარი და რიპრონი ციხეები, ხუთი-ეჭვისი, გამაგრებული
/[2], 155.32/; შუა ნჯილი გბები, ხეები, კვილეზსა-
ვით რაქილი / [2], 169.2/; ხეები, ყვავილები, შიდად
ამოსული / [2], 191.39/; მისი ცული, უცხოე მოჭვირილი
და მორთული / [2], 192.4/; პაი მონასტერი, სოფიოთი
რახატული / [2], 192.38/; კარინალების სახეობი, სურ
თეორი მარმარული, უცხოე გაქილი / [2], 192.39/.

ენობილია, რამე ასეთი მიმღეობური კონსტრუქციები რამოკი-
რებული ნინადალების შაპალი და შემცველია. მათ "ევროპაში მოგზაუ-
რობის" ენაში მინიშნელოვანი ადგილი უკავიათ და ავტორის თხრობის
მანერის თავისებულებას განაპირობებენ.

5. ამგვარად, სურხან-საშა რბელიანი თავის მოგზაურობას
აქწერს, ურთი მხრივ, ნეკრებში მინიშნელოვან რაკვირთული მარტვი, ურ-
თეადრშემასმენილიანი, შერწყმული ან რთული თანწყოშილი ნინადალებში,

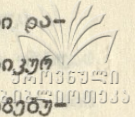
ქვეყნი... / [2], 158.26/.

6. უმუშაოობას, რამდენიც "ეკონომიკური მოკვლევების" ხარისხის მანერისადაც, მისი სტრუქტურის არის დამახასიათებელი, პირდაპირი ნაბიჯადიც განაპირობებს, რამდენადაც სტრუქტურა-სადაც მრეწველობის საკმა-
თი ხარისხი მიმართავს. სხვადასხვა სტრუქტურის უმუშაოობა გამოყოფილების, ჩვენს
მემორანდუმში, არ არის შენარჩუნებული მოსაუბრის მეტყველების მანერის
ფორმა თავისებურება, რადგანაც საუბარი ავტორისათვის განსაკუთრებით
არ მიმდინარეობს და ამოსაუბრება მათის კონტაქტს დაჩუქმობს ამგანადაც.
მიუხედავად ამისა, პირდაპირი ნაბიჯად თავის სტრუქტურა განიხილება
ასევე. იგი განაბიჯებს ნაწარმობის სასაუბრო ინტენსივობას, ხოლო
სხვადასხვა სტრუქტურის ნაწარმობის, რამდენადაც სადაც სტრუქტურა
ხარისხი, აგრეთვე უფრო აძლიერებენ ამ მხარეებში.

გამოცენა და მიზნობა: მე შენთვის წეს ვებულებოთ, დიდი
რთი მოცულობა / [2], 163.29/; ... სრული ყოველად წმინდა ღრმად ებ-
ულებოდა: ჩემი საქმედები ვის უნდა დარჩეს / [2], 163.38/; მი-
ხარის: ვინც უმოდურთ მოკვდება, ვინცე დაკვრენ, აქ ჩაატეებენ
/[2], 181.4/; ვინცე, მახარა: ხუთი ჩემი ქალის ქრისტეს მე-
წინადაც, ქალსებობა დატეხს და მისი ძმისადაც... მეც მათ ა-
ბადაც, ეს სთავი გაუბირო და აქ დატეხს / [2], 181,8/.

უზრუნველბას იპრობის კონსტრუქციები, სადაც ავტორის რედაქცია
სუბინტენსიურად უსრულია: აქლია უზრუნ და მისი მოხატვლი მიხედნი.

მთხასი მარჩილი მისცა: ესენი ქმრულითს გურიას განუხატვთ
და გურიელს მიამარხო / [2], 243.4/; შენარჩუნებ წმინდის პაპის
მისი ეტლი დატეხება: ავი დროთ, წყლით წუ წამოიყვანთ, პაპ-
მა არ აწყინოს / [2], 161.19/; სამს მკაბათებს წმინდა პაპის
ეტლი ებობა: წაბოთ, ჯერ უწინ ჩემი თავი ნახეთ და მეწმიდ მე
მნახეთ / [2], 162.1/; სარამი მომცა: სატეხის განახლო. კრან-
ბუკას მანათლებელი ვარს / [2], 202.9/.

7. "Երևանի մոզեպարան" խեղճի մանրան ժողովար ըս-

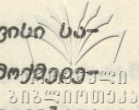
մանանաժողովար ինժանի սոնապայա. ինժանի ար իցընըն սայցոնիկար
սցոնիկար Կընիցըն, արց սոնիցայարի յսոնոնոն սայցանցընոն ոնցանիցըն-
ըն. մոնիցընպար սոնոն, "Երևանի մոզեպարան" յմոնիկար խեղճի
նոնիցընպար ճընսանըն. մանժանոն, ոնց սանընընպար Կանանընըն ինժան-
պարըն, մայրան սանա յմոնիկար ինժանիցընըն ճընպարընոն ինժան ըս սոն-
ցոն ժողովար ճանիցընընընսայ ճանընպար ճընպարընընըն. յմոնիկարն ոնժան-
ընընպար արնոն մոնիցըն ոնոն, ոնժան ինժանի ժողովար ինժանընընըն ճանըն-
ընընընըն ճանիցընընընըն ըս յմոնիկարն յսայարընոն սընըն. սընընոն
յմոնիկար ըսայսցընըն մայրար յընընըն ժանընըն ըս յոնիցըն-ժան-
ըն ինժանընընընըն, ոնժանընըն ճոնցըն սընընըն մոնընընընըն ինժանըն
ընըն խեղճան սն մոնիցընընըն սընըն. սընընըն, ճայրոնընըն ըս
ճոնցըն սոնանըն, սոնանըն սայարընըն յայրնայընըն մոնիցընընըն
ճան, Կանայ ինժանընընըն յընընըն ճանընընըն ինժանընընընըն ինժան
յընըն յընըն մայրար ճանընըն "սայարընընըն մանըն" Ինժանընըն սըն-
ըն-սան ոնժանընըն - ըս արնոն սն ինժանընընընըն յընընընըն:

Կան յայրընըն? ոնժան ինժանըն սն ինժանըն ար ըսայ / [2] ,
170.12/- ինժանընըն ոնժան ընընընընըն ճայրոնընընըն ինժան-
ըն.

ըս սն յընըն, սն սոնընընըն, յանընըն ժո սանանընընըն, ժո
ընայընըն - ճանայրոնընըն ոնց / [2] , 156.25/- սոնընըն յան-
ընընընըն յընընըն-մոնիցընընըն սոնընընըն.

... սընընընըն սըն ինժանըն ինժանընընըն յնմանըն ըս յընընըն-
ընըն. մայրան ոնժանըն յնմանըն? / [2] , 223.36/; մայրան Կան
Կանընընընըն մոնընընընըն? / [2] , 156.2/- սընընընըն ոնժան-
ընըն ոնժանընընըն Կանընընըն.

Կան յըն, ինժանընըն յնան, Կան յընընընընըն յընընընընըն յընըն-
ըն / [2] , 174.16/- յընընընընընընըն սընընընընըն մանընըն
ընըն մանընընըն յընընընըն.

სურბან-საბა ორბელიანის "ეფრემაძის მთავრობა" ლექსის სა-
საუბრო ინიციალით, ორბელიანის გამომცემის მიხედვით ბეჭდვის
მის საგანგებო ხერხებს, მიკვთავს უპირისპირებულა მის ქადაგება
მეფრემაძეველურსა და საბეიბო სტოლის. უპირისპირებულა იგი "სიბრძ-
ნე სიყრუისასა", სადაც მიწერადი მათსიდალურად ავლენს ლექსის ოს-
ტოლოგიას. "ეფრემაძის მთავრობის" მიმხრობაშია ხეობის უმელობა-
სა და სისადავეთია.

მიკვთავს 27, X. 76.

ესე ახალი ქართული
ენის კაბეობა

ღ ი ტ ე რ ა ტ უ რ ა

1. ს. ი. ორბელიანი, საბას "მთავრობა ეფრემაძის": სურბან-საბა
ორბელიანი, "მთავრობა ეფრემაძის", 1940.
2. ს უ რ ბ ა ნ - ს ა ბ ა ო რ ბ ე ლ ი ა ნ ი , ზეზულებული ოსტ-
ოლოგია, I, 1959: "მთავრობა ეფრემაძის" /ტექსტი
გამოსავეთი მთამბადა რ. ბაჩაძისმიტვი/.
3. А. И. Г в о з д е в , Очерки по стилистике русского языка, М.,
1965.
4. რ. ტ ე რ ა ტ ე , სურბან-საბა ორბელიანის "სიბრძნე სიყრუისას"
და "ეფრემაძის მთავრობის" ბეჭდვის სტოლოგი ნი-
შანი: ესე მთამბი, 36-7 /151-152/, ზბილინი,
1974.
5. ს უ რ ბ ა ნ - ს ა ბ ა ო რ ბ ე ლ ი ა ნ ი , ზეზულებული ოსტ-
ოლოგია, I, 1959: " სიბრძნე სიყრუისა" /ტექსტი გა-
მოსავეთი მთამბადა ს. გუბანვიშვილი/.
6. ს უ რ ბ ა ნ - ს ა ბ ა ო რ ბ ე ლ ი ა ნ ი , ზეზულებული ოსტ-
ოლოგია, I, 1959: "სურბან-საბა ორბელიანის ლექსის სა-
საუბრო ინიციალით"

ОСОБЕННОСТИ МАНЕРЫ ПОВЕСТВОВАНИЯ С.С.ОРБЕЛИАНИ

(на материале "Путешествия в Европу")

Р е з ю м е

Основной стилистической особенностью "Путешествия в Европу" С.-С.Орбелиани признается двойкая манера повествования: динамичность в описании путевых впечатлений и происшествий и статичность в описании городов, монастырских и дворцовых комплексов, парков и садов, которые приходилось посещать автору произведения. Подбор синтаксических конструкций подчиняется этой задаче.

В статье рассматриваются неполные и назывные предложения, обособленные определения и причастные конструкции, которые вместе с прямой речью и эмоционально насыщенными типами предложений определяют непосредственность манеры повествования С.-С.Орбелиани, максимально приближенной к разговорной речи.

M. Kobaladze

PECULIARITIES OF S.-S. ORBELIANI'S MANNER OF NARRATION /AS EXAMPLIFIED BY HIS "TRAVEL TO EUROPE"/

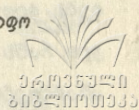
S u m m a r y

The main stylistic feature of Orbeliani's "Travel to Europe" is assumed to be its dual manner of narration: the description of the impressions and occurrences of the journey is dynamic, whereas cities, monastic and palatial complexes, parks and gardens visited are described in a static manner. The choice of syntactic structures is subordinated to this task.

The paper deals with incomplete and nominal sentences, isolated adjectives and participial constructions which, along with direct speech and emotively charged types of sentences, make for Orbellani's spontaneous style of narration, coming closest to colloquial speech.

დბილისის შრომის წითელი რკმლის ორგენოსანი საბელმწიფო

უნივერსიტეტის შრომები

Труды Тбилисского ордена Трудового Красного Знамени
государственного университета

187, 1977

წვდომის ნაწილობრივად დაკავშირებული მონა დაკავშირებ-
ის სასახლე ავთორიტეტული
კლასი კურსი

სტატია მიზნად ისახავს გაარკვეოს ვნებითი გვარის წარ-
მოშობის დაკავშირებული მონა დაკავშირებულია ქვემოთმოყვანილი. იქვე-
მე გამოქვეყნებულ მიმოხილვებში, რომლებიც სპეციალურად ეძებება
ქვემოთმოყვანილი კილოვების მიხედვითა ანალიზს, ამ დაკავშირებულია
სახეობა ანაფორა ნაფორაში. მხედველობაში გვაქვს - რ სუფიქსის განსა-
კუთრებული აქტივობა ვნებითი გვარის მიხედვით დაწინაურებული და
მასთან დაკავშირებული ცვლილებები. ამ ცვლილებათა სტატუსში მიმო-
ხილვა, აგრეთვე მათი ევოლუციის გაგებებისწინაა საკულისხმი მასალის
განვივის იმის ნათვლასაფადა, თუ რა გენეტიკური ანალიზებს ამ მოვ-
ლენის განვითარებას აქ.

ცნობილია ვნებითი გვარის მიხედვით ორი ძველი ვნებითების
ერთ ძველს პრეფიქსები ანაფორებს, მიერეს- სუფიქსები. ვნებითის პრე-
ფიქსური წარმოება ა და ა წინსაჩვენებს იყენებს ა-ბგდზ, ა-კღრ, ა-
ხოლო სუფიქსური წარმოება - რ ბოლოსაჩვენებს / ა ბ გ დ ე - რ - ა , გ ა მ -
რ ი რ რ - ა / , ძველ ქართულში ამავდ გენეტიკის-ა / სუფიქსი ან-
რებულია / გ ა ნ რ ი რ - ნ - ა , რ ა გ დ ა ბ ა კ - ნ - ა / .

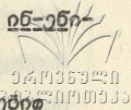
გამოყოფენ ვნებითი გვარის მესამე ტიპსაც, ე.წ. უნიფორმ
ვნებითებს: ა ბ გ დ ე , ა ბ გ დ ე , ა ბ გ დ ე ... / ა . მ ა ნ ი ძ ე / .

თანამედროვე სალიტერატურო ქართულში სუფიქსური ტიპი ვნებო-
ბებისა მეტად პრეფიქსურია [1, /280/]. ანალიზისთვისაც ვნებო-

աղթանակի մեծագույն զորավարը - Սարգսյան -
պարսկացիների ինքնապաշտպանության
մեծագույն զորավարը, Սարգսյան զորավարը
նրա ղեկավարությամբ, հասնելու էր Երևանը
և Սարգսյանի ղեկավարությամբ զորավարը
ուղևորվեց Երևան, որտեղ զորավարը
ուղևորվեց Երևան, որտեղ զորավարը

Սարգսյանի մարտավարական գործընթացի մասին:

Սարգսյանի մարտավարական գործընթացի մասին:
.. արևելքից - Սարգսյան /ուղևորվեց/, Սարգսյան, սիրելի մարտավար...
Սարգսյանի - Սարգսյան /սարգսյան/ և Սարգսյան... Սարգսյան
Սարգսյան /սարգսյան/ Սարգսյանի ղեկավարությամբ... Սարգսյան - Սարգսյան /սարգսյան/
Սարգսյան /սարգսյան/ Սարգսյանի ղեկավարությամբ... Սարգսյանի ղեկավարությամբ...
Սարգսյանի ղեկավարությամբ... Սարգսյանի ղեկավարությամբ... Սարգսյանի ղեկավարությամբ...
Սարգսյանի ղեկավարությամբ... Սարգսյանի ղեկավարությամբ... Սարգսյանի ղեկավարությամբ...
Սարգսյանի ղեկավարությամբ... Սարգսյանի ղեկավարությամբ... Սարգսյանի ղեկավարությամբ...
Սարգսյանի ղեկավարությամբ... Սարգսյանի ղեկավարությամբ... Սարգսյանի ղեկավարությամբ...
Սարգսյանի ղեկավարությամբ... Սարգսյանի ղեկավարությամբ... Սարգսյանի ղեկավարությամբ...
Սարգսյանի ղեկավարությամբ... Սարգսյանի ղեկավարությամբ... Սարգսյանի ղեկավարությամբ...
Սարգսյանի ղեկավարությամբ... Սարգսյանի ղեկավարությամբ... Սարգսյանի ղեկավարությամբ...
Սարգսյանի ղեկավարությամբ... Սարգսյանի ղեկավարությամբ... Սարգսյանի ղեկավարությամբ...

ყველა ზემოთაღნიშნულ მემიწეზედაც პირველი ტომის ინ-ენი-
ანი ვნებნიშები შეცვლილია პ-ჩინანი ვნებნიშით.

ჩოგორც სტატუსური მიწაცემებიც ირავდა, განსაკუთრებით
ფარდობ არის გაფრცხვლებული ქვემოთმოთქმულში უ-ჩინანი ვნებნიშის სუფიქ-
სური ტომის შეცვლის შემთხვევაში. ამასთან განსაკუთრებით არაფერია, -
ისტორიულადაც ჩნდება პირველი რიგში "ისეთ ფუძეებში, რომლებიც ძვე-
ლად -უ პრეფიქსიანი იყო: შ - უ - მ შ ი ა , მ მ - უ - წ ყ უ რ ა -
მ მ შ ი ვ - რ - ა , მ მ ს წ ყ უ რ - რ - ა . . . აღ-უ - შ ვ ნ ა , რ ა -
უ - წ ვ ს ა ; -ა ზ შ ი ნ - რ - ა , რ ა წ ვ ს - რ - ა ; შ ი - უ - შ ი -
ნ ა , ტ ა - უ - ბ ა რ ა : შ ი შ ი ნ - რ - ა , ტ ა - უ - ბ ა რ - რ - ა .
XI-XVII სს. ქართული ისტორიული რეკონსტრუქციის ენა ადგილობრივად
ფორმებს ასეთ ფაქტებს" [2 /310/].

პრეფიქსული ტომის ვნებნიშების სუფიქსურიც შეცვლა არ არის
მხოლოდ ქვემოთმოთქმულსავე განსაკუთრებით განსაკუთრებით მივლინა, მსგავსი პრე-
ფიქსები დადასტურებულია ფორმულიც / პ . ჯ ა ჯ ა ნ ი ძ ე / და ქართული
ენის მტკ აღმოსავლურ კონტინენტზე / არ . მ ა რ ტ ი რ მ ს მ ვ ი , ტრ . ი მ -
ნ ა ი შ ი ნ ი ნ /.

ვნებნიშების ისტორიულ ასაქმეში განხილვის შემთხვევაში განკ-
ველია, რომ ამგვარიც ურთიერთობა არსებობს ვნებნიშის გვარის ტომებს
შორის საღიგონაგონო ქართულიც: "წყმა ვნებნიშებისა ძველ ქართულში
რომ პრეფიქსით იწარმოებოდა, მანამდე რომელიც საღიგონაგონო ენაში სუფი-
ქსური წარმოებისა . . . ეს იმას ნიშნავს, რომ საღიგონაგონო ქართულს
ახასიათებს სუფიქსური ვნებნიშების გამოყოფის ტენდენცია. იგი ვნე-
ბნიშის პრეფიქსული და სუფიქსური წარმოებიდან უპირატესობას უკანასკ-
ნელს ანიჭებს" [3, /68/].

ასე რომ, პრეფიქსული და სუფიქსური წარმოების ვნებნიშებს
შორის არსებული მიმართების ისტორიული განვითარების ტემპის განხილ-

34 ამ ცვლილებას საერთო ქარბულისსახვის დამახასიათებელი მითითება
 წარმოგვიტოვებს. XII-XVIII სს. ძველმა ჩვენებამ, ახალი XIX-XX სს.
 ლიტერატურის მონაცემები და აგრეთვე ქარბული უნის ზოგ რიკალებში
 დაბასტრებული ანალოგიური ფორმები [3, /69-70/] ამ ებულებიან წა-
 თვლ დაბასტრებამ წარმოადგენს.

თავის მიხრივ, საერთო ქარბულისსახვის დამახასიათებელი
 ეს უნებრივი ფაქტი-³ პრეფიქსული წარმოებების სუფიქსურზე დაბასტრის
 ჟენდენცია- ანარქიათი იდინდელი ვითარებისა. მას, რეგრეს ჩანს,
 ღრმა ინტენსიური ფესვები აქვს. გვარის კატეგორიის ჩამოყალიბებისა
 და მისი განვითარების ჟენდენციების სწორი მეცნიერული ანალიზის
 საფუძველზე დადგინდება, რომ ეპოქათა განმავლობაში თანდათანობით
 მოიპოვა ქარბული ხმოვანპრეფიქსული წარმოება. -² რ, რეგრეს გვარის
 მანარბობელი სუფიქსი, უფრო გვიანდელი წარმოებების ჩანს [2, /310-
 311/].

პრეფიქსული წარმოების ვნებობების სუფიქსური შეცვლის
 ჟენდენცია ქვემოთიერულში, რაც ამჟამად ჩვენი კვლევის ობიექტს წა-
 რმოადგენს, ურთ-ურთი კონკრეტული გამიხატებულა ამ საერთო ვითარე-
 ბისა: ღღ-ღნიანი ვნებობები, რეგრეს ბემოთ აღინიშნა, აქ უმეტეს შე-
 მთხვევაში ღ-ღნიანი ვნებობებით არის შეცვლილი, რის გამოც წამოაუ-
 წამი ვხვდებით ასეთ ფორმებს ქვემოთ იმერეთში მცხოვრებ ზვით ინტელი-
 გენტთა მეფეველებშიც კი: მ ი ა ფ ი ც ბ - რ - ა /მიფიცბა/; მ ე -
 მ ნ ა ნ - რ - ა /მენანა/, რ ა ჰ ჰ ა ფ რ თ ნ - რ - ე ბ ა /რე-
 ჰაფრენბა/, მ ე მ თ ძ უ ძ გ - რ - ა /მემთძუძგა/, რ ა მ თ ნ მ -
 რ - ა /რამთნმა/, მ ე ე რ ა ღ - რ - ა /მეერზაღა/, მ ი ბ ა ღ ი ს - რ -
 ა /მიბზარისა/, გ ა ყ ი ნ - რ - ა /გაყინა/, გ ა მ თ ნ ე ე -
 რ - ა /გამთნეეა/, გ ა მ თ რ ა რ - რ - ა /გამთრარა/, მ ი -
 ე ე რ - რ - ა /მიეერა/, მ ი ს ე ე ნ - რ - ა /მიესენა/, მ თ -
 ე თ გ ი ნ - რ - ა /მთეგინა/, ჩ ა ე თ რ ფ ყ ი ნ - რ - ა /ჩაე-
 თრფყინა/ და მისა.

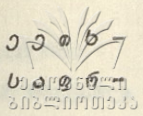
საკვლევი ობიექტის მონაცემთა განხილვა, ურთი მხრივ, სალი-
 ტრატორი უარყოფით და, მეორე მხრივ, უარყოფით უნის სხვა რეალურად
 მონაცემებთან მიმართებაში სარწმუნოებს ხდის ჩვენს უარყოფით იმის მიესა-
 ხებ, რომ პრეფიქსული ტიპის ვიზუალიზაციის სუბიექტური მიყვანი ყველაზე უფ-
 რთ სისტემური ხასიათს მისცა უკუმიმართული ატორებს. ზემოა ურთივეს
 უარ კიდე ან არის დასრულებული, მაგრამ მისი განვიტორების მიმართუ-
 ლება აქ ნახვია.

მანაც უნ ცვლილება უკუმიმართული რეალაც ცოცხად ურთივესა
 შეიძლება მივიჩნიოთ. ის მთელი ჩვენ ზედაწინ მიმდინარეობს. ასეთი
 კვლითუკვლითსადაც სარწმუნოების უმინს პარალელურ ფორმასა არსებობის
 ფაქტ: მ მ მ მ მ მ მ მ მ მ // მ მ მ მ მ მ მ მ მ მ , გ ა მ მ მ მ -
 ა ვ რ მ ა // მ მ მ მ მ მ მ მ მ მ , მ მ მ მ მ მ მ მ მ მ // მ მ მ მ მ მ -
 მ მ , მ მ მ მ მ მ მ მ მ მ // მ
 // მ მ მ მ მ მ მ მ მ მ , მ მ მ მ მ მ მ მ მ მ // მ მ მ მ მ მ მ მ მ მ მ ,
 მ მ მ მ მ მ მ მ მ მ // მ მ მ მ მ მ მ მ მ მ , მ მ მ მ მ მ მ მ მ მ // მ მ მ მ მ მ -
 მ მ მ მ მ მ მ მ მ მ.

ერთი ცვლილების უარინაწებობის პარალელური არსებობა სალი-
 ტრატორი უნდა და რეალურად, რის გამოც ის საერთო უარყოფითსა-
 ვის დამახასიათებელი მისთვისაა იტვირთა, თავისთავად სუბიექტური
 მისი არადასრულებული განვიტორების მიესახებ უნის ამ რწ სხვადასხვა
 მიხარები: ეს ურთივესა ფაქტ განვიტორების მხრივ მიუძღვრებიდა უფრთ
 მიმდინარეობს ჩანს სალიტრატორი უნაში, რამდენი განვიტორებია კონტრასტის
 უკუმიმართება, ვიძლე, მაგალითად, ჩვენთვის საკვლევი ობიექტში, რწ-
 მივლიც, რწმონც რეალურად ურყოფით, თავისი განვიტორების მიხარებიდა
 ხაზს მიჰყვება.

საინფორმაციო ურთივეს, სუბიექტური ტიპის პრეფიქსული
 მიყვანი, რაც განვიტორი რეალურად რწის მიმართებაში არის ახსნილი
 სალიტრატორი უარყოფით და რეალურად [3,67], უკუმიმართულისა-
 ვის დამახასიათებელი არ არის. სუბიექტური ტიპის ნაცვლიად ვიზუალიზაციის

3რეფიქსიული ფორმები: ა - ე - ფიზიკა / ა უ ფ ი ფ ი კ ა / , ბ ე ე ბ ე -
უ ა / ბ ა ბ ე ბ ე ბ ა / , ჩ ე ე ე ს ა ფ რ ე ბ / ჩ ი უ ს ა ფ რ ე ბ
ე ი ბ / რ ა მ ი ს ბ . აქ ძალზე იშვიათად ვხვდებით.

საბუნებისმეტყველებელი მეცნიერება ის ფაქტი, რომ იშვიათად მოქ-
მედიანობის გვარის მიხედვითა და მედიანობის ფორმებს ქვემოთმოწერილი ცვლის -
სუფიქსით წარმოქმნილი ვარიანტის ფორმები: რ ა ჯ ე რ - რ - ი / რ ა უ -
ჯ რ ე / ახლა ბალანსს, ნუღა ატარებ... ეს რა უფროსადანაა გვიგინ, და-
ლიან ბ ა ბ ა რ - რ - ე ნ / განხარებს / მარა არაფერი შეუენ... ყაზა-
ლებშია მ ი ლ ა ა ა რ ა ა ა რ / რ / ე ნ / მოლიაპარაკეს / ერთმანეთში...
მატარებელია რ ა ბ ე ი ა ნ - რ - ა / რ ა ი გ ვ ა ნ ა / . ასე უპასურობენ
მიტოვებ-რ-ა / რ არჩა / ყოველი... მ ი ბ ე მ ე რ ა ფ ა ფ რ ი მ ა რ ა
ქარტლურშიც [4, /231/].

რასაბეჭდებელი ფორმები ხელმოწერილი წარმოების შეადგენილებას
ფორმებს, შეიძლება ისინი ამის გამო ინტერვიუებულ ენობრივ ფაქტად
მიტვირთონ, რომ ქვემოთმოწერილი მეცნიერებაში ისინი ხშირად არ მეორ-
ეობდნენ. ფაქტის შეფასებას ან იმ რასაც ვინაობა მივყავართ, რომ -
რე, რომელიც საწარმოებელი სუფიქსის, განსაკუთრებული აქტივობის გამოვლ-
ნა სტრუქტურად გავსცეცა ისევე შეიძლება ვაძვინ, სადაც მას არ მოველო-
რობ.

ვარიანტის წარმოებასთან დაკავშირებული თავისებურებების ანა-
ლიზისას შეუძლებელია ყურადღების გაწევა რაცერთი ქვემოთმოწერილი რა-
რასტრებული ისეთი ფორმები, რომლებიც, მარტალია, წარმოების მიხედვით
არ განსხვავდება სალიტერატურო ქარტლში რამკვირვებული ფორმებისა-
გან, მაგრამ ზოგი საწარმოებელი მასალის მიხედვით რიკლეფტური რეფიქსის
კუთვნილებას წარმოადგენენ. რიკლეფტური მასალისა და რიკლეფტური
წარმოების შეფასების ნყარობით იქმნება ახალი რეფიქსური ერთეულები,
რომლებიც რიკლეფტური რეფიქსის გამოიყვანებასა და გამოვალფეროვნებას
უნყობს ხელს. მხედველობაში გვაქვს ისეთი შეიძლება ვაძვინ, რომელიცაა:
ჩ ა ა ბ ბ ე ი ნ რ ა / ჩ ა ა ბ ბ ე რ ა / , ბ ა ა ა ა რ ა ა ა რ ა

/ღამიამბარ, კობცარ ტანიარა/, ჩ ა მ ი მ ბ ა ბ ა ნ რ ა /ჩამიხსნიარა/,
 რ ა მ ა მ უ რ რ ა /რამენარა, რამევირრა/, მ ი მ უ ა ბ უ ნ ი /მამუაბუნის
 /კოჭლონი მისვირა/, ჩ ა მ ი მ უ ლ ვ ა რ ზ ვ ა ლ რ ა /ჩამიხსვივ-
 რა მსხვილი ცრემლინი/, ჩ ა მ ი მ რ ჭ ყ ი ნ რ ა /ფრჩხილინი ჩამი-
 კილა/, ტ ა მ ე უ ზ ვ უ ნ რ ა /მეუსუვა/, ა ჭ მ ი ლ უ ვ უ ნ რ ა /კვი-
 თინი რამენო ტირილი/, ა ჭ უ ც ბ უ ნ რ ა /აჩუარენი რამენო კუ-
 ლემა/, ტ ა ე მ ც მ რ რ ა /თმა ლეზე ძალიან გაუნიშვილადა/, რ ა -
 მ ი მ ც ა ნ ც ა ლ რ ა /რამისხლცა/, მ ი მ უ ა რ ც ა ბ რ ა /რანჯე-
 ვის პირას მივირა/.

რიკაღეჭური ღუქსიკის კუთვნილება ჩამოხადაცვის აგრეთვე
პ-თი ჩამოქმინილი ისევე სიხვედრიც, რამევირც მასალაშირვაპ სალიტე-
 რაჭურთ ენის ღუქსიკურ მეტევირც მისი კუთვნილება, მათგამ ამცვარაპ
 ნაჩამოქმინი სიხვედრი ღიჭურაჭურული ქარხელისაღვის უცხოა: რ ა ვ -
 ს ი ზ ვ ვ - რ - ი მ , ა ჩ ბ უ მ - რ - ა , რ ა ლ ა ლ ა ზ ი ა ნ -
 რ - ა , ტ ა მ ე უ ზ ი ჩ ა რ - რ - ა , ტ ა ს ა ც მ რ ა ვ - რ - ა ,
 ტ ა მ ი მ ჭ ჭ - რ - ა .

აქ მიყვანილი მაგალიტები იმის ნათელი რადასჭურებას ჩამ-
 მოხადაცვის, რამე ჭუძეა ჩამოქმინა -რ სუფიქსის საშუალებით ქვემოთი-
 რულში რასრულიტური მორფოლოგიური პირცესია, რასაც, ცხადია, მეტევაპ
 ვნიშინის ხმარების არის გაფარტევა მოსევა. ეს გარემოებაც ასაბუ-
 ლებს სპეციალურ ღიჭურაჭურაში გამოქმინულ მოსაჭრებას იმის შესახებ,
 რამე "სამეხვედრო ენაში ვნიშინის ფრმააა ჩამოქმინა სურაც არ არის
 ისე მეტევაპური, რამეც ეს სალიტერაჭურ ქარხელი შეინიშნება" [5,
 /175/].

ჩამოქმინის საჭუძველე შეიძლება რაცასკვნათ: ვნიშინი
 ცვარის ფრმააა ჩამოქმინის საკითხის განხილვისას ქვემოთი-
 რული მორფოლოგიის გასაღვარისნიშნები. ურთი ის, რამე ცხადაპ იგრძნობა
 პრეფიქსული ტიპის ვნიშინების სუფიქსური მეტევის ტენდენცია, რამეც
 გამოხაჭურებას პორულს სავრთ ქარხელისაღვის რამახასიატებელი ვრთა-

რეზა სუფიქსური ტიპის ვნებობების გამოტყობისა, და მეორე ის, რამ
--ე--სთან, რაგორც ვნებობის ფორმათა საწარმოებელი სუფიქსის განსაკუ
თრებულ აქტივობასთან, ქვემოთმოწერილი დაკავშირებულია ახალ რეჟისორ
ერსულთა წარმოქმნა და ამდენად ვნებობის ფორმათა ხმაურების არის
გაფართოება.

ამი რთი მომენტის ურთიერთმიმართების საკითხის გამოკვეთა
პო გვაგაღებს, ისინი ერთ მთლიანობაში განვიხილოთ, მეორე მომენტის
პირველის ლოგიკურ დასასრულად წარმოვაგვიჩინოთ და ეს ახლად წარმოქმნი-
ლი ცვლილება აქ, უკვე არსებული სუფიქსური ტიპის ვნებობების გამოტყ-
ობის ტენდენციის საფუძველზე ავხსნათ.

მიღებულია 10, X, 76.

ქუთაისის პედაგოგიური
ინსტიტუტის ქართული ენის კათედრა

ლიტერატურა

1. ა. შ ა ნ ი ძ ე , ქართული ენის გრამატიკის საფუძველი, 1973.
2. ივ. ქ ა ვ თ ა რ ა ძ ე , ზმნის ძირითადი კატეგორიების ისტორი-
ოსათვის სკოლ ქართულში, 1954.
3. ი. ნ მ ბ ა ძ ე , პრეფიქსური და სუფიქსური ვნებობების ურთიერ-
თობისათვის ქართულში, ქართველურ ენათა სტრუქ-
ტურის საკითხები, 11, 1961.
4. გრ. ი მ ნ ა ნ ი ვ ი ლ ი , ქართული დიალექტი, 1, 1974.
5. ბ. ჯ მ რ ბ ე ე ა ძ ე , ზმნის გვარის ფორმათა წარმოებისა და ფუ-
ნქციის საკითხები ქართულში, 1975.

О НЕКОТОРЫХ ОСОБЕННОСТЯХ СТРАДАТЕЛЬНОГО
ЗАЛОГА В НИЖНЕИМЕРСКОМ ГОВОРЕ

Р е з ю м е

В статье рассмотрены некоторые особенности образования страдательного залога в нижеимерском говоре.

Выявлены случаи, подтверждающие тенденцию перехода префиксальных типов образования страдательного залога в суффиксальные: რაძიწაკრ-რ (რამეწაკრა), მიმწმნ-რ-ებ (მიმეწმნეებ):

С особенной активностью суффикса страдательного залога в нижеимерском связано образование новых лексических единиц: რ ა ჟ ა რ ა ზ-რ-ა, რ ა ვ ბ ნ ზ უ ვ-რ-ი, ვ ა ს ა ც მ რ ა ვ-რ-ა.

На основе вышесказанного можно заключить, что в нижеимерском говоре сфера употребления страдательных форм с суффиксом значительно расширилась.

К. Kublashvili

ON SOME PECULIARITIES OF THE PASSIVE VOICE IN THE
LOWER IMERETIAN DIALECT

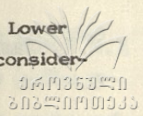
S u m m a r y

The paper is devoted to the study of some peculiarities of the passive voice formation in the lower Imeretian dialect.

A tendency toward transition of the passive voice prefixal forms into suffixal ones has been revealed. რა ძი წაკრ-რ-ა (რამეწაკრა), მიმწმნ-რ-ებ (მიმეწმნეებ),

Formation of new lexical units is closely associated with the activity of the passive voice in Lower Imeretian. რა ჯა რ ა ზ-რ-ა რ ა ვ ბ ნ ზ უ ვ-რ-ი, ვ ა ს ა ც მ რ ა ვ-რ-ა.

On the basis of the foregoing it may be concluded, that in Lower
Meretian the use of the passive voice forms with the suffix is consider-
ably expanded.

0410350240
302201010333

თბილისის
ხელისუფლების
სამართლებრივი
საბუნებისმეტყველო
საბჭო

თბილისის შრომის წიგნის ორდენის მდიანის საბუნებისმეტყველო
საბჭოს შრომები

Труды Тбилисского ордена Трудового Красного Знамени
государственного университета

187, 1977

საშინის რაიონში მცხოვრებ ქართველმა მეცნიერებმა ძირითადი
მეცნიერებური მუშაობები
შეასრულეს

 გმნა. ლეჩხუმური, იმერული და რაჭული /განსაკუთრებით ქვე-
მოწარმული კლასები/ დიდხანს ახლდასაა ურთიანედად. მთ-
ლი რიგი კლასური მუშაობებიდან მათ ურთიანედად ახასიათებდა. ეს
სიხარული კიდევ უფრო ხელშეწყობდასაა სოჭის რაიონში, სადაც ლეჩხუმი-
ლები, იმერლები და რაჭულები /ქვემოწარმული და ღებრედა რამდ-
ენიმე მუხბი/ ურთად ცხოვრობენ უკვე ურთი საუკუნეა /მუხბებიც, ბე-
ნეობრება, წარება. იშვიათია "წმინდა" ლეჩხუმური, იმერული და რა-
ჭული მუხბი/.

ურთიანედად უშუალო მებრძობაში ხანგრძლივად ცხოვრებისა
და ურთიანედად შედეგად სოჭის რაიონში მცხოვრები ლეჩხუმლები, იმ-
ერლები და რაჭულები მეცნიერებას ახსებდად ურთიანედად. თქმის
ყველა ძირითადი კლასური მუშაობა მანამდე ახასიათებს მთხილვე ჯგ-
ფის წარმომადგენელმა მეცნიერებმა. მათ გამოწინააღმდეგა, რამდენიც ამ
მუშაობაში ვერ მუშაობდა, ცალკე აღნიშნავდა.

შედეგებისდაგვიანად გარკვეული იქნება, და რამდენი დიდხან-
ის მეცნიერებასაა ესა და ის მუშაობები, რამდენიც სოჭელ ქართველ-
მა მეცნიერებმა საერთო კუთვნილება გამოხატა.

 მუშის ნიშნები. ურთიანედად გმნები ხშირად დიდხანს

მედიის ნიშნებს, უპირატესად -ა და -ამ სუფიქსებს: წერავენ, განა-
ვენ, წერამდა, გამოგებაში.

საქართველოს
საგარეო ურთიერთობების
სამსახური

ძველი ქართლის მსგავსად, -ებ მედიის ნიშნით გვხვდება ბინე-
ბი: ამიგლანებრენ, შეიყვანებენ. ასევე ფორმები დასტურდება ბემოცი-
რული / [7], 189 /. -ებ მედიის ნიშანი თავს იჩენს ფორმები ბერიც: ქო-
ნებოდა, ტიმუშაებია.

ორმედიანი მესავერენ ბინა, ძველი ქართლის მსგავსად, უმე-
დისნიშნობაა წარმოგებნილი: უესღენ.

-ა და -ამ მედიის ნიშნებით იხმარებიან ფუძეძველი ბინებშიც.
აქედანვე იმდროინდელი ბემოციურული / [7], 127/ და ლესხუმურში
/[8], 233/.

-ა და -ამ მედიის ნიშანთა პარტია, იშვიათი გამოწვევისის
გარდა, იწვევს ფუძეძველი ბინის ფუძისეული ო ბმოცის ო ბმოცით შე-
ცვალს: ვარდავრი, გაწმინდავი, ფეტიწინავენ, წყვიტავთ, ტრიჰამს,
გაეხვრიტამენ, გადავბილავთ.

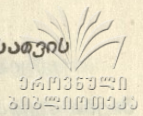
დასტურდება ბმოციანეუცვლილი ფორმებიც: კრდავენ, გაეხვრე-
ტავრი.

ფორმობა გაწვევლილი მედიის ნიშანთა მონაცვლეობა: ჩადა-
ხავენ, იხავს, არ სვავს, უთვავს, დავადგავთ, შეხადამ, შეველსამ,
ავაჭრადამ, მიწხადამ, "მიგვყავდა", გაწურამ, მიგებამ, შეწეწემს,
უფლებოდა, დახხინადობდა, არ ანებობენ, ფრიადოფს, ქაქანოფს, უპირი-
შეღენ, წიკებენ, ურთებია, ჩოურთეფთ, გამოუძახებ...

მსგავსი ცვლა მედიის ნიშნებისა ჩვეულებრივია დასავლური
ბილენეფობისათვის, კრძობ ბემოციურული / [7], 26/ და ლესხუმურისა-
თვის / [6], 181/.

ბინისნი. მთლიანი ბინისნი სარიტორატი ქართლისათვის
განსხვავებული ფორმით იხმარება: ამოაჩინეს, წამოსაღვი, წამოქ-
ვამს, გარდავრათ, მუანია, გარმეტიანი, შამოვავე... შამო-ბინისნი

Յորժյուր ճանրուս Էլ- սանիտ իմարում ըսսսզլորի ըոսըլլըմինսաժուս
նիմանրթըրնսը միոհիճնյս / [11], 95/.

Իմիրնս ճիմննճիճնժս մոճնսցըրոճս: հսմըրնըրնս Յորհչսրն; ժս-
մնսժըրն; ժըրն ըլլոնմըսսսս; ժսլիսըրնժսլըրն ոլլսս; հչըն, մըլլոնը-
նժըլ իսըրն; հիսըն ժսմըրնըլլո; ժսըրն ըլլոնըլլո; ըլլոնըրնժըլլո; սլլո-
մսլո ըլլոն. ըլլոնմըրնի հչըրըմըրնըրն իմնսրումս մոլլոմըլլո / [17], 384/;
մըրննսըրնոժ սըրըրոն; սսժ մոլլոն ըլլոն ըսմոլլոնըրն; ժսմըրնըրնըլլո; մո-
րոն մոլլոնսլլըրնըլլո / = ըսսսսլլըրնըլլո / սըրնսնմըրն; ճսմննննժըրն
ըսըսմնսրսլլո; մոլլոնսմըլլո ըլլոնն; նըլլոն մըրն ժսըսլլոմըլլո; նո ժսըսլլ-
ըլլոն / = ժսըմոլլոլլոն / ըս ժսսնսըլլոն...

ճիմննճիճնժս սմըրն մոճնսցըրոճնս իմնս ժսնսՅորնոթըմըրն
սոլլըր յանժըրնժս մըլլոլլոննն սլլոն Յսլլոնն ըրժըրնսժըրնըրն յանժըր-
ժսն. սր սրնն ժսմոլլոննսլլոն ըլլոլլոնն ժսըրննսլլո / մսժսրնժսը; ժսըսլլ-
ըլլոն, ըսլլոնս ճիմննս ժսըմոլլոլլոն, ըլլոլլոնն ժսըրննն մըլլոնըրն հսնն,
յանժըրն ժսըս-, ժսըմոլլ- Յըրըրնըրննն մըլլոնսմնննն *непе-* ըննսրնն ըլ-
լլոնն ըրն ժսնսրհըլլոն ըրնըրնժսլլոնն/.

ըրո-լլոնոժս ըսրնոլլոն, սմըլլո. սմըլլոն մոլլոմըրննն ժս-
րնն ճոլլո ճիմնս I ըս II Յորնժս ժոլլոննն սըլլոննժսը սմնսրնոլլոն: ժըլլ-
ըրն հսլլոնն ըլլոնսլլոնն; հըլլոն սսլլոնըրնն ըլլոնըրնսրն; նոլլոնսլլոն.

ըլլոն ըս չոլլոնն սլլոննըրնն ճիմննն -նս ըսմոլլոննն իմնսր-
նն: սանըրն ժըրնըրն; սրնսլլոնն սր չոլլոնն.

ժսրնոլլոնն ժսըրնըրնըրնըրն ըրնն Յսլլոնննննն ժսրնսլլոնն ճիմն-
ժս մրնսըրննննն ըրննննն III Յորննն ժոլլոննննն ըսրնոլլոն-սրնըրն մըլլոլլ-
ըրն ճիմննն: սր մոլլոննըրնն; ըլլոննըրննն մըրնըրնն; մսըրնն ըրննըրնն;
սնըսլլո մոլլոննըրնն. սսլլոնն սմըլլոնն հչըրըմըրնննն իմնըրննն / [6], 157/.

ճիմննն ժըլլո III սըրնննն. ժոլլոնննն սմնըրնննն ըսրնոլլոնննն միոհիճնյս
/ [13], 846/.

նշնառ, մագրամ մանց, բանջարքը - ը Ծրկսահորին Բան-
ժողք մեկգրանքն ըս երկրորինժին: Բրանան գամյոգրին; Դան գամյո-
նո? Երկը Ե՞լլարնրդ; Գամյոգրնրս.

Բամյո Խնցյեղլընն ըս երկրորինժին ցրքնն ծնրնն Ըրննը Ը-
նն ըս Նսրնրնն ժորնն բանջարքընն - ը Բնքանն: Կրնըլըլ ըսնրն; Կը-
կրնրն; Երնրնըլն Զըջընն; Սկըլ Ենմարքնն ըս Զմնն Կանքժուկ / [9], 93/.

Բամյո Ենցյեղլըլ. Բամյո Ենցյեղլըլն I ըս II Յրնն Պրնրնն
Թրմըլըլնն ընրնն Զմնընն Բըրննըն - ըլլ - Բնրնըլնն. Գաննընը-
նն ղանրնըլնննժն, ը-ն ըսրնընն աճ Բըլնն: Կրնըլըլ; Բսրնըլըլ;
Թրնըլըլ...

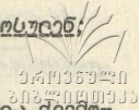
Են Թրըլընն "Բաննըլըլըլնն Կանքժուկ, Թանքժըլըլնն, Սքն-
նըլըլնն, Երննը-ճաննըլնն ըս Երննըլըլնն, Թանն ընմանրնրնըլնն
Թնրըլ ղանրնըլնննժն" / [11], 90/. Ելլ - Բնրնըլնն ըննըլնն
Երննըլըլնն, Թանն ընշնառ / [8], 233/. Զըլմորնըլըլնն Երն Գան-
նն ղանրնըլննն գըլըլնն Եննան / [7], 63/.

Կըլըլըլըլնն ըրըլ. Զրը Երնըլնն Երկըլըլըլննն ըսըլըլնն
- ը Նըլըլըլնն, Ենըլըլնն Նըլըլըլնն ղանրնըլնն - ը Նըլըլըլննն: Թրն
Երըլըլնն Նըլըլըլնն; Խնն Երնըլըլնն, Սնն I

Կըլըլըլըլնննն Սըլըլնն Բանըլըլնն ըսմանննննըլըլննն Զըլմորնը-
լըլնննն / [6], 167 /.

Թրնըլըլնննն Յրնըլըլ. Թանըլըլննն Գանըլըլըլըլըլննն Են-
նն Բանըլըլնն: Եննըլըլնն, Ենմըլըլնն, Ենըլըլնն, Եննննննըլըլնն, Եր-
ննըլըլնն, Ենըլըլնն, Եննըլըլնն, Բաննըլըլըլըլնն, Գանըլըլնն, Ենմանը-
լըլնն, Ենմըլըլըլըլնն, Ենմըլըլըլըլնն...

Սըլըլնն Բանըլըլնն Թրնըլըլնննննն Սննննննն, Թրըլըլնն Սըլըլնն-
ըլըլ, Են ըսնըլըլնն Յրնըլըլնն, Կրնըլըլ: Բանրնըլնն / [4], 244/; Կ-
նըլըլ / [9], 192/; Երննըլըլնն / [8], 234/.

დვის შეცვლილია -უნ სუფიქსით: აწილენ ახლა; ღაჩხუმიდან ჩამოსულენ;

გაქცეულარნიენ; არ ყოფილარნიენ.

-ან სუფიქსის -ენ სუფიქსით შეცვლა ნიშნობრივია ქვემო-
იმურლისა, გურულისა /[15], 62/ და ღაჩხუმურისათვის /[8], 233/
და ნაკლებამახასიათებელი ზემოიმურულისათვის /[7], 90 /.

სოჭვილ წებულთა მიფყველებამი -ან სუფიქსი დაცვლია: იძა-
ბიან, აქანა ყოფილან, წამოსულან, განავალან.

თანამებეროვ სალიტერატურო ქარაულის -ენ სუფიქსი სო-
ჭვილ ქარაულებთა მიფყველებისათვის უცნობია, ყველგან, სადაც მოსალო-
ბენია -ენ, იხმარება -ენ: ღვიღუპენ ოში; ჩამეკილენ; არ მოშორენ;
ღვიჭირაქენ; მარაღა ჩხუმობენ, იფიქილენ, რგაცენ.

ასევე ვითარება /-ენ სუფიქსის ნაცვლად -ენ სუფიქსის
ხმარება / რამახასიათებელია დასავლური ქალაქებებისათვის /[7], 26/.

სალიტერატურო ქარაულის -ენ სუფიქსის ნაცვლად წამყო
წყვეტილის მესამე პირში გოგჯერ -ენ სუფიქსი ცვლებია: საქარაულებ-
ში გამომიხვევენ; მერე მიხხრენ; შეიწინებენ დახოცენ; აგვიხსნენ; აგვა-
ფორიანენ; იცილებენ.

ეს მოკლებია მიწ-ნაცვლად ახასიათებს დასავლურ კილო-
ებს. ფართოდ გავრცელებულია ქვემოიმურული /[13], 846/.

სოჭვილ წებულთა მიფყველებამი აღარ ჩანს მოსალობნელი -
ენ სუფიქსი სალიტერატურო ქარაულის -ენ სუფიქსის ნაცვლად /[5], 241/.
იგი იმურლის, ღაჩხუმურისა და ქვემო რაჭულის გაცენით -ენ სუფიქსი-
თა შეცვლილი: კაცებენ მუშაობენ; მევიდენ...

პირველი ოწიველური პირის მრავლობითობის გამომხატველი
ც-პრეფიქსი ფონეტიკური პროცესების მოქმედების შედეგად, გარდა ძირი-
თაისა, ცვლებია შემდეგი ფორმებისა: ა¹, ა² || ა³, ა⁴ || ა⁵.

ა¹-ისმის მეორე თანხმოვნის წინ: უი ბოში ა¹ა²
იქნე ა¹ა².

საკმაოპ გავრცელებულია ბ-პრეფიქსი, რამდენიც შავს იჩვენს ბ-
ბინ, რაცა ბინის შავში მესამე მზივეტური პირის პრეფიქსის ბარტის
ას ვრებულ ბ ყ, ჟ კომპლექსებს. ბ კომპლექსში ქ დაცლია, ბ კ-
მპლექსში კ ყ იკარგება.

ჟ-ბ : ვერახი გავამედიდებებს ბქონათ; ჭრია რანა ბქვია;
დაწით მხბქონდათ.

ჟყ-ბყ-ბ: ხარები ხავრათ; გამხხრია სამი რე; არ ხამხვა;
ჩახხრით ხორტში; ხავხვით.

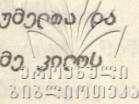
ქ-სა და ყ-ს ბინ ბ იხმარება რეჩხუმიურში, მლონ იქ უჩინარ-
ებდა ყ-ც და ქ-ც /[6], 181/. ბ ჟ-სა და ქ-ს ბინ გვებებება ქარტლურ-
შიც /[11], 217/. საურთა კ ეს მეკლებნა უმთავრესად გურულ-აჭარული-
სამტისა რამახასიანებელი /[6], 185/.

პირის ს- პრეფიქსით მესამე პირაპირმზივეტური პირის აღნი-
შენის შემხებვეებშიც: რახყვავა, ახრია, ახრეჩეს, სყვავის.

მესამე იჩმომზივეტური პირის პრეფიქსის ბმარების შემხებვე-
ებებს მინიშენელურად სჭარბობს მისი დაკარგვის შემხებვეებში. იგი შე-
იძლება დაკარგოს ნებისმიერი შანხმეების ბინ: გონებიათ, ჯობია, ჩა-
მქონებიათ, მცყილია, ცოქინათ, მიცეს, ქონდათ, ქეოქა, ტკივა, ღამ-
და კავებია; ჩა ჭირს; ხყვინს.

გრამატიკული მზივეტის ჩიცხვის გამხხავა. გრამატიკული
მზივეტის ჩიცხვი, რტორც მიცემიში, ისე სახელონიში ბმინად აღი-
ნიშნება -ყ ნაწილაკი /იშვიათა ვრინებება -ყ, -კ, კ ფორმი-
შიც, უჩინარება იშეურება მეფეველებში/. -ყ-ს პარალელურად საკ-
მაო გავრცელებულია -ხ სუფიქსი. ეს მეკლებნა დადასტურებულია მთარა-
ჭურში /[5], 244/. უფრო იშვიათა -ყ-ს ცვიის -ენ სუფიქსი. გვებებ-
ება ძველი ქარტლის ვიმარება - ჩიცხვის აღუნიშინაობა.

რტორც ცნობილია, "-ყ ნაწილაკი მეკავება დასავლურ კი-
ლოქმათა გან: ჩაჭურს, რეჩხუმიურსა და იშეურს -ყ-ს სახით /ქვემო
იშეურში -კ სახით უფრო" /[3], 35/.

მაშასადამე, -ყ ნაწილად სოჭის იმერელთა, ლესხუმელთა და ჩაჭვრელთა მეფეველების საეროთ ნიშანია და არ არის ჩომელიძე
შემონათან.

"მიცემითი ძამბური გრამატიკური ობიექტის მრავლობითობის აღნიშვნა ქართულში მე-15 საუკუნისძინ მკვირვებმა" /[12], 227/.
ამოქმედება ვარაუდი, რომ "ეს პრეცედენტი ცალკე მეფეველებში დაწყებული ცალკეობით აგრეთ" /[14], 140/.

-ყ ნაწილად აღნიშნავს ირბი ობიექტის რიცხვს: ვერხეობ-
რეყ ბიჭებს; არ დაამინყვებსყ ქართული ენა; მე უხეხრეყ; მოსწონ-
ყ; უკვირსყ; მოუწყვეყ; უჩასკა ქონებსყ და ქვენი; ბოვებებს ნამე-
ტანი უჭირსკ; თავისი ბუკვა აყვე ← აქვეყ/.

-ყ ნაწილად აღნიშნავს პირდაპირი ობიექტის რიცხვს: /მი-
ცემითიც და სახეობითიც/ მევეყვეყ იგინს; გაბეყ, ბევეყვეყ
შენ იგინო; დავმარეყ; დავათეყვეყ იგინი; ბევეყვეყ.

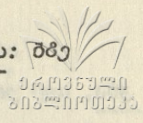
-ყ ნაწილად აღნიშნავს მიცემითი ძამბური რეალური სუბიექ-
ტის რიცხვს: როუსხავსყ ზვარბე; როუწვაქსყ; უნდა გაბმევეყანაყ; მო-
უყვეყანაყ; ჩავა უნა მამევეყანაყ; რე არ მევეყანაყ.

-ყ-ს პარალელურად იხმარება -თ; არაფერი უქვითათ; ვეურე-
ბათ, ყვერათ; უნახითათ; ქონითათ; დაგინჭირითათ; გოუსწირითათ; ოულოათ; ჩა
გინრათ? უნდა მევეყათ; ასევე გაბმოუგინითათ.

-ყ-ს ცვლის -ენ: ყვეენ, მოაქვენ, გოუკეობიენ, მოუჭამი-
ენ. -ყ-ს ნაცვლად -ენ სუბიექტის ხმარება დამახასიათებელია იმერული-
სათვის /[6], 157/.

ბოგჯერ -ყ და -თ ერთმანეთს ცვლებდა გმნაში. -თ სუბიექ-
ტის მრავლობითობას აღნიშნავს, -ყ კი - ობიექტისას: დაბეებს მეუშ-
ოფეყ, ბოვებებს მიცევეყ; გაბმანთეყ.

იშვიათად, მაგრამ მანც ცვლებდა შემთხვევებით, როცა გმნა-
ში არ აღნიშნებდა გრამატიკური ობიექტის მრავლობითი რიცხვი, ე.ი.
ისეთივე ვითარება გვაქვს, როგორც ძველ ქართულში: გარევე ქვეყნე

ერქვა, რქმევთა მინის ნაცვლარ ჩვეულებრივთა ქვეთა: ძვე
ქვეთა; ფილიფე ქვეთა. ერქვა იშვიათთა.

ქვეთა დადასტურებულია იმიერული /[6], 170/, კახური /[9],
92/.

მეტი მინა ცხვრება საღვთისაგან ქართლისაგან განსხვავებული
ფორმით: შეხვეთითა, მთხვეთითა, მეფურება, ცვანახვიებენ, დავით-
ჭეი, წიკავენი.

სოფის ფაქტობა მეფეველებში მეგჯერ ჰყოლია მინას ენაცვლება
ქონია: კოგები ქონია; საქონელი ქონია დაყვებული. ეს მეფენა ფე-
ბურ-ჭიჭურის დავისებულებად მიიჩნევა /[2], 245 /.

სხვა დავისებულებათაგან აღსანიშნავია:

გამეგონება, გამგონება. ნიშნავს: გაგონილი მაქვს, გაგონი-
ლი მაქვს. გადმოხველება: შეკუმბული ფაქტში დაცულია ნ თანხმავანი. გა-
რახვან დასტურდება ლესხუმურში /[6], 181/.

გოუძეხვი / გაუძეღ/. ამ მინის ნამყო წყვეტილის პირველსა და
მეორე პირში ვინებება ც თანხმავანი /შერ. III პირის ფორმა გაუძეღავ /.

ვირ მინა ნამყო წყვეტელში დაირთავს და- /ანამილიცინი და- /
პრევერბს: კაცი ვარ დავდილდა ფეხზე; ხან დავდილდა ქვევითათ.

ნამყო წყვეტელში და-პრევერბით დასტურდება შევენიდენ მინაც:
დამივენიდენ სურ მუდამიღე.

უ- დავსართის ურვეული გამოყენებით გამოიჩვენებ მინებში:

დოუბამიტი / = ჩავამამიტი / - ფურეში დოუბამიტი ქაჭვი;

დოუხსნიდენ / = გამოხსნიდენ / - დოუხსნიდენ ხარეფ;

მოურნია / = მოაღრნია / - ველარ მოურნია აქამიტი;

ოურნია / = ააღრნია / - მეგმა ოურნია რახხმცეღ.

უ- პრეფიქსითა ნაწარმოები აგრეფე ურქაროტი / = ურქაროტი /
მინა: მარა, რო ურქაროტი, ჩემებურათ არ არი.

ფუძის ხმავანს ივლის მაჩვენებ მინა: მაჩვიებთ თამიას.

33337
302-01101933

ისევე, რეგონც ძველ ქარბუღში, ტავრცაღებუღია მინა, ტინა,
უნა, სურ ურთია, პირიან მინებარ იქნებარ ნახმარნი ლუ ნაწილად
-რ ბორღსართიანი ფორმებნი იშვიანთია.

დავასამარეფ: ყველაფერს იმას ვერ დავასამარეფთ. მიქმიღიღს
ტანმარტებნი ნიშნავს: "უიშამი ყველაფერს ვერ მიცესცემი ტასაკუთებ-
ლათ".

ამ მინას საფუძვლარ ურეცს სიფყვა სუბიარა, რომიღიღიც სუ ნათე-
საობიითი ბრუნვის ნიშნის ნაწილია: კაცის ამარა-ქაკი სამარა. აქედან:
დასამარება - ამარა რაფორება.

ტავრცაღებუღია სიფყვის მასაღარ იმაშირბა, იმასიგამის, იმას-
უნა ტამოქმიღიღის ხმარება.

ეს მიკვღენა რამახასიანათებღია გემო იმიერუღისსათვის /[7],
168/.

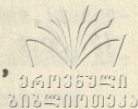
ამრისარ, სოჭის რაიონში მიცხორებ ქარბუღლთა მიფყვეღებამი
მინის უღღება რა ნარმიქმინა ავღენს ძირითადარ იმი ტავისღებურებებს,
რომიღებნიც რამახასიანათებღია იმიერუღი, ლეჩხუმურნი რა რაჭული პიღღებნი-
სათვის.

აბსოლუტური უმრავღესობა ამ ტავისღებურებებისა, რომიღლთა-
ტან უმიღვის ნაწილი სამივე პიღღს საერთო კუთვნიღებამა, მითი პი
ურთიერტავღენის შიგვარ შიგენიღი, თანაბრარ ახასიანათებს სოჭის რა-
იონში მიცხორებ იმიერუღლთა, ლეჩხუმღლთა რა რაჭულთა მიფყვეღებამს.

არის შიგვარებნი, რაჭუღის, იმიერუღისა ლუ ლეჩხუმურის
მითი სავციფიკური ნიშნის უცვღლარ შინარჩუნებნიას.

მიღღებუღია 12, XI, 76

სოხუმის პიღღოღიღური იმსტ-
ფუტის ქარბუღი ენის კათარა

1. Վ.Թ.Վ.Ե.Ն.Ը.Ս., Դարձարի յնիս ճրհմիտրոյիս Տիտրոյն, 1, Մոսկուի, 1973.
2. Վ.Թ.Վ.Ե.Ն.Ը.Ս., Ըրլի Դարձարի յնիս ճրհմիտրոյ, Քնիլիս, 1976.
3. Վրհ.Կ.Ո.Մ.Թ.Վ.Ս., -Կր ճրհնրկոյ ճրհնրլրլրլրլրլր ըի միսն թնի-
ժրնրլրլրլր ճրհմիտրոյ-լրլրլրլրլրլր յրճոյրճոթնիս ճրլրլր-
ճրլրլրլր. Դարձարի Տիտրոյնրլրլրլրլր Տիտրոյնրլրլրլրլր
Ըրլրլրլրլրլր, 1-11, 1923-24.
4. Յ.Տ.Պ.Պ.Ս.Ը.Ս., Դարձարի, Վրլրլր, Ոյ.ժիտրոյնրլրլրլրլրլրլր ըիժ-
լրլրլրլրլր յրլրլրլրլր, 1925.
5. Յ.Տ.Պ.Պ.Ս.Ը.Ս., ըիտրոյնրլրլրլր ըիտրոյնրլրլրլրլրլր, Դարձարլրլր
լրլրլր Տիտրոյնրլրլրլր Տիտրոյնրլրլրլրլր, 11, Քնիլիս, 1961.
6. Մ.Ը.Ո.Ը.Ո.Ս.Ը.Ս., Դարձարի ըիտրոյնրլրլրլրլրլրլր ըիտրոյնրլրլր-
լրլր, 1970.
7. Մ.Ը.Պ.Ը.Ս.Ը.Ս., ըիտրոյնրլրլրլր յրլրլրլրլրլր, Քնիլիս, 1973.
8. Ս.Վ.Ը.Վ.Ս.Ո.Ը.Ս., ըիտրոյնրլրլր Տիտրոյնրլրլրլրլրլրլր, յրլրլրլրլր Վ.Ըր-
լրլրլրլրլր Տիտրոյնրլրլր Տիտրոյնրլրլրլր յրլրլրլրլրլրլր ըիտրոյն-
րլրլրլր ըիտրոյնրլրլր, 11, յրլրլրլրլր, 1941.
9. Վր.Ս.Վ.Պ.Տ.Ո.Ը.Ս.Ը.Ս. ըի ճր. ը թ. Վ.Ո.Ս.Յ.Ո.Ս.Յ.Ո.Ս., Դար-
ձարի յնիս յիտրոյնր ըիտրոյնր, Քնիլիս, 1956.
10. ճր.ը թ. Վ.Ո.Ս.Յ.Ո.Ս., Դարձարի յնիս ըիտրոյնրլրլր ըիտրոյնրլրլր
Տիտրոյնրլրլրլրլր, Քնիլիս, 1966.
11. ճր.ը թ. Վ.Ո.Ս.Յ.Ո.Ս., Դարձարի ըիտրոյնր, 1, Քնիլիս, 1974.
12. Ո.Մ.Վ.Ս.Տ.Վ.Ս.Ը.Ս., ըիտրոյնրլրլր ըիտրոյնրլրլրլր ըիտրոյնր Տիտրոյն
լրլր ըիտրոյնրլրլր ըիտրոյնրլրլրլրլր ըիտրոյնր, Տիտրոյնրլրլր
լրլրլրլրլր յրլրլրլրլր յրլրլրլրլրլր ըիտրոյնր 70 ըիտրոյնրլրլրլրլր-
լրլր, 1974.

13. ჯ. ზ. ა. ბ. ზ. ვ. ი. ძ. ე., მრავალმნიშვნელობის
 მინაშის იმერული ჰილქს მიხედეი. სპეციალური
 ლს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის მთამბე, ჭ.
 VI, № 10, 1945.
14. ა. ვ. ი. ზ. ი. რ. ი. ა., მარტვი ნინაპარეშის მედევილიტა ძველ
 ჯარტული, თბილისი, 1969.
15. ს. ე. ზ. ბ. ჭ. ი., გურული ჰილქს, თბილისი, 1936.
16. ზ. ზ. ა. ზ. ა. რ. ი. ძ. ე., -ვიტ თანრეშეშის ხმარეშისათვის მინას-
 თან ჯარტული, ჯარტული ენის სტრუქტურის სა-
 კოთხეში, ჭ. 111, 1963.
17. ა. ზ. ზ. ლ. ბ. ჭ. ი., ჯარტული ჰილქს-თემათა სიდევის კონა, I, თბილი-
 სი, 1974.

О. Микиашвили

ОСНОВНЫЕ МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ РЕЧИ
 ГРУЗИН, ПРОЖИВАЮЩИХ В СОЧИНСКОМ РАЙОНЕ
 ГЛАГОЛ

Р е з ю м е

Имерский, лечхумский и рачинский диалекты грузинского языка близки друг к другу.

Эта близость отчетливее проявляется в Сочинском районе, где на протяжении одного века имеретинцы, лечхумцы и рачинцы (нижнерачинцы и представители горной Рачи из села Геби) живут вместе. Семьи, разумеется, смешаны. В "чистом" виде лечхумскую, имерскую или рачинскую семьи найти трудно.

Поэтому в результате совместной жизни речь лечхумцев, имеретин и рачинцев по существу стала единой. Почти все основные диалектные явления одинаково присущи речи всех этих диалектных групп.

В статье установлено, что спряжение глагола, образование глаголов и глагольных форм в речи грузин, проживающих в Сочинском районе характеризуются теми же особенностями, которые свойственны им в имерском, лечхумском и рачинском диалектах грузинского говора.

O.Mikiashvili

THE PRINCIPAL PECULIARITIES OF THE SPEECH OF
THE GEORGIAN RESIDING IN THE SOCHI

AREA
(the Verb)

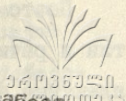
S u m m a r y

There is a close resemblance between the Imeretian, Lechkumian and Rachan dialects of the Georgian language.

This closeness is more distinctly manifested in the Sochi area, where for the space of a century the Imeretians, Lechkumians and Rachans (the inhabitants of Racha and those of the village of Ghebi from mountainous Racha) have lived. Of course, the language families are mixed. It is difficult to find pure Lechkumian, Imeretian or Rachan language families.

Consequently, during their life together and active interrelation for a century, the speech of the Lechkumians, Imeretians and Rachans is essentially common. Almost all the basic dialectal phenomena are equally typical of the speech of all these four groups.

The article considers the problems of verb conjugation, as well as derivation (word-building) of verbs and verbal forms in the speech of the Georgians inhabiting the vicinity of Sochi. It is also ascertained that verb conjugation, derivation of verbs and verbals have the peculiarities characteristic of these phenomena in the Imeretian, Lechkumian and Rachan dialects of the Georgian language.

თბილისის შერთვის წიგნიერი ღრთშის თრღერსსანი სსბერმწიფო
 უნივერსიტეტის შერთბებში

Труды Тбилисского ордена Трудового Красного Знамени
 государственного университета

187, 1977

მასწავლებელი და მშენისარბთი კომპონენტებში
 მეტეორი სანიკიძე

მბზური სსბერის პირველი კომპონენტები ღიღი ხანის იქცა
 ენაშბიერნიერთა მსჯერობის სსგნაღ. ეანსსკუთრევით ამსბვიერებერ ყურა-
 რღებას ამ ბორღ ნერებში / [1], [2] /. მანერბულიერი და მშენისარბთი
 გზებერბიან პირველი კომპონენტებღ. მათი მონანერღებთი მრსვარი მბზუ-
 რი სსბერის მექმნიერი ქარტულიში. ამგვარი კომპონენტები რასსბვიერბუ-
 რის ჩვერს სსენაშბიერნიერღი რღერსსგურაში / [3], [4], [5], [6] /, მს-
 გრამი სსგანგებორ ისინი რღებღე არას მეტსწვიერიღი.

ჩვერ რსგვანინტერესსა, გსგვრკვირს, მანა//მან, გერა//
 გერ//გერ, ქვეშე// ქვე, შინა//შინე//შინ, წინა//წინე, შუა კომპონენტებთა
 გამოყერებრის მეშბბვეებში რა ჟურქცვიკი ახარ ქარტულიში. სარუსტრსკი-
 რღ გამოკვიერნიერ სბვარსბვს სსბის რქსსკონებში / [7], [8], [9], [10],
 [11] /.

ცნობერიღა, რში ყვერა რტული სიგყვს წარსულიში წარმოსაღ-
 ერს მეტსიგყვებას [12], მსგრამი მეტსიგყვებამი მეტმნიწა რს სემანტეკური
 მღერიანობა [12], გვ. 32/, გამოყერ სინტსგობსტურ რიგს იმ ნიშნებში,
 რსც სსვიცინტეკურიღა მისებული ენისსსტეს. [13] . მშენიგერს კი მსვირს
 ბერს, რტორსც ცნობერიღა, უკვეშინებს მშენს /მის პირიან რს უპირწი ჟრ-
 რბებს/. სწორღე ამის გამიქა, რში ძველი ქარტულიში ისინი უმებესად მშენ-
 სსა რა სსბერმშენს რაერტვიან. იშვირთაღე მეტწვერებრის სბვს ნანერიღებთა-
 ნსც მვირღებამი მეტებერეს, მსგარიშაღე, "გრიგორ ხანძვერის ცხორებრამი"

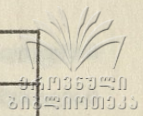
"მბნებლასაჲ შიუთხბების განუყოფელიაჲ", მაგალითად: ბე- x p m მ ა
 ქ ვ ე მ მ - პ გ მ მ ა , გ ა რ ე - მ ე ნ ე რ ა ნ ნ ა - მ ა მ ა მ ა ,
 მ ი ნ ა - გ ა ნ ე ე მ ა [17]. შვიდგომიერონიერი განმარტ-

კოსებში არც თანდებულეობი მიიხსენებენ მათ [18], [19], [20], [21].
 მანც რეკონია მათი წარმოება და ფუნქციები ახალ ქართულში?
 რძი?

სპეციპალურ ლიტერატურაში ვკითხულობთ, რამი "განსაკუთრებით
 ძველ ქართულში თანა-ბმინად ერთვის საბერს ახალი ცნების გამოსახა-
 ჭავად: მ ა ნ ა ა რ ს ი , მ ა ნ ა მ ე რ მ , მ ა ნ ა მ ე ე მ -
ქ ე ე პ ი , მ ა ნ ა მ ე ე მ ე , მ ა ნ ა ს ნ მ რ ი "... [22].
 დასახელებულთა გარდა, "ქართული ენის განმარტებში ლექსიკონში"
 ძველ ფორმებად მიჩნეულია აგრეთვე: მ ა ნ ა პ ა უ ს ა მ ა მ ი ,
მ ა ნ ა პ გ მ მ ა , მ ა ნ ა მ მ ნ რ ა ხ ე , მ ა ნ ა მ მ რ ა მ ე .
ს ა ვ ე , მ ა ნ ა რ მ მ მ ა , მ ა ნ ა ს ა ც ხ მ ე ვ ა რ ი და
 სხვა.

მაგალითად, სიმრავლე აძვირად მდგვევლებს თანა-სისყვეაწა-
რმოვბითი ფუნქციის უნარზე ძველსავე ქართულში. თანა-ლეს აქტიურ
 საწარმოებელ საშუალებას წარმოადგენს. რეკონც ცნობილია, პრეფიქსი-
 ულობის შესახებ რაწარაკი მაშინ შეიძლება, თუ ამ მიძველით ყოველთ-
 ვისი ინწარმოება ახალი სიტყვა [23]. მ ა ნ ა ვ უ რ ს ე ლ ი , მ ა
ნ ა ვ ლ ა ს ე ლ ი , მ ა ნ ა x გ უ ფ ე ლ ი ს ა და მისთანათა
 გვერდით ღელს უამრავი ახალი სიტყვაა შედგენილი.

თანა- და თან- გამოყენების სინქრონის მიხედვით ერმბანეთი-
 საგან განსხვავებებიან რეკონც დიაქრონიულ, ისე სინქრონიულ ასპექტ-
 ში. რამდენიმე ლექსიკონის შედარება ამ დასკვნის გამოჭანის საშუა-
 ლებას იძლევა:

№	ლექსიკონების დასახელება	თანა-	თან-
1	ძველი ქართული ენის ლექსიკონი	115	0
2	სურხან-საბა ორბელიანის "სიტყვის კონა"	24	2
3	ქართული ენის გამომარტვბიში ლექსიკონი	250	60

რიცხობრივი შედარება ამჟამად მუცყველებს იმაზე, რამ ძველ ქართულში სიტყვის თავკიძურ პოზიციადი უმეცესად გამოიყენებოდა თანა-. მისი სახეცვლილი ფორმა თან- ურთოლოგურად გვიან ჩნდება. თანა-ს გამარტვიბის, გავრმარცვლიანების საჭირკება ახალ ქართულში ისე არ იგრძნობა, როგორც ეს რამეარმა თანებუ-ღარ გამოიყენების შემთხვევებში. თანა- სრული ფორმიი იმიტომაცა ნახმარი, რამ რიც შემთხვევებში თანხმკვანთა ვასაყარადაა გამოყენებული. თანა-, თან- პომპონენტთა ამცვარი რავირისპირება ტრმინოლოგიურ ლექსიკაშიც ხეღმესახებია. აქ თანა-ს გამოყენების შემთხვევები, შედარებში თან- ეღმეღმან, ვაცვიღები მუცია.

თანა-//თან-, როგორც პომპონენტგი, რაერთვის: 1. არსებში სახელებს: თ ა ნ ა ა რ ს ი , თ ა ნ ა ა ვ ტ რ ი , თ ა ნ ა ლ ე რ ძ ი , თ ა ნ ა ჯ ტ უ ფ ი , თ ა ნ რ ი ტ ი ... 2. გერსართავ სახელებს: თ ა ნ ა ს რ რ ი , თ ა ნ ა ტ რ ი ე რ ი , თ ა ნ ა ტ რ ი ... 3. გმნას: თ ა ნ ა უ ტ რ ძ რ თ ბ ს , თ ა ნ ა მ თ რ მ ი ლ მ ბ ს , თ ა ნ ა ა რ ს ე ბ მ ბ ს ...

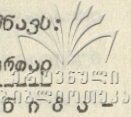
თანა-//თან- არ გვებება მუცყველების სხვა ნაწილთან: ნაცვარსახეღმან, რიცხვიი სახეღმან, გმნიგეღასღმან, შორისებუღმან. მაგარითთა აბსოლუტურ სიმრავლებში თანა-//თან- რაერთვის

საწყისსა და მიმღეობას, ბევრთა წარმოადგენილი არსებობს და ბერძნულად
სახელიანი კომპოზიციები გვიანდელი წარმოშობისაა. უფრო ახალგაზრდა
წ ა ვ რ ა ს უ რ ი , თ ა ნ ა ვ უ რ ს უ რ ი , თ ა ნ ა ო ტ უ ჭ უ -
ღ ი და მისთანა მაგალითები, რომლებიც ცვიან ძველივედ: ჩემი
კლასული, ჩემი კურსული, ჩემი ჯგუფული და სხვა.

თანა-//თან- კომპოზიციის ბუნებრივად ადგილი ჩანს, რატომც
აღიწიწინა, საწყისთან და მიმღეობასთან /ძველი უარყოფილი უნის ვითარე-
ბა ახალიც დასულია/. საწყისთან: თ ა ნ ა ბ რ ა ბ ვ ა , თ ა ნ ა -
მ ი ვ ლ ე ვ ა , თ ა ნ ა ვ ვ თ ა , თ ა ნ ა ს ვ მ ბ ა , თ ა -
ნ ა ბ ლ ე ბ ა , თ ა ნ ნ ე მ ბ ა ... მიმღეობასთან: ა/მოქმედებინათ
გვარის: თ ა ნ ა მ ვ ნ ბ ვ ლ ი , თ ა ნ ა მ ნ ი რ ვ ლ ი ,
თ ა ნ ა მ ბ ლ ე ბ ი , თ ა ნ მ ე ლ ი ... ბ/წვებინათ გვარის: თ ა -
ნ ა ბ რ ი ლ ი , თ ა ნ მ ი მ ი ლ ი , თ ა ნ ა მ ი მ ი რ ვ უ რ -
ღ ი //თ ა ნ მ ი მ ი რ ვ უ რ ლ ი , თ ა ნ რ ე ბ უ რ ლ ი , თ ა ნ ა -
ნ ა რ ე ბ ი , თ ა ნ ა ნ ა ნ ა რ მ ი , თ ა ნ ა ს ა გ რ ძ ნ მ -
ბ ე ლ ი , თ ა ნ ჩ ა ს ა რ მ ვ ლ ი ... გ/სამუშაო გვარის: თ ა -
ნ ა მ ი რ ე ბ ა რ ე , თ ა ნ ა მ ი გ რ ძ ნ მ ბ ი , თ ა ნ ა მ ი რ გ მ -
მ ი ...

თანა-//თან- რაერთვის მარტივ / თ ა ნ ა ა რ ს ი , თ ა -
ნ ა ა ვ ჭ მ რ ი .../, ნაწარმოებ / თ ა ნ ა ს მ ჭ ლ ე ლ ი , თ ა -
ნ ა ო ე რ ა რ ი .../ სახელებს.

თანა-//თან-ახლავს ისეთ კომპოზიციებს, რომელიც რამოკონ-
კრატორი იხმარება: თ ა ნ ა მ ი მ ბ ს ე ვ ე ბ ე ლ ი , თ ა ნ ა მ ი მ -
ნ მ ე ... მტკივნეული მათგანი პასუხის სიტყვის ხმარების ფორმითა მო-
ქმედები: თ ა ნ ა ჭ მ ლ ი , თ ა ნ ა მ ე რ მ ვ ე , თ ა ნ ა მ ი მ -
ს ა ე მ ე , თ ა ნ ა მ ე ს ა ე რ ე ... ნაწილი კი თანა-//თან-
ის გარეშე არ იხმარება: თ ა ნ ა მ ე მ თ ა ბ ე , თ ა ნ ა მ ე ბ მ -
მ ე ლ ე , თ ა ნ ა მ ი მ რ ა ს ე , თ ა ნ ა მ ი ბ ე ე რ ი , თ ა ნ ა მ -
ე ე ვ ი ...

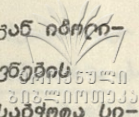
1. ხანაობას, ქრთობას, ქრთად ყოფნას, ქრთად მიქმედებას, ქრთად ჩამიღვინებას: ხ ა ნ ა მ ი თ ს ა უ რ ი ე, ხ ა ნ ა მ ი თ ს ა ბ ი ა -
ც ი თ ი, ხ ა ნ ა ქ ა რ ა ქ ე რ ი, ხ ა ნ ა ს მ თ რ ე რ ი, ხ ა-
ნ ა მ ე ს უ თ რ ე, ხ ა ნ ა მ ი რ ა მ ე ქ რ ე, ხ ა ნ ა მ ი მ ი თ -
მ ე რ ი, ხ ა ნ ა მ ი თ ა რ ა ვ ი ... 2. არამთავარს, არამძირითადას,
არამდაც: ხ ა ნ ა თ რ თ რ ი, ხ ა ნ ა წ ე ვ რ ი, ხ ა ნ ა მ ი -
ბ ა ნ ი, ხ ა ნ ა ლ ე რ ძ ი, ხ ა ნ ა მ ე უ რ ნ ე რ ო ბ ა, ხ ა-
ნ ა გ ვ ა ვ ი რ ი, ხ ა ნ ა ნ ა წ ა რ მ ი, ხ ა ნ ა მ ი თ ბ ს ე -
ნ ე ბ ა, ხ ა ნ ა მ ე ე მ ი თ ს ა ვ ა რ ი ... 3. საუარს: ხ ა ნ ა -
მ ი თ უ რ ო ბ ა, ხ ა ნ ა ვ ა რ ს ვ ე რ ა ვ ი // ხ ა ნ ა ვ ა რ ს -
ვ ე რ ა ვ ე რ ი, ხ ა ნ ა ბ ი რ ა ბ ვ ა, ხ ა ნ ა ბ ი მ ი ა რ ი ...
4. მისაჯარისს, ამახანაჯარის: ხ ა ნ ა მ ი ბ ი ა ვ რ უ რ ი, ხ ა -
ნ ა ს წ მ რ უ რ ი, ხ ა ნ ა მ ი რ ე ბ ო მ ი რ ი ვ ი, ხ ა ნ ა თ ა რ -
ა რ ი ...

აღსანიშნავია, რომ ხანა-//ხან- სიტყვის თავკიბურ პოზიციამი არ იძლევა მიქმედების ლკადობას სიტყვასა და პრემი, რეგულარულ ეს გვაქვს მისი ხანდაზღუდავი გამოყენების შემთხვევაში. სამაგიეროდ მას აქვს განსხვავებული ფუნქციები, რომლებიც ანიჭებენ სასიტყვიერ ძალას.

მიგრადიდან შემთხვევაში ხანა- მიგრადი კომპონენტის რეგულირება ხან-ამ შემთხვევაში ხანდაზღუდავი: მ ე უ ა ხ ა ნ ა, მ ა -
ბ ი ს ხ ა ნ ა, ი მ ი ს ხ ა ნ ა, მ ი ს ხ ა ნ ა, ა მ ი ს ხ ა -
ნ ა, ჩ ე მ ი ს ხ ა ნ ა. ნაცვალსახელებთან ხანა- მისცავს მის ფუნქციონირების ხანა, რითაც ემსახურება - ებრ ხანდაზღუდავი.

ბ ე რ ა -// ბ ე რ // ბ ე რ ა ქ ე რ ი / ქ ე რ -

ქანდაკეტი ფრმინიერობა ძირითადად ემინება ენაში არსებული ექსპრესიისა და ენობრივი საშუალებებით, მანამდე მას მანამდე არ შეუ-

ժրոս ուսանողները և սպորտաշրջանները ճանաչողական և արտա-
 ճանաչողական, մշակութային, գիտական, լուսավորչական և հայրենասիրական
 միջոցառումներով և այլ կերպով մասնակցում են հայրենասիրական և սպորտա-
 ճանաչողական և մշակութային շարժումներին և շրջաններին։ Մեծ կարևորություն
 ունի նաև շրջանային և մարզային միջոցառումները։

Վ/ Մեծ կարևորություն ունի նաև շրջանային և մարզային միջոցառումները։

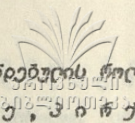
Բ/ Մեծ կարևորություն ունի նաև շրջանային և մարզային միջոցառումները։

Գ/ Մեծ կարևորություն ունի նաև շրջանային և մարզային միջոցառումները։

Սպորտաշրջանները լուսավորչական և մշակութային առումներով և այլ կերպով
 մասնակցում են հայրենասիրական և սպորտաճանաչողական և մշակութային
 շարժումներին և շրջաններին։ Մեծ կարևորություն ունի նաև շրջանային և
 մարզային միջոցառումները։

Մեծ կարևորություն ունի նաև շրջանային և մարզային միջոցառումները։

Մեծ կարևորություն ունի նաև շրջանային և մարզային միջոցառումները։

սոցիցրոս ԸՆԸ, ԸՂ ԲԱ ԴՂԶԻ ԺՈՌՈՒՄՈՒՄ ԺԱՆՔՆԵՐԻՆ ԿՈՂ-
 ԹԻ ԱՅՅՐԻՆԵՐՈՒՄՆ. ԴՂԶ ԴՆԻՄԱՄԱՔ ԻՆՆԱՐԴՆԱ / Ք Վ Յ Դ Յ Դ , Ե Ռ Կ Դ
 Յ Դ .../. ՎՅԱԸ ՏՆԻՇՅՄԱՄ ՍԱՐԿՈՒՊՈՒՐԸԱՔ ՄԻՊՇՅՆՍԱՔ ԸՄԻՌՈՎԵՐՆՈՒՄ -ՃԵ-
 ԲԱ,-ԴՂԶԻՄԱ, ԿՈՒՐԸՆԻՍ ԲԱՅՐՈՒՄՈՒՄ ԵՆԿՈՒՊ ՎՏԿՆԻՄ ԵՆԵՐԸՆԻՍ ԵՆԸՆԻՄՈՒՄ-
 ՍԱ ԲԱ ՆԱՄՆԱԿՈՒՄ ԸՏՏՐԵՎԻՄՈՒ. ԵՆԸՆԻՄՈՒ ՏՏՐԵՎԱԿԻ, ՄԱՆՔՆԵՐԻՆ ՄՍՅԱ-
 ՅՆԱՔ, ԴՅԱՐՃՆԱ ԸՏՏՐԵՐՈՍ ԵՆՆԱՆԻՆ: Բ Վ Կ Ը Ց Դ Ք Վ , Յ Վ Կ Ս Յ Յ
 Ը Վ Յ Ց Դ Ք Վ , Ե Մ Ը Ը Ը Դ Ք Վ , Ե Ռ Վ Ք Վ Ց Ց Դ Ք Վ , Ք Ռ Կ-
 Յ Մ Ե Ը Ը Դ Ք Վ , Ս Շ Կ Ռ Դ Կ Ե Ց Դ Ք Վ , Ե Վ Ե Շ Ց Դ Ք Վ ...
 Ե Դ Յ Կ Բ Դ Դ Յ Դ Ն Վ , Յ Մ Ց Դ Դ Յ Դ Ն Վ , Ը Վ Յ Ռ Ե Դ Դ Յ Դ Ն Վ ,
 Յ Վ Ե Դ Դ Յ Դ Ն Վ , Պ Յ Ն Դ Դ Յ Դ Ն Վ , Դ Դ Կ Դ Դ Յ Դ Ն Վ , Պ Ռ Ը
 Շ Դ Յ Դ Ն Վ , Մ Ռ Ե Մ Ը Դ Դ Յ Դ Ն Վ , Ք Ռ Կ Յ Մ Ե Ը Ը Դ Դ Յ Դ Ն Վ ...
 ՆԱՄՆԱԿՈՒՄՈՒ: Ե Մ Ը Ը Ռ Ս Ց Դ Ք Վ , Ե Վ Ե Ռ Ս Ց Դ Ք Վ , Ե Ռ
 Բ Ռ Ս Ց Դ Ք Վ ... Ց Ռ Ս Յ Կ Ռ Ս Դ Դ Յ Դ Ն Վ , Ե Ռ Ե Ռ Ս Դ Դ Յ Դ Ն Վ
 Ս Վ Կ Յ Ռ Ս Դ Դ Յ Դ Ն Վ , Պ Կ Ք Ռ Ս Դ Դ Յ Դ Ն Վ , Ը Ռ Ս Դ Դ Յ Դ Ն Վ
 Ց Մ Ը Ռ Ս Դ Դ Յ Դ Ն Վ , Մ Ը Ռ Ս Դ Դ Յ Դ Ն Վ ...

-ՃԵՐԱ ԲԱ -ԴՂԶԻՄԱ ՎԴ ԻՆՆԱՐԴՆԻՄՈՒՄ ԵՆՆԻՑԵՐՈՒՄՆ ԸՂՅՈՒՄ ԲԱ ԴՂԶ-
 ՅՈՒՄ-ՈՍ ԳՄԵԴՅՈՒՄ. ՑՈՒՅՄԻՐ -ՃԵՐԱ-Ս ԵՆՆԱՅՐԸՆԱ ՅՈՒՐԸ ԸՂՅՈՒՄՈՒ, ԵՎՃԱՐՈՒ-
 ՄԱՔ: Բ Վ Կ Ը Ս Ց Դ Յ Դ Ն Ք Ռ , Բ Մ Վ Ը Ը Դ Յ Դ Ն Ք Ռ , Ք Յ Վ Ը Ը Ը
 Յ Դ Ն Ք Ռ . ՎՄՅԱՐՈՒ ԵՎՃԱՐՈՒՄՈՒ ՄԵՐԱՐԴՈՒՄ ՆԱՅՐԸՆ ԻՆՆԱՐԴՆԱ. ՎՐՆԱՄ
 ՎՄՈՍ ԸՄԻՌԱ, ԿՈՒՄ ՎՏ ԲԱՄԿՅՈՒՐՔՐԱ ԵՆՆԱՄՈՒ ՇՐՔՄՈՒՄ Ը Դ Ց Մ Ռ Ց Դ Յ Դ Ն
 Ք Ռ → Ը Դ Ց Մ Ռ Ց Դ Յ Դ Ն Ք Ռ , ԵՆՄԵՐԱՅԱՔ ՑՈՒՅՈՒ ՍԵՅՃԱՐՈՒ ԸՄՃՈՒՄՍԱ
 [30].

ԿԱՄՈՒՇՐԻՐ ԵՎՃԱՐՈՒՄՈՒ ՄԻՊՇՅՆՍՈՒՄ ՍԱՄԵՐՈՎՈՒՄ ԸՏՏՐԵՎՈՒՄՈՒ
 [11].

ՔՄ ՍՈՇԻԱԿԱՆ ՄԱՅՈՒՄ ԵՐՄԱՆԵՐՄԵՍ ՄՈՒՐՈՒՄՈՒՄՈՒՄ ԸՂ- ԲԱ ԴՂԶ-
 ԵՆՆԱՐԴՆԻՄ ՄՈՒՐՈՒՄՈՒՄՈՒՄ ԸՂԲԱ- ԲԱ ԴՂԶԻՄԱ ՍԱՅՐՈՒՄՈՒՄՈՒՄ ԸՆՆԱՐԴՆԱ
 ՍԱՅՐՈՒՄՈՒՄ ՆԱՅՐՈՒՄՈՒՄ: Բ Մ Վ Ը Ը Ը Դ Ք Վ , Ք Յ Վ Ը Ը Ը Դ Ք Վ , Ե Մ Ե Ը
 Ց Դ Ք Վ , ԵՐՏ. Բ Մ Վ Ը Ը Ը Դ Յ Դ Ն Վ , Ք Յ Վ Ը Ը Ը Դ Յ Դ Ն Վ , Ե Մ Ե Ը Ը Ը Դ Յ Դ Ն
 Վ , Ը Յ Վ Ը Ը Ը Դ Յ Դ Ն Վ ԲԱ ՍԵՅՄԱ.

კომპონენტად შინ- ან გვხვდება. ხედავით იშვიათად მონაწილე-

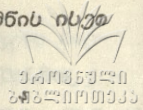
ობს შინ- / შ ი ნ მ ი თ უ ს ვ ლ ე ღ ი , შ ი ნ ნ ა ვ ე მ თ ბ ა ,
შ ი ნ გ ა უ ც ე მ ი , შ ი ნ ნ ა ე ს მ ვ ი .../. მონაცარი სხარი
ფრმინისა შექმნილი შინა- კომპონენტის დევიკობით: შ ი ნ ა მ ი ე -
წ ვ ე ღ ი , შ ი ნ ა ბ ე ღ მ ს ნ მ ბ ა , შ ი ნ ა ე მ ა ნ ი , შ ი -
ნ ა წ ა რ მ ი ე ბ ა , შ ი ნ ა ბ ა მ ა რ ი , შ ი ნ ა მ ე უ მ ა ,
შ ი ნ ა მ ი მ ა , ... იგი იხმარება შედგენი მნიშვნელობით: 1/ წამი-
ეს შინით: შ ი ნ ა ს ა ა მ ე ე რ მ , შ ი ნ ა ვ რ მ ე ვ ა ვ შ ი ნ -
ე ღ ი , შ ი ნ ა მ ი მ , შ ი ნ ა მ ი მ ბ მ ა რ ე ბ ა , შ ი ნ ა მ -
მ ე ე მ ბ ი ე მ ბ ა , შ ი ნ ა ვ ა ე რ მ ბ ა , შ ი ნ ა ს ა ე ე -
რ მ ... 2/შინაგანის: შ ი ნ ა რ ე ს უ რ ს ე ბ ი , შ ი ნ ა რ ე -
ბ ე რ ე ვ ბ ი , შ ი ნ ა ა რ ს ი , შ ი ნ ა რ ა გ რ მ ვ ე ბ ა ,
შ ი ნ ა მ ე მ მ ი ... 3/ შინ// სახლის მნიშვნელობით: შ ი ნ ა მ -
ე უ მ ა , შ ი ნ ა მ ი ე წ ვ ე ღ ი , შ ი ნ ა ს ა მ ს ა ბ ე უ რ ი ,
შ ი ნ ა ვ ა ე ი , შ ი ნ ა ბ ე რ ა , შ ი ნ ა ე მ ა ...

შინა//შინ//შინ მნიშვნელოვანი კომპონენტით ხანდაზმულია ღუნეკიას
ასრულებს.

წ ი ნ ა - წ ი ნ რეკურსულია გამოყენება ფრმინითობით-
ურ ღეჟსიკაში. იგი შეიქმნება მოუკიდე სალ-, გან-//გა-, და-, ია-, წა-
მნიშვნელობით ფრმებზე. ამასთან ცალკე გამოსახელება წინალ, რამდენი
რამდენი შედგენილობისა /წინალ→წინალ/. იქვს იხმარება რამდენი ერთი
მდლიანი კომპონენტები /წ ი ნ ა ღ ე ვ ი რ მ ი შ ი რ . ა ი რ წ ი ნ ა -
ღ ი /. მისგან ხედავით სხვებზე უხვად გვხვდება; გაწინაურ ფრმინით-
ობითაში რამდენობა ფრმინებში: წ ი ნ ა ღ ე ა ნ ი , წ ი ნ ა ღ -
ს მ ე ღ ი , წ ი ნ ა ღ ს ა ვ ი რ ე , წ ი ნ ა ღ ვ ა ღ ი ბ რ ი , წ ი -
ნ ა ღ ბ რ ე ვ ა , წ ი ნ ა ღ რ ე რ ი , წ ი ნ ა ღ ე ღ ე მ ე -
გ ი ...

ქარხნული ხმარებული წინალ- კომპონენტის დაპირის რუსული

ԿՈՒՄ ԲԱ ԿՐՈՒՄՆԵ՝ ՅՈՒՅՆՆԵՐԵՆԻՍԱ. ՌԵՍՊԵԿՏԻ ԿՐՈՒՄՆԵՐԻՆԻՍ ՈՍՅՈՒ
ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԻ, ՌԵՑՐՈՐԿԱՍ:

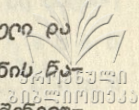

ԿՐՈՒՄՆԵՐԻՆԻՍ ԿՈՒՄՆԵՐԻՆԻՍ , ԿՐՈՒՄՆԵՐԻՆԻՍ
ԿՐՈՒՄՆԵՐԻՆԻՍ ԵՎ ՍԵՅԱ. ԲԱՍԱԽԵՂԵՐԻ ՍՈՑ-

ԿՐՈՒՄՆԵՐԻՆԻՍ ԿՐՈՒՄՆԵՐԻՆԻՍ ԵՎ ԳՅԱՅԵՆ: Ա Ը Յ Պ Յ Պ -
Ը Ո Ս Ս Ա Ֆ Ո Ն Ա Ա Պ Ո Բ Ե Ե Պ , Ա Պ Պ Ո Ն Ս Ս Ա Ֆ Ո Ն Ա Ա -
Պ Ո Բ Ե Ե Պ , Պ Յ Ո Յ Ո Ն Ս Ս Ա Ֆ Ո Ն Ա Ա Պ Ո Բ Ե Ե Պ . ՊՅ՝
ՆԻՅՄ ՊՐԻՆԻՍԻՍՏԻՍՈՒՆԻ ՅՈՒՅՆՆԵՐԵՆԻՍ, ՌԵՑՐՈՐԿ ՅՆԱԽԵՊ, ԱՐԵՎԻԿԱ ՆԱԽԵՂԵՐԻ ՌԵՑՐՈՐԿ
ՆԵՐՈՒՄԱ ՍԵՅՆԻՍՏԻՍ. ԱՅՅ ՍՆԲԱ ԱՐԻՆԻՍՏԻՍ, ՌԵՍ ԵՆԱՍԻ ԳՅԵՅԵՐԵՍ "ՍԱ-
ՆԻՆԱՊՈՐՏՈՒՄ" ՍԵՅՆԻՍՏԻՍ ՊՅՅՆԻՍ ՍԱԽԵՂԵՐԻ: Ս Ռ Պ Ո Ե Ռ Ս Ա Ֆ Ո -
Ն Ա Ա Պ Ո Բ Ե Ե Պ , Պ Ա Ն Յ Ս Ա Ֆ Ո Ն Ա Ա Պ Ո Բ Ե Ե Պ , Պ Պ Յ Ն -
Ս Ա Ֆ Ո Ն Ա Ա Պ Ո Բ Ե Ե Պ , Ս Ե Ա Ս Ս Ա Ֆ Ո Ն Ա Ա Պ Ո Բ Ե Ե Պ ,
Ե Ա Ն Ը Ա Ռ Ս Ա Ֆ Ո Ն Ա Ա Պ Ո Բ Ե Ե Պ , Յ Ա Ե Ռ Ս Ա Ֆ Ո Ն Ա Ա -
Պ Ո Բ Ե Ե Պ [31].

ՄԱՍԻՍՏԻՍՆԵՐԻՆԻՍ ԵՆԱՊ- ԱՐԻՍ ԳՄԱՐՊՅՅԵՐԻ "ՆԻՆԱՊՈՐՏՈՒՄ",
"ՍԱՆԻՆԱՊՈՐՏՈՒՄ", ՍԻՆԱՐՍՏԻՍՏԻՍՆԵՐԻՍ ՅՈՒՅՆՆԵՐԵՆԻՍ ԵՎ "ՍԱՆԻՆԱՊՈՐՏՈՒՄ" ԵՐ-
ՊՅՅՆԻՍ ՈՐՅՆՊՅՈՒՄ. ՍԱՆՊՅՐԵՍԱ ՈՍՈՒՄ, ՌԵՍ "ՍԱՆԻՆԱՊՈՐՏՈՒՄ" ԵՆԱՍԻ-
ԵՐԵՎԱՆԻ ՍԱԽԵՂԵՐԻ ՆԱՊՅԱՊՈՒՍՈՒՆ ԵՐՍՆԻՍ ՊՐԻՆԻՍ ՍՈՒՍՈՒՄ. ԱՍ ՍԵՆԻՍ
ՈՐՈՒ ԵՆԱՊ-ԵՆԻ ՊՅՅՆԻՍՆԻՍ ՍԻՆՊՅԱՅՄ ՊՅՅՆԻՍՆԻՍ ԵՊՊՅՈՒՄ.

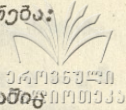
ԵՐՍՐՅՅԵՐԵՍ ՈՅՅՅՅ ԱՅՅՅՅ ԵՐՊ ՌԻՅՆ ՄԱՅԱՐՊՅՅԻ:
Ե Ո Ն Ա Ր Ե Ե Պ Յ Ո Ն Ս Տ Ո Ւ Յ Ո Ւ , Ե Ո Ն Ա Ս Ա Պ Յ Պ Ո Ն Ո Ւ ,
Ե Ո Ն Ա Ո Ս Պ Ո Ռ Ո Յ Ո Ւ , Ե Ո Ն Ա Յ Ա Յ Ո Պ Ո Ն Պ Յ Ո Ւ ,
Ե Ո Ն Ա Ե Ո Ն Պ Ո Ն Ո Ւ , Ե Ո Ն Ա Ս Ա Յ Ո Ն Ո Ւ , Ե Ո -
Ն Ա Ս Ա Պ Յ Ո Ն Ո Ւ , Ե Ո Ն Ա Ս Ա Յ Ո Ն Ո Ւ , Ե Ո Ն Ա Ս -
Ա Ս Յ Ո Ն Ո Ւ , Ե Ո Ն Ա Ս Ա Յ Ո Ն Ո Ւ , Ե Ո Ն Ա Ս Ա Յ Ո Ն -
Ո Ւ , Ե Ո Ն Ա Ս Ա Յ Ո Ն Ո Ւ , Ե Ո Ն Ա Ս Ա Յ Ո Ն Ո Ւ ,
Ե Ո Ն Ա Ս Ա Յ Ո Ն Ո Ւ , Ե Ո Ն Ա Ս Ա Յ Ո Ն Ո Ւ , Ե Ո -
Ն Ա Պ Յ Ո Ն Ո Ւ , Ե Ո Ն Ա Ո Յ Յ Ո Ն Ո Ւ , Ե Ո Ն Ա -
Յ Ո Ն Ո Ւ , Ե Ո Ն Ա Յ Ո Ն Ո Ւ , Ե Ո Ն Ա -
Ս Ա Յ Ո Ն Ո Ւ .

სახელდა მსგავსი ზებვა არ ჩანს დამახასიათებელი ძველი და
 სამუდამი უარყოფისათვის. ისინი დანამდებრთვე საღიგურადგურთ უნის წა-
 რმონაქმინებია და გვერდში უგანანთ მდნავ განსხვავებულ მინიშნულ-
 ბის მქონე მადალითებს: ს ა ბ ჟ კ ე ბ ა მ ი პ ე ე ღ ი , კ ლ მ ე უ -
 რ ე ე ზ ბ ა მ ი პ ე ე ღ ი , ნ ს ჭ ზ რ ი ა მ ი პ ე ე ღ ი , რ ე ე ზ ლ უ -
 ც ი ა მ ი პ ე ე ღ ი , ს კ ზ ლ ა მ ი პ ე ე ღ ი , ნ მ ე ე რ . ი ა ღ ი მ ი -
 ა მ ი პ ე ე ღ ი ... ამგვარ სახელგებთან მდედ-ის გამოყენებაც ახალია,
 რმინის შედუმებას ხელი შეუწყობს რუსული ენიდან რველუციის შემდე-
 გი მრთის დარგმინებია კრეკეკამ [32].

ქინა- და -მდედ ჭუნქციით ურმინათს უახლოვებინან. -მდედ
 სუტეუსის "ჭუნქციისა გამოხატის რანიმეს ვიშარება გარკვეულ პუნქტამ-
 დე, მღვრამდე მრთი" [32], 136/. ქინა- ვი გურისხიმბის, რმი მქმდე-
 დება ხედება რანიმე ვიშარებინ წინ. მქმდედება უმუალოდ უსწრებს მას.
 რმგორც ჩანს, ქინა- და -მდედ რნივე იძლევა მქმდედების ლკადიბა-
 ციას მრთი, მადრამი ურთი ხედება უმუალოდ რანიმე მღვრენის წინ, მღ-
 რე ვი აგრე ჩადენილ მქმდედებს გურისხიმბის. სახელგებს მღგჯრ მნივე
 ვრთის, მადალითად: წ ი ნ ა რ ე ე ზ ლ უ ც ი უ რ ი // რ ე ე ზ ლ უ -
 ც ი ა მ ი პ ე ე ღ ი , წ ი ნ ა ს ა მ ე ჭ ზ მ ი ბ რ ზ // მ ე ჭ ზ მ ი ბ რ ა -
 მ ი პ ე ე ღ ი , წ ი ნ ა ნ ს ჭ ზ რ ი უ ღ ი // ი ს ჭ ზ რ ი ა მ ი პ ე ე ღ ი .
 გრველათის ასე არაა, მადალითად, გვაქვს მ ი ა მ ი პ ე ე ღ ი , წ ა რ ლ -
 ვ ე ა მ ი პ ე ე ღ ი , მ ა რ ე ს ა მ ი პ ე ე ღ ი და არაა მადგან ქინა-
 კომპონენტიისაგან ზებული სახელგები, ისე რმგორც გვაქვს: წ ი ნ ა ს ა -
 მ ი ა ნ ს ზ , წ ი ნ ა ს ა ნ უ ბ ი ღ ე ე , წ ი ნ ა ს ა პ ი ე ღ ზ -
 მ ზ , წ ი ნ ა ს ა გ ა მ ზ ე პ ზ , წ ი ნ ა ს ა მ ე ე მ ზ ე მ ზ ,
 წ ი ნ ა ლ ზ გ ი ე ე რ ი ... და არაა იმავე სახელდაგან -მდედ ნა-
 წარმოდები სიგვეები.

აქსანონსხათის ისიც, რმი, რმედსაც ქინა- სახელს დავკი-
 პურ კომპონიში ვერ ვგებთ, სახელგებთან იგი დანდებულის რმში გვე-

ძროსი აღმინიშვნად სიტყვებთანაც ძროსი ფუნქციით იხმარება:
 წ ი ნ ა ზ ა მ ე ე , წ ი ნ ა პ რ თ , წ ი ნ ა ვ ვ ი რ ა ...

რჩობრც ჩანს, წინა-//წინ- სიტყვის თავკიდურ ამბიციამ
 იწარჩუნებს იმავე ფუნქციონებს, რაც მას სახელთან აქვთ განკუთვნილი
 ხმარების შემთხვევაში. ძროს ა ბ ღ ი ს წ ი ნ ... მათი პირდაპირი:
 ი. გოგობაძე, მთხ. 89, 2; ვ ა ბ მ მ ი ს წ ი ნ ... სკამბე
 ჩამოიქარა: გ. წერეთელი, მთხ. 17, 14.

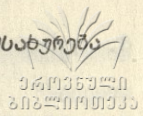
იმავე რჩობრც ზედა-ს, წინა-ც შეიძლება შევხვდეთ ზედა-
 თავის ფუნქციონით: წ ი ნ ა პ რ ე , წ ი ნ ა ე ზ თ , წ ი ნ ა
 თ ა მ რ ა , წ ი ნ ა თ ვ ე , წ ი ნ ა ვ ა ც ი , წ ი ნ ა
 ვ ბ ი ღ ი ... / [27], 962-963 /. იგივე სახელში "ქართული ენის
 განმარტებითი ლექსიკონი" ერთდროს წარმოგვნილი და გვაქვს: წ ი -
 ნ ა პ რ ე , წ ი ნ ა ე ზ თ , წ ი ნ ა თ ვ ე , წ ი ნ ა ვ ა ც ი ,
 წ ი ნ ა ვ ბ ი ღ ი ... / [7] VIII, სვ. 1115-1125/. ამგვარი მა-
 ტერიალის გამოკვლევამ უნდა ვიპოვოთ პასუხები აწინააღმდეგობის
 შესახებ უნიკალური მნიშვნელობის, სასურველია ისინი იწარმოებ-
 დეს ერთდროს, ისე რჩობრც ეს "ქართული ენის განმარტებითი
 ლექსიკონი" წარმოგვნილი.

სიტყვის ძროსი წინა //წინ განკუთვნილი ფუნქციით იხმარე-
 ბა. იშვიათ შემთხვევაში ამბიციას აქვს აქაც ადგილი.

მ შ ა აწარმოებს ისევე სიტყვებს, რჩობრცაა: მ შ ა ც შ -
 ღ ი , მ შ ა წ ე ღ ი , მ შ ა ზ ა მ ე ე , მ შ ა პ რ ე , მ შ ა მ -
 რ ე , მ შ ა წ ა რ თ ი , მ შ ა წ ა გ ი და სხვ.

მ შ ა, რჩობრც ამბიციონით, დაერთვის: ა/ არსებითი სახელები:
 მ შ ა ც ე ბ ღ ი , მ შ ა ც ვ ი ნ ი , მ შ ა თ ი თ ი , მ შ ა ვ -
 ა რ ი ... ბ/ სახელები: მ შ ა ს ა პ ი ღ ი , მ შ ა მ ა რ ბ -
 ვ ა , მ შ ა მ პ რ ე მ ი ღ ი ... გ/ მიმდებარე: მ შ ა მ ც ე -
 ე ღ ი , მ შ ა მ ა ვ ა ღ ი , მ შ ა მ რ ც ი ე ღ ი , მ შ ა -
 ც ა წ ე ვ ე თ ი ღ ი , მ შ ა ს ა ც ე ბ ი , მ შ ა ს ა ფ ე ნ ი ...
 მთავარი მნიშვნელობის სხვა ნაწილებთან არ გვხვდება.

თავკიდურ პოზიციებში კი რთული და გამარტივებული ფორმები ემსახურება
მხატვრის გზის ახალ სიფრთხილს შექმნას.

მათი მუნიციპალიტეტი ადგილი სანდისთან და მიმღეობასთან არის,
ახალ ქართულში გზა გაიკვამის მუდგველებს სხვა ნაწილებთან.

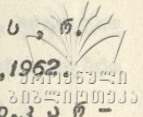
მათგან შექმნილი რთული სიტყვები არაქვეყანაში საკმაოდ დან-
რგირია და შემდგომი გამოყენების დიდი შესაძლებლობა აქვთ.

ესუ ახალი ქართული ენის
კათეგორია

მიღებულია 2, XI, 76.

რ ი ზ ე რ ა ტ უ რ ა

1. Грамматика современного русского литературного языка (отв. ред. Н.Ю.Шведова), М., "Наука", 1970, 162-166.
2. А.И.Л и т в и н е н к о, О некоторых именных новообразованиях с первой устойчивой основой, კრებული, "Современная русская лексикография", Л., 1975, გვ.121.
3. ა.შ ა ბ ი ძ ე , ქართული ენის გრამატიკის საფუძვლები, I, თბ.; 1973.
4. ვ.მ ნ ზ უ რ ი ა , ქართველურ ენათა სიტყვაწარმოებები, VI, კომპოზიტი, კრებული, "ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები", I, თბ., 1959, გვ.285.
5. მ.მ რ ე ვ ე ლ ი თ ე ვ ი ლ ი , კომპოზიტი ქართულ ენაში, ესუ შრ. ტ. 67, 1957, გვ.167.
6. В.И.И м н а и ш в и л и, Композиты в древнегрузинском языке, Автореферат, 1970.
7. ქართული ენის განმარტების დიდი რეალური პირობა. ა.ჩ ი ე თ ა ვ ა ს საერთო რედაქციით, I-VIII, თბ., 1950-1964.

- 8. Եղբրեկարն Պրնմնեղոցա, 3.Յ Ե Ռ Ո Ժ Ո Ն , Ռ. Բ Յ Ա Ը Ո Ն , Ռ.
Ք Վ Մ Թ Վ Թ Ո Ժ Ո Ն Ն Պրբայցոնո, ռժ., 1962.
- 9. Նսսրնոցեցո-Նգսցոնոցոարն Պրնմնեղոցա, Մրբայցոնո 3րոգ.Բ.3 Վ Ռ -
Թ Ե Ը Վ Թ Ե Ե Ո Ը Ո Ն Ն Ոնր, ռժ., 1958.
- 10. Ռոսոլ-Երեղոն ըլլոնոն, Գ.11, ռժ., 1958, Նսրբայցոն Արոցոն,
3րոգ.Ե. Ը Ռ Մ Վ Վ Ո Ժ Ո Ն Ն Նսրբոնոնոնոն.
- 11. Ճ.Մ Վ Ո Ն Յ Ռ Վ Ժ Ե , Նսրբոնոնոն Պրնմնեղոցա, Ռոսոլ-Երեղո-
նոնոնոն ըլլոնոն, 3րոգ.3.Յ Ե Ռ Ո Ժ Ո Ն Ն Պրբայ-
ցոնո, ռժ., 1947.
- 12. В.М.Ж и р м у н с к и й, О границах слова, 3րոգ. "Морфологичес-
кая структура слова в языках различных типов", 1963,
М.-Л., ԳՅ, 23.
- 13. В.З.П о н ъ и л о в, Об определении понятия слов, 3րոգ. "Мор-
фологическая структура слова в языках различных типов, 1963,
М.-Л., ԳՅ. 141.
- 14. Ճ. Մ Ե Ռ Բ Յ Ը Ե , "Կնոնոնոն Պրնոնոն Նսրբոնոնոն", ԺՅրոն
Երեղոն ընոնոնոնոն յրոնոնոնոն, 1, Մրբայցոնոն
Նսր.Արնոնոնոնոնոն Ոնր, ռժ., 1946, ԳՅ.100.
- 15. Բ. Մ Ե Ը Ո Ե Ե Ո Յ Ե Ը Ո Ը Ո Ն , Ոնոնոն 3րոնոնոն Պրնոնոնոն Մրն-
նոնոն ընոն ընոնոն, ռժ., 1975, ԳՅ.147.
- 16. Ե Վ Ո Ռ Ճ Ռ Ե Ե Ե Ռ Ն , Երեղոն ընոնոնոն, 1789, Գնոնոնոն
ընոնոն ընոնոնոնոն Ոնր, 1970, ԳՅ.113.
- 17. Ո. Յ Ռ Ռ Բ Վ Ն Ո Վ , Երեղոն ընոնոնոն, ռժ., 1889, ԳՅ.135.
- 18. Ն. Ե Յ Ե Բ Վ Ժ Ե , Երեղոն ընոնոնոն, 1904.
- 19. Ո. Ն Ո 3 Ռ Ը Վ Ո Յ Ե Ը Ո Ը Ո Ն , Երեղոն ընոն ընոնոնոն, 1927.
- 20. Ո. Ն Ո Ե Վ Ռ Յ Ը Ո Ժ Ե , Երեղոն ընոն ընոնոնոն, 1935.
- 21. Ո. Ն Ո Ե Վ Ռ Յ Ը Ո Ժ Ե , Երեղոն ընոն ընոնոնոն, 1937.
- 22. Վ. Մ Վ Ռ Գ Ո Ռ Ռ Ն Ո 3 Ո , Նսրբոնոն Երեղոնոն, ՈՅ, 1, 1946, ԳՅ.220

Р е з ю м е

თანა-//თან... tana- //tan , ზედა-//ზედა-//ზე-... zeda-
 // zed -//re-, ქვეშე-//ქვე-... kveš -//kve -, შინა-//შინ-//შინ...
 šina -//šin -//ši , წინა-//წინ-... čina -//čin , შუა... šua

выступая в качестве первого компонента сложного слова, образуют новые слова. (თანაკლასელი... tanaκlaseli , ზედუნიბრუნო... zebunebrivi , ქვეთემა... kvetema , შინაპარტიული... šinapartiuili , წინაისტორიული... činaistoriuili , შუათანი... šuatiti) .

Среди них опрошенные თან , ,,tan, ზე... re , შინ... ši წინ ... čin в конце слова выполняют только функцию предлога. Переход некоторых из них в композиты еще не завершен (ზედა ტუჩი... zeda tuči , ზედა გზა... zeda gba , წინა რეა... čina dge , შუა ხელი... šua čeli) .

Композиты, построенные из этих элементов, достаточно часто встречаются и имеют тенденцию к дальнейшему распространению.

T.Sanikidse

PRÄPOSITIONEN UND ADVERBIEN IN DEN KOMPOSITA

Zusammenfassung

Die Präpositionen თანა - //თან - tana-//tan, ზედა -
 // - ზედა -//ზედა - zeda-//zed-//ze - .. ქვეშე-//ქვე -
 kveš - // kve-, შინა -// შინ -// შინ - // šina-// šin-//ši,
 წინა -//წინ- čina- //čin, შუა-
 šua-, die als
 erste Komponente der Komposita realisiert sind, bilden neue Wörter; Am
 Ende des Wortes werden sie außerdem als Präpositionen gebraucht.

Die Kurzformen *տան . . . tan, ծղ . . . ze, . . . օր*

^y*si, հոն . . . cin* erfüllen am Ende des Wortes nur die Funktion

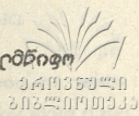
einer Präposition. Der Übergang mancher von ihnen in die Komposita ist

noch nicht vollendet (*ծղըս օրհին . . . zeda tuči, ծղըս ցծա . . . zeda*

գբա, հոնս քոյ . . . çina dye, , օրս հյրոն ua çeli).

Die aus diesen Elementen gebildeten Komposita treten oft auf und haben Tendenz zur weiteren Verbreitung.

თბილისის შრომის წითელი ორბის ღირსეულადი სახელმძღვანელო

უნივერსიტეტის შრომები

Труды Тбилисского ордена Трудового Красного Знамени
государственного университета

187, 1977

სოციალური მეცნიერებების აკადემიური განყოფილება

ქართული სალიბერალური უნივერსიტეტი

ვლადიმერ სერგია

სოციალური მეცნიერებების აკადემიური განყოფილების
ფუნდამენტური უნივერსიტეტი, კონკრეტული, ქართულიდან დიდი ხნის ინტერესი არა
აქვს.

სოციალური მეცნიერებების დიდი ინტერესი აქვს რუსული
უნივერსიტეტის დიდი ინტერესი, სადაც სოციალური მეცნიერებების
უნივერსიტეტის აკადემიური განყოფილების ფუნდამენტური, რეალური მიზნად ისახავს
უნივერსიტეტის აკადემიური უნივერსიტეტის ანალიზს.

ცნობილია, რომ სოციალური მეცნიერებების კავშირის
გამოხატვის ურთიერთ საშუალებას, როგორც არს. ჩინურიდან აღნიშნავს:
"სოციალური მეცნიერებების მეცნიერება ან სოციალური მეცნიერებების, ან
სოციალური მეცნიერებების, ან კიდევ ინტერესი; ურთიერთ და იმავე უნი-
ვერსიტეტის საშუალებით მათთან რომელიმე მათგანში გამოხატვის
აქ არის საშუალებით არსებობს ურთიერთ დიდი ინტერესი საშუალებების გარდა
სხვა საშუალებებისა... დიდი ინტერესი კი მხოლოდ ურთიერთ მათგანში მეცნი-
ერებების იყოს" / [1], 125 /.

ქართული უნივერსიტეტი სოციალური მეცნიერებების დიდი
ინტერესი საშუალებას შეთანხმება, კონკრეტული და მარტო: რაც შეეხება
სოციალური მეცნიერებების, მიზნებს და ინტერესებს, მათ ქართული მეცნიერებების
მხოლოდ დამხმარე რომლის შესრულება უკისრება.

როგორია სოციალური მეცნიერებების ქართული უნივერსიტეტი აკადემიური
უნივერსიტეტის ფუნდამენტური?

Գամոհաժողովան սմոսպար ճանրն ժաման ԽՏԻՊԵՐԵՆ, ԽԱՅԻՊԵՐԵՆ՝
բայ յն ճանրոն ժողովան ոման, ԽԱՅ ԳԱՐԺԻՊԵՐԵՆ ԲՈՆԱԲԱՊԵՐԵՆԻ, ժաման
ԲԱՐԺԻՊԵՐԵՆ ԿՆՈՒՆ, ՈՆԴՈՒՄԻԱԿՈՆ ՍԱԳԱՆՆ. ԳԱՐԺԻՊԵՐԵՆ ԵՄԻՊԵՐԵՆ՝
ԲՈՆՆ, ԽՈՒՄԵՐԵՆ Ժողովան ոման, ԽԱՅ ժաման ժողովան ՈՒՄԻՆ, ՈՒՄԻՆԵՐԵՆ,
ՅՅՅՅՅՅ ԽՈՒՄ /ՍԻՊԵՐԵՆ "ԽՈՒՄ" ԱՐԽՈՒՄԵՆԱՅ ՅՏԻՊԵՐԵՆԱՅ/. ԽՈՒՄ ժողովան
ԿՆՈՒՆ ԺՈՒՄԻԱՅ ԲՈՆԱՄԱՆՆ ՍԱ ԳԱՐԺԻՊԵՐԵՆ ՍԱ ԳԱՐԺԻՊԵՐԵՆԱՅ ԿՆՈՒՄ
ԲԱՐԺԻՊԵՐԵՆՆ.

ՊԵՐԻՊԵՐԵՆ ժաման-ԽՈՒՄ Յ.ՐՈՍՏՆ ԵՄԻՊԵՐԵՆ / [2], 35/. ժողով.
Գ.ՄԱՅԻՊԵՐԵՆ ԲՈՆԱՄԱՆՆ ՊԵՐԻՊԵՐԵՆ: ԵՄԻՊԵՐԵՆ / 3/.

ԱՐԽՈՒՄԵՆԱՅ ԿՆՈՒՄԻՆԱՅՈՒՆ ԿՆՈՒՄԻՆԱՅ ՍԵՅԱ ՊԵՐԻՊԵՐԵՆԱՅ: ԲՈՒՄ-
ՅԱՐԻ ՍԱ ԱՆԱՐԻ / [4], 5 /; ՈՒՄԵՐԵՆ ՍԱ ՅՏԻՊԵՐԵՆԱՅ ԵՄԻՊԵՐԵՆ / [5] /;
ԲՈՆԱՄԱՆՆ ՍԻՊԵՐԵՆ / [6], 128 /; ՈՒՄԵՐԵՆ ՍԱ ԱՆԱՐԻ / [7], 58 /; ԵՄԻՊ-
ԵՐԵՆ ՍԱ ՈՒՄԵՐԵՆ / [8], 441 /; I ՍՏԻՊԵՐԵՆ ՍԱ II ՍՏԻՊԵՐԵՆ / [9], 142-
159 /. ԿՆՈՒՄԻՆԱՅ ՍԵՅԱ ՊԵՐԻՊԵՐԵՆԱՅ: ԼՈՒՄԵՐԵՆ ՍՏԻՊԵՐԵՆ ՍԱ ԼՈՒՄԵՐԵՆ
ՅՏԻՊԵՐԵՆԱՅ, ԵՄԻՊԵՐԵՆԱՅ ՍՏԻՊԵՐԵՆ ՍԱ ԵՄԻՊԵՐԵՆԱՅ ՅՏԻՊԵՐԵՆԱՅ, ԱՐԽՈՒ-
ՄԻՊԵՐԵՆ ՍՏԻՊԵՐԵՆ ՍԱ ԱՐԽՈՒՄԵՆԱՅ ՅՏԻՊԵՐԵՆԱՅ, ԳԱՐԺԻՊԵՐԵՆ ՅՏԻՊԵՐԵՆ ՍԱ ԲՈՆԱՄԱՆՆ
ՅՏԻՊԵՐԵՆ ՍԱ ԲՈՆԱՄԱՆՆ ՍԵՅԱՅ.

ԲԱՆԱՄԱՆՆԱՅ ժաման ՍԱ ԽՈՒՄԱՅ ԽՏԻՊԵՐԵՆ ԱՅՏԻՊԵՐԵՆ ԲԱՆԱՄԱՆՆԱՅ-
ՄԱՆ, ԽԱՅԻՊԵՐԵՆԱՅ յն ԲԱՆԱՄԱՆՆԱՅ ԱՅՏԻՊԵՐԵՆԱՅ, ԱՐԽՈՒՄԵՆԱՅ ՈՒՄԵՐԵՆ ՅՏ-
ԻՊԵՐԵՆԱՅ ԱՆ ՈՒՄԵՐԵՆ ՅՏԻՊԵՐԵՆ ՍԻՊԵՐԵՆԱՅ¹ ԵՄԻՊԵՐԵՆԱՅ ԱՆ ԲԱՆԱՄԱՆՆԱՅ-
ՈՒՄԵՆ. ՈՒՄԵՐԵՆ ԲՈՆԱՄԱՆՆԱՅ "ՍԱՅԱ ԲԱՅՈՒՄ ԱՐԽՈՒՄԵՆ" ՍԱՆ ԵՄԻՊԵՐԵՆ-
ՈՒՄ ԱՆԱՐԻՆ ԵՄԻՊԵՐԵՆՆ, ԽՈՒՄ ԵՄԻՊԵՐԵՆ ՅՏԻՊԵՐԵՆ ՍԱՆԱՆՆԱՅ ՍԵՅԱՅ
ՍԱ ԳԱՐԺԻՊԵՐԵՆԱՅ ԱՐԽՈՒՄԵՆԱՅ ԽՏԻՊԵՐԵՆԱՅ ԱՐԽՈՒՄԵՐԵՆ ՍԻՊԵՐԵՆԱՅ
ՅՏԻՊԵՐԵՆԱՅ.

ՊԵՐԻՊԵՐԵՆ "ԱՅՏԻՊԵՐԵՆ ԲԱՆԱՄԱՆՆԱՅ" ԳԱՐԺԻՊԵՆ, ԵՄԻՊԵՐԵՆԱՅ
ՍԻ ԳԱՐԺԻՊԵՐԵՆԱՅ ՍԵՅԱ ՊԵՐԻՊԵՐԵՆԱՅ: ԳԱՐԺԻՊԵՐԵՆ ԲԱՆԱՄԱՆՆԱՅ, ԱՐԽՈՒՄ-
ԵՐԵՆ

I ԱՐԽՈՒՄԵՆԱՅ ԱՆ ՍԻՊԵՐԵՆԱՅ ԱՐԽՈՒՄԵՆԱՅ ԱՐԽՈՒՄԵՆ ՍԱՅՏԻՊԵՐԵՆ ՊԵՐԻՊԵՐԵՆ-
ՆԻ ՅՏԻՊԵՐԵՆԱՅ.

რეგი, რეცა რემა უსწრებს მედიას. სიფყვათა ასეთი რეგი გვაქვს უმე-
ცოურ, ექსპრესიული მეფყველებათი. სიფყვათა ასეთი რეგს ვ. მამუკიანი
"სუბიექტური" უწოდა. მაგ., მყინვარი დიდებულთა /სტრუქტურის
ინტერაქტი, "ობიექტური" სიფყვათა რეგი/. დიდებულთა მყინვარი /ექსპ-
რესიული, "სუბიექტური" სიფყვათა რეგი/

აქტუალური დანაწევრების მთავარი, ძირითადი გამოხატულება
სიფყვათა რეგი და ინტენსივობა. აქტუალური დანაწევრების გამოხატვის
დამატებითი საშუალებას წარმოადგენენ წინადადების განკერძოებული ნივ-
რები და წინადადებისათვის ვარიანტული და საკავშირებელი სიფყვა-გამოთ-
ქვები. მაგ.: ემოს ბილში, უპირდაპირი ჭარბის ქვეშ, /სამკირა სუფრა
იშლება /მ. ჯავახიშვილი/; ტახის პირდაპირ, აღსაყვის კარებს უკან,
/რამდენიმე დიდიშარა ამოსულიყო /ვ. მარნოვი/; მოძრაობა და მარტო მო-
ძრაობა არის/ ჩემი ღერო, ქვეყნის ღონისა და სიციცხლის მიმდებ
/ილია/; მე, სწორედ მოგახსენოთ, /ძალიან შეუიარაღო ჩვენი პატარა ბა-
ტონი/ილია/.

აქტუალური დანაწევრების გამოხატვას უწყობენ ხელს ჩვენი-
ბილი წაცვადსახელები და ნაწილაკები. მაგ.: ამ ქუბი /ბატონის მიმი-
ნი მყავს დამწყვეტული /ა. ლომიანი/; ხომ სტრუქტურის /სიმბოლოა?/ილია/;
ბილილი ღამეში, უძილობის დროს სარკველები მოკავშირეში, /იყის ჩემი სა-
იღებელი /გ. ტაბიძე/.

სიფყვათა რეგის კანონზომიერების შესწავლის სინჯული ქა-
რული სალიტერატურული ენაში იმაში მტკიცდებოდა, რომ სიფყვათა რეგი
ფუნქციონირებს უმარტოდაც წინადადების სტრუქტურის ორ დონეზე-წინ-
ადადების სინტაქსური სტრუქტურის დონეზე და მისი აქტუალური დანა-
წევრების დონეზე.

წინადადების სინტაქსური სტრუქტურის დონეზე საუბარია
წინადადების სინტაქსური კომპონენტების განლაგების წესების შესა-
ხებში. ამ წესების შესწავლის დროს არსებობს წინადადების დანაწევრ-
ება სინტაქსურ ჯგუფებად, ხოლო ამ ჯგუფებს შიგნით- მათ შემადგენელი

ვაკვირებელი ღუნიქცია ამ შემიხებვევაში ხორცნივლირება ავტომიატორად: ქვემ-
ბეღარის ქავუნი უსწრებს შემიასმენლის ქავუს, რიხაყ ღემა უსწრებს
რემას. რიყა ქვემბეღარის ქავუნი ემიხებვევა ღემას, ხორც შემიასმენლის
ქავუნი -რემას, შემიძლება ვიქვათ, რიხი აქტუალიური რანაქვირება ემიხ-
ვევა სინტაქსურ რანაქვირებას.

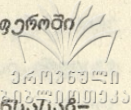
მაგრამ შესაძლებელია სხვაგვარი, მიუზრგვარი საკომუნიკა-
ციო განლაგება: პირველი წინადადებაში ღემაპ შემიძლება იყოს შემიასმე-
ნლის ქავუნი, ხორც რემაპ- ქვემბეღარის ქავუნი. მაშინ სიტყვათა რიგი
შეიცვლება ისეღნაირად, რიხი რემა უსწრებებს რემას, ე.ი. აბილიებს
შეიცვლიან ქავუნი ქვემბეღარისა და ქავუნი შემიასმენლისა; შემიასმენ-
ლის ქავუნი წინადადებაში აღმჩნებება პირველი აბილიზე, ხორც ქვემბე-
ღარის ქავუნი ბორც აბილიზე, მაგ., იმი პირველი ივინს სურნელით გამ-
თბარია ეს ვატარა წიგნი, ამ შემიხებვევაში პირველი აბილიზეა შემიასმენ-
ლის ქავუნი: იმი პირველი ივინს სურნელით გამთბარია; ხორც მიუზრგ აბ-
ილიზე ქვემბეღარის ქავუნი: ეს ვატარა წიგნი, ე.ი. რემა უსწრებს ღე-
მას.

იმი შემიხებვევაში, რიყა ღემა არ ემიხებვევა ქვემბეღარის
ქავუს, ხორც რემა- შემიასმენლის ქავუს, აქტუალიური რანაქვირება სცი-
რდება სინტაქსურ რანაქვირებას.

რიყა აქტუალიური რანაქვირება სცირდება სინტაქსურ რანა-
ქვირებას, ჟავის ძალის კარგავენ ის ნესებინ, რიხიღეშიყ აუცილებელია
წინადადებას სინტაქსური სტრუქტურის რინისაღვის და მიქმიღეშას იწყე-
ბენ ის ნესებინ, რიხიღეშიყ არსებებენ აქტუალიური რანაქვირების რინე-
ბე: ღემა უნდა უსწრებებს რემას.

სტრინსტუკურად ნეიტრალიური რიტორიატურული მიტყველებინს
აღებინს ზოგადი პრინციპი სტრლიად მარტვივა: წინადადება იწყემა ცა-
მიოქვინს ღემინთ და მიხაქვირება მისი რემინთ. მაგრამ წინადადებას იმი
ნაწილებში, რიხიღეშას არ ეხებმა აქტუალიური რანაქვირება, სიტყვათა

რჩვი იმ წესებს ვიხრჩვიღებ, რჩვიღებ სიფყვათა შებამღებინ სფყრჩვი
მოქმეღებენ.

თემისა და რემის შებამღებინ /მოცულობინ/ განსასამ-
ღურავად მიწმარჩვათ ვიხვას, რჩვიღესაც მოცემულ გამოქმემას ვუსვამთ.
გამოქმემამი მოცემული ინფორმაციის ის ნაწილი, რჩვიღესაც ვიხვამთ
მოქმეღელი, გამოქმემით თემას ვკუთვნის, ხოლო ინფორმაციის ნაწილი,
რჩვიღესაც უშუალოდ ვიხვავთ სიფყვას უპასუხებ, განვკუთვნებ რემას.

მაგ.: ჩიფვიმამ მოჩთვის ვრჩვიმად სინღურა/ვაშა/. ეს გა-
მოქმემა უპასუხებ სიხვამბე: რა ვნეს ჩიფვიმამ? ვიხვამა შებამღებინ გა-
მოქმემის ნაწილს, რჩვიღესაც თემამა- ჩიფვიმამ. ვიხვამას უპასუხებ რე-
მამ /მოჩთვის ვრჩვიმად სინღურა/. ამ გამოქმემამი აქტუალური დანაწევ-
რებამ ვიხვამვამ სინფაქსურს. თემამ ვიხვამვამ ვკემღებამრეს: ჩიფვიმამ;
რემამ ვიხვამვამ შებამღებინს ჯფუფს: მოჩთვის ვრჩვიმად სინღურამ.

წინადაღებინ სინფაქსური სფრუქფურის დრეზე სიფყვათა
რჩვი არარეღვანფურამ /არ აქვს განმასხვამვეღელი ფუნქცამ/ და რე-
ღვანფურამ /აქვს განმასხვამვეღელი ფუნქცამ/ წინადაღებინს აქტური
დანაწევრებინს დრეზე.

სიფყვათა რჩვი ვარჩვი სალიფურამფურთ ვნამი დღემღე გა-
წინიღებამა წინადაღებინს აქტუალურ დანაწევრებამსთან ვამებინს განრე-
შე. ამ ფრმინით აღწიშვილი მოცემამ მინიშნეშვი იქნამ ჯერ ვიღვ
გასულ საუკუნეში, მამრამი ფრამიციით სიფყვათა რჩვის ვნის სფურთს
ან არ ვკუთვნებენ, არამღე მქმემლის დრეკას და ფსიქოლოგიას.

სიფყვათა რჩვის საკითხს სხვამასხვამ ვუთხით განწინილა-
ფენ რუსი მეცნიერებინ: ფ.ფრჩვიწამფური / [10], 458/, ა.კუშკუსკი
/ [11], 52 /, დ.შჩურამ / [12], 117 /, ვ.ვიწორამფური [13] და
სხვებინ.

სიფყვათა რჩვის შებამღებინს წინადაღებინს აქტუალურ და-
ნაწევრებამსთან ვამებინ სფიმული მისცამ ცნობილი ჩებინ ვნამმეცნი-

ერის ვ.მათეზიუსის შრომებში [3]. ვ.მათეზიუსის შრომების შედგენა აქ-
ტუალური პანანევიკების თეორია გაფრცხვადა ჯერ ჩვენურ, შემდეგ სხვა
ქვეყნების ღირებვის ფილოსოფიაში. ჩვენურ ღირებვის ფილოსოფიაში კი ვ.მათეზიუსის თე-
ორია შედგომი განათქმადის ფ.პანევიკი [14], ვ.აპამეცია [15].

სიტყვათა რიგს აქტუალური პანანევიკების ფორმე რუსურ ენაში
გამოკვეთვები მიუძღვნეს: ვ.კრუშევიციკი [7], ი.ნასპოკოვი
[16, 17] ვ.პანევიკი [18], ვ.იურჩენკო [19] ი.კოვტუნკოვი
[20].

აქტუალური პანანევიკების მნიშვნელოვანი რელი სიტყვათა რიგი-
სათვის ნიშანდობლივია ძირითადი იმ ენებისათვის, სადაც სიტყვათა
მოძრაობა რიგია.

ვ.მათეზიუსმა ჩამოაყალიბა ამოცანა, რომლის გაპანევიკი
შესაძლებელია მოგვცა, მოცემული პირობების ფაქტები წარმოგვეგონა,
როგორც ენობრივი სისტემის ფაქტები.

"შეშეშე ამოცანა, - წერდა ვ.მათეზიუსი - კონკრეტული მა-
გალითი წინადადების ფორმალური და აქტუალური პანანევიკების თანაფარ-
დობის ჩვენება" [3], 240/. ამ ამოცანას ვ.მათეზიუსი არსებობა
შევიდა, რადგან "წინადადების აქტუალური და ფორმალური პანანევიკობა
გამოკვეთვებზეა ერთ-ერთი არსებითი მოვლენაა თითოეული ენაში" [3].

აქტუალური პანანევიკებისა და სიტყვათა რიგის ენობრივი-
ვიკების ამა და იმ პარამეტრში მიკვთვებას აპამეცია ხსნის სინტაქსის
ვიკის და ფორმის გაგებებიანი გამოშევიკი. აპამეცია შევიდა, რომ "აქტუ-
ალური პანანევიკობა შეიძლება გავიგოთ, როგორც ფორმის გაგებური სინ-
ტაქსის მაგალი იარუსი და, ამგვარად, სიტყვათა რიგის საკონტრები სინ-
ტაქსის ამოცანებს მივსაკვთვით [15], 10/.

აგრე, რომ აქტუალური პანანევიკობა ცალკეულ ცონეს ეკვთ-
ვის, გამოთქვა ვ.პანევიკი, რომელიც ამ ცონეს "ცოვიკურ-ცრამატი-
კური" უწოდა [17], 38 /.

ი. რასპოპოვი ასხვავებს კონსტრუქციულ-სინტაქსურ და კონსტრუქციულ-სინტაქსურ მოხედებს. აქვეყნებს დანაწევრებას იგივე კონსტრუქციულ-სინტაქსურ მოხედს აკრძავებს [17].

მიმდებარა. 22.X.76.

გორის ნ. შარაშაძევილის
სახელმძის საბ. პედაგოგიკის
ქარტული ენის კატეგორა

ლიტერატურა

1. ი. რასპოპოვი, მარტვილი ნინოპაპოვილი პრეზენტა ქარტული, 1968.
2. K. Boost, *Neue Untersuchungen zum Wesen und zur Struktur des deutschen Satzes*. Berlin, 1955
3. В. Матезиус, О так называемом актуальном членении предложения - მოხედი: "Пражский лингвистический кружок". М., 1967.
4. А. Чистякова, Взаимопорядок подлежащего и сказуемого в повествовательном предложении, РЯШ, 1954, № 6.
5. В. Юрченко, Функционально-структурные типы фразы, Саратов, 1963.
6. Р. Микущ, Структурный синтаксис Л. Теньера и синтагматический структурализм, ВЯ, 1950, № 5.
7. В. Крушельницкая, К вопросу о смысловом членении предложения, ВЯ, 1956, № 5.
8. Ш. Балли, *Общая лингвистика и вопросы французского языка*, М., 1955.

10. Ф.Ф.Ф о р т у н а т о в, Избранные труды, т.2, М., 1957.
11. Д.М.П е ш к о в с к и й, Русский синтаксис в научном освещении, Изд. 7-е, М., 1956.
12. Л.В.Щ е р б а, Фонетика французского языка. Изд.2-е, Л., 1939.
13. В.В.В и н о г р а д о в, Некоторые задачи изучения синтаксиса простого предложения, ВЯ, 1964, № 1.
14. Ф.Д а н е ш, К.Г а у з е н б л а с, Проблематика уравнений с точки зрения структуры высказывания и системы языковых средств. Единицы разных уравнений грамматического строя и их взаимодействие, М., 1969.
15. П.А д а м е ц, Порядок слов в современном русском языке, Прага, 1966.
16. И.П.Р а с п о п о в, Актуальные членения предложения, Уфа, 1961.
17. И.П.Р а с п о п о в, Актуальное членение и коммуникативно-синтаксические типы повествовательных предложений в русском языке, Автореферат докт.дис., М., 1964.
18. В.З.П а н ф и л о в, Грамматика и логика (грамматическое и логико-грамматическое членение простого предложения) М.-Л., 1961.
19. В.С.Ю р ч е н к о, О некоторых вопросах актуального членения фразы в современном русском языке: Вопросы славянского языкознания, Саратов, 1968.
20. И.И.Ковтунова, Современный русский язык. Порядок слов и актуальное членение предложения. М., 1976.

ПОРЯДОК СЛОВ И АКТУАЛЬНОЕ ЧЛЕНЕНИЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ
В ГРУЗИНСКОМ ЯЗЫКЕ

Р е з ю м е

Членение на тему и рему называют актуальным членением.
Порядок слов и интонация в грузинском литературном языке слу-
жат для выражения актуального членения предложения. Дополни-
тельными средствами выражения актуального членения служат:
обособленные члены предложения и слова-выражения, граммати-
чески не связанные с предложением, указательные местоимения,
частицы.

V. Sergia

WORD ORDER AND ACTUAL DIVISION OF THE SENTENCE

IN GEORGIAN

S u m m a r y

The division into theme and rheme is called actual division. The word order and intonation in the Georgian literary language serve to express the actual division of the sentence. The additional means of expressing actual division are: demonstrative pronouns, particles, detached parts of the sentence and grammatically independent parts of the sentence.

თბილისის შინაგანი წიგნიერი პარტიის მრევლისათვის საბავშვო
 უნივერსიტეტის შრომები

Труды Тбилисского ордена Трудового Красного Знамени
 государственного университета
 187, 1977

სახალხო ნარკოზოგონის კონფიგურაციის ფორმები
 მიმარტინოვი
 მანანა გუგია

1. განიხილეთ, წინათმარტინოვი, უნივერსიტეტის, ხელის
 და ანტიკონფიგურაციის საბავშვო კონფიგურაციის ინტერპრეტაცია. "სადაც მონ
 ატინისა გამოყენებული უნდა იყოს, რა ინტერპრეტაცია მონ ატინისა
 უნდა ვინაობს... კონფიგურაციის-სუბსტრუქციის ნარკოზოგონის მონტიპრესტიო
 გასარკვევია, რა უნივერსიტეტის სუბსტრუქცია, რა მონ ატინისა სუბსტრუქცია
 / [1], 127 /.

სუბსტრუქცია კონფიგურაციის	ა	ბ	გ	დ	ე	ვ
ბ	ბ-ა		ბ-გ			
ბ	ბ-ბ	ბ-ბ	ბ-გ			
ბ	ბ-ბ	ბ-ბ	ბ-გ	ბ-დ		
ბ	ბ-ბ	ბ-ბ	ბ-გ	ბ-დ	ბ-ე	ბ-ვ
ბ	ბ-ბ	ბ-ბ	ბ-გ	ბ-დ	ბ-ე	ბ-ვ

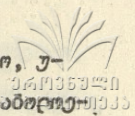
1.1. როგორც რომელიმე სახალხოგონის კონფიგურაციის ნარკოზოგონი ფორ-
 მები განვიხილავთ, უნივერსიტეტის, რომელიმე მონ-ატინისა უნივერსიტეტის
 ანტიკონფიგურაციის, უნივერსიტეტის-მონ ატინისა უნივერსიტეტის მონტიპრესტიო, ბ-ატინისა-
 უნივერსიტეტის-მონ ატინისა უნივერსიტეტის-მონტიპრესტიო

მე 30 სა-ურ პანთონურების გამოცხადებისა. ეს ახლა, მათგან იმ
რედაქციის სხვადასხვა ნაწილებს უნდა გვეჩვენოს. ასე მაგ., ნინო
ბრუნაშვილის მანამდეველია იქნებ ნა- უნდა გამოიყოს, ხოლო ურ, ევ,
არ ზოგი საწარმოებელი ფონის კუთვნილება: ურ ზვისებრი / ან ნარ-
მომავლისა /, არ უნებისა / ზვისებრი /, ხოლო ევ, რამდენადაც მ-
გჯერ ემ ვნაცვლება, კრებობის ფუნქციისა [2]. ამით განსაზღვრი
ბრუნაშვილის მიხედვით ნარმომავლისა. მაგ., ნა-გან-ე-ნ = არა გ-
ნის, არამდე განების / ეს 30 ევ/ევ-ნ გამოიყოს / აგრეთვე არსებრი-
ბის, ნა-სწორად ნარსებრი, გრძობის, გარდასტვობის აღნიშვნისა.
ნა-ცხ-არ-ნ = აგრძობის, რამდენადაც აგრეთვე ც-ნ-ნ-ნ იყო / არ უნების ან
ზვისებრი აღნიშვნისა / და აგრეთვე არის. ცხინის გარდასტვობისა 30 ნა-
მიუხედავად. ასე რომ, იმგვარი ნა-არ, ნა - ევ, ნა-ურ... 30 არ
გამოიყოს ნინოშვილის მანამდეველია, არამდე იქნებ ნა-, ხოლო
არ, ევ, ურ ზოგი საწარმოებელი ფონის კუთვნილება, იქნებ ეს ფუნ-
ქციის ნამომავლისა ნამომავლისა და კრებობის მიხედვით.

1.2. ევ სუბიექტი /მ-გ-ევ-არ-ნ/, მნიშვნელობით ევ სუ-
ბიექტის უნების და იგივე იქნება უნდა იყოს, რაც ევ, ნ-ევ სუბიექტის
აქვით, რამდენადაც ნ-მ-გრძობის გამოცხადების სახეობებშიც კი გვხვდება მ-
რძობის-სამხარული საკვლავისა მნიშვნელობის-ნ-ევ, ნ-ევ... ევ მანამდე-
ველია იმისა, რომ აგრძობის ძველია მ-ევ-ნ უნდა მრძობის / ან მ-
ევ-ნ... /მ-ევ-ნ... / იმგვარი 30 ევ /მ-ევ-ნ / უფრო აგრძობის
უნდა იყოს, ვიდრე მ-ევ-ნ [3].

1.3. არ სახეობის წარმომადგენელი უნებისა იმისა და
სწორება: ურ-მ-ნ-არ-ნ, სა-მ-არ-ნ, სა-მ-ურ-არ-ნ... სუბიექტის
რამდენადაც გამოიყოს, რომ იგი მანამდეველია არის მიხედვით და მის 30-
30-არ-მ-არ-ნ მ-არ-მ-არ-ნ [3], [4]. მიმართობისა არ მანამდე

1 ნა-გან-ე-ნ ფონისა ნ-მ-გრძობისა აგრეთვე ნ-მ-გრძობისა ნ-მ-გრძობისა ნ-მ-გრძობისა
ნ-მ-გრძობისა / ნ-მ-გრძობისა / ნ-მ-გრძობისა...

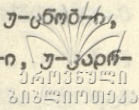

მარცვლიანნი ფუძეები: უ-საბაბ-თ, უ-ფესვებ-თ, უ-მეფნაცვლებ-თ, უ-
 ლამაბ-თ, უ-ჩემ-თ... უ - თ პაერმეთის ნებინმიერ ხმოვანბე პაბმეფე
 ბურ ფუძეს: უ-ბინა-თ, უ-ფეე-თ, უ-რჩო-თ... ფუძის ბოლოკიპურად პა-
 სტურებეა ყველა მანხმოვანი კ-ს გარდა.

უ-ურ კონფიქსი მხლორ ქარმული ნარმოშობის /ან ქარმული
 ძველთაგანვე მესისხლხორცებურ/ ერმმარცვლიან ძირებს პაერმეთის: უ-
 წვერ-ურ-ი, უ-თავ-ურ-ი, უ-წინ-ურ-ი... იგი ანარმოებს მხლორ ა
 პა ე ხმოვანბე პაბმოლოებურ ფუძეებს: უ-ბვა-ურ-ი, უ-რეე-ურ-ი...
 ფუძის ბოლოკიპურ მანხმოვანთაგან ხშირია: ზ, ბ, ლ, იშვიანთ- ე, ბ,
 თ, ლ, ნ, ყ... უ-ურ ვერ ანარმოებს უცხო ნარმოშობის სახელებს.

რგორც პავინახეთ, უ-თ პა უ-ურ კონფიქსიან ფორმათა ხვერ-
 რითი წონა ფუძეებთან მათი განაწილებისა თუ გავრცელებულობის მვა-
 სობისით, სხვადასხვანირია: უ-თ ნარმოების ჯგუფი განსაკუთრებთ
 მოქმედი პა პამკვირებურია. ასეთივე მგომარებეა იყო ძველ ქარმულ-
 ბი. იგი პაერმეთი ყველგვარ სახელს, საკუთარსაც კი: "პა ამას
 ყველთა მანა უბი აჩს გური მათი უქრისტოთა მათ ურწმუნოთაგან,
 ხანძთ." [10].

საკითხი ისინი: უ-ურ მანარმოებლიან სახელთა მებარებითი
 სიცილირე აპრინდელი თითარებას ასახავს თუ მებრეულია. სვეციპურ ლ-
 ვერაფურაში გამოთქმულია მოსაბრებე, რთი უ-თ პა უ-ურ მანარმოებლე-
 ბი ნარმოშობთ ერმნი არიან, მავრამ "მათი გამოყენებე ქარმული სა-
 ლივრთაფურთ ენის ხაბით განსხვავებულია ქრწოლოგისურად: უფრთ ძველ-
 ია უ-ურ, მავრამ ამ ნარმოების მავალიებეიპან მხლორ ნაშთი მხო-
 წეული" / [8], 126 /. განალიზებური მასალის მიხებეით კი ირკვევა,
 რთი უ-თ პა უ-ურ კონფიქსებთ ერმმანთისაგან განსხვავებეიან ფუძე-
 თა მებრევის მვარსაბრისით, ამიტომ მებრეებელი იქნებოდა უ-ურ-ს
 ენარმოებინა უქრელობის აბმნიშველი ყველა სახელი. უ-თ კონფიქსიან-
 ნი მობელი ძველთაგანვე უფრთ მოქმედი უნდა ყოფილიყო იბის გამო, რთი
 იგი ყველგვარ სახელს პაერმეთი.

უქმნილობა როგორც უნდა იქნებოდეს გამოხატული: უ-ცნობი-
 უ-ჩიხბვი-ი, უ-ბიწი-ი, უ-ცბილი-ი, უ-ფიწი-ი, უ-ბიწი-ი, უ-პირ-ი, უ-პირ-
 ი, უ-ფიწი-ი, უ-ქმი-ი, უ-ფიწი-ი, უ-ბიწი-ი...

ძალიან მცირეა უ-არ არსებობს უქმნილობის სახეები: უ-უც-
 არ-ი, უ-ბიწი-არ-ი, უ-პირ-არ-ი, უ-მეც-არ-ი, უ-ფიწი-არ-ი, უ-ბიწი-
 არ-ი...

2.3. რ ა ნ ი მ ე უ ლ ე ბ ი ს სახეები ნაწარმოებია სა-თ,
სა-უ, სა-ურ, სა-არ და სა- ადგილებში. მათი საერთო თავსართი სა-
 გ.ახელებიდან მცირეა და საერთო მანარმოებელია მინარსია [11].

სა-უ და სა-თ არსებობს მთელი განსხვავებული ფუნქციების
 გამოხატვის უნარით რამდენიმე მკვლევარის ვებზე. ჯერ პირველ მ.წმ-
 რიდან ცხადდება აქვს, რომ სა-უ-ში ნაწარმოებში სახელი პანიში-
 ლების გამოხატულია იგი, სა-თ მანარმოებელია პი განსხვავებულ-
 ვისებშია [12]. ამ ზედსაზრისის იმართებს მ.წმ-მომხმარებელი, რომელი-
 საც აღნიშნული ადგილები სრული მნიშვნელობით გამოხატულია უნარით
 მინარსია, რადგან: "1. მთელი ადგილები სხვადასხვაობა მიუხედავად მათ
 განსხვავებულ ფუნქციებზე... 2. მკვლევარი, მაგრამ მინის მრავალ
 რქობა ამ ადგილები განსხვავებული ფუნქციის-მნიშვნელობა" [13].

მიგვაჩნია, რომ სა-უ და სა-თ არსებობს ამგვარი პანი-
 რისებშია არსებობს და მისი განსხვავებულია მთელი საერთო
 არ არსებობს. მაგრამ, სა-უ მანარმოებელია სახელი ბიწი-
 რსებობს საერთოების რადგან: სა-ფიწი-უ, სა-ბიწი-უ,
სა-ბიწი-უ... მთელი მრავალფეროვანი გამოხატულია აქედან: სა-
ურ-მე /გია/ ... მაგრამ პირველია არსებობს სა-თ მანარმოებელი-
 ანი არსებობს: სა-საბი-თ, სა-ბი-თ...

პანიში-ლების სახელია მანარმოებელია ყველაზე აქედან
 უნარ სა-თ. იგი რადგან მთელია ყველა მრავალფეროვანი ნაწილი: არ-
სებობს /სა-ბიწი-თ/, მრავალფეროვანი /სა-პირ-თ/, რიცხობის /სა-
ურ-თ/, ნაცვალსახელები /სა-პირ-თ/, მნიშვნელობის /სა-ბიწი-თ/, მანი-

ընթացի /սա-տանա-ո/, ճահիլակ /սա-աղ-ո/, սախըմման /սա-սուք-ո/,
սա-մուրացի-ո/, ճահիլակ սախըմ /սա-աղ-ո-սուք-ո/, սա-սուք-ո-սուք-ո/
հարկադրան սախըմ / սա-սուք-ո-սուք-ո-սուք-ո/, յսեռ ճահիլակ-
ման սախըմ /սա-սուք-ո-սուք-ո-սուք-ո/...

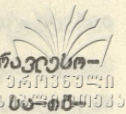
սա-ո բաղադրան հիմնարկը բաղադրված է զույգ: զույգ
մուրացիները բաղադրված է զույգ ժամանակ /Յ-ն ժամանակ/. ճահիլակ-
մուրացի զույգ ժամանակն ունի յոթ-, ութ-, սա-մ-, ութ- բաղադրան-
ընդհանր.

սա-յ շարժական ժամանակը արևմտաեզան ճահիլակն բաղա-
դրված է զույգ ժամանակների ժամանակն սախըմ: սա-սուք-ո, սա-
աղ-ո, սա-ուր-ո, սա-սուք-ո, սա-մուրացի-ո... ունի ժամանակ
բաղադրան ժամանակներն սախըմ: սա-սուք-ո, սա-ուր-ո,
սա-սուք-ո, սա-սուք-ո... ունի բաղադրան ճահիլակ ճահիլակ
/ան ճահիլակն ժամանակներն ժամանակներն/ յոթ և ութ ժամանակ
սախըմ. ժամանակն ունի ժամանակներն, ճահիլակն սախըմ
ճահիլակն սախըմն ունի բաղադրան ժամանակներն /սա-սուք-ո-սուք-ո,
սա-մուրացի-ո-սուք-ո.../

սա-յ շարժական, սա-ո-ն մեծացած, բաղադրան հիմնարկը
բաղադրված է բաղադրան յոթնի մեծացած յոթն մու-
րացի: սախըմն սախըմն բաղադրան սա-յ զույգ ժամանակներն ունի
զույգ ժամանակներն բաղադրան, ունի յոթն յոթն յոթն յոթն
բաղադրաններն ունի ժամանակներն հիմնարկը, ունի յոթն-
արցիկն սախըմն սախըմն սախըմն յոթնի մեծացած
սախըմն ժամանակներն: սա-սուք-ո-սուք-ո, սա-սուք-ո-սուք-ո... հիմնարկն
հիմնարկն ունի ժամանակներն: սա-սուք-ո-սուք-ո, սա-սուք-ո-սուք-ո...

սա-յո շարժական ճահիլակն մեծացած յոթնարցիկն յոթ-
նարցիկ ժամանակներն: սա-սուք-ո-սուք-ո, սա-սուք-ո-սուք-ո... հիմնարկն
նախն ունի յոթնարցիկն սախըմն: սա-սուք-ո-սուք-ո, սա-սուք-ո-սուք-ո...

სა-ურ ვერ აწარმოებს უცხო წარმოშობის სახელებს.

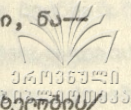

სა-ურ მანარმოებლიან რანძმწუღების სახელთა რძრძ უმწრავლსრ-
ბა ტარსუბმმებურთა: სა-ტბ-ურ-ნ, სა-რტ-ურ-ნ, სა-თა-ურ-ნ, სა-რბ-
ურ-ნ, სა-ლამ-ურ-ნ, სა-რმ-ურ-ნ, სა-რწ-ურ-ნ, სა-ურ არმტრქსნა-
რნა რამდენმე ახლარწარმტმმნლლ სახელთ: სა-მეს-ურ-ნ, სა-მვარ-
ურ-ნ... რასახელებურთ არმტრქსნს ტარტრურებას ხელთ მუწრწრ ტრმმ-
რლტრტრის მუქმნის საჭრრრებამაც: სა-ბეზ-ურ-ნ, სა-მარტ-ურ-ნ, სა-
წვრ-ურ-ნ... რძრ სა-ურ მანარმოებლიანთა: სა-ბეჭ-ურ-ნ, სა-ტვრ-
ურ-ნ, სა-ბარ-ურ-ნ, სა-კანჭ-ურ-ნ, სა-კარ-ურ-ნ, სა-კენჭ-ურ-ნ, სა-
ლამ-ურ-ნ, სა-ნეკ-ურ-ნ, სა-რწ-ურ-ნ, სა-ყვრ-ურ-ნ, სა-რწყ-ურ-ნ...

რანძმწუღების სახელთა მანარმოებლებს მწრს სა-არ არმტრ-
ქსნაც ასახელეებ [14]: სა-ბურ-არ-ნ, სა-ტურ-არ-ნ, სა-ყრ-არ-ნ,
სა-რქ-არ-ნ, სა-წრმ-არ-ნ, სა-მძმ-არ-ნ...

თანამეგრტვე ქარმურმ მუნმწრწვა ტრმრწრთა, რმ რძრწრ-
ტრქსნთ ტამრბატს რანძმწუღებ-ტარკუზვებთა: სა-არმ-ნ, სა-მწარ-
ნ, სა-სწრ-ნ, სა-მმ-ნ, სა-ბეზ-ნ /მრ. სა-ბეზ-ურ-ნ/, სა-წვრ-
/მრ. სა-წვრ-ურ-ნ/. რძრწრტრქსურთ ტრმმმნს ტარტრურებას ხელს
ურწრბს სვერალურთ ტრმმნების მუქმნის საჭრრრებაც: სა-მარტ-ნ, სა-
მვარ-ნ, სა-რტ-ნ, სა-ქარ-ნ, სა-მწრ-ნ...

2.4. წ ნ ვ ნ თ ა რ ე ბ ნ ს სახელთა მანარმოებლ
არმტრქსნებმ / წ-არ→წ-არ, წ-ე→წ-ებ, წ-ურ, წ- / საერთ
ელემენტთა თავსარმ წ-, რმელრ წამტრტრბასა რ ტარრასურრბებ
მრწრმებს. ამამტარ ყვარბებ მქმმეობა წ-არ რ წ-ე. ისრწ უმ-
მარტრსარ არსებმ სახელებსა რ სახელმმმმმ რარმტრწრ: წ-სარ-
არ-ნ, წ-რწრწ-ნ, წ-ტრწ-ნ, წ-რწრ-ნ... წ-არ რ
წ-ე არმტრქსნებმ ძრწრმარარ მანარმოებს ქარმურთ წარმმმმმ /არ
ქარმურმ ძველთაწვე მუნსსხლმრწებურ / სახელებს. იმუნამარ -

და ჭეჭნიკური ჭეჭნიკები: ნა-ბავა-ნი, ნა-მხარ-ნი, ნა-ბოლო-ნი, ნა-
ბურც-ნი, ნა-ჯერ-ნი...

2.5. 3 რ მ ზ ე ს ი ი ს /მოსაქმეობისა და ხელშეწყობის/

სახელეუბნი მანამიკო მე-ე, მე-ურ და მთ-ე კონფიქსიები.

ხელეუბნი სახელეუბნი სუბიექტი სატონის აღმნიშვნელი არ-

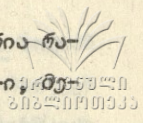
სუბიექტი არიან: მე-კვირა-ე, მე-სვე-ურ-ნი, მთ-ნაპირ-ე... მე-ე
მანამიკოებლიანი ხელეუბნი ძირითადად არსებობსა და მანამიკო-
ებია: მე-ჯგუ-ე, ... იშვიათად კი: ბეძისადაცვის /მე-უმირავლეს-ე/,
ბინისადაცვის /მე-წინა-ე/, სახელმწიფოსადაცვის /მე-მარხულ-ე/...

მე-ე პაუზების რეგულირება, ისევე უცხო მანამიკოებლის სახელე-
ბისა: მე-იგავ-ე... მე-სკრეპირ-ე, მე-ლინოგრა-ე, მე-ინფორმაცი-ე...

ფაქტის მხარეობა და კი შესაძლებელია წებობიანი ხმებისა და
მანამიკოებლიანი /3-ს ტონა/: მე-ნაღარ-ე, მე-კალა-ე, მე-პან-ე, მე-
რე-ე, ... ა, ე, ი ხმებისგან დახლოებული სახელეუბნი და სუბიექტის ძირის
იშვიათად ჩნდება ე ხმებისადაცვის: მე-წინა-ე, მე-რძე-ე,
მე-მინიტი-ე...

მე-მარხულ-ე, მე-გრანსპორტ-ე, ფორმათა პარალელურად
არსებობს -ელ მანამიკოებლიანი შესაბამისი მნიშვნელობის სახელეუბნი:
მარხულ-ელი, გრანსპორტ -ელი. შეიძლება უცხოადაცვისიანი პრეფიქსი-
ის სახელეუბნის გაქრობისა და ფაქტობრივად: მე-მთელი-ე/, მთელირის
ნაცვლად /, მე-ლინოგრა-ე/ ლინოგრაფის ნაცვლად/.

მე-ურ კონფიქსიანი ხელეუბნი სახელეუბნი შეიძლება იშ-
ვიათად: მე-ბა-ურ-ნი, მე-ბა-ურ-ნი, მე-ბა-ურ-ნი... მე-ურ ძირითა-
დად არსებობსა და მანამიკოებლიანი ხელეუბნი: მე-ბა-ურ-ნი, მე-
კა-ურ-ნი... იგი პაუზების მხარეობა ურთიერთდაცვისიანი ქრონიკის მანამიკო-
ების ფაქტობრივად. ხმებისადაცვის კი ა, ე-ზე დახლოებული: მე-ბა-ურ-ნი-
ნი, მე-რძე-ელი, /გამონაცვლისა მე-დუბ-ნი-ნი/. მე-ურ ადაცვისიანი სა-

ხელთა რიგი უმრავლესობა ძველი წარმომადგენელია. ტრადიციულია რა-
 მდენივე ახლანდელი წარმომადგენელია: მი-რგოლ-ურ-ი, მი-კოძე-ურ-ი,
კვერცხ-ურ-ი, მი-ხორც-ურ-ი...

საკმაოდ გაბნეულია მი-ე კონფიგურაციის ხელშეწყობის სახელებიც:
მი-ბან-ე, მი-აძი-ე, მი-თხილ-ე... რამდენიმე სემანტიკურად
 ახლოს მდებარე მი-ე-თი წარმომადგენელია სა-ე გვარის მიმდებარეობა: მი-
საკრავ-ე, მი-ცოც-ე... რამდენიმე მიმდებარეობაში, რგონის მოსალოდნელია,
 მუცლი იტყობება მოქმედება-მიმდებარეობა. მი-ე კონფიგურაციის ხელშეწყობის
 სახელები მანამდე უნდა განიხილოს გვიანდელი მოვლენა და იგი
 მიმდებარეობა განსაზღვრავს მისი მიმდებარეობის შიდა ახსნას.

რ ა ს ვ ვ ნ ა : 1. ისტორიულად კონფიგურაციის ელემენტებიდან სემანტიკ-
 კური ჯგუფისათვის განმარტებულია კონფიგურაციის რგონი: სა- რანდომული-
 ბის, მი- ხელშეწყობის, ნა- წინაპრობის, უ- უარყოფითი სახელები-
 სახეობის. კონფიგურაციის წარმომადგენელი სუბიექტები: -ურ, -არ, -ე, -ე
 რამდენიმე რამდენიმე მოქმედება. -ე სუბიექტი -ე-ს ალტერაციის მიხედვით სუ-
 ბიექტის მომდებარეობის მიხედვით / არ, წინაპრობა/. -ე კი სხვა
 ადგილზე მომდებარეობს და იგი -ე-საგან მიმდებარეობს ისახება /ე.
 მსიძე/.

მას შემდეგ, რაც ეს ფორმებიდან რამდენიმე კონფიგურა-
 ციის განმარტება, ახალი ფორმების რამდენიმე და სხვა ფორმებისა
 იქნა გამოვლენილი.

2. საკრავობის, რამდენიმე რანდომული კონფიგურაციის
 / უ-ე და უ-ურ; სა-ე, სა-ე და სა-ურ; ნა-ე, ნა-არ და ნა-ურ; მი-
ე და მი-ურ / განსხვავებული პრობლემის გარკვევებზე ფორმებიდან მი-
მი-ე რანდომულია განსაზღვრის: -ურ შემადგენელია კონფიგურაციის რანდომული
 მხარე უმარცხელ ან უარყოფითიდან უარყოფითი / ან უარყოფითი ძველადგან-
 ვე შესისხლებლობა / ფორმები. -ე შემადგენელია კონფიგურაციის რანდომული

მხორპე ა, ე ხმოვნებზე დასრულებულ და თანხმოვანფუძიან ერთ ან ორმა-
 რცვილიან ქართული წარმოშობის ფუძეებს, ხოლო ო შემაღვენიანი კონფი-
 ქსი შეუბრუნება ფუძეა შენჩვეის ზვარსპირისი: დაქრთის ფუძეა
 ხმოვანსა და თანხმოვანზე დასრულებულ ერთ, ორ და მრავალმარცვილიან
 ქართული და უცხო წარმოშობის სახელებს.

3. თანამედროვე ქართული საგრძნობა -ურ შემაღვენიანი
კონფიქსა / სა-ურ, მე-ურ, ნა-ურ, უ-ურ/ და ოქნაქრთისი /ნა-,
სა-, უ-/ წარმოშობა სახელთა რეღის ზრდა.

მიღებულია 15.IX.76,

მსუ ახალი ქართული ენის
 კათედრა

ღ ი გ ე რ ა გ უ რ ა

1. არწ. ჩ ი ქ რ თ ა ვ ა , სახელის ფუძის უძველესი აგებულება ქარ-
 ლელურ ენებში, თბ. 1942.
2. ა. თ ა წ ი ძ ე , -ეპ ჰილს კვარი საქართველოს გეოგრაფიულ სახელე-
 ბში, სმამ, ტ.2, 1941, გვ.761.
3. ა. თ ა წ ი ძ ე , კონაობის სუფიქსი არ ქართულ ენაში, ქართული
 ენის სტრუქტურისა და ისტორიის საკითხები, I,
 თბ. 1957, გვ.31-32.
4. ვ. თ რ ფ უ რ ი ა , -ენჯ სუფიქსი მეგრულში, ენიმკის მთაბზე,
 ტ.1, თბ. 1937, გვ. 144.
5. გ. ბ უ რ ჭ უ რ ა ძ ე , ზოგი აფიქსისათვის ქართულში, მსუ სტუ-
 დენტთა XXIII სამეცნიერო კონფერენციის მუ-
 შაობის გვამა და მიხსენებათა ლეგისებში, თბ.
 1961.
6. არწ. ჩ ი ქ რ თ ა ვ ა , აგრძელის სახელთა წარმოშობის ტიპები და
 მათი ისტორიული ურთიერთობა ქართულში, იკვ,
 XIX, თბ. 1974, გვ.75.

7. მ. გუბია , სახელთა ადგილსუნი წარმოება ახარ სალიტერატურა
 რიქ ქარტულია და რიარეფერეში, საკანონიდაცო
 რიხერტაგია, ხერნარერი, თბ. 1975, გვ.180-
 184.
8. ა. შახინძე , ქარტული ენის ტრამატიკის საფუძველი, I, თბ.
 1973.
9. Е.А.О сидзе, Образование причастий в грузинском языке,
 автореферат диссертации на соискание ученой
 степени кандидата филологических наук, Тб.,
 1958, გვ.5.
10. ივ. იმბანთიანი , სახელთა ბრუნება და ბრუნებათა ფუნ-
 კციები ძველ ქარტულში, თბ., 1957, გვ.431.
11. ბ. ბავრჯიანი , "სა-რ" და "-ურ"-ის ბინბინერება, ჟურნ.
 "ზვენი ბეცინერება", № 2-3, თბ. 1923, გვ.59.
12. თ. შორიანი , ქარტული ტრამატიკა /ეტიმოლოგია და სინტაქ-
 სი/, გვ.1889, გვ.77.
13. თ. ბუჩახიანი , ტრამატიკის ბენბავისათვის: ქარტ-
 ველურ ენათა სტრუქტურის საკინებები, გ.11, თბ.
 1961, გვ.154.
14. ი. ვავაძე , ქარტული ენა, I, თბ.1969, გვ.172.
15. ანტ. კინიანი , ქარტული ენა, კრატეტიკი, თბ. 1974, გვ.
 156.

ДИСТРИБУЦИЯ СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ КОНФИКСОВ

Р е з ю м е

1. Имена назначения, прежнего состояния, неимения, профессии и абстрактные имена образуются при помощи конфиксов. Предполагают, что элементы конфиксов выполняли различные функции /А.С.Чикобава/.

2. Конфиксы $u - o$ и u и ur ; $sa - o$, $sa - e$ и $sa - ur$; $na - e$ и $na - ur$; $me - e$ и $me - ur$ отличаются друг от друга с точки зрения выбора основ: а/ конфикс с составным элементом $-ur$ присоединяется к односложным основам лишь грузинского образования /или же к издавна усвоенным грузинским языком существительным/, которые в случае гласного исхода оканчиваются только на а и е. б/ конфикс с составным элементом е присоединяется к односложным и двухсложным существительным исключительно грузинского образования, которые в случае гласного исхода оканчиваются только на а и е. в/ конфикс с составным элементом о присоединяется к основе с любым слоговым составом /простые и производные основы/ и звуковым исходом слов как грузинского, так и иностранного происхождения.

Summary

Nouns denoting function, past state, lack, profession and abstract things are formed by means of affixes.

Semantically identical affixes (ყ - მ and ყ - უნ ;

ბს - მ, ბს - ე and ბს - უნ ; ბს - ევ,

ბს - ან, and ბს - უნ ; ევ - ე and ევ - უნ)

vary from the point of view of root accordance (coincidence, combination).

1. The constituent affix უნ is added only to non-syllabic or mono-syllabic Georgian (or originally relative to Georgian) roots while the vowel stems have ე and ე ending (suffixes).

2. The constituent affix ე is added only to stems ending in the vowels ე , ე and to mono - or disyllabic stems of Georgian origin.

3. The constituent affix - მ , practically universal in the line of the root variety, is added to mono- and polysyllabic roots of nouns of both Georgian and foreign origin.

մոլորեմս ան երդման Երեւանի քաղաքացիական /մագալուստ, 22/
 Բրն; անտուր "Երեւանի մարտի 22-ը Երեւանի քաղաքացիական
 քաղաքացիական քաղաքացիական Երեւանի քաղաքացիական
 քաղաքացիական Երեւանի քաղաքացիական /1/, 148/.

Յարգելի զինուորացի, զինուորացիական զինուորացիական
 մագալուստական Երեւանի մարտի 22-ը Երեւանի քաղաքացիական
 քաղաքացիական Երեւանի քաղաքացիական, անտուր "միգրանտ", 22-ը
 Երեւանի քաղաքացիական /1/, 148/.

Քաղաքացիական զինուորացիական 22-ը Երեւանի քաղաքացիական
 քաղաքացիական զինուորացիական միգրանտական քաղաքացիական
 քաղաքացիական քաղաքացիական [2] քաղաքացիական քաղաքացիական
 քաղաքացիական [3]. մագալուստական քաղաքացիական քաղաքացիական
 քաղաքացիական քաղաքացիական.

1. Քաղաքացիական Երեւանի քաղաքացիական զինուորացիական 22-ը
 քաղաքացիական, 22-ը քաղաքացիական քաղաքացիական քաղաքացիական
 քաղաքացիական քաղաքացիական քաղաքացիական,

մագալուստական¹

2/ քաղաքացիական քաղաքացիական /2/-ն քաղաքացիական

2-անտուր 22-ը /քաղաքացիական- / "քաղաքացիական քաղաքացիական"

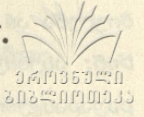
/ա. 229/

2- 22-ը 22-ը /22-ը / "քաղաքացիական քաղաքացիական" /ա. 296/

2-ը 22-ը 22-ը /22-ը / "քաղաքացիական քաղաքացիական քաղաքացիական"

/ա. 290/

1 մագալուստական քաղաքացիական քաղաքացիական /քաղաքացիական-2./ քաղաքացիական
 քաղաքացիական քաղաքացիական քաղաքացիական /քաղաքացիական-3./ քաղաքացիական
 քաղաքացիական քաղաքացիական քաղաքացիական, քաղաքացիական քաղաքացիական քաղաքացիական
 քաղաքացիական /քաղաքացիական-4./ քաղաքացիական քաղաքացիական քաղաքացիական:

ք-ցահրոս-ք-ը /-ցահրոս- / "ժողովի ժողովը ըստ ... " / Զ. 18 /
 Ջ - ժոյն - ք-ծառայ /-ժոյն - / "Քն յեղն" / Զ. 40 /
 Խ-ցահրոսը Զ-ք-մա /ցահրոսը Զ- / "Չժողովի Զահրոս" / Զ. 10 /
 "Ընթացիկ" ժողովին:

Ը-ժոյն - ժոյն-ք /-ժոյն- / "Ռոստոմ Բոյն" / Զ. 344 /

Ջ - Զ-ժոյն ժոյն Զ-ժոյն /-ժոյն ժոյն Զ- / "Ռոստոմի Զահրոսի Զոյն / Զեղա-
 Ռոստոմ / " / Զ. 88 /

Զ / Զ / - Զ ընթացիկ ժողովին

Զ-ժոյն - Զ-ք /-Զ-ք / "Ռոստոմ Զոյն" / Զ. 55 /
 Զ-ժոյն - Զ-ք /-Զ-ք / "Ռոստոմ Զոյն" / Զ. 64 /
 Զ-ժոյն - Զ-ք /-Զ-ք / "Ռոստոմ Զոյն Զոյն" / Զ. 128 /
 Զ-ժոյն - Զ-ք /-Զ-ք / "Ռոստոմ Զոյն Զոյն Զոյն" / Զ. 202 /

Ջ - Զ-ժոյն-ք - Ջ - Զ-ժոյն-ք - Ջ - Զ-ժոյն-ք /-Զ-ժոյն-ք, -Զ-ժոյն-ք / "Ռոստոմի Զոյն
 Զոյն Զոյն Զոյն" / Զ. 54 /

Ջ - Զ-ժոյն-ք /-Զ-ժոյն-ք / "Զոյն Զոյն" / Զ. 57 /

Զ-ժոյն-ք - Զ-ժոյն-ք /-Զ-ժոյն-ք / "Ռոստոմ Զոյն" / Զ. 59 /

Զ-ք-ժոյն-ք-ծառայ /-Զ-ք-ժոյն-ք- / "Քն ժոյն" / Զ. 280 /

"Ընթացիկ" ժողովին:

Ջ - Զ-ժոյն-ք - Ջ - Զ-ժոյն-ք /-Զ-ժոյն-ք / "Ռոստոմի Զոյն Զոյն" / Զ. 293 /

Զ-ժոյն-ք /-Զ-ժոյն-ք / "Ռոստոմի Զոյն / Զոյն /" / Զ. 164 /

II. Ընթացիկ ժողովին ընթացիկ Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն - Զ / - ք.
 / Զ / - Զ ընթացիկ ժողովին, Ռոստոմի Զոյն, Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն
 Զոյն - ք Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն.

I / Զոյն Զոյն - ք ընթացիկ ժողովին, Զոյն Զոյն, Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն - Զ,
 - Զ, - Զ, - Զ ժողովին Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն / Զ / - Զ ընթացիկ ժողովին
 ժողովին. Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն
 Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն Զոյն.

Զոյն Զոյն

- Կ/ Գրքերի մեջ առկա ընդհանուր / Կ/ Երկրորդ
 Կ-Տ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Սև Երկրի խա" / Կ.161/
 Կ-Տ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Սև Երկրի խա" / Կ.28/
 Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Պարսկաստանի Մարտի 30-ը" / Կ.39/
 Կ-Տ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Սև Երկրի խա" / Կ.17/
 Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Պարսկաստանի խա" / Կ.65/
 Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Պարսկաստանի խա" / Կ.13/
 Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Սև Երկրի խա" / Կ.58/
 Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Պարսկաստանի խա" / Կ.31/
 Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Սև Երկրի խա" / Կ.13/
 Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Պարսկաստանի խա" / Կ.44/
 Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Պարսկաստանի խա" / Կ.20/
 Կ/ Գրքերի մեջ առկա ընդհանուր / Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն
 Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Սև Երկրի խա" / Կ.23/
 Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Սև Երկրի խա" / Կ.61/
 Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Պարսկաստանի խա" / Կ.37/
 Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Պարսկաստանի խա" / Կ.64/
 Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Սև Երկրի խա" / Կ.38/
 Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Պարսկաստանի խա" / Կ.39/
 Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Պարսկաստանի խա" / Կ.60/
 Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Պարսկաստանի խա" / Կ.32/
 Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Պարսկաստանի խա" / Կ.29/

1 "Պարսկաստանի խա" կոչվող գրքի մեջ ընդհանուր ընդհանուր խա Երկրի խա
 Երկրի, Պարսկաստանի խա Երկրի խա Երկրի խա Երկրի խա Երկրի խա Երկրի խա
 Երկրի խա Երկրի խա Երկրի խա Երկրի խա Երկրի խա Երկրի խա Երկրի խա Երկրի խա
 Երկրի խա Երկրի խա Երկրի խա Երկրի խա Երկրի խա Երկրի խա Երկրի խա Երկրի խա
 Երկրի խա Երկրի խա Երկրի խա Երկրի խա Երկրի խա Երկրի խա Երկրի խա Երկրի խա

Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Պարսկաստանի խա" / Կ.55/;
 Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Պարսկաստանի խա" / Կ.55/;
 Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Պարսկաստանի խա" / Կ.55/;
 Կ-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն-Ն / Մասնավոր ընդհանուր / "Պարսկաստանի խա" / Կ.55/;

5/ ՎՏԵՄԿՍ ԺԱՆԱՐԽՈՂՈՒՄԻ ՆԻՆ ԵՊԻՈՒԼՅՈՒՄ ԵՂՅՅԵՅՈՒՄՆ ԿՐԹԻ ԱՄՊՏՈՒՆ և ՍՆԿՅԱ . ՎՏԵՄԿՍ ԺԱՆԱՐԽՈՒՄԻ ՄԻՊԵՂԵՂԹԱ ԺԱՆԱՐԽՈՂՈՒՄԻ ՏՅԱՆՍՏՐԱՆՍԿԱՆ ԱՍՏՈՒՆ ԱՄՊՏՈՒՆ ԵՊՏՈՒՆ ԵՂՅՅԵՅՈՒՄՆ ԸՊԼՈՒԿՈՒՄՆ ԸՅՂԻՆ ԺԱՆԱՐԽՈՂՈՒՄՆ ԽՐՄԻՆ ԸՊԼՈՒԿՈՒՄՆ ԵՂՅՅԻՆՍԹԱՆ .

ա/ ԱՄՊՏՈՒՆ ԸՊԼՈՒԿՈՒՄՆ /ա/ ԸՄՈՒՅԻՆԹ:

-ԺԱ: Ր-Ժ-ՎՅԱ-ՆԱ-Ր-Յ-Ժ-Մ-ՏԻՂ-Ը /ՎՅԱՐԿՐԱ/ "ԱՄՆԱԿ ՎՐ ՎՐՈՒՄՆ ԺԱՆ" /Ց.60/

-ՂՅԱ: Ո-Ջ Վ-ՅՈՒՐԱՆ-ՂՅ -Ղ-Ց /ՅՈՒՐԱՐԱ/ "ԿՐԹՈՒՄԻՍ ԵՂՅՅՈՒՄՆ ԵՂՅՅՈՒՄՆ /ՅՈՒՍՈՒՅՑ ԵՂՅՅՈՒՄՆ" /Ց.49/

Ջ-ՎՅԱ-ՂՅ-Ղ-Ց / ՎՅԱՐԱ/ "ԿՐԹՈՒՄՆԱԿ ԵՂՅՅՈՒՄՆ" /Ց.40/ ըստ ՍՆԿՅԱ .

Ը/ "ՅՅՈՒՄՆ" -Ը ԱՄՊՏՈՒՆ:

Ա-ՎՅԱ -Ց-ՅԱ-Ը-ՅԱ /ՎՅԱՐԱ/ "ԿՐԹՈՒՄԻՍ ՅՅՈՒՄՆ ԵՂՅՅՈՒՄՆ ԵՂՅՅՈՒՄՆ" /Ց.20/

Ր-ՅՈՒՍՈՒՅՑ -ՅԱ-Ը-ՅԱ -Ց /ՅՈՒՍՈՒՅՑ/ "ՅՅՈՒՄՆԱԿ /ՅՅՈՒՄՆ" /Ց.64/

Ո-ՅԱ-Ը-ՅԱ-Ց /ՅԱՐԱ/ "ՅՅՈՒՄՆ ԵՂՅՅՈՒՄՆ" /Ց.41/

Ց/ ՍԱՅՈՒՐԱՆ ԵՂՅՅՈՒՄՆ ՅՅՈՒՄՆ ԱՐՅԱ "ՅՅՈՒՄՆ" ՅՅՈՒՍՈՒՅՑ ԸՊԼՈՒԿՈՒՄՆ /ա/ ՄԻՍ-ՅՅՈՒՄՆ ԱՂՅՅ ՎՏԵՄԿՍ ԽՐՄԻՆ ԵՂՅՅՈՒՄՆ ԵՂՅՅՈՒՄՆ ԵՂՅՅՈՒՄՆ, ՏՅԱՆՍԿ ՈՒՍՈՒՅՑ ԱՄՊՏՈՒՆՆ ԸՊԼՈՒԿՈՒՄՆ:

Ո-ՅԱ-Ս-ՅՅ -ՅԱ-Ց "ՅՅՈՒՄՆ ՅՅՈՒՄՆ" /Ց.42/

Ո-ՅԱ-Յ-ՅՅ -ՅԱ-Ց "ՅԱՆԱԿ ՅՅՈՒՄՆ ԵՂՅՅՈՒՄՆ ԺԱՆ" /Ց.8/

Ո-ՂԱ-Յ-ՅՅ -ՅԱ-Ց-ՅՅ "ՅՅՈՒՄՆ ՅՅՈՒՄՆ ԺԱՆ" /Վ.147/

Ո-Ց-ՅԱ-ՅԱ-ՅԱ-ՅԱ-ՅԱ -ՅԱ- Ը "ՎՐ ՅՅՈՒՄՆ ԺԱՆ" /Ց.11/

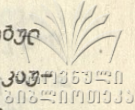
Ո-ՅՅՈՒՍՈՒՅՑ -ՅԱ-ՅԱ-ՅԱ "ՅՅՈՒՄՆ" /Ց.5/

Ո-ՅԱ-Յ-ՅՅ -ՅԱ-ՅԱՐԱ "ՅՅՈՒՄՆ ԿՐ ԺԱՆ" /Ց.38/

ՎՍՏՈՒՆ "ՅՅՈՒՄՆ"-Ը ԱՄՊՏՈՒՆ:

Ո-ՅԱ-Յ-ՅՅ -Ը-ՅԱ "ՅՅՈՒՄՆ ՅՅՈՒՄՆ ԿՐ ԺԱՆ" /Ց.34/

Ո-Ց-ՅԱ-ՅՅ -ՅԱ-ՅԱ-ՅԱ-ՅԱ-ՅԱ-ՅԱ "ՅՅՈՒՄՆ ՅՅՈՒՄՆ ԵՂՅՅՈՒՄՆ /ՅՅՈՒՄՆ" /Ց.25/

ԽՌՆՈՒՐՈՒՄՆԻ ԶՅԱ Ք Ա ՅԻՄՆԱ ՅՈ ՈՒՅԿՅՈՒՄԱ /Վ/-ՅԵ ՐԱԾՈՒՊՈՒԹՅԱՆ
 ԵԻՄՆԱԿԱՊՈՒՄՆԱՆ ՍԱՅՐԹԱՆ ԲՆԵՍԱՆ ՎԻՄԵՍԱՆ ՊՅՈՒՄՆԱՆ ԲԱԿԻՊՈՒԹՅՈՒՄՆԱՆ, ՎԻՍԱԿԱՆ, ՅԱՄՆԱԿԱՆ
 ԵՄԵՆՈՒՄՆԱՆ, ԴՅՈՒՄՆԱՆ ԲԱ ՍԵՅՎԱ ՅԱՊՅՈՒՄՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՆԳՈՒՄՆԱՆ ԲԱԿԻՊՈՒՄՆԱՆ ԾԵՂԵ-
 ԳԱՐ ՈՒՊՈՒԹՅԱՆ ՍԱԵՐՈՒՄՆԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄՆԱՆ ՈՒՄՆԱԿԱՆ ԿՈՄՊՈՒՆԻՏԻՎ ՄԱՌՈՒՄՆԱՆ ԶՅԱ Ք Ա
 Ս ԳՈՒՄՆԱՆ ԲԱԿԻՊՈՒԹՅԱՆ:

Ե-Յ-ԶՅԱ -ՅՐԱ "ՊԱՍԱԿ ՎԻՄՈՒ" /Ց.44/

Ո-Ը Գ -Ո-ԶՅԱ-ՅՐԱ-ԿԱ "ՎՊ ՎԻՄՈՒՄՆԱՆ ՊԱ" /Ց.14/

Ե-ՎՆԸ Գ -Պ-ԶՅԱ-Յ-Ց "ՊՈՒՊՈՒՄՆԱՆ ՎԻՄՈՒՄՆԱՆ" /Վ.18/

Ե-Յ-ԶՅԱ-Յ-ՍԵՅ "ՈՅՅՈՒՄՆԱՆ" /Ց.35/

Ո-Ս-ԶՅԱ-Յ-Ց ԵՊՈՒՄՆԱՆ "ՅՈՒՊՈՒՄՆԱՆ ԿՅՈՒՄՆԱՆ" /Ց.50/, ՎՍԵՅՅԱ:

Ո-Ց-Ց Գ -Պ-ԶՅԱ -ՅՐԱ "ՊՈՒՊՈՒՄՆԱՆ ՎԻՄՈՒՄՆԱՆ /ՊՈՒՊՈՒՄՆԱՆ ՄԵՆԱԿԱՆՎՈՒՄՆԱՆ/ ՎԻՄՈՒՄՆԱՆ"
/Ց.11/

Ե -Ո-Ս Գ -Պ-ԶՅԱ -ՅՐԱ-ԿԱ "ՎՊ ՎՊՈՒՄՆԱՆՆԱՆ ՊԱ" /Ց.11/ ԲԱ ՍԵՅՎԱ.

"ՅՅՈՒՄՆԱՆ" ՆՅՈՒՄՆԱՆ:

Ո-Ց Գ -Պ-Ց Գ -ԶՅԱ -Ս-ՅՐԱ-Ս "ՅՅՈՒՄՆԱՆ/ ՅՅՈՒՄՆԱՆ ՎԻՄՈՒՄՆԱՆ" /Ց.47/

Ո-Ց Գ -Պ-Ց Գ -ԶՅԱ -Ս-ՅՐԱ-Ս "ՅՅՈՒՄՆԱՆ/ ՅՅՈՒՄՆԱՆ ՎԻՄՈՒՄՆԱՆ" /Ց,11/.

ԵՊՈՒՄՆԱՆ ԿՅՈՒՄՆԱՆ ԿՅՈՒՄՆԱՆ, ՊՈՒՄՆԱՆ ԿՅՈՒՄՆԱՆ /Վ/ ԿՈՒՄՆԱՆ
 ՈՒՊՈՒԹՅԱՆ ՍԱԵՐՈՒՄՆԱՆ ԶՅԱ Ք Ա ՅԻՄՆԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄՆԱՆ, ՄԵՆԱԿԱՆ, ԲԱՅԱՆՈՒ-
 ՄՆԱՆ ԵՄԵՆՈՒՄՆԱՆ ԿՈՒՄՆԱՆ ԿՈՒՄՆԱՆ ՄԱՌՈՒՄՆԱՆ /Վ/ ԿՅՈՒՄՆԱՆ ԵՄԵՆՈՒՄՆԱՆ.
 ԿՈՒՄՆԱՆ ՍԱԵՐՈՒՄՆԱՆ ՈՒՊՈՒԹՅԱՆ ՍԱԵՐՈՒՄՆԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄՆԱՆ /Վ/ ԿՅՈՒՄՆԱՆ ԵՄԵՆՈՒՄՆԱՆ ՆԵՅ-
 ԵՊՈՒԹՅԱՆ ՄԱՌՈՒՄՆԱՆ ՎՊ ՎՅՅԱ.

7/ Ք Ա Պ Ա "ԳՅԱՄԱ" ՅԻՄՆԱ, ՊՈՒՄՆԱՆ ԲՆԵՍԱՆ, /Վ/-ՅԵ ՐԱԾՈՒՊՈՒԹՅԱՆ
 ԿՅՈՒՄՆԱՆ ՈՒՊՈՒԹՅԱՆ ՈՒՊՈՒԹՅԱՆ ՎԻՄՈՒՄՆԱՆ ԿՅՈՒՄՆԱՆ ԲԱԿԻՊՈՒԹՅՈՒՄՆԱՆ. ՄԱՌՈՒՄՆԱՆ ԾԵՂԵԿՅՅԱ
 ՍԱԵՐՈՒՄՆԱՆ ՈՒՊՈՒԹՅԱՆ, ՊՈՒՊՈՒՄՆԱՆ ՄԱՆ /Վ/ ԿՅՈՒՄՆԱՆ ՈՒՊՈՒԹՅԱՆ ՎՅՅԱ
 ԲԱ -ՅՐԱ ՆՅՈՒՄՆԱՆ ԲԱՅՐԹՅԱՆ¹.

Ո-Ր Գ -Ը-Պ Գ -Փ -ՅՐԱ-Ս "ՎՅՅԱՄԱ ՄԱՌՈՒՄՆԱՆ" /Ց.52/

¹ "ՎՅՅԱՄԱՆ ՅՆՈՒՄՆԱՆ ԿՅՈՒՄՆԱՆ ԲԱՅՐԹՅԱՆ" ՎՊՈՒՄՆԱՆ, ՊՈՒՄՆԱՆ "ԳՅԱՄԱ"
 ԿՅՈՒՄՆԱՆ ՎՅՅԱ ՊՈՒՄՆԱՆ ՎՓ Վ Պ Ա, ՈՒՊ ՎՓ Պ Ա ՍԱՆՅՈՒՄՆԱՆ / 1 , 148/.

ո-ճՂ-ը-ը-ը-ը-ը-ը-ը "ան սթմիշթա մաս" /Ց.45/
 Ե-ս-ժ-ճ-ճ-ճ-ճ-ճ-ճ "ճոմիղևսպ ջամիս և ճոմիղևսպ
 ան ջամիս" /ս.175/, մագրամ:

ո-ճՂ-ը-ժ-ճ-ճ "ան ջամիղև ճ" /Ց.21/

ո-ժ-ս-ճ-ճ-ճ-ճ "ճթմիղևսպ" /Ց.33/

ո-ճ-ժ-ճ-ը "ջամիղև" /Ց.7/

Ե-ճ-ժ-ճ-ճ "ճասպ թիջամ" /ս.58/ և սևչա.

Թղևսժղև, Թղմեծչրոնոս ու, ճոմ ճրժոնչրոն Եմոչանն մո-
 շչոյոնը յժղ սմ Ցմնս յսթմագոյոն մագչրնցմնոն ճոմիղմնի և, սթ-
 ճոմչ, ուոմ ճոմիղմնի, սաթպ սթոնոյթոն մագչրնցմնոն ս-Ցչոյոն.ս-
 ոնճրոնոս, ճոմ սոմ ճոմիղմնի Եմոչնոն ճրժոյ ան թիջոնչրոնոս;
 ճրժոյ ունոյ ճոմ սոմնիճոմ, ճոմ սմ Ցմնն մագչրոմնի անոմ թիջոն
 Ցչրոն.

Ցաննիղրոն մասոյ թիջոնոյոմ "սթմագչրոն յոնն Ցմննճ-
 ճոն թոնոյթոնոն" ճրժոյթոմնի թոննճրոնոն սմնոն ճրժոն մոլոն
 Ցմնոն ճոմիղմն. անոնոն սևչոմ մո թոնն ան թիջոննչոյ.

ճրժոյ, -մյոն /-մյոն ճ/ -մյոն սթոնոնն ճոն "Ցմնն-
 ճոն ճրժոյթոմնի" սոմնոն -ճ և -ճ սթոնոնն Եմոնոն /ս/-Ցո
 թոմոնոն ճրժոյթոմն:

թ-սթմ-ճ-ճ-մյոն /սթմնոն/ "ոնոնն ճ" /Ց.52/

ո-յո-ճ-մյոն /յոնոն/ "մոնոն ճ" /Ց.26/, մագրամ:

թ ը-յ-ճ-մյոն /յոնոն/ "մոնոն ճ" /Ց.81/

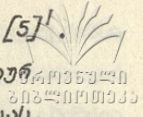
թ-սթոնոն -ճ-մյոն /սթոնոն/ "յոնոնն ճ" /Ց.125/.

-մյոն սթոնոնն ճոն սթոն ճոմոնոնոննոն ճրժոյ
 ճոմոնոննոն սմնոն -ճ մոնոնոնոնոն:

ճ-ճՂ-ը-թ-թ-թ-թ-թ / թ-թ-թ-թ / "ան ճոմոնն" /Ց.24/.

Թոն.

ս ը-ճ-թ-թ-թ-թ-թ-թ "ան ճոմոնն" /Ց.25/

գլխի, ուս թուրքագետները թուրքերի անհրաժեշտություն / Ե-Լ/ [5]՝
 թուրքերի այ թուրքագետներն ու իրենց ժամանակների ժամանակները
 թուրքերին. իրենց, ժամանակների թուրքերի ստորագրած ժամանակներին,
 թուրքերի ստորագրած, ժամանակների թուրքերի, թուրքերի թուրքերի,
 թուրքերի թուրքերի - [Ե-Լ/]

Ե. թուրքերի թուրքերին - [Ե-Լ/] ստորագրած թուրքերի թուրքերին
 թուրքերին ստորագրած. թուրքերի թուրքերին թուրքերին թուրքերին,
 թուրքերի թուրքերին - [Ե-Լ/] թուրքերին թուրքերին, թուրքերին թուրքերին
 /Ե-Լ/ թուրքերին թուրքերին թուրքերին. թուրքերին թուրքերին, թուրքերին
 թուրքերին թուրքերին, թուրքերին թուրքերին թուրքերին թուրքերին.

"Թուրքերի թուրքերին թուրքերին թուրքերին" - [Ե-Լ/] թուրքերին
 [Ե-Լ/] թուրքերին թուրքերին թուրքերին թուրքերին թուրքերին թուրքերին
 թուրքերին թուրքերին թուրքերին, թուրքերին թուրքերին թուրքերին
 թուրքերին թուրքերին թուրքերին /Ե-Լ/ թուրքերին թուրքերին, թուրքերին
 թուրքերին թուրքերին թուրքերին / [1], 146, 148/. թուրքերին թուրքերին,
 թուրքերին [Ե-Լ/] թուրքերին թուրքերին թուրքերին /Ե-Լ/ "թուրքերին թուրքերին"
 /Ե-Լ/ թուրքերին թուրքերին թուրքերին: [Ե-Լ/], [1], 14/.

Թուրքերի թուրքերին թուրքերին թուրքերին. թուրքերին թուրքերին
 թուրքերին, թուրքերին թուրքերին [Ե-Լ/] թուրքերին թուրքերին [Ե-Լ/] - թուրքերին
 թուրքերին թուրքերին թուրքերին թուրքերին թուրքերին /Ե-Լ/. - թուրքերին,
 - թուրքերին/ - թուրքերին թուրքերին - թուրքերին, - թուրքերին, - թուրքերին թուրքերին
 թուրքերին թուրքերին թուրքերին թուրքերին թուրքերին. թուրքերին թուրքերին
 թուրքերին թուրքերին - թուրքերին թուրքերին թուրքերին թուրքերին թուրքերին
 - թուրքերին թուրքերին թուրքերին թուրքերին թուրքերին թուրքերին թուրքերին

1 Ե. թուրքերին թուրքերին, թուրքերին /Ե-Լ/ + /Ե-Լ/ թուրքերին թուրքերին թուրքերին
 թուրքերին թուրքերին, թուրքերին թուրքերին թուրքերին թուրքերին [Ե-Լ/] / [4], 32/
 թուրքերին [Ե-Լ/] թուրքերին /թուրքերին/ թուրքերին /Ե-Լ/ թուրքերին թուրքերին
 թուրքերին թուրքերին թուրքերին / [4], 21/.

Բամուշկոբընար, հոգորց ամ ժեմեքեքեքեքեք, ոկը կայրեթը ցանկերը
 կայրեքեքեք ցարկսկցեքեք մեքեքեքեքեքեք մաքեքեքեք հոգորց ցաքեքեք
 ընկերեքեք /սկըքեք ոնկեքեքեքեք/։ մաքեքեք շքեքեքեք /ս-քեքեքեք
 քեքեքեքեք քեքեքեքեք ժեքեքեքեք, քեքեքեքեք, ցարկսկցեքեք մեքեքեքեքեք-
 քեքեք ոքեքեք սկա մաքեքեք քեքեքեքեքեքեք կսքեքեքեքեք ցարկսկցեքեք, սկաքեք
 ամ կսքեքեքեք ցանկերեքեք, հոգորց ցանկերեքեքեքեքեք եքեքեք մաքեքեքեքեք
 կքեքեքեքեքեքեք։ սկաքեքեքեքեքեք մեքեքեքեքեքեքեքեք մքեքեքեք քեքեքեքեքեք
 քեքեքեքեքեքեքեքեքեք քեքեքեքեքեքեքեքեքեքեք քեքեքեքեքեքեքեքեքեքեք-
 քեքեքեքեքեքեքեք, ժեքեքեքեք, մաքեքեք հանքեքեքեքեքեքեք մաքեքեքեքեքեքեքեք։

հայ ժեքեքեքեք քեքեքեքեքեք -մա կսքեքեքեք, մաքեքեք եքեքեքեք-
 ըքեքեք հանքեքեքեքեք քեքեքեքեքեք /ամ կսքեքեքեքեքեքեքեքեք կաքեքեքեքեքեքեք
 քեքեքեքեքեք, քեքեքեքեքեքեքեքեքեքեքեքեքեքեք քեքեքեքեքեքեքեքեքեքեքեք-
 քեքեքեքեքեքեք, ժեքեքեքեք, մաքեքեք հանքեքեքեքեքեքեք մաքեքեքեքեքեքեքեքեք։

Մեքեքեքեքեք I, XI, 76 Ե,

շքեքեքեքեքեքեքեք քեքեք
 քեքեքեքեքեքեքեքեքեքեքեքեք
 քեքեքեքեք

Ը Ո Յ Ղ Ի Ա Յ Մ Ի Ա

1. Գ. Ը Թ Թ Թ Թ Թ Թ Թ Թ Թ - աքեքեքեքեքեքեքեք քեքեք քեքեքեքեքեքեքեքեքեք /քեքեք-
 կքեքեքեքեքեք/։ ժեքեքեքեք, 1944.
2. Т.З.Т а б у л о в - Абазинские загадки и пословицы. Труды
 Черкесского научно-исследовательского ин-
 ститута истории, языка и литературы, Чер-
 кесск, 1965.
3. Абазашта алок ква, Черкесск, 1965.
4. А.Н.Г е н к о - Абазинский язык. Грамматический очерк наречия
 тапанта. Москва, 1955.
- 5 W. S. Allen, Structure and System in the Abaza
 Verbal Complex. Hertford, 1956

ТИПЫ ГЛАГОЛЬНЫХ ОСНОВ НАСТОЯЩЕГО ВРЕМЕНИ В ТАПАНТСКОМ
 ДИАЛЕКТЕ АБАЗИНСКОГО ЯЗЫКА

Резюме

В статических формах тапантского глагола -у является единственным формантом настоящего времени. Этот же формант встречается, наряду с -уа, и в динамических формах - перед вопросительным суффиксом -ма, а также перед суффиксами -м, -ш, -з, -н, -зтн (иногда - перед -мцара/-мца) при основах с конечным гласным /а/. Исключения составляют трехличные формы глагола хвара "сказать", с которыми употребляется формант -уа, что, по-видимому, связано с огласовкой показателя косвенного объекта.

В литературных абазинских текстах у этих правил почти нет исключений. Не совсем ясны причины чередования -уа/-у. Думается, что определенную роль в нем играет как огласовка суффиксов, стоящих после форманта настоящего времени, так и их морфологический статус.

I Shaduri

TYPES OF PRESENT TENSE STEMS IN LITERARY ABAZA

Summary

The single present tense marker in Tapanta static forms is -u. Dynamic forms may have -wa or -u as present tense markers. There is only -u before the question morpheme -ma; -u occurs as well before the suffixes -s, -z, -n, -m, -ztn (sometimes before -mcara/ -mca too) in the forms of the verbs which have covalis stems (primary or secondary). Such a distribution of -wa and -u has almost no exceptions in literary Abaza. However, the reasons of the -wa/-u alternation are not clear. Morphological features of the suffixes having higher rank order than that of the present tense markers are also important for this problem.

თბილისის შრომის წითელი დროშის ორდენისა და სახელმწიფო
უნივერსიტეტის შრომებში

Труды Тбилисского ордена Трудового Красного Знамени
государственного университета

187, 1977

მეცნიერებათა ინსტიტუტისა და სახელმწიფო
უნივერსიტეტის შრომები

კონსტანტინე ქუციაშვილი

ენათა კონსტრუქციისა და ბილინგვიტის კონსტრუქციის, გარდა
სოციალურისა, ძაღვ დიდი მნიშვნელობა აქვს მეორეული და ემიგრირული
ლინგვისტიკის ზედსაზრისიდან. ამის შესახებ ჯერ კიდევ ჰ. მუხარბე
წერდა: "იგი კონსტრუქციის შრომის, რამდენიმე ამჟამად ამუშავებს ენათ-
მეცნიერება, არც ერთი არ არის ისე მნიშვნელოვანი, რამდენც ენათ
მეცნიერების კონსტრუქციის. ეს კონსტრუქციის კონსტრუქციის რამდენიმე
და იქნება შესწავლილი, სადაც არსებობს საკუთრივ კონსტრუქციის ენათ
მეცნიერების კონსტრუქციისა და მისი მეცნიერული შესწავლისა"
/ [1], 175 /.

ბილინგვიტის ცნება ერთი შეხედვით შეიძლება ნათელია, მა-
გრამ, როცა საჭირო მისი მეცნიერული განმარტებაში მიდგება, მაშინ
დაც იქნება რიგი სინტაქსისა, რამდენიმე ამდენად სხვადასხვაობას
ჩვენებს.

ეს, აღბრუნებით, გამოიყვანება იმისა, რომ ენათა კონსტრუქციის
მეორეული ამჟამად ფორმირების სტადიაში იმყოფება, რამდენც ამას ხაზ-
გასმით აღნიშნავს ვ. რამდენიმე / [2], 22 /.

რამდენც ბილინგვიტის ცნების შენიშვნის მიხედვით განმარტ-
ებაში შენიშვნის კავშირშია ინტერფერენციის მოვლენების ლინგვისტიკის
ანალიზის მეცნიერული სიზუსტე, ამიტომ საჭიროა მივსახილო, ჩვენ
გამოკვლევა პარაფრაზის აღნიშვნის ცნების ინტერპრეტაციის.

მუმიცა ამ ცნებების მიყენიერული კვალითიკვალიცა არც მუ ისე იმ-
ლი ჩანს. ამის დათბამე აკი აღნიშნავს კიდეც ვ. ავრორინი: "რწმუნე-
ნიშა მავისი ბინაარსით სავამიო რმული ცნებაა" / [3], 129/.

ბილინგვიბმის ცნება რიდი ხანია ღინგვისტების, სოცოლო-
გებისა და ფსიქოლოგების ყურადღების ცენჭრში რცას.

არის ამრი, რომ ბილინგვიბმი ფსიქოლოგიის მბიიქტია, მტ-
საც სოცოლოგიის სფეროში გარააქვს იტი.

მაგრამ, რამდენადაც ბილინგვიბმი უმდავრესად ენმბრნივი
მტვიენაა, რმვილიც უნინარეს ყოვიისა ვლინდება ენმბრნივი ფაქტებში,
ამდენად ის არსებობდაც ღინგვისტოკის, უფრო სწორად სოცოლოღინგვისტო-
კის მბიიქტია / [4], 6 /.

რავს იწვევს რწმუნებრების ცნების გაცებაც. მტვი ავტო-
რი ფიქრებს, რომ ერმბანეათისაგან უნდა გაიმიჯნოს ღინგვისტური და
სოცოლოგოური მვარსამრისებში ბილინგვიბმის ცნების განმარტებისას.
პირველი გულისხმობს რწმუნე ენის სავუძვილიან ცოქნას, ხოლო მეორის
მიხედვიით აღნიშნული პირმბა, ანუ რწმუნე ენის სავუძვილიანი ცოქნა,
არაა აუცილებელი.

გრამატიკული ინტერფერენციას მამიწ აქვს ადგილი, რცა
იდეალურ ბილინგვიბმთან გვაქვს საქმე; ექუსიკურ ინტერფერენციისა-
მვისს კი არაა აუცილებელი მეორე ენის სავუძვილიანი ცოქნა.

რწმუნეანი კოლექტივის მიფყვილების კვიკისას განსაკუ-
მრებული მინიშნელობა ენიჭება გარჩევას ცნებებისა "ცალიბრნივი რწ-
ენრწმბა" და "რმბრნივი რწმუნებრბა" / [5], 333/.

ცალიბრნივია რწმუნებრბა, რცა $\#$ ფლომს β ენას, ხოლო
 β -მ არ იცის $\#$ ენა. რმბრნივია რწმუნებრბა, რცა $\#$ -მ იცის
 β ენა და β -მაც იცის $\#$ ენა.

სამჭრთა კავშირში ხშირია მაგალითები ცალიბრნივი რწ-
ენრწმბისა. ამის ერმ-ერმთი მაგალითია ნტვათუშიური ენმბრნივი კოლ-
ექტივი.

Handwritten notes and stamps in the top right corner, including a date stamp "1978.05.10" and a library stamp "საქართველოს ეროვნული ბიბლიოთეკა".

წიგანსა და მისი მხარეების მიხედვით უნდა განისაზღვროს მისი მნიშვნელობა. მისი მნიშვნელობა უნდა განისაზღვროს მისი მნიშვნელობა. მისი მნიშვნელობა უნდა განისაზღვროს მისი მნიშვნელობა.

ამ საკითხის მართებულ გადაწყვეტას დაეხმოს მისი მნიშვნელობა. მისი მნიშვნელობა უნდა განისაზღვროს მისი მნიშვნელობა.

როგორ გადავწყვიტოთ მისი მნიშვნელობა?

მისი მნიშვნელობა უნდა განისაზღვროს მისი მნიშვნელობა. მისი მნიშვნელობა უნდა განისაზღვროს მისი მნიშვნელობა. მისი მნიშვნელობა უნდა განისაზღვროს მისი მნიშვნელობა.

ასევე უნდა განისაზღვროს მისი მნიშვნელობა. მისი მნიშვნელობა უნდა განისაზღვროს მისი მნიშვნელობა.

მისი მნიშვნელობა უნდა განისაზღვროს მისი მნიშვნელობა. მისი მნიშვნელობა უნდა განისაზღვროს მისი მნიშვნელობა. მისი მნიშვნელობა უნდა განისაზღვროს მისი მნიშვნელობა.

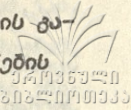
მაგრამ ისიც უნდა გავითვალისწინოთ, რომ ბირლინკურ სიტუაციაში ერთ-ერთი უნა მაინც რომინინრეზულია სოციალური, კულტურული, პოლიტიკური და სხვა ფაქტორთა გავლენით. ასეთი ექვიბრევა გვაქვს ცარიზმის ბირლინკვიზიტში. ცარიზმის ბირლინკვიზიტში პირველად ეს ბიშო-თაყ აღვნიშნეთ, კურისხმომს წ -ს მიერ მ უნის ცოდნას, პირიქით პო გამორიცხულია.

აქედან გამომდინარე გვება საკითხი: რამდენად რომინინრე-ზული უნა ნოვატუვიზის რენოვან კოლეტივიში? ქარული ლ ნოვატუ-ვიზი?

ეს საკითხი ცარკ კვლევას მოითხოვს. მთელი კოლეტივის მეტყველების რინკვისტურ-ფსიქოლოგიური ანალიზის საფუძველზე შესა-ძლებელი გახდება რომინინრეზული უნის დაგება.

ეს ჩვენ სამუალო და ახარგამოა თაობის მეტყველება და-ვაკვირებში, რავინახავთ, რომ ისინი მეტყველების პრესესში სრული-ად ბუნებრივად, თავისუფლად, ძალაუფლებლად გადაურტვებინან ერთი უნობრივი სისტემიდან მეორე უნობრივი სისტემაზე, იმის მიხედვით, ლ აზრის შესაბამის სიტყვიერ სამოსელს რამდე უნაში უფრო ადვილად მი-აგვებენ. ამ რჩოს საინტერესოა მოლაპარაკის ფ ს ი ე მ რ ი გ ი უ-რ ი გ ა ნ ე ყ მ ბ ა ც . ჩვენი აზრით, ისინი ერთი უნიდან მეორე უნაზე გადასვლისას არ გრძობენ უ ყ ბ მ უნობრივი გარემოს. ერთი წინადადება ხშირად ნახვარე ქარული სიტყვიზისაგან შეგება, ნ-წილი პი - წავატუვიზი სიტყვიზისაგან. მათ ცნობიერებაში ეს რჩი სხვადასხვა უნობრივი სისტემის ფრაგმენტები ისეა შედურებული, შეკ-რული ერთ სინტაქსურ ერთეულში, რომ ასოცირება რეგორე ერთი უნობრივი მასალა.

გამომწვევი მნიშვნელობა აქვს სასაუბრო ლემასაც. მტ-ჯერ, ლემისდა მიხედვით კომუნიკაციის სიმძიმის ცენტრი ქარულივ მოქის, რაგან ამ უნის რექსიკური-ფრაგმენტოლოგიური სიუხვე და სოცია-ლურ-კულტურული პირობები ამის საფუძველს იძლევა. ამ გაგებით შეიძ-ლება გვეთქვა, რომ ამჟამად ნოვატუვიზის მეტყველებაში რომინინრე-

ծննդի օրը և այլն յարժանանալու. սման ընթացիկները չունենան ընդհանուր լուրջություն: "Ընդհանուր լուրջություն ունի, որովհետև ընդհանուր լուրջություն ունի" / [8], 53 /.

Ինչպես հասնել, Բոլշևիկների շարժումը չունի ընդհանուր լուրջություն, այնպես չէ, որ ընդհանուր լուրջություն ունի, որովհետև ընդհանուր լուրջություն ունի, որովհետև ընդհանուր լուրջություն ունի.

Ընդհանուր լուրջություն, այնպես չէ, որ ընդհանուր լուրջություն ունի, որովհետև ընդհանուր լուրջություն ունի, որովհետև ընդհանուր լուրջություն ունի, որովհետև ընդհանուր լուրջություն ունի, որովհետև ընդհանուր լուրջություն ունի.

Սման ընթացիկները չունենան ընդհանուր լուրջություն: *Итак такой человек в структуре языка, которая есть в таких случаях непроизвольной для сознания человека* ([5], 112).

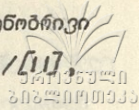
Սման ընթացիկները չունենան ընդհանուր լուրջություն: *Итак такой человек в структуре языка, которая есть в таких случаях непроизвольной для сознания человека* ([5], 112).

Չունենան ընդհանուր լուրջություն ունի, որովհետև ընդհանուր լուրջություն ունի, որովհետև ընդհանուր լուրջություն ունի.

Սման ընթացիկները չունենան ընդհանուր լուրջություն: Ը և Ը. Չունենան ընդհանուր լուրջություն ունի, որովհետև ընդհանուր լուրջություն ունի, որովհետև ընդհանուր լուրջություն ունի.

- Սման ընթացիկները չունենան ընդհանուր լուրջություն: Ը և Ը.
- Չունենան ընդհանուր լուրջություն ունի, որովհետև ընդհանուր լուրջություն ունի, որովհետև ընդհանուր լուրջություն ունի.
- Սման ընթացիկները չունենան ընդհանուր լուրջություն: Ը և Ը.
- Չունենան ընդհանուր լուրջություն ունի, որովհետև ընդհանուր լուրջություն ունի, որովհետև ընդհանուր լուրջություն ունի.
- Սման ընթացիկները չունենան ընդհանուր լուրջություն: Ը և Ը.
- Չունենան ընդհանուր լուրջություն ունի, որովհետև ընդհանուր լուրջություն ունի, որովհետև ընդհանուր լուրջություն ունի.
- Սման ընթացիկները չունենան ընդհանուր լուրջություն: Ը և Ը.
- Չունենան ընդհանուր լուրջություն ունի, որովհետև ընդհանուր լուրջություն ունի, որովհետև ընդհանուր լուրջություն ունի.

გარეგანი მოტივირება უნის განვიხილოთ, და აქაც უცხოენობრივი
გაყენება წარმოადგენს ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ფაქტორს" / [11],
95/.

ამავე ზედააღწერის პას ა.მ ა რ ტ ი ნ ე ც : "ჩემი აზრით,
არ იქნება გადამარბეული იმის შემთხვევაში, რომ ენათა ურთიერთგაყენება
არის ერთ-ერთი მძლავრი სტიმული ენობრივი ცვლილებებისა" / [12],
83 /.

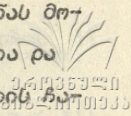
როდესაც უნის სტრუქტურაში ჩნდება ახალი მოვლენა, მისი
მიზეზი ან საკვლევი უნის შიგნით უნდა ვუძიოთ, ანდა მის გარეშე, მი-
სი წარმოშობა განვიხილოთ სხვა უნის გაყენებით.

ენა სესხურებს არამარტო ექსპრესიული ერთეულებს, გრამატიკული
მოხდულებს, არამედ ამა და იმ მ რ ტ ი ნ ე ც ი უ რ ი ვ ა ტ ე-
ტ რ ი ნ ი ს მოვლენაც, მასალას კი საკუთარს იყენებს. ა მ
ტ ბ ი თ ე რ თ ი ე ნ ი ს ს ტ რ უ ქ ტ უ რ ა უ ა ბ ე რ ე-
ტ ე ბ ა მ ე რ ე ე ნ ი ს ს ტ რ უ ქ ტ უ რ ა ს. ეს კი და-
ღვი საინტერესო ფაქტი უნდა იყოს ენათა ინტერაქტიურობის ზედააღწე-
ლის.

ამგვარ მოვლენათა რიგს განაკუთვნიებენ არტიკლის კატეგო-
რიას ბურგარული. არტიკლის მასალაზე ამ ენაში გამოიყენება საკუთარი,
კერძო, ჩვენებითი ნაცვალსახელი, ხოლო მოვლი ბერძნულია. ამის შე-
სახებზე ვ.გ ვ რ ტ ი ე ვ ი ნ ე რ ს: "შეიძლება ვთქვათ, რომ ამ ენა-
ქაში პოსტპოზიციური არტიკლი შეიქმნა ბერძნული განსაზღვრული არტიკ-
ლის მოვლის მიხედვით, მაგრამ ბურგარული უნის საკუთარი მასალიდან
/ [13], 411 /.

ამგვარ მოვლენას შეიძლება ვუწოდოთ ინტერაქტიურობის გრამა-
ტიკული რწებზე ან ტ რ ა მ ა ტ ი კ უ ლ ი ნ ტ ე რ ტ ე რ ე ნ ე ც ი ა,
შეიძლება ს ტ რ უ ქ ტ უ რ უ ლ ი ნ ტ ე რ ტ ე რ ე ნ ე ც ი ა ე
ვუწოდოთ.

ქვემოთ წარმოვატყობთ გრამატიკული ინტერაქტიურობის მუხრე
შემთხვევას ნოვატორული ენაში.

Նախորդ ընդմիկման Արհիկոն յաճոցորհոն մեհոլոթ իւրաքաղաքի ընտն մի-
 յարգըմա. սորնիճիւրդոն ճրամագրոյրդոն յաճոցորհոն սմիյարսար մեղորհըրդոն ըս
 մոնոն սամոլոլոտ զորհմոնրըմա Քըրն ճըսընին իըըմա. Արհիկոն յաճոցորհոն
 մեղսընըմամ ժոնրըրդար Սիւցըսըս ճմոնոն մորհորհոլոթըրհոն սճրնըրըրհա. ճը
 մանամոնոն ճմոնա ուցըրըմոթըս մեհոլոթ ճրամագրոյրդոն յըսնոն մոնեըրդոտ, սե-
 ըս սման ըսըրհոտ Արհիկոն ընճիճըմոն մոնեըրդոտըս մոնոն ըցըս, իսմայ ճմոնա
 մորհորհոլոթըրհար շըրհոտ ճսամոնըրհա. ճմոնամոն յըրհորհըրդըս սընոնճիւրդոն իր-
 ճորհը ժոնըրըրհոն, ոնսըր յըրհոնըրըրհոն. սմըրնար մորհոյըրհոն սմոնըր-
 ըրըտ Արհոյըրհոն սմոնըրհոն ճմոնա.

Յսըրըրհոտ մսըսընըրըմոն, սսանըսընըրհար սըրոլոտ ոնսըտ ճմոնըմոն, իր-
 մըրըմոն յըսնոն ընճիճըմոն ըսնորհայըրն, իսըսնայ սմ իրընոն ճմոնըմոն ըս-
 ճըսը ճսմոլոթըրըմա ճմոնոն Արհոյըրհոն սմոնըրհոն սճրնըրըրհա.

Արհիկոն ընճիճըմոն, իրճորհը ընոմոնըրհոն, ըսնորհայըն I ըս II Արհիկոն,
 մըսսամը Արհիկոն ըրըրհոն սըրըրհոտ շըսնոնոնսնըրըմա I ըս II Արհիկոն. Արհիկոն
 ընճիճըն ճ ս մ թ ե ս ճ ս յ ս իրճորհը ս շ թ ո յ յ ճ ս, սնսըր
 թ թ ո յ յ ճ ս .

Արհիկոն ընճիճըմար ճսմոլոթըրըմոն մըսսամոնոն ըսըսընսնեըրըմոն.
 ճը Արհիկոն ընճիճըն ժոնըրըրհոն, մսմոն ճմոնոն շըրհըրըմա ըսըսընսնեըրըն
 սսնեըրըրհոն թըրըրհոն ճրհմոն, իսըսնայ ժոնըրըրհոն իւրաքաղաքի ընճիճըն ջր-
 յըրըրհոն սսնեըրըրհոն թըրըրհոն, եհոլոտ, իրըս Արհիկոն ընճիճըն յըրհոնըրըր-
 հոն, մսմոն Արհիկոն ընճիճըն ճրհմոնըմա Սիւսսամոնոն ըսըսընսնեըրըն յը-
 ճսըրըրհոն ճրհմոն / ճը ճմոնա ճ ս ի ը ս մ ս յ ս ը ո ս, սնըս ը ո -
 ը ս մ ո յ յ յ ի թոնսսնոն ճսմոնեըրըրհոն/. սճսընոնըրըրհոն ճմոնըմոն յը-
 ճիճըրըրհոն սսնեըրըրհոն ըս Արհիկոն ընճիճըն սսնեըրըրհոն ճրհմոն յըրհոն
 մսն.

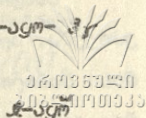
Արհիկոն ընճիճըն յըրըրըրհոն Արհիկոն յըսըրհոն, եհոլոտ յըսնոն
 ընճիճըն Արհիկոնըրհոն իսնոլոթըրըրհոն:

մեհոլոթըրըրհոն իրըրհոն

I Արհիկոն: սն սոմոնըր ը-ըրհոն-ս սն մը ճի ճ-սըրհոն-ս
 մը սոմոնըր յըրըրհոն մը յըրհոն յըսմ

- II პირი: აჭყ სიმიწი რ-ივო-ჭყ
 ბიენ სიმიწი რს ჟესავ
 III პირი: ოჭყ სიმიწი რ-ივო
 ის სიმიწი რს ჟესავს

- აჭყ ბიეჯ
 ბიენ პურს ჭამი
 ოჭყ სიმიწი
 ის პურს ჭამის

პირველი პირის ფორმაში გინის /რ-ივო-ს, ჟ-ავო-ს/ სუფიქსი ს გამოხატავს სუბიექტის მხოლომობის რიცხვში. ის მიმდინარეობს პირველი პირის ნაცვალსახელიდან ს ო "ბი". რადგანაც გინა რ - ი ვ ო -ს არის გარამავალი, ამიტომ სუბიექტი მას ბიენავო ბიენავო ფორმით. I პირის ნაცვალსახელი ს ბი ენავო ფორმის. გინასაც ის ამ ფორმით პაეროვის, მაგრამ ხმოვანფუნქციონის მიხედვით ხდება ადგილისუბიექტი ხმოვანის რეგულაცია და რჩება მხოლოდ მანხმოვანი ელემენტები ს.

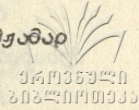
ამრიგად, პირველი პირის ფორმაში /რ-ივო-ს, ჟ-ავო-ს/ -ს არის სუბიექტის ნიშანი, ხოლო პირველსუბიექტი - რ - და - გრამატიკული კლასის ნიშნები და სათანადო მობიექტის გამოხატავენ.

II პირის ფორმაში /რ-ივო-ჭყ , ჟ-ავო-ჭყ / სუფიქსი -ჭყ არის II სუბიექტური პირის ნიშანი. ბიენავო რისაც, აგრეთვე უკავშირდება II პირის ნაცვალსახელი ჭყ ო "ბიენ". ეს ნაცვალსახელი ენავო ფორმაში გვხვდება აჭყ ფორმით. საანალიზო გინაც ამ ფორმით პაეროვის მას, ოლონ აქაც, ისე როგორც I პირის ფორმისთან, ხდება სუბიექტისუბიექტი მიმდინარის ხმოვანის რეგულაცია და პირის ნიშნად ფორმდება მხოლოდ მანხმოვანი ელემენტები ჭ.

რ- და ჟ- პირველსუბიექტი აქაც სათანადო გრამატიკული კლასის ნიშნები და მობიექტის აღნიშნავენ.

III პირი ნიშანს არ პაეროვის და ის ნულოვანი მიმდინარის უპირისპირდება I და II პირს.

როგორც ვხედავთ, რ ა რ ი მ რ ო ბ ე ნ ი რ ი ბ ი ე ნ - ბ ი ს ი მ რ ო ლ ო ბ ი უ რ ს ო რ უ ქ ო უ რ ა შ ი ო ბ ი ე - ქ ო ო ა ა რ ა რ ი მ რ ო ბ ე ნ ი რ ი / პ ი ე ო ბ ი ს ი ს ა -

ბ ნ დ / რ ა ს უ ბ ი ე ე ტ ი ც . ასევე სტრუქტურა აქვს ამჟამად
 ყ ვ ე რ ა ა მ ი ტ ი ა ნ ს ზ ი მ ნ ა ს ნოვადეპორე ენაში.

აქ ფორმალურად ისეთივე მორეცხვან გვაქვს საქმიან პირის ნიშან-

თა ხმარების მიხედვით, რეგულარული ქანთქვიანი რეგულარული გმინვეზიან:

- I პირი მ -წერს-ს მ-ხატავს-ს
- II პირი გ-წერს-ს გ-ხატავს-ს
- III პირი წერს-ს ხატავს-ს

პრეფიქსი რეგულარული ნიშანი, სუფიქსი კი სუბიექტისა, ისე
 რეგულარული ნოვადეპორე.

გმინვეზი კ -ისა რა 0-ის განაწილების მორეცხვი ურთიანველს ემ-
 ჰევევა, რეგულარული სხვაობის ქმინის მორეცხვის შინაარსი პირების მიხედვით.
 აქ ქანთქვიანი სუბიექტი მესამე პირია, ხოლო რეგულარული I ან II პირი,
 ნოვადეპორე სუბიექტია I ან II პირი, ხოლო რეგულარული მრავალრიცხვი
 რეგულარული მიხედვით III პირია.

ეს სხვაობაც გამომწვეულია იმიტომ, რომ ნოვადეპორე გმინვეზი მეს-
 სამე პირი ნიშანი არა აქვს.

ამ რიგის გმინვეზი ფორმები გვაქვს მიხედვითრეგულარული, რეგულარული ნო-
 ვადეპორე ენის ა რ ე ი ე ე რ ს რ ნ ა რ ი ზ ი მ ე ე ე რ ა პ ა რ ა კ რ ი მ .

ეს ფორმები კი, მარტალი, ქანთქვიანის მსგავს სტრუქტურულ
 მორეცხვებს იძლევიან.

ანარეგულარული სტრუქტურულ სურათს იძლევა აღნიშნული ტიპის
 გმინვეზი მრავალრიცხვიც, მაგალითად:

მრავალრიცხვი რიცხვი

I პირი	ათხ სიმინიერ რიკო-თხ	ათხ მადჯ ე-აფო-თხ
	ჩვენ სიმინიერს ვეუსავთ	ჩვენ პურს ვჟამთ
II პირი	ადეო სიმინიერ რიკო-დეო	ადეო მადჯ ე-აფო-დეო
	მევენ სიმინიერს მეუსავთ	მევენ პურს ვჟამთ
III პირი	რქანო სიმინიერ რ-იკო	რქანო მადჯ ე-აფო
	ისინი სიმინიერს მეუსავთ	ისინი პურს ვჟამთ

ՀՆԱԽՈՑ ԾԱՅԱՐՈՒՄԵՐԻ:

ՈՆԵՐՈՒՄԻՆԻ ՔՐԵՄՆԵՐ

I Յորհ	ՌՋՄՍ և Ռ Գ-ԿՊ-ՍՐՆ	ՌՋՄՍ և Ռ Գ-ԵԽՊ-ՍՐՆ
	և ԵԳ ԵՖՅԻՍ	և ԵԳ ԵԿԵՐԻՍ
II Յորհ	ՌՋՄՍ ՅԿ Ռ Գ-ԿՊ-ՅԿ	ՌՋՄՍ ՅԿ Ռ Գ-ԵԽՊ-ՅԿ
	և ԵԳ ԵՖՅԻՍ	և ԵԳ ԵԿԵՐԻՍ
III Յորհ	ՌՋՄՍ Ռ Գ-ԿՊ	ՌՋՄՍ ՅԿ Ռ Գ-ԵԽՊ
	և ԵՍ ԳՅԻՍ	և ԵՍ ԿՐԻՍ

ՈՐՄՍԹՐՈՒՆԴՈՒՄԵՐԻ ԾԵՆՏԵՐՈՒ ՌՉՅՈՐՈՒՄԻՆ ԲԱ ԸՄՆՏԻՄԱՅԱՐՈՒՄ:

ՆԵՐՏԻ ԵՂԵՍԱԵԳ ՅՈՐՈՒՄ, ԵՄՏԵՐՉԻՆՅՈՒՄ, ՔՄ ԾԵՆՏԵՐՈՒ և ՈՐՄՍԹՐՈՒՆԴՈՒՄԵՐԻ ՔՐԵՄՆԵՐ ԵՄՆԵՐԻՆԵՐԻՆ ԿՐԵՄՆԵՐԻՆԵՐԻ ՆԿ ՆԿԻՍ, ՔԱՐԸՄԵՆԱԿ, ՔՐԵՄՆԵՐԻ ՎՐՇԻՆԻՇԵՐՈՒՄ, և ՄԱՊՏՐՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻ ՆԱԿՐԵՄԸ ՆԿ ՎՐՇԻՆԻՇԵՐՈՒՄ:

ՄԱՅՈՒ ՔԱ ՈՐՄՍԹՐՈՒՆԴՈՒՄԵՐԻ ՔՐԵՄՆԵՐԻՆԵՐԻ ՅՐԿՆԱԿՆԵՐԻՆ ԾԵՆՏԵՐՈՒ ԸՄՆԵՐՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻՆ ԵՄՆԵՐԻՆԵՐԻՆ ԵՄՆԵՐԻՆԵՐԻՆ, ՅՐՏԵՐՉԻՆԵՐԻՆ և, ԵՄՊՏԵՐ ՈՆԿՈՒՄ, ՆՄՈՒՊԵՐԻՆ:

ԵՂԵՐԻ ՆԿ ՆԿԻՍ ՈՐՈՒՍ ՈՆԵՐՅՈՐՈՒՄ, ՔՐԵՄՆԵՐԻՆԵՐԻ ԸՄՆԵՐՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻՆ ՎԵՂԱՍՏԵՐՈՒՄԻՆ ՈՐՄՍԹՐՈՒՆԴՈՒՄԵՐԻ ՎՐՇԻՆԻՇԵՐՈՒՄ, ՎՈՐՄՍԹՐՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻՆ, ՔՐԵՄՆԵՐԻՆԵՐԻ ՈՆԵՐՅՈՒՄ ՈՆԵՐՅՈՒՄԻՆ և ՈՐՃԵՐՈՒՄԻՆ:

ՔԱԿ ԵՂԵՐՅՈՒՄ ՆՄՈՒՊԵՐԻՆԵՐԻՆ, ՈՆԵՐԻՆ ԾԵՆՏԻՆ ՎՅԱՐԻ ՅՐՏԵՐՉԻՆԵՐԻՆ՝ ՅՈՐՈՒՍ ՅՐՏԵՐՉԻՆԵՐԻՆ՝ ՈՐՄՍԹՐՈՒՆԴՈՒՄԵՐԻ ՈՆԵՐՅՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻՆ, ՅՐՏԵՐՉԻՆԵՐԻ, I և II ՅՈՐՈՒՍ ԿՐԵՄՆԵՐԻՆ ԸՄՆԵՐՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻՆ: III ՅՈՐՈՒՍ ՅՐ ՎՐՃ ԿՐԵՄՆԵՐԻՆ ՅՈՐՈՒՍ ՈՆԵՐՅՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻՆ, և ՅՐՏԵՐ ՆՄՐՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻՆ ՎՐՇԻՆԻՇԵՐՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻՆ:

I ԿՐԵՄՆԵՐԻՆ ՅՈՐՈՒՍ ՈՆԵՐՅՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻՆ ՆՄՊ, ՔՐԵՍՏԵՐԻՆ ՈՐՈՒՍ I ՅՈՐՈՒՍ ՈՆԵՐՅՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻՆ ՆՄՊ "ԵՂ" ՆԱԵՐՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻՆ ՔՐԵՄՆԵՐԻՆ, II ԿՐԵՄՆԵՐԻՆ ՅՈՐՈՒՍ ՈՆԵՐՅՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻՆ ՅՐ ՎՐՃ ՅԿՊ, ՔՐԵՍՏԵՐԻՆ ՎՐՇԻՆԻՇԵՐՈՒՄ, ԵՂԵՍՏԵՐՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻՆ ՆԱԵՐՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻՆ ՔՐԵՄՆԵՐԻՆ:

ՔՐԵՄՆԵՐԻՆ ՅՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻՆ, ՆՄՈՒՊԵՐԻՆ և ԿՐԵՄՆԵՐԻՆ ՅՈՐՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻՆ / I և II Յ./ ՈՐՄՍԹՐՈՒՆԴՈՒՄԵՐԻ ՈՆԵՐՅՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻՆ ՔՐԵՄՆԵՐ և ՈՐՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻՆ, ՄԱՊՏԵՐ ՈՆԵՐՅՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻՆ ԵՄՆԵՐԻՆ ԵՄՆԵՐՅՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻՆ և ՈՐՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻՆ:

8. Уриела В а й н р а й х , Одноязычие и многоязычие, Новое в лингвистике, т.УІ, М., 1972.
9. А.М.А с л а н о в , О морфологической интерференции диалектов неродственных языков, сб. Проблемы двуязычия и многоязычия, М., 1972.
10. А.М а р т и н е , Распространение языка и структурная лингвистика, Новое в лингвистике, т.УІ, М., 1972.
11. В.Г е о р г и е в , К вопросу о балканском языковом союзе, Новое в лингвистике, т.УІ, М., 1972.
12. Ю.Д.Д е ш е р и е в , Развитие национально - русского двуязычия, М., 1976.

К.Т.Чрелашвили

О МОРФОЛОГИЧЕСКОЙ ИНТЕРФЕРЕНЦИИ В БАЦБИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Р е з ю м е

1. Бацбийцы - двуязычны: они одинаково владеют двумя - бацбийским и грузинским - языками. В речи данного языкового коллектива наблюдаются весьма интересные факты лексической и морфологической интерференции.

2. В статье рассматриваются, в частности, два факта морфологической интерференции:

а/ бацбийский язык заимствовал из грузинского языка морфему -ОВА, которая в результате контаминации с бацбийским суффиксом -OL дала новую сложную морфему - LOB.

Напр.: VASO "брат" VASLOB "братство"

STAK "человек" STAK-LOB "человечность и др.

- LOB используется лишь для образования абстрактных имён;
имена прилагательные же образуются путем использования
са - OL .

Напр.: CEGE "красный" CEG-OL "краснота"
IARSJ "черный" IARS-OL "чернота" и др.

б/ В бацбийском под влиянием грузинского языка возникла категория лица /Ю.Дешериев/, на почве самого же бацбийского языка. Такое изменение в языке, полученное в результате долгих языковых контактов, можно назвать структурной интерференцией.

K. Chrelashvili

MORPHOLOGICAL INTERFERENCE IN THE BATSBI

LANGUAGE

Summary

1. The Batsbi people are bilingual: they have a complete command of two languages - Batsbi and Georgian.

Consequently, very interesting facts of lexical and morphological interference are observed in their speech.

2. The present paper considers two facts of morphological interference;

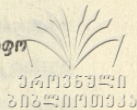
a) The Batsbi language adopted the morpheme oba from Georgian which as a result of contamination with the Batsbi suffix ol yielded the complex morpheme lob

e.g. v a s o 'brother' v a s l o b 'brotherhood' lob is used only to form abstract nouns; while adjectives are formed by using the suffix ol.

e.g. c e g e / 'red' c e g o l 'redness'...

b) The category of person appeared in the Batsbi language under the influence of Georgian (U.Decheriev), the former serving as the basis. Such morphological change was the result of long - standing linguistic contacts, which may be called structural interference

თბილისის შრომის წინაშე დგას მუშაკთა საბჭოების
უნივერსიტეტის შრომები

Труды Тбилисского университета
государственного университета

187, 1977

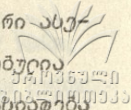
მუშის გარემოებისა და მუშაკთა სტრუქტურა
ბელარუსის ჯარებში

1. მუშის რეალურება ჯარ კიდევ ანტიკურ გრამატიკურ ცი-
ფრატორაში იქნა ეჭვიმუშაინაპ დაპასუშებული, ხოლო მუშის
ძირითადი წიშან-მუშაინი იმუშაპ გამიწვილილი მუშაინი, რში
მუშის მუშაპ არსებულ მუშაპ განმარტებას უმუშაპ გრამატიკაში
სამიშაინი მუშაპ მუშაპ სამუშაპ. ჯარ კიდევ მამიწ
მუშაპ ცნობილი მუშაპ და მარმუშინი მუშაპ არსებობა, მუშა-
ლუშაპ დაპასუშებული მარმუშინის მუშაპ და მამუშაინი; მ-
მსაპუშებში მუშაპ იმუშა გრამატიკაში მუშის ეს. მუშა ძირითადი
მუშაპ სიშაინა, ამიშაპ არაა მსაპუშინი მისამი მუშაპ მუშა
მუშაპ.

მუშის გრამატიკაში მუშაპ განმარტებას მუშა მამიწ
მუშაპ:

ა/ მუშა ძირითადი მუშაპ მუშაპ მუშაპ მუშაპ
მუშაპ, ამიშაპ მისი მსაპ ძირითადი მუშაპ-
მუშაპ მუშაპ;

ბ/მუშაინი მუშაპ მუშაპ, მუშაპ მუშაპ მუშაპ
მუშაპ, ამიშაპ მუშაპ მუშაპ მუშაპ მუშაპ ამ მუშაპ-
მუშაპ მუშაპ /მუშაპ მუშაპ მუშაპ მუშაპ მუშაპ მუშაპ-
მუშაპ/ მუშაპ მუშაპ და მუშაპ, მამიწ გრამატიკაში მუშაპ-
მუშაპ მუშაპ მუშაპ მუშაპ მუშაპ მუშაპ მუშაპ მუშაპ
მუშაპ მუშაპ მუშაპ მუშაპ მუშაპ მუშაპ მუშაპ მუშაპ

11. ფუძის დღემდე არსებულ განმარტებათა ძირითადი აზრი ასეთია: სიფყვის შენადგენელი იმ ნაწილის, რომელიდანაც დაკავშირებულია ლექსიკური მნიშვნელობა, ფუძე ეწოდება. ეს არის ფუძის დაბასისაგან მისი მნიშვნელობის /ფუნქციის/ მიხედვით, თანაც მხოლოდ ლექსიკური მნიშვნელობის მიხედვით. ეს კი ნიშნავს: ჯერ ერთი იმას, რომ არ მოგვეპოვება ფუძის წმინდა ფორმობრივი დაბასისათვის და იგი განმარტებას სურს სხვა-მნიშვნელობის - პოლიგონიანი, ანუ: არა გვაქვს იმანვენიჭური განმარტება ფორმისა; გარდა ამისა, ფაქტობრივად არ მოგვეპოვება სრულყოფილი ფუნქციური დაბასისათვის: ლექსიკური ფუნქცია გაფარისწინებულა, გრამატიკული კი-არა. ეს ამას დავუმატებთ, რომ ფუძე სიფყვის ნაწილია და ღვიტ სიფყვის განსაზღვრაც ბოგჯერ საკამათო ხდება, მაშინ ადვილი გასაცვინა ამასთან დაკავშირებული ყველა სინთურე და წინააღმდეგობა...

მოთხროვნა ფუძის წმინდა ფორმობრივი დაბასისათვის იმდენად აუცილებელი იყო, რომ მისი ჩარჯვის ცრა ფუძის დაბასისათვის იმდენად შეინიშნა. ძირითადად აქ აღინიშნებოდა ის, რომ ფუძე სიფყვის დაუშვლი ნაწილია /მაგრამ დაუშვლი შეიძლება იყოს და არის კიდევ სხვა მომდებლები/, ან ის, რომ ფუძე ფორმობრივ უცვლელია სიფყვის ფორმაცვადობა-ობის დროს /ა-კეთ-ებ-ს - გა-ა-კეთ-ა ტიპის მაგალიტებზე ეს მარტლებს, მაგრამ შეუძლებელი ხდება მისი გავრცელება ში-ი-ს -რა-შა-ა ტიპის მაგალიტების მიმართ/. სხვა რომ არაფერი, დაუშვლობა ან უცვლელია ფუძის ფორმობრივი რაობის განმარტება კი არ არის, არამედ მისი ერთ-ერთი /და თანაც არაძირითადი/ ღვიტების აღნიშვნა. ეს არის ფუძის ფორმობრივი უმეგების ერთ-ერთი მომენტის დასახელება და არა ფუძის ფორმობრივი დაბასისათვის.

III. წმინდა ფორმობრივი დაბასისათვის /ე.ი. იმ შემთხვევაში, როცა განმარტებაში არ ვიგვარისწინებთ მის ლექსიკურ ეს გრამა-

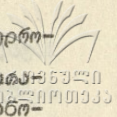
რინის ფუძე, დამოწმებული გამო-ა-ჩინ-ა ფორმაში, როგორც ეს საუბრებში
მარტებულია ალნიშნული; იხ. [1], 232; [2], 312/. გამო-ა-ჩინ-ა-
მჩინებმა, რომ რომელიმე ფორმანტი ასევე საყრდენია ფორმანტის
ვერც სინტაქსისთვის; იხ.:

რწყ-ავ-ს → ი-რწყ-ვ-ი-ს // ი-რწყ-ვ-ებ-ა
მრ-რწყ-ღ-ა → მრ-ი-რწყ-ღ-ა,

სადაც ურთ მითარტებაში-ავ სტრუქტურის საყრდენია -ვ ელემენტისთვის,
მეორე მითარტებაში ვი -ღ- სთვის. ასევე, მ-ა-ჩინ-არ-ი ფორმაში
დამოწმებული ა- პრეფიქსისთვის საყრდენია ა-ჩენ-ს - ა-ჩინ-ა ფორ-
მებში გამოვლენილი ა- პრეფიქსი, ხოლო მ-ა-ახოვ-არ-ი ფორმაში დადა-
სტურებული ა- პრეფიქსისთვის საყრდენია /უკვე ფუნქციური და არა
ფორმობრივი/ ს-ახოვ-ს ბინაში არსებული ს- პრეფიქსი, იწინააღმდეგე-
ლის ნიშანი.

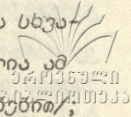
/ აქვე შევნიშნავთ, რომ ურველილებისთვის, სადაც ფუძის
პრეფიქსული ცვლილება განსაკუთრებით რელიეფურადაა წარმოდგენილი,
ბევრსხეულიანი წინააღმდეგობის თავიდან ასარიტებად, შემოღებულ იქ-
ნა ცნება ღებინა. ღებინა განმარტება როგორც ბინის ბაზისი, რომელსაც
ეფორმობა ან I, ან II სურსის მწკრივით ვუვლა ფორმა; იხ. [3], §449.
მაგრამ ფორმათა სხვა სინტაქსის ამგვარი დახასიათება არ შეუძლებია/.

IV. ისინი კიბვა: შესაძლებელია ვი რისამე საყრდენი იყოს
ცალკე, განყვანებულად აღებული -ავ, ა-ს-და სხვა მათი რანგის ელემენტ-
ებში? შესაძლებელია ვი მათი რისამე ბაზისად მიჩნევა იმ ენობრივი
ღრუბრებშიც, რომელიც მათ მოპოვებული აქვთ მხოლოდ და მხო-
ლოდ ურთი რამით- სტრუქტურის სხვა ელემენტებთან ურთიერთმიმართებში?
სხვაგვარად: -ავ იმიტომაც რისამე საყრდენი, რადგან იგი შეეძინა ისეთ
სტრუქტურაში, სადაც "გარანტირებულია" მისი ენობრივი, ფორმობრივი
ღრუბრებში და თავისთავად და ამით უპირისპირებულა, ვთქვამთ, იმ
-ა-ვ- ბგერათა თანმიმდევრობას, რომელიც -ა-ვ-ი, -ა-ვ-ი სინტაქსში

ճշարտ, սաբալ մոսոն սըճմընթոնրըմ /ցոճըլ ժըմեռեճըճաժոն, ժանամըթր-
 ճը յարեղոնսառոնս/ մըլըժըմըլոն, մաթրամ ոմաճըթրեղըճը յս ժաճոնս
 ճարոնոն ոմըլնաճա ժաճոնսժաճարոնոն, ճամըլնաճաճ սթրեղըթըթրեղը մոլոնոն-
 ժաժոն սճըս մոճոճըմըլոն մճաճըճըճ ճանսաճըթըթրեղոն սթաթըլոն /թոթրոնճ ջոն-
 մոթրոնոն, սսըճը ջոնճըլթոնրոն/

Սաճըլնոն ճանաթոնրոն ճոնսմոնս սաճոնեռն ոմ մոթրեղմոնս մո-
 մաթաճ, ճոնմըլոնճ ջոնճըլ ճոնթըմոն. սոնաթրոնս սաճըլնոն ճոն ճամթըճըմ
 ճըլճը սըլըմըլոն ճըթ /ս-ճըթ-ըթ-ս-ս ջոնթմաժոն ճոն սոնս ճամթմըմըլոն/,
ճը /ս-ճը-ըթ-ս/, թ-ս /թ-ըթ-ս/, մըլ /մըլ-սճ-ս/ յըլմըլնոն,
 սոնաճոնեռն յոնթրոնոն /ջոնթմոնթրոն ջոն ջոնճըլթոնրոն/ թրոնըմըլըմոն սոն
 սճըթ մաթ ճանճըլնոն, սեճա յըլմըլնոնեռն մոմաթթըմոնս ճարեղմ,
 սնը, ոճըճը սճոն ճոնթոնթրոն ճոն ճամթոնթըճս, մաթ ոմըլնոն սճըթ
 յոնթրոնոն թրոնըմըլըմոն, ճամթըլնաճ ճարճըլը յոնթոնթրոնեռն մաթ
 ճամթմեռեղը յըլմըլնոն ճոնթոնթըլնոն. յս ջոնթոն սթրեղը ճոն ճոն
 ճոն, ճաճոնսսըլնոն ջոնթաճ ջ.թ ճոնսոնոնս ճոնթոն մաթալոնոն ճարճ-
 ճոն ջոնթաճ. սմճըլնոն ջոնթոնթրոնս սաթաճը ճոնթրոնթըլնոն ճոնթրոնթոն-
 ճոնս ճա, յոնթրոն մոթոնսնոն, ո.ճանթոն ճոնթոն ճոնթոնս ճոնթըլնոն-
 ճոն յոնթա ճոնթրոն, եթրոն ճոնթըլթոնրոն մոլոնսնոնս ճոնթոնթոն ճո-
 ճըլնոն ջոնթրոնթըլնոն սամթրոնոն ոնթն ճանթոնրոն... մաթրամ ճըլնոն ժը-
 մեռեճըճաժոն սաթմըլ ոնթն ճոնթրոնթըլնոն, ջոնթրոն յոնթսա ճա ոմաճը յըլ-
 մըլնոն ճոնթրոն մոնթրոն մոնթրոնթըլնոն ցոճըլնոն յոնթոն ճա ոճըճը ճոնթոն-
 յըլնոն, թրոնթըլնոն սճըթ. սեճաճըլնոն: մաթոն յմըլնոնս ճա մոմաթ-
 ջոնթրոնս սոն սթաթրոն, մաթ ճաճըլնոնս մճաճըլնոն ճոնթրոնթըլնոն սթը-
 ճոն սճըթ /ոնթը ճարճոնս մաթալոնոն ճոն սթրոն: մեթթոն ճոնթըլ յճ-
 ճաճը յոնթ ոնթոն, մոնս ճաճըլնոնս սթըլնոն ճա "սճըլ " սնթրոնթըլնոն
 յոնթոնթրոն, - մոնս թրոնթըլնոն սեճա ջոնթրոնթոն մոմաթթըլնոն սթա-
 ճոնթրոն/. սոնսմթըլնոն, մոմաթթըլնոն ճոնթրոնթըլնոն ճըլնոն մաթոն
 մոնթրոն յըլմըլնոն թրոնթըլնոն-ճոնթոնթըլնոն: ճըթ յըլմըլնոն
ճըթ-ոն-ոն ջոնթմաժոն ճա ս-ճըթ-ըթ-ս ջոնթմաժոն ճոնթոնթըլնոն յոնթրոնոն
 թրոնթըլնոնսա ճոնթրոն ջոնթրոնթրոն, սսըճը ջոնթըլթոնրոն. յս ճո ճոնթ-

ნავს, რომ ეწოდება და იგივე ეწოდებოდა ელემენტების ღრუბრულადაც სხვა
 დასხვა ელემენტებთან მიმართებაშიც იდენტურია, დამოკიდებულია ამ
 მიმართებაში ნაირსახეობებზე /შევიტყობებისა და ნაირსახეობების/,
 აქ არ იკვირებოდნენ, რომ აუცილებელია და ყოველთვის იდენტურია, მა-
 გრამი უდავოა, რომ იდენტურობის პოტენციალი აქვს, იდენტურობისაკენ
 იძვრის ყოველთვის მიმართულია. ნივინი და ფორმობისთვის ეს კარგად ჩანს
 -ქანი- ტივის მორფოლოგიის მაგალითები: ეწოდება ტივის მორფოლოგიის მიმართ-
 ბედად მათ ფორმობისთვის ცვლილება ახასიათებთ /იკვირებოდნენ/- ა-ქნი-ტივი-
-ს /ი.ი. ხდება კომპლექსის პოტენციის რეალიზაცია/, სხვა ტივის მორფო-
 ლოგიის მიმართ მიმართებასაც კი უცვლელი /კომპლექსული/ რჩებიან - ა-ქანი-ტივი-ს
 /კომპლექსის პოტენციალი არ რეალიზდება/ ფორმობისთვის იმავე რიგის ა-დღ-ტივი-ს
 და ა-დაღ-ტივი-ს მაგალითების მიმართ ვამბობ, რომ აქ მიმართულია /ა-დღ-
ტივი-ს/ და სახელადი /ა-დაღ-ტივი-ს ← დაღ-ა || დაღ-ი /ფორმობის ეწოდება
 თან დაპირისპირებული. ჩასაკვირებელია, თავისთავად ეს ასეა /ა-დაღ-
ტივი-ს ფორმობის -დაღ- იდენტობა არ იკვირება, რომ სახელადობის სტატუსის
 ინარჩუნების, შემცობ, თავის მიხედვით, -უბ ფორმობის კომპლექსის გამოყვევა
 იკვირდება; შერ.: ვ-ა-კღ-ტივი და და-ვ-ა-კღ-ტივი /, მაგრამ მიმართობისა და
 სახელადობის სტატუსის ეს ფორმობის მიმართებაში ფორმობისა და
 იმავე სხვა მორფოლოგიის ურთიერთკავშირში იდენტურა.

იმავე მუდგის მიხედვით, ფორმა ტრადიციული ფორმობის მუდგის
 მიხედვით რომ განვიხილოთ. ამ მუდგის მიხედვით ფორმა ელემენტების
 მაგალითებიც მორფოლოგიის; მაგრამ განა შეიძლება კვლავის დამოკიდებული
 რაიმე ელემენტების მიხედვითაა -ქ-, -ღ-, -კარ-, -ნათ-, -კუთ- ელემენტებ-
 ვებს? ყველა ეს ელემენტებიც ელემენტების მიხედვითაა საც კი მიხედვით და
 მიხედვით სხვა მორფოლოგიის ურთიერთობაში იდენტურა /ა-ქ-ტივი-ს, ა-ღ-ტივი-ს,
ი-ღ-ტივი-ს, მი-ვ-კარ, ა-ნათ-ტივი-ს, ა-ნთ-ტივი-ს, ა-კუთ-ტივი-ს.../. ეს რომ
 მარტალის ასეა, დასტურდება მხედ იდენტობა, რომ მათ ამ ელემენტებ-
 განს სხვადასხვა სტრუქტურული გარემოცვაში ელემენტების მიხედვითაა

ვცვიღმა ვიღაც / უმეცვსაპ მინიშენიღმის ნიჟანსინიღმასთან გვაქვს სს
ქმი, ზოგჯერ- აზსუბიტი ხასიათის ცვილიღმასთანაც/, შიწ.: ა-რ-ვი-ს
და რ-რ-ვი-ს, ა-ნათ-ვი-ს, ნათ-ვი-ნ და ა-ნთ-ვი-ს /აქ დამაგვიბი
ფორმირირივი ცვილიღმაც ხეღმა სფრუქფრუქლაპ ამსოღმურაპ ურთგვარეღმ
გარეღმცვაში/, ა-კუთ-ვი-ს და კუთ-ი-ნ, თბ-ვი-ა /ცა-თბ-ა/ და
თბ-ი-ნ...ისფორირიღლაპ გვიღა უს მაცალითი, მ...იი დაპირინსპირიღმურმა,
რს ზქმა უნდა, ურთი ფორმაცინისა და ურეღმურეღმისა არ არის, მაცრამ
თანამეღმეღმე უარეღმეში ისინი ურთამეღმის ცვირეღმ ფუნქციონირეღმე და
მათი ურთეღმეღმა სწორეღმ გემოთ აღქენიღ ვიღარეღმას ცვირეღმეღმს.

ამგვარაპ, გაიწკვა, რთი ზვით ეღქსიკური მინიშენიღმაც ვი
ინისა, რაც ფუღეპ იწეღეღმა, მხოლოე მორფეღმათა ურთეღმეღმიღმეღ-
მიოთ გვირეღმა.

V. შენიშენის სახით უნდა იქვეას, რთი გრამაცვიკულ რიგეღმ-
ფორამი საკვამეპ ხშირაპ გამოყენეღმურეღმ ცენმა ძირისა არ განეკუთეღმეღმა
ენის რეაღმური ფუნქციონირეღმის სფეროს, ე.ი. იგი უშუაღლაპ არ ფუნქცი-
ონირეღმს ენაში და ფუნქციონირეღმას იწეღმს მხოლოე მას შევიღეღ, რაც
ფუღის შემიადეღმეღმეში შევა. ენისათვის მოქმიეღი ეღმეღმეღი /ფე გნე-
დაფ, "სოცხალი" ეღმეღმეღი/ ფუღეღ და არა ძირი. ძირი ამსფრამპირეღმეღ-
ეღ ცენმა, იმი რიგის წმინდა მონაცემი, რთიეღიეღ მხოლოე "ღამორაგო-
რეღეღი წესით" მიიღეღმა. ამიგომაც არის მისი საბეღეღეღი ასე ბუნეღვა-
ნი: იგი ხან ფუღეს ემიხეღეღა / და მაშიწ მხოლოე გრემინეღეღეღეღ რაი-
გგვარეღმასთან გვაქვს საქმიეღ, რეაღმური არსი ვი ურთი და იგიეღა/, ხან
განსხეღეღეღმა მისგან და ეს განსხეღეღეღმა უმეცვს წიღ ისფორირიღი მონა-
ცემი და არა თანამეღმეღეღ ენის ფაქტი. ასე, მაცალითაპ, ა-ნათ-ვი-ს
ფორმაში ფუღეღ მიიჩეღეღა -ნათ-, იგი რეაღმური ფაქტიეღ ენაში, მაცრამ
ძირაპ ივარაუღეღმა -ე- /ნა- ვი ძირს მიხორეღეღეღი პრეფიქსია/, რთიე-
ღეღ არე კლასიკურ და არე თანამეღმეღეღეღ უარეღმეში არაეღმარ ურთეღმეღმი-
მარეღმაში უშუაღლაპ არ შეეღის და, ბუნეღმეღეღეღა, არე რამიეღ ეღქსიკური
მინიშენიღმა მოეკეღეღმა. იგი წმინდა ამსფრამეღეღას წარმიეღეღეღს, გა-

მცოდნეობისა და განვითარების ნათ-ვერ-ი - ა-ხე-ვი-ვი-ს - ა-ხე-ვი-ს - გან-
თი /ვ/-ად-ი/ ← გან-ხე-ვი-ად-ი/ ფორმების შედარება-შეპირისპირების
საფუძველი.

საქართველოს
საგარეო ურთიერთ-
კავშირების
მინისტრო

VI. ბეზმთქმულიდან პოზიტიური დასკვნა ასეთია: ფუძე
/ფორმობრივად და ფუნქციურად/ უნდა განიმაჩლოს იმ ურთიერთმი-
მართებათა მიხედვით, რომელსაც იგი ამჟამად სტრუქტურის შემაჯავებელ
სხვა ელემენტებთან. მაშინ უპირველეს ყოვლისა უნდა პარტიკულს ის
ურთიერთმიმართებანი, რომლებიც ფუძის სტრუქტურს ქმნიან.

VII. ენისთვის ჩვეულებრივი მოვლენაა ერთი რომელიმე
ფუძისაგან ახალი ფუძის წარმოება. მაგალითად, ა-კეთ-ა → ა-კეთ-
ვი-ს → გა-კეთებ-ურ-ი: პირველ შემთხვევაში ფუძეა -კეთ-, მეორე
შემთხვევაში კეთებ, მესამე შემთხვევაში -კეთებ-ურ-; -კეთ- ამოსა-
ვარია -კეთებ- ფუძისათვის, რომელიც, თავის მხრივ, ამოსავარია -
-კეთებ-ურ- ფუძისათვის. ასე ჯამბურ პირინგი ერთმანეთზე აგებული
ფუძეები ხშირად საკმაოდ მრავალრიცხოვანია. ეს ვიხატება კარგად
ცნობილია და სათანადოდ აღნიშნულიც. უნდა იქნას ამათ ფუძეთა წარმო-
ება ხაზგასმული პირინგით.

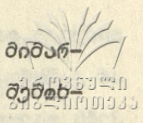
ამ მოვლენის სახეობა იმისთვის გვეჩვენება, რომ არსე-
ბობს ფუძეთა წარმოების მეორე, ჩანაცვლებიანი, პირინგით, რომლის
წმინდებაც ა-კეთ-ვი-ს: კეთ-ი-ი: უ-კეთ-ურ-ი: სი-კეთ-ვი;
ეს-რე-ს ეს-ვი-ი; გან-ა-გრძ-ობ-ს; გრძ-ვი-ი ტიპის მაგალიტები უნდა
დავასახელოთ.

ამრიგად,

ა/ ხაზგასმულია: ა-კეთ-ვი-ს → გა-კეთ-ვი-ს-ურ-ი...

ბ/ ჩანაცვლებიანია: ა-კეთ-ვი-ს: კეთ-ი-ი: სი-კეთ-ვი...

აქ ერთი პირობა დავამატებ: დავუძვინებ, რომ ა-კეთ-ვი-ს და

კეთ-იღ-ი ჩანაცვლებული ფუძეები, რადგან -კეთ- ელემენტთან მიმართ-
 ზებან ერთ შემთხვევაში ა- — -ებ კონფიქსი ამჟღავნებს, მიუხედავად
 ვევაში -იღ სუფიქსი; ე.ი. ხდება ამ ელემენტების ურთიერთჩანაცვლე-
 ბა მათ მიმართ მუდმივმოცემული -კეთ- ელემენტთან. მაგრამ, თავის
 მხრივ, კეთ-იღ- ფუძეც ხომ ამოსავლად -კეთ- ფუძეს ვარაუდობს /კეთ-
→ კეთ-იღ-ი, ისევე როგორც კეთ-→ ა-კეთ-ებ-ს / რა მათინ ხაზოვანი
 პრინციპი აქაც გვეჩვენა. ეს არცაა განსაკუთრებული, რადგან ძალზე იშვია-
 თის ისეთი შემთხვევები, როცა ხაზოვანი და ჩანაცვლების პრინციპები
 ერთმანეთისაგან სავსებით დამოუკიდებლად მოქმედებენ ენაში /ფუძე
 ეს, რა შემთხვევა, იმას არ ნიშნავს, რომ მათ თითქოს არ აქვთ
 მკაცრად განსაზღვრული ქმედების არე/.

თანამედროვე ქართული ენა, ფუძეა წარმოების სვალსაზრი-
 სით, ძირითადად ხაზოვან პრინციპზეა გაყვანილი. მხოლოდ ამ პრინციპ-
 ზეა განწყობილი ისეთი ფუძეებიც, რომლებიც კლასიკურ ქართულში, როგ-
 რიც წესი, ჩანაცვლების პრინციპს ემყარებოდნენ.

იგი: ძნ-ებ-ი; ძნ-ი/ვ-ა; ებ-უ-ძნ-ი-ა.../ჩანაცვლე-
ბა/
 არის: ძნ-ებ-ი → ძნ-ებ-ა; ძნ-ებ-ი → გა-უ-ძნ-ებ-ი-ა /ხაზოვა-
ნი/.

ანალოგიური მაგალითების დაქვეშა მრავლად მოხერხდება.
 აქ მხოლოდ ნიმუშადაა მოტანილი, რა, ბუნებრივია, რომ ამით არ ამო-
 ნიჭრება...

მხოლოდ შეინიშნება მიწვეობაც /ასე ვთქვათ, გარდამა-
 ვალი საფუძვრი/: გან-ა-გრძ-ობ-ს; გრძ-ებ-ი /ჩანაცვლება/, მაგრამ
 ახლა ხშირია: გრძ-ებ-ი → ა-გრძ-ებ-ს /ხაზოვანი/- ნივთიერებუ-
 ლია განსხვავება განაგრძობს და აგრძელებს ზღვებს შორის.

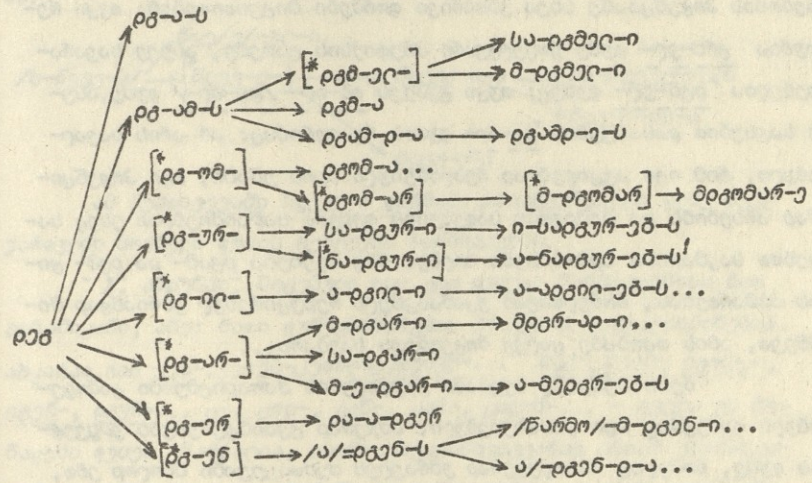
მისთვის ვთქვამთ სხვა ენებშიც დაკვირვებები.

VIII. აღმოჩნდა, რომ ფუძეა წარმოება ხაზოვანი და
 ჩანაცვლების პრინციპით არ მოქმედებს ერთმანეთისაგან სავსებით გა-

ბოტი ფორმა უფრო მარტივ ვიხარებას გვიძახებენ ამ ღვადა-

ბრინი, მაცრამ ხშირად წარმოებული ფორმები გასულია მრავალწრ-
ცხვანისა და მრავალფეროვანის, ასევე მრავალსაფუძვროვანის.

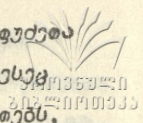
არის შემთხვევები, როცა რამდენიმე საფუძვრი ენაში რეალურად
წარმოგვიჩილი არ არის, მაცრამ ფორმათა შევიჩინსვირება ავვილად შე-
ცვაძლინივებს მის ალგევას. აწწწწწწ მაცალითი ამაში ავვილად
დაცვარწმუნებს:

და მისით.

კვარდატვი ფრჩხილივში ჩასმული და ვარსკვლავით აღნიშნუ-
ლი ფუძეები ჭეჩქარულადაა ალგენილი. პირწიითად ვუნტოთ მათ "ფა-

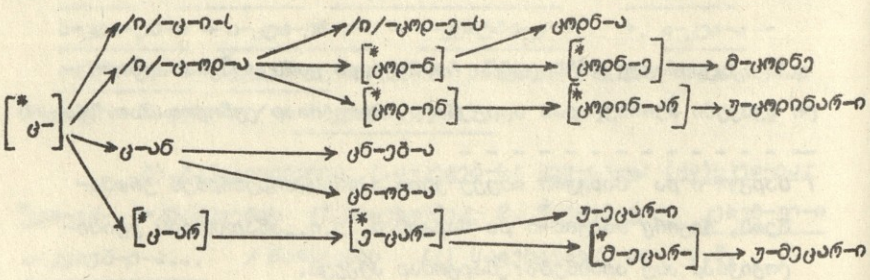
I სარამურ-ი და *ნარამური ისევე უნდა უვიჩინსვირებდნენ ერთმა-
ნეთს, რეგორც სარამო-ი და ნარამო-ი, ე.ი. „ნარამურებს“ ეტიმო-
ლოგიურად ასე აიხსნება: „ნარამარ აქვავს“.

რული ფუძეებში". აქ წარმოდგენილი საფუძვლებით არ ამოიწურება ფუძეა წარმოების პროცესი, მაგრამ პირინციპის საჩვენებლად, ვფიქრობთ, ესაა საკმარისი. პირინციპული რიგი ხაზგანსტავნული მიგვითხვენს, ვინაშთაღორ რიგში წარმოდგენილი ფუძეები ურთმანვთის მიმართ ჩანაც- ვლებულია.

ბემოთ წარმოდგენილი ფარული ფუძეები მარტოოდენ ფორნი- ლარ ალოგენილ მონაცემებზე არ უნდა მივინიშნოთ. ასეთი ფუძეების არ- სებობის პოტენცილობა სხვა ენობრივი ფორმები მიგვითხვენს: ლუკი რე- აღორისა ცრძ-ელ- ფუძე ყოველივენი პირფიქსის გარეშე, ასევე საკმა- ურებელია *რძმ-ელ- ფუძეც; ლუკი გვაქვს მძ-ილ- /ფფ-ილ- ფუძე, ასე- ვე სავსებოთ რასამევენია *რძ-ილ- ფუძის რეაღორმბაც; არ არის საკლ- რებული, რთმ იგი აუცილებლად რეაღორმბული იყოფს ენაში, იგი პოტენცი- ურად არსებობს რა მემორიზი საფუძვრის ფუძეა საწარმოებლად ესეც სა- ვსებოთ საკმარისი აღომორმება ხორმე. რაც მებეება რძამ- რა რძმ- ფი- პის მიმარმებას, რომეღაგან უკანასკნელი რეაღორმბული ვარინაგად მი- იჩნევა, ამის თაობაზე ცარვე მიგვითხვენს საუბარი...

ბემოხსენებულ სქემაში ურვილიების პარადიგმაში გამყო- ნებული ფუძეების იყო რასახებებული. ამჯარად გვინიგვრესებს უნევე- ლის ფუძე, რომელიც ამსოღორმბად უმრაველს ძეგლავაში მხლოდ ურთ, ამყოფს კავშირებოთის, ფორმის ერება საფუძვლად, მაგრამ ბოგჯერ მისი ემეებების არე ფარმოვება რა ჩანაცვლებული ფუძეების სისებმის ემინს:

საბამისად ფუძის ფუნქციური განმარტება ასეთი იქნება: ნებისმიერი
ენობრივი ფორმის ის მოწაკვეთი, რომელსაც მოვსოვება ექსპონირებული
ნებისმიერი და გრამატიკული ფუნქციაც, არის ფუძე მოცემული ფორმისა.

XX. ზუსტი ფუძის ფორმობრივი რახასიანებასაც გავიხილონ
ნებზე, მაშინ ფორმობრივი-ფუნქციურად ფუძე ასე განმარტდება: ენობრი-
ვი სტრუქტურის ის მოწაკვეთი /სტრუქტურ/, რომელიც მიგრირება მოცე-
მული სტრუქტურული შენებებისათვის და საყრდენია ნებისმიერი ფორმისა
ან ფორმათა სისტემისათვის და რომელსაც მოვსოვება ექსპონირებული და
გრამატიკული ფუნქციები, წარმოადგენს ფუძეს.

ფუძის ამგვარი განსაზღვრა საშუალებას გვაძლევს ფუძე გა-
ნვიხილოთ თავისივე ფუნქციონირებაში, რინამიკაში.

სსუ

მიწოდება I. IX. 76,

ახალი ქართული ენის

კათედრა

რ ი ტ ე რ ა ტ უ რ ა

1. ვ. თ ე ფ რ ი ა , ფუძეებზე კარგად მიხატა სუფიქსაციისათვის, ფი-
ლისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის შრომები, III,
ფილიპისი, 1936.
2. თ. გ ა მ ე რ ე ლ ი ძ ე , გ. მ ა შ ა ვ ა რ ი ა ნ ი , სწავლათა
სისტემა და აბრეჯიტი ქართული ენებში, თბილი-
სი, 1965.
3. ა. თ ა ნ ი ძ ე , ქართული ენის გრამატიკის საფუძვლები, I, თბი-
ლისი, 1973.
4. ი. ი მ ე ა ნ ი შ ვ ი ლ ი , სახელთა ბრუნება და ბრუნვითი ფუნქცი-
ები ძველ ქართულში, თბილისი, 1957.
5. ა. თ ა ნ ი ძ ე , ძველი ქართული ენის გრამატიკა, თბილისი, 1976.

6. А р н ч и к о б а в а, Морфологические встречи абхазского языка с картвельскими языками. *Уბიძის ძეგლები* № 11, 1942.

7. В. С к а л и ч к а, О грамматике венгерского языка, Парижский лингвистический кружок, М., 1967.

Б. А. Джорбенадзе

ФОРМАЛЬНАЯ И ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ СТРУКТУРА ОСНОВЫ

Р е з ю м е

1. Цель данной статьи дать формальную и функциональную характеристику основы в ее динамике.

2. Формально основа определяется как опорный элемент для определенной системы языковых форм.

3. Функционально основой является тот сегмент слова, который наделен грамматической и лексической функциями (в отличие от форманта, для которого характерно выражение только грамматической функции).

B. Jorbenadze

FORMAL AND FUNCTIONAL STRUCTURE OF THE STEM

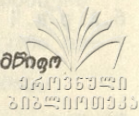
S u m m a r y

1. The object of the present paper is to give formal and functional description of the stem in dynamics.

2. Formally the stem is defined as the basic element for a definite system of linguistic forms.

3. Functionally the stem is that segment of a word which carries grammatical and lexical functions (as distinct from a formant which characteristically bears only the grammatical function).

თბილისის შრომის წითელი დროშის ორგანიზაციის სახელმძღვანელო

უნივერსიტეტის შრომები

Труды Тбилисского ордена Трудового Красного Знамени

государственного университета

187, 1977

საბჭოთაო შრომითი უნივერსიტეტის სამეცნიერო-საგანმანათლებლო ჟურნალი

"Προοιούμενος" - ჟურნალი და "Επίκλιτρον" - არაბული

შესავალი-საშუალო განვითარების საფეხურზე

ნაწილი 3

სამეცნიერო ღირებულებების ალტერნატივა XII საუკუნის ქართული და XI-XIII საუკუნეების ბიზანტიური, არაბული და ევროპული აზრის თანაფარდობა. მიჩნეულია, რომ იგი რუსთაველის რენესანსული იდეაშიც ამაღლებას განაპირობებს / [1], გვ. 374-5/. ასეთ ვითარებაში მნიშვნელოვანი ხდება "ვეფხისტყაოსნის" წინამორბედი ქართული სუბკლასიკის, საერთოდ, გვიანდელი შუასაუკუნეების ნაპირველი შეპირისპირება. ამ შეპირისპირებას დიდად განსაზღვრავს იმანვე პეტრონიუსი და იმნ რუბინს / ავერესის / იდეების შედარებითი კვლევა, რაც პირველ რიგში მოითხოვს გეოგრაფიული ორი მთავრობის ლექსიკურ ერთეულთა განხილვას. მათი თხზულებების ლექსიკა ძირითადად შედგება ბერძნული ფრთხილების შესავალი-საშუალო განვითარების სწორი გაგება და ინტერპრეტაცია, რაც გამოიხატება მათი შინაარსის ახსნა-განმარტებასა და რამდენადაც, ბერძნული აზრის სხვა ხარისხით განსაზღვრავს გავლენის შედეგად. ამდენად, საჭირო ხდება ფორმალური ძირითადი ბერძნული-ქართული და ბერძნული-არაბული კავშირების გათვალისწინება, რომელთაგან ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი არის ბერძნული "Επίκλιτρον" -სა და "Προοιούμενος" -ის არაბული-ქართული შესავალი-საშუალო განვითარების.

ცნობილია, რომ ბერძნული "Επίκλιτρον" ძირითადად ალტერნატივას დახრახინებს, გადახრახინებს / [2], გვ. 615-6/. აქედან გამომდინარე-

ბედიც "προϋποσόμενος"-ის ბუნებრივი/ [5], გვ.216/, საფუძვლი-
 ბედიც, რომ მიხედვით "მურაქკის" ბუნებრივი კავშირების
 რაიმე გამოდგომისა, რუსულ ენაზე "მურაქკის" ბუნებრივი
 "предшествующее", რომელიც აგრეთვე ბუნებრივი პროϋპოსόμενος -
 ის ბუნებრივი, ისევე რომელიც "первоначальное" და "пред-
 рудительное" / [6], გვ. 76; [2], გვ.1381/. ამიტომ, არაბული ტერმინ-
 ნის გამოყენება ასევე შეიძლება პეტროლის "უპირველესთან", რომელიც
 "უმაღლესთან", "უბუნებრივთან" და "უბუნებრივთან", რომელიც აგრეთ-
 ვე აღნიშნავდნენ უპირატესობას ან უმჯობესობას, უკავშირებდნენ "უპირველ-
 ესთან", / [5], გვ.214-6/ "უპირველესი" პრეკლუსთან ე.წ."სა-
 ბუნებრივი" და უბუნებრივი/ [7], 263/ აგრეთვე ნარმოვებებ-
 ლა და ნაკლებად უბუნებრივი არის ტერმინი უმინიმუმ მიმდებარე. მაგრამ
 მათი გამოყენება შეიძლება იმდენად, რამდენადაც უპირატესი არის
 პრეკლუსთან უპირველესი ტერმინი, ხოლო არის ტერმინი ბუნებრივი სა-
 ხის საწყისი. მაშასადამე, არაბული ტერმინი "მურაქკის", რომელიც
 იმდენ რუბრის ძირითად ტერმინში- "არაბული ტერმინი არაბული ტერ-
 მინი"- შემოსულია აღ-რამდენი ექსპლანატი. ([8], გვ. 654) შეიძ-
 ლება გამოყენება იმდენი პეტროლის "უპირატესი". პეტროლის ტერმინი
 მიხედვით მიმდებარე ტერმინის უმინიმუმ საწყისსაც, ზედმეტ ნებ-
 საც, და, საერთოდ, ყველაფერ ზედმეტ-უპირველესს. ამ უკანასკნელ-
 ის მიხედვით გამოდგომის საფუძვლებზე "მურაქკის", რომ-
 ელიც მუსლიმური ბუნებრივი ტერმინის გამოყენებისას/ [9], გვ.8/.
 პეტროლის ტერმინის ფართო მიხედვით მიხედვით აგრეთვე გა-
 მოყენება "საკუთრების /მეტოქსი/" რომელიც ხაზს უსვამს უპირატესის
 ბუნებრივი გამოყენებას. ამიტომ მას შეუძლია გამოყენების ყველა ენაზე,
 რომელიც მიხედვით არაბული სტრუქტურა არსებობს საფუძვლი-
 ლს უპირველი ბუნებრივი, პრეკლუს ანტიუბუნებრივი უბუნებრივი ბუნ-
 ბრივი, და ბუნებრივი, იმდენ რუბრის უპირატესი აზრისა და ტერმინის გამო-

S u m m a r y

The term of Ioane Petritsi "upiratesi" is a counterpart of the Greek *πρῦγούμενος*. But in its content it coincides with the Arabic *muradjdjah* which is counted as *ἐπικλήνω* s equivalent. Ioane Petritsi's irreproachable precision and a high level of his interpretation in this case are expressed in forming extensive concept by the term "upiratesi". This term embraces the content of Greek-Arabic *ἐπικλήνω - muradjdjah* counterparts by this the formation of Arabic-Georgian counterparts is conditioned which have more homogeneity with the meaning of *ἐπικλήνω*, than counterparts in the European languages.

Труды Тбилисского ордена Трудового Красного Знамени
государственного университета

187, 1977

ЛИНГВОСТИЛИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ЯЗЫКА ШОЛОХОВА

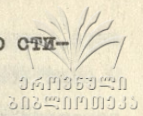
А. А. Хидешели

Шолохов, продолжая традиции классической литературы, неразрывно связан с русским народом мыслями, чувствами, мироощущениям. Шолохов очень хорошо знает действительность и, описывая ее в живых красках, не искажает подлинной истории, полной движения и жизни. Языковые средства, используемые им, составляют специфику его стиля и отличают от других художников.

Как известно, по-настоящему писатель только тогда может сблизить литературный язык с народным, обогатить его, если он духовно близок с народом и пользуется народным языком искренне, естественно.

Литературный язык находится в тесном взаимодействии с языком народа, и источником обогащения его является народный язык. В постоянном взаимодействии находится литературный язык с языком художественной литературы. Язык художественной литературы и литературный язык эпохи не совпадают полностью, поскольку писателю часто приходится выходить за рамки кодифицированного языка. В.В.Виноградов пишет, что "в силу огромной роли в национальной культуре, в силу своего общественного влияния, своей многозначительности и выразительности язык художественной литературы оказывает разнообразное воздействие на обогащение и со-

вершенствование литературного языка, его стилистики, его стилистических вариаций и стилистических возможностей"¹.

Каждый выдающийся писатель обогащает литературный язык на разных его уровнях, обогащает образно стилистическую систему литературного языка, "расширяет палитру родного языка, используя для этого народные формы речи, профессионализмы, неологизмы, оправданные и необходимые заимствования". Важное значение имеют, как замечает Л.Скворцов, и "глубинные процессы, происходящие в пределах отдельных слов и оборотов: ведь здесь мы имеем дело не с простым пополнением словаря и фразеологии, а с тонким приращением смысла, с совершенствованием языка как орудия мысли, воздействия, средства общения"².

Писатели пользуются неисчерпаемым богатством общенародного языка, находят в нем нужные слова и формы для передачи мысли и, комбинируя их, создают своеобразный стиль, в котором "особенно характерен индивидуальный синтез форм словесного выражения и плана содержания"³. Задача выражения идейного и эмоционального содержания литературного произведения заставляет большого художника особенно тщательно отбирать языковые средства общенародного языка, комбинировать их, придавая им гибкость, так, например, "разнообразные стороны общенародного языка проявляются и сквозь призму мировоззрения и мастерство писателя и выступают в разных соотношениях в авторском повествовании в речи рассказчика, в диалоге, в несобственно-прямой речи в различных формах речевой характеристики героев, в их внутренних монологах"⁴.

Шолохов, комбинируя лексико-семантические особенности донского говора с литературными, в присущей ему индивидуальной ма-

нере, создает яркие характеристики, образы, красочные пейзажи. О силе шолоховского слова, о возможностях, заложенных в нем, замечательно сказал Юрий Бондарев: "Как огромному мастеру Шолохову свойственна магия перевоплощения — он с одинаковой пронзительностью раскрывает перед нами душевные заслонки и полуграмотного казака, и любящей женщины, и старика, и ребенка — и это качество, видимо, объясняется особым умением растворить мир в слове, ибо оно, слово, сконцентрированное средство выражения, — проводник к тайникам чувств человеческих, и нет иного инструмента для исследователя психологических глубин"⁵ (подчеркнуто нами — А.Х.).

Мало кому так подвластна формальная и семантическая структура слова, словосочетания, предложения, как Шолохову. Шолохов, с величайшим искусством используя данные разного уровня языка, создает всеобъемлющие лингвостилистические средства, помогающие изобразить мир донского казачества, вскрыть "психологические глубины", показать в подлинном свете события и картины происходящего. Подбор лингвостилистических средств, который позволяет достичь истинности характеров и ситуаций, продиктован задачами и замыслом произведений Шолохова.

Среди многочисленных эмоционально-окрашенных лингвостилистических средств, отличающихся структурной гибкостью и несущих большую стилистическую нагрузку, следует выделить диалектизмы, сравнения, метафоры, а также словопорядок, градацию, редупликацию, обращение и др.

В языке художественного произведения средства одного уровня языка приходят на помощь другому уровню⁶. Каждый уровень имеет

свой центр и периферию⁷. Языковые явления центра и периферии сосуществуют в языке писателя, который пишет на литературном языке своей эпохи, но большие мастера художественного слова, помимо того, что привлекают периферию, выходят вообще за рамки литературного языка и обращаются к территориальным диалектам, жаргонам, просторечию. Диалектизмы разного уровня (лексико-семантические, грамматические, фонетические), реализуясь в художественном произведении в речи героев, а иногда и писателя, выполняют функцию эмоционально-оценочных слов, слов-характеристик и др.

Поскольку объем работы не позволяет рассмотреть все перечисленные лингвостилистические средства, приведем некоторые из них.

I. Диалектизмы в языке Шолохова - одно из важнейших средств изображения действительности. И положение их определено четко в произведениях Шолохова, начиная с первых же его рассказов. Герои Шолохова - казаки, носители донского говора, и поэтому естественно, что диалектизмы, сосуществующие наряду с другими языковыми средствами, находятся в центре внимания и присутствуют постоянно в произведениях Шолохова, поскольку "разговорная речь героев Шолохова - это сильнейшее средство, пишет Ф.Г.Бирюков, создания типических характеров и обстоятельств. Она без домысла и искажений, социально, исторически и территориально определена и необходима для движения и разворота фабулы"⁸.

Еще в самом начале творческого пути Шолохова Серафимович говорил о красочности языка Шолохова, о чувстве художественной меры⁹. Шолохов, смешивая народные слова и выражения с литера-

турно-книжными формами речи, создает красочный, образный язык донского казачества. А.Толстой писал: "Язык, образы, характеры, природа, быт, эстетика — все это целиком от народа ... язык повествования, язык диалогов у Шолохова живой, народный, правдивый, точный, идущий всегда от острого наблюдения, от глубокого чувственного знания предмета"¹⁰.

Диалектизмы занимают большое место как в речи героев, так и в речи автора, ибо "употребление диалектизма в произведении писателя обусловлено теми или иными художественными задачами. Литературная работа М.А.Шолохова прежде всего характеризуется целенаправленным употреблением диалектизмов как в речи персонажей, так и в повествовании от автора"¹¹.

Минуя грамматические и фонетические диалектизмы, остановимся на некоторых диалектизмах лексико-семантического уровня, так как "основное содержание информации, — как справедливо замечает Ф.П.Филин, — заключается в значениях слов, поскольку одно количество слов и возможных сочетаний их значений неизмеримо больше всех фонетико-фонологических и грамматических явлений"¹².

Шолохов использует лексико-семантические диалектизмы в зависимости от того, что является предметом его описания. Большое место занимает лексика, обозначающая наименование реалий быта и хозяйственного обихода, что естественно связано со специфическими особенностями быта казаков. Иногда автор поясняет местные слова и выражения, касающиеся казачьего быта, названий предметов домашнего обихода, названий с.-х. орудий, но чаще оставляет без разъяснений. Вот один из образцов употребления диалектизмов в авторской речи. Прокофий Мелехов — участник турецкой

кампании, повествует Шолохов, привез из туретчины пленную турчанку, которая сторонится его родных. И Прокофий, мужественный, гордый человек, нежно любящий жену, уходит от родных: "С той поры редко видели его в хуторе, не бывал он и на майдане. Жил в своем курене, на отшибе у Дона, бирюком. Гутарили про него по хутору чудное" 13.

Шолохов, комбинируя диалектную лексику с литературной, раскрывает мир героя, повествуя о тревожном его состоянии: "Уплывали перед закрытыми глазами Григория степные гребни, хутора, станицы, никогда раньше не виданные, чужие сердцу. А за валами гребней, за серой дорогой - сказкой голубая приветливая страна и аксиньина, в позднем мятежном цвете, любовь на придачу. Уснул встревоженный надвигающимся неведомым. Перед сном тщетно старался припомнить что-то гнетущее в мыслях, несловленное. Шли в полусне думы гладко и ровно, как баркас по течению, и вдруг наткнулись на что-то, будто мель, муторно становилось не по себе: ворочился, вился в догадках: "Что же? Что поперек дороги?" А хозяйство и в самом деле стремительно шло к упадку: быки били и валяли плетни на базах; кое-где упали сохи; подмытая вешней водой, обрушилась саманная стена в сарае; гумно было разгорожено, двор не расчищен; под навесом сарая стояла лобогрейка, и тут же валялся сломанный косогон" ("Тихий Дон"). Здесь происходит "сдвиг от авторского повествования к повествованию с позиции персонажа" (Ф.П.Филин), и внутренний монолог Григория незаметно сливается с авторской речью, что также служит средством раскрытия мира героя.

На протяжении всего романа "Тихий Дон" Шолохов воссоздает речь героев во всей подлинности, красочности, индивиду-

альности"⁸, так, например, в письме Натальи к Григорию автор, скрепляя вненормативные языковые явления с нормативными, рисует волнующий образ простой женщины казачьего Дона.

Письмо Натальи пересыпано лексическими и другими диалектизмами, и это естественно — о горе и радостях своих она может писать только на своем языке, известном ей с детства в кругу семьи и близких. Напиши она его другими словами, оно не было бы таким проникновенным. Особо подобранная лексика, смысловые и стилистические возможности которой раскрываются в сочетании с другими языковыми средствами, позволяет выразить богатый внутренний мир простой женщины.

Поскольку не представляется возможным в данной работе выделить отдельные тематические группы диалектной лексики, привлеченные Шолоховым, коснемся только глагольной¹², функционирующей как в речи действующих лиц, так и авторской. Диалектный глагол выдужит (выдохать, выдужить сиб. выгд. терпеть, переносить, выстаивать, выдерживать¹⁴) в рассказе Шолохова "Судьба человека" раскрывает силу, несокрушимую волю русского солдата, страстного борца, испытавшего тяжелые удары судьбы, прошедшего ужасы фашистского плена, сумевшего выжить, активно бороться, который после пережитого не только находит себя и свое место в жизни, но собирается еще воспитать беспризорного мальчика, маленького Ваню, найденного на пепелище войны, таким же сильным и преданным Родине, как сам: "Два осиротевших человека, две песчинки, заброшенные в чужие края военным ураганом невиданной силы... Что-то ждет их впереди? И хотелось бы думать, что этот русский человек, человек нестигаемой воли выдужит, и около отцовского пле-

ча вырастет тот, который, повзрослев, сможет все вытерпеть, все преодолеть на своем пути, если к этому позовет его Родина¹⁵.
Здесь диалектное "выдожит" как бы самое необходимое, самое ёмкое слово, в котором Шолохов с удивительным "умением растворяет мир" героев, их будущее.

Отмечается группа глагольной лексики с малопродуктивным суффиксом -ну-: "цвет казачий покинул курени и гибнул; потом даванул мороз" ("Тихий Дон") и др.; данные глаголы, надо полагать, привлекаются в целях усиления семантической нагрузки слова. В современном русском языке встречаются такие глаголы и, как замечает В.В.Виноградов, "в индивидуальном употреблении некоторые из глаголов этой группы еще иногда сохраняют -ну- в формах прошедшего времени"¹⁶.

В авторской речи много диалектных глаголов прошедшего времени ярких, экспрессивно-окрашенных: Аксинья грудным голосом дишканила; прапозднил, чтоб не видели люди. Используются также глаголы с арготической окраской: изредка баламутили округу и охотой с борзыми; сильно кинули его под коленки - жиганули и др. ("Тихий Дон").

2. Язык Шолохова образен и поэтичен, что достигается привлечением большого количества словесно-изобразительных средств, среди которых особое место занимают красочные и многогранные сравнения, помогающие живому изображению характеров, событий, явлений, предметов. В семантическом плане сравнение всегда предполагает наличие трех элементов - предмет, образ и общий признак - основание сравнения, т.е. два сопоставляемых предмета и выделенный говорящим какой-то общий признак¹⁷.

Особенно красочны и эмоционально-окрашены сравнения, функционирующие в рамках многоплановых периодов, так, например, повествуя о бесцельной и безрадостной жизни Григория после смерти Аксиньи, Шолохов сравнивает его жизнь со степью, выжженной пожарами, но прежде, чем подвести к сравнению, рисует яркую картину весенних палов, уничтожающих все на своем пути. Такое описание усиливает оценочную нагрузку сравнения: "Ранней весной, когда сойдет снег и подсохнет полегшая за зиму трава, в степи начинаются весенние палы. Потоками струится подгоняемый ветром огонь, жадно пожирает он сухой аржанец, взлетает по высоким будыльям татарника, скользит по бурым верхушкам чернобыла, стелется по низинам... и после долго пахнет в степи горькой гарью от выжженной и потрескавшейся земли. Кругом весело зеленеет молодая трава, трепещут над нею в голубом небе бесчисленные жаворонки, пасутся на кормовитой зеленке пролетные гуси, и вьют гнезда осевшие на лето стрепета. А там, где прошли палы, зловеще чернеет мертвая обуглившаяся земля. Не гнездует на ней птица, стороною обходит ее зверь, только ветер, крылатый и быстрый, пролетает над нею и далеко разносит сизую золу и едкую темную пыль.

Как выжженная палами степь, черна стала жизнь Григория. Он лишился всего, что было дорого его сердцу..." ("Тихий Дон").

Эмоционально-окрашенное сравнение на фоне сложного семантического рисунка, заключенного в периоде, является одним из тонких средств раскрытия трагедии героя, его духовного краха и служит замыслу автора, показывает авторское отношение, ав-

торскую оценку происходящего. Известное раньше из предыдущего расположение самого сравнения на стыке двух периодов способствует семантическому его наполнению и придает ему эмоционально-насыщенный характер. Важную роль играет и пейзаж, "наполненный цветными ароматами, живыми писными переливами красок, волнующими, неповторимыми мелодиями, он воспринимается как живое дыхание донской природы... пейзаж создает определенное настроение, нас настораживает в нем быстрая смена красок, резкое противопоставление светлых и темных оттенков..."¹⁸.

Шолохов широко использует сравнительный оборот в речи рассказчика, что помогает "ярче, более живо охарактеризовать тот или другой предмет или его признак путем сопоставления признака с признаком, сходным с ним в какой-нибудь черте, или другим предметом, типичным выразителем данного признака (качество, свойство, действие)"¹⁹.

Сравнительные обороты в языке Шолохова носят народный характер и, взятые из живого русского языка как один из видов образной речи, играют важную роль. Используя сравнительный оборот, в котором в качестве опорного слова — существительное эмоционально-оценочного характера, автор тепло знакомит читателя с пятилетним Ваней: "Глядя мне прямо в глаза светлыми, как небушко глазами, чуть-чуть улыбаясь, мальчик смело протянул мне розовую ручонку". При наличии двух контрастных сравнений, основанных на внешнем сходстве, Шолохов рисует красочный портрет мальчика: "Этакий маленький оборвыш: личико все в арбузном соку, покрытом пылью, грязный, как прах, нечесанный, а глазёнки, как звездочки ночью, после дождя". Первое сравнение является как

бы фоном для второго, хотя фон и неважный — мальчик грязный, — но на грязном личике сверкают чистые, как звезды, детские глаза. Чувство безграничной радости охватывает мальчика, когда он узнает, что солдат его отец. Бедный мальчик оборвыш, наконец-то его находит отец. Радость его буйно вырывается наружу, и он кричит, кричит звонко, что есть силы: "Кинулся он ко мне на шею, — рассказывает солдат, — целует в щеки, в губы, в лоб, а сам, как свиристель, так звонко и тоненько кричит, что даже в кабине глушно: "Папка родненький! Я знал, я знал, что ты меня найдешь". После такой оглушительной радости у Вани должна наступить реакция, о чем и повествует дальше солдат: "Прижался ко мне и весь дрожит, будто травинка под ветром".

Необычайна сила воздействия и образных сравнений, привлекаемых Шолоховым из окружающего мира природы: "Ведь детская память, как летняя зарница: вспыхнет, накоротке осветит все и потухнет". Или вот для характеристики счастливого прошлого, перечеркнутого войной, неожиданно возникает яркое лирическое сравнение: "Прошлое, — рассказывает солдат, — вот как та дальняя степь в дымке".

Шолохов привлекает ряды сравнений, раскрывающих внутренний мир солдата, переживания которого постепенно нарастают в связи с фактической ситуацией. Характеризуются различные переходы от одного состояния в другое — вплоть до сознания безысходности и обреченности. Солдат ранен, потерял сознание: "Стою и качаюсь из стороны в сторону, как тополь в бурю", когда же пришел в себя и огляделся, то тяжелое физическое состояние сменяется глубоким душевным потрясением: "Сердце будто кто-то плоскогубцами сжал: кругом снаряды валяются, какие я вез, неподалеку моя

964935341
ФОНД 10933

машина вся в клочья побитая, лежит вверх колесами, а бой-то, бой-то уже сзади меня идёт... это как?" Но сражен солдат чательно, поняв, что попал в окружение: "нечего греха таить, вот тут-то у меня ноги сами собой подкосились, и я упал, как срезанный, потому что понял, что я - уже в окружении, а скорее сказать - в плену у фашистов".

Изображая пьяного немецкого унтера, Шолохов прибегает к неожиданному сравнению пьяного с грязью. По структуре - это трехчленное сравнение, в котором налицо все три элемента, необходимые для сравнения, в данном случае необычно перенесение признака одного слова на другое (грязь не может быть пьяной), но благодаря такому приему создается омерзительный образ унтера, который отвечает ситуации и замыслу: "... вечером иду с заправки, вижу, идет пьяный, как грязь, немецкий унтер, за стенку руками держится" ("Судьба человека").

Описывая жизнь хуторского лавочника Мохова, который в праздник любил пускать пыль в глаза, а в будни жил узко, не отказывая себе только в книгах, Шолохов заканчивает характеристику неожиданным сравнением: "Любил Сергей Платонович читать и до всего доходить собственным цепким, как повелитель, умом" ("Тихий Дон").

3. Среди других лингвостилистических средств в языке Шолохова - красочные метафоры и метафорическое употребление некоторых слов, смысловые возможности которых вскрываются неожиданно и смело, выявляются способности слова сочетать в себе обобщенность и единичность, подвижность в пределах элементов собственной языковой структуры⁶.

Отношениям между понятиями в логике соответствуют в языке определенные процессы, среди которых следует обратить внимание на отношения перекрещивания, представляющего собой логическую основу семантического переноса, существующего в двух разновидностях: перенос по сходству (метафора) и перенос по смежности (метонимия)²⁰. Перенос по сходству — это один из красочных приемов, тонко используемых Шолоховым.

Часто в речи автора встречается метафорическое употребление слов серебряный, серебристый, седой, которые создают очень яркие зрительные впечатления: и прибрежный лес, как в сказке, весь покрыт серебристою парчюю тумана; сначала он видел зеленые круги верб, серебряную, прихотливо извивающуюся линию Дона; солнце насквозь пронзил седой каракуль туч и др. ("Тихий Дон").

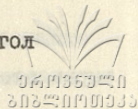
В основе метафоры, как известно, лежит сходство предметов, явлений, например, сходство функций, действий, осуществляемых предметами, сходство впечатлений, сложных ассоциаций, порожденных воздействием предметов. Известны языковые и речевые метафоры, "речевые метафоры возникают часто, особенно в речи художественных произведений; они воспринимаются как живые, а нередко и очень яркие"²¹.

Речевые метафоры создаются посредством переноса названия с одного денотата на другой с целью "привлечения внимания к какому-то свойству уже названного денотата, желая представить его в новом освещении... в основе метафоры должен лежать объективный общий признак, явный или скрытый, обоих денотатов, доминирующий признак..."²²

Речевые метафоры в произведениях Шолохова многочисленны и выражаются всеми значащими частями речи, хотя следует подчеркнуть, что чаще опорно-направляющим является глагол: над Доном туман, а вверху звездное просо; землю уже засевали первые зерна дождя; над самой крышей лопнул гром, осколки покатались за Дон; степь выжидающе молчала; Прокофий вечером, когда вяли зоры, на руках носил жену...; над Доном на дыбах ходил туман; стекали неторопливые годы; меркнет желтая, разлитая по двору стын, стираются ввутьоненные тени; меж туч казаковал молодой желтоусый месяц; казакует по родимой степи восточный ветер и др. ("Тихий Дон").

Метафора казаковать, отличающаяся большой силой выразительности и образительности, возникает в определенной фактической ситуации (метафора речи) и, видимо, впервые используется Шолоховым в качестве метафоры в художественном произведении. Казаковать зафиксировано в словарях в значении (заниматься казачьим делом)²³, (сражаться, воевать, биться с кем)²⁴, а также (наездничать, жить казаком)²⁵, т.е. быть вольным. Казаковать — от существительного казак и относится к глаголам с инфинитивом на -овать (-евать). Этот класс глаголов в русском языке пополняется заимствованной лексикой, а также глаголами, производными от имен существительных, структурация которых совершается посредством суффиксов -овать (-евать). В современном русском языке внутри этого класса наблюдается противопоставление на акцентологическом уровне двух типов: 1. книжного и 2. общего "нейтрального", иногда с оттенком разговорности на

-овать: тосковать, горевать¹⁶, сюда же мы относим и глагол казаковать.

На основное значение слова казаковать накладывается добавочное и выделяется новая сема, содержащая понятие стремительности, возможно, и озорства. Таким образом, казаковать наполняется еще и другим содержанием, отличным от известных, зафиксированных в словарях, но при общем признаке — быть вольным. И в данном случае коннотация служит эмоционально — оценочным средством, средством большой выразительности.

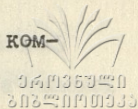
Шолоховские метафоры (казакует по родимой степи восточный ветер) и (вянули зори), которые можно поставить в один ряд с (море смеялось), являются поэтическими метафорами, несущими в себе огромный заряд экспрессивности.

4. Подбор ярких, отточенных слов является обычным художественным приемом Шолохова. Он отбирает такие языковые средства, которые с наибольшей полнотой передают мысль, образ, идею произведения. К числу таких ярких экспрессивных средств относятся и словоупотребление, которому писатель уделяет большое внимание.

У Шолохова словоупотребление имеет важное значение для передачи индивидуального хода представлений и эмоций, поскольку смысловая нагрузка слова зависит от места его в предложении. Разного рода препозиции и постпозиции членов предложения, в частности определения, меняют, усиливают, подчеркивают значение слова, смысловая нагрузка которого заметно возрастает, если какой-нибудь член предложения выносится в начало или отодвигается в конец²⁶.

Словоупотребление связано с коммуникативным заданием и в зависи-

мости от структуры схемы предложение может иметь разные коммуникативные варианты²⁷.

В экспрессивных вариантах словоупотребления меняется интонационная структура фразы, которая приобретает экспрессивный характер, а смысл высказывания, его актуальное членение не меняется, хотя смысл здесь представлен с большей выразительностью, чем в нейтральных вариантах. В литературном языке "в экспрессивных высказываниях инверсии подвергаются синтаксические группы детерминантов, подлежащего и сказуемого, а также компоненты словосочетаний"²⁸.

В эмоционально взволнованной речи Шолохова инверсии подвергаются компоненты в атрибутивном словосочетании, комбинируя прием препозиции с постпозицией - (степь родимая, родимая степь), Шолохов создает торжественно-патетическое настроение, а передвинутое слово родимая на фоне других препозитивных определений приобретает новый оттенок - оттенок высокого торжественного звучания. Используя препозитивные определения в атрибутивном словосочетании, автор показывает какой-нибудь постоянный признак, перестановка же компонентов в словосочетании вводит новый оттенок, придает своеобразие речи, сосредотачивает внимание читателя. Постпозиция определения усиливает смысловую нагрузку и ставит определяемое слово в центр внимания, а речь автора становится более яркой, эмоциональной, расширяются лексические и стилистические возможности слова. Шолохов, используя определенный словоупотребления, раскрывает, как и при посредстве других лингвостилистических особенностей, мир героев, рисует захватывающие пейзажи, на фоне которых проходит жизнь его героев.

Словопорядок, как и другие особенности языка и стиля Шолохова, в частности прием редупликации, прием слияния внутреннего монолога героя с авторской речью и целый ряд других лингвистических средств требует специального исследования - исследования поражающего мастерства словесного выражения, своеобразия, красочность и многогранность которого достигается индивидуально-художественным использованием языковых средств.

Поступило 7.IX.76.

Кафедра русского языка №1

Л И Т Е Р А Т У Р А

1. В.В.Виноградов. О понятии стиля языка. Известия АН СССР, отд. языка и литературы, т.ХІ, вып.4, 1955, с.306.
2. Л.Скворцов. О "поэтических вольностях и законах языка". Лит. газета, № 40, 1975.
3. В.В.Виноградов, О языке художественной литературы. М., 1959, с.87, с.38.
4. Н.Ю.Шведова. Об общенародном и индивидуальном в языке писателя. ВЯ, № 2, 1952, с.106.
5. Юрий Бондарев. Мир художника. Лит.газета, № 1, 1975.
6. Р.А.Будагов. Язык, история и современность. М., 1971, с.100, с. 99.
7. Е.В.Гулыга. Статус грамматических архаизмов в системе языка и их миграция в процессе исторического развития. ФН, 1971, 2, с.50.
8. Ф.Г.Бирюков. Мастер речевых характеристик. Русская речь, М., 1974, с.28.

9. И. Лежнев. Михаил Шолохов, "Сов. писатель", 1948, с. 15-16.
10. Михаил Шолохов. сб. статей. Ленинградск. университет, 1956, с. 271-272.
11. В. Г. Ветвицкий. Диалектизм как средство создания местного колорита в романе М. А. Шолохова "Тихий Дон". В кн.: "Михаил Шолохов", сб. статей Ленингр. уни-верс., 1956, с. 166-167.
12. Ф. П. Филин. Происхождение русского, украинского и белорусского языков. Историко-филологический очерк, М., 1971, с. 635, 589.
13. Мих. Шолохов. Тихий Дон, Л., 1945, с. 1; все примеры в работе приводятся по данному изданию.
14. В. Даль. Толковый словарь живого великорусского языка, т. I, М., 1955, с. 288.
15. М. Шолохов. Судьба человека, М., 1957, с. 38; все примеры в работе приводятся по данному изданию.
16. В. В. Виноградов. Русский язык. Грамматическое учение о слове. М.-Л., с. 450, 444.
17. Б. В. Томашевский. Стилистика и стихосложение, Л., 1959, с. 208-209.
18. В. М. Тамахин. Слово и образ. Ставрополь-на-Кавказе, 1962, с. 6.
19. А. Г. Руднев. Синтаксис осложненного предложения. М., 1959, с. 79.
20. В. Г. Гак. Семантическая структура слова как компонент семантической структуры высказывания. В кн. Семантическая структура слова. М., 1971, с. 84-85.

21. В.Н.Головин. Введение в языкознание. М., 1966, с.82-83.
22. Е.И.Шендельс. Грамматическая метафора. ФН, 3, 1972, с.48, /
 50. ՅԵՐԵՎԱՆԻ
ՆՈՒՅՆԱԴՐՈՒՄՅՆ
23. Толковый словарь русского языка под редакцией Д.Н.Ушакова, т.1, М., 1935, с.1280.
24. Опыт областного великорусского словаря. С.-Петербург, 1852, с.62.
25. В.Даль. Толковый словарь живого великорусского языка, т.П, М., 1955, с.73.
26. В.Г.Орлова. Порядок слов в русском языке. РЯШ, 1939, I, с.30-31.
27. Грамматика современного русского литературного языка под редакцией Н.Ю.Шведовой. М., 1970, с.596-597.
28. И.И.Ковтунова. Современный русский язык. Порядок слов и актуальное членение предложения. М., 1976, с.105, с.98-99.

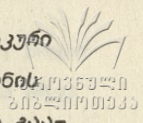
Ս.ԵՐԵՎԱՆԻ

Թուրքերի յնիս ընդհանրականացող խոսքի կառուցումը

Ե Ղ Յ Ո Մ Թ Ղ

Թուրքերի շրջանի տեղագրությունը յնիս սեփականապես բռնիս թուրքերի կամ սինի միջոցով յնիս հարկանապատկար խոսքի կառուցող սերտացումը թուրքի թուրքերի.

Նախորդի յժողովը բնակչությանը խոսքի կառուցող խոսքի կառուցումը, յնիս սերտացումը կամ յնիս կառուցումը խոսքի կառուցումը.

յնն ինչպես ընդհանուր լեզուի շարժումը և լեզուի լեզուական հարմարությունները, ինչպես նաև լեզուի լեզուական հարմարությունները, ինչպես նաև լեզուի լեզուական հարմարությունները:

Լեզուի լեզուական հարմարությունները, ինչպես նաև լեզուի լեզուական հարմարությունները, ինչպես նաև լեզուի լեզուական հարմարությունները:

A.Khidasheli

LINGUISTYLISTIC CHARACTERISTICS OF
SHOLOKHOV'S LANGUAGE

S u m m a r y

In his works Sholokhov masterfully uses the data of different linguistic levels, creating most informative, all-inclusive language patterns of his own, structurally light and versatile. The present paper deals with the functional value of dialectisms comparative structures and their poetic power and the implicational capacity of metaphors and word order used by the writer.

With the help of linguostylistic means so rich in emotional colouring Sholokhov realistically describes the life of the Cossacks on the Don, the psychological depths of their character, their way of living.

The choice of linguostylistic means, playing such an important part when depicting the genuine Cossack characters and the situations they live in, are dictated to the author by the goal he intends to realize in his works.

თბილისის შრომის წიგნები
 უნივერსიტეტის შრომები

Труды Тбилисского ордена Трудового Красного Знамени
 государственного университета

187, 1977

ენობრივი პროცესების ციკლოზონის

საკითხისათვის

გრიგოლ ნახუცრიძე

ენათა ისტორიაში მომხდარ ცვლილებათა ციკლოზონის პრობლემა კარგა ხანია რას ენათმეცნიერებებს წინაშე, მაგრამ ამ უკანასკნელ რეზიუმე მას ჯერჯერობით უარყოფითად არ ექცეოდა. ამის მიზეზია, ჯერ ერთი, ის, რომ ენების შენაარების რთვ რეზიუმე ვერაა დამაკმაყოფილებელი რა, მეორეც - ენათა უმრავლესობის რეკონსტრუირება რეალისტურად ისტორია ერთ-ერთ ახალ საუკუნეს არ აღემატება. ეს გასაგებებისწინააღმდეგე იმ ფაქტს, რომ "ენა, როგორც ჩანს, არსებობს 500 000 წელი მაინც" [1], 67 /, გასაგები გახდება, ენათა ისტორიის რა მცირე მონაკვეთია ენათმეცნიერებადების ხელმისაწვდომი. ენობრივი პროცესების ციკლოზონის საკითხის რეკონსტრუირებისათვის კი ხანგრძლივი ისტორიის მქონე ენების მონაცემების გასაგებებისათვის აუცილებელია.

ამ ბოლო ხანებში როგორც სინქრონიულ, ისე დიაქრონიულ ასპექტში ენათა კვლევის სფეროს გაფართოებასა და გაღრმავებასთან დაკავშირებით ენობრივი პროცესების ციკლოზონის საკითხი წინა პლანზე წამოიწია. გამოქვეყნდა შრომები, რომლებშიც გაკვირვებულ და გაფართოებულ არის ლაპარაკი ენათა ისტორიაში ცალკეული მოვლენების განმარტების, ციკლოზონის შესახებ. ასე მაგალითად, სლავური ენების მიკროკონსტრუირების ენათმეცნიერი ნ. დეკოვი აჩვენებს ამ ენებში კა-

ღურ-ინრანულ ენებში ბენინიშენება აცლუჭინაყიური ტიპის ბრუნებებს *წარ-*
მოქმინის პროცესი, ანინკანურსა და მსურში უკვე ჩამოყალიბდა აცლუ-
ჭინაყიური სისტემა, რმდელსაც აქვს ჭენდენცისა ღრუქსიურაპ *წარ-*
ამინგაპ, ამ ენებში დასტურდება ბრუნების სისტემის სრული ციკლი:
ღრუქსიური → ანარიტური → აცლუჭინაყიური → ღრუქსიური. ანარტური
აბრს ავითარებენ სხვა ავტორებშიც [5].

ამ წერილში ბევრგვით ვაჩვენოთ, რომ ინტოჯეროპური ენების
ისტორიულ სინტაქსშიც უნდა დასტურდებოდეს გარკვეული პროცესების ცი-
კლურიზა. კრძოპ, ბევრგვითი ორ საკითხს.

1. კ. უღენბეკის პიპოთეზა, გამოქმედებული 1901 წ., რომ "ინტო-
ჯეროპური ჭუძენაში მისი განვითარების ბოლოებზე პეროპში არსებობდა
არა სახელობითი და ბრადებობითი, არამედ აქტიური და პასიური ბრუნ-
ებები" [6], 101/, ამ უკანასკნელი რჩოის გამოკვლევაში სურ უფრო
და უფრო მეტ დადასტურებას პოულრობს/ [7], 161-2; [8], 51-4; [9],
41; [10], 74-9; [11], 161-2 და სხვ./ . წამოყენებულია მოსაბრუნა,
რომ ინტოჯეროპური ჭუძენის განვითარების უძველეს საფეხურზე არსე-
ბობდა სახელთა ორი კლასი: აქტიური და პასიური. /ანარტური სურა-
თი დასტურდება გენეტივისურაპ განსხვავებულ ენებშიც. [12], [12]
216-26/. აქტიური კლასის სახელებს მარკური იყო დაბოლოება *-*ეს*
პასიური კი ჭუძის სახით იყო წარმოგენილი. სახელებს ამ ორ კლასს
ბევსაფყვისებობა მოქმედებისა /აქტიური/ და მდგომარეობის /პასიუ-
რი/ კატეგორიები ბმინაში. ამან მკვლევარები მიიყვანა იმ დასკვნა-
მდე, რომ ინტოჯეროპური ჭუძენაში მისი განვითარების უძველეს პერო-
პში არსებობდა ერთგვარი კონსტრუქცია.

ცნობილია, რომ როკუმენტურაპ დადასტურებულ ძველ ინტო-
ჯეროპურ ენებში /ძვ. ინდური, ავესტა, ძვ. ბერძნული, ლათინური/ ერთ-
გვარი კონსტრუქცია აღარ გვხვდება. ეს ენები ნომინატიური კონსტრუ-
ქციისა და ჭუძენაში მისი უახლოესი რეკონსტრუქციის რჩოის დასაბე-
დაპ მიიჩნევენ მ ბრუნებისა და ბმინის რჩო-კილოთა ჭურბების საკმაოპ

რეული სისტემის არსებობას. ამრიგად, ამ პერიოდის ინოვაციური
ძვენა უკვე ნომინალური კონსტრუქციისა.

ინფორმაციური ენების ისტორია შესაძლებელია ხდის, ზვარი
გადაღვენი მათი სინტაქსური სტრუქტურის შემდგომი ევოლუციისა.

სამუარო ინფორმაციური ენების აგრეტი საფუხურზე /რახბრე-
ბით V საუკუნეიდან ჩვ.წ.-მდე/ ინფრა მორფოლოგიური სისტემის გამარ-
ტივმა, ინფრა ფრაქსიური წყობა და ისახემა პრეცედი- სინფორ-
რან ანალიტიკისაკენ. ამ პრეცედიმა სათანადო გამხატვრება ჰპოვა სინ-
ტაქსიცი: წარმოქმნა მიმღეობიანი კონსტრუქციები ძვ. სპარსული *tya
manā kartam* "რაც მე გააკეთე" და ძვ. ინფორ *sa mayā duxtaš*
"ის მე გაკინახე"-ტიპისა. ამ კონსტრუქციებში შემასმენეი გამხატვ-
რის გარამავალი მდინის ენებითი გვარის მიმღეობით: ძვ.სპ. *kartam-*
"გაკეთებელი", ძვ.ინფ. *duxtaš* -"რახხელი", რეგიკური სუბიექტი- I
პირის ნაცვარსახელის ირიბი ბრუნვის ფორმიით: ძვ.სპ. *manā* წაბ.ბრ.
მბ.რ.-"ჩემი", ძვ.ინფ. *mayā* -მქმ.ბრ.მბ.რ.-"ჩემით", "ჩემს მიერ",
ბოლო რეგიკური ობიექტი- სახეობითი ბრუნვით: ძვ.სპ. *tya* -მიმარფ-
ბითი ნაცვარსახ. "რაც", ძვ.ინფ. ჩვენებითი ნაცვარსახ. *sa* -"ის".

აი, ამ ტიპის შესიფყებობიდან განვითარდა სამუარო ინფორ-
მაციური ენების მოტვიანო პერიოდში ერგატიური კონსტრუქციისა. ამ რეოს
ენის მორფოლოგიური წყობა გამარტივებული იყო, კრძოპ, სახელებს მბო-
ლოპ რეი ფორმა მოკავებოპა-პირდაპირი და ირიბი /შერ.ინოვაციური
ფუძენის უძველესი ვითარება/.

მაგ. სამ.სპარსული: *ānē sāxt xamīk toxmar* [13], 49-
"მან წარმოქმნა მიწიერი ხელი". ამ წინადადებაში შემასმენეი ფუძ-
ის სახითაა / = ისტორიულ გარამავალი მდინის ენ.გვ.მიმღეობას/
sāxt, რეალური სუბიექტი- *ānē* -ირიბი ბრუნვაა *ān* - "ის" ნაცვა-
რსახელისა, ბოლო პირდაპირი ობიექტი *toxmar* "ხელი" -პირდაპირი
ბრუნვის ფორმიითაა.

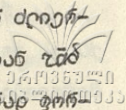
սմրնգար, Ժոզյոժժոնա ԲաճակՅՅնաժ, իրժոմ ղնղոյճրժոյճրոյ յնճոմն ղն-
ճրժոնաժոն Բանժրճոն Գոյճոն: յնճոնոյճրոյ Յրժնճրճրճոն-նոմոննոնոյճրոյ
ճրճրճոն - յնճոնոյճրոյ Յրժնճրճրճոն:

ղնոն Կ յնճոն Բոնոնոնոն, իրժոմ յննոն ճանճոնոնոնոն ճանճոնոնոնոնոն
ճոմոնոնոն ճանոն ոնոնոն-ոննոնոն յնճոն Բժոնոնոնոնոն յնճոն Գոնոնոնոնոն
ճոն ոնոնոն Բոնոնոն յնճոնոյճրոյ Յրժնճրճրճոն ճոնոնոն, ճոնոնոն ճանոնոնոն
ճոնոնոնոն յնոնոնոն Գոնոնոնոն Բա ճոնոն Յրժնճրճրճոնոն ոնոնոնոն:

Բոմ ճոնոնոնոնոնոն ճոնոն ճանոնոնոնոն ճոնոն ճոնոնոնոն
ճոն Բժոնոնոնոնոն ճոնոնոնոնոն ճոնոնոն Բա ոնոնոնոն Բոնոնոնոն
ճոնոնոնոնոն Բոնոնոնոնոնոն ճոնոն ճոնոնոնոնոն / Բոնոնոնոնոնոն
ճոնոնոնոնոն /, ճոնոնոն ճոնոնոն յննոնոն:

ճոնոնոնոն "ճոնոն ճոնոնոն" Բժոն Բոնոնոն յնոն ճոնոնոն
ճոնոնոն. ճոնոն ճոնոնոն յնճոն Գոնոնոնոն ոն յնն, իրժոմոն Բոնոնոն
Բա ճոն. ոնոնոնոն Բոնոնոնոն ճոնոնոնոնոն յնճոնոնոն- ճոնոնոն, ճոնոն-
ոն ճոնոնոնոնոն Բոնոնոնոն - ճոն Բոնոնոնոն Բա ճոնոն Բոնոն-ճոնոն
ճոնոն իրճոնոն Բոնոնոնոն ճոնոնոն Բոնոնոնոնոնոն ճոնոնոնոնոն յննոն յն
Բոնոնոնոն Գոնոնոնոն Բոնոնոնոն Գոնոն Բա Բոնոն ճոնոնոնոն Բոնոնոնոն-
ոն ճոնոնոնոնոն ճոնոնոնոնոն. Բոն իրժոմ, "ճոնոն ճոնոնոն" ճոնոնոն-
ոն Բոնոնոն ճոնոնոնոն Բոնոնոն ճոնոնոնոն.

Բոմ յննոն Գոնոնոնոնոնոն ճոնոնոնոնոն Յրժնճրճրճոն. ճոնոն:
*Gatīy Śūrahayāvaś śāyāsiya vaśnā Śuramaḥdāā adam śāyāsiya
amiy. Śuramaḥdā śāḥam marā śāśāra* [14], 117/ "Բոնոնոն Բոնոնոն ճո-
նոն: Բոն իրճոնոն Բոնոնոնոն ճոն ճոնոն Գոն, Բոնոնոնոնոն ճոնոնոն ճոն
ճոնոն". Բոմ ճոնոնոնոն յնճոնոնոնոն Գոնոնոն ճոնոնոնոնոն /*śāyāsiya*
-"ճոնոն", *adam* -"ճոն", *Śuramaḥdā* - յնոնոնոն ոնոնոն ճոն. ճոնոն-
ոն /, Բոնոն ճոնոնոնոն Բոնոնոնոն *śāḥam-śāḥa* - ճոնոնոնոնոն ճոնոնոն
-"ճոնոնոն".

Յոճրձձոճոճ ղձմձճղծոճն ղոճոճոճոճոճն ճղոճնճղոճն ճճնճոճոճն ղոճոճոճն
ղոճն ղձ ղոճոճ ճձձձոճոճոճն ճձձ ճոճոճոճն ճձձձձճղճղոճն. ղմձնճոճն
- ճոճնճղճղոճն ղոճոճ ճձձձոճոճն ճձ-ճ ճձճն ճղոճն ղձ ճղճղոճնճղ
մձնճղճ ճղճղոճն. ղմճոճոճ, ճձմ. ճձձձոճոճն ղոճնճղոճն ճնճղճոճնճոճոճն
ճոճնճղոճն ճղոճն ճձձձոճոճն ճոճոճնճղոճնճղճն ճղճն.

ճղ ճղճոճոճնճղճն ճղճնճղճնճղճն, ճձձձոճոճն ճղն ճոճոճնճղն ճղճն
ղձձձձձճղոճն ճղճն ճոճոճն ճղճնճղճնճղճն ճղճնն ճոճնճղճն ղոճոճն ճղճ-
մճնն մոճղ ճղճոճննճղ ճղճնճղոճնճղճն: ճղճնճղճն ճղճն, ճղ.
ճձձձոճոճն/- ճղճոճոճն ճղճն. ճձձձոճոճնն ղճղճղճն ճճղճղճն/-ճնճղճ-
նճղճն ճղճն. ճձձձոճոճնն մոճղճնճղ ճճղճղճն/- ճղճնճղճն ճղճն ճղ.
ճձձձոճոճն/.

2. ճղճոճն ճղձ ղոճնճղճն, ճղ: ճձձձոճոճն ճղճն ճղճն ճղճն
ճղճն ճղձն ղձ ճղճն ճղճն ճղճն ճղճնճղճն ճղճնճղճնճղճն: մձնճղ ճղճնճղ-
ճն ճղճնճղճնն ճղճնն ճղճնճղճն, ճղճղճնն ղձմձնճղճնճղճն
ճղճնճղճնճղճն ճղճննճղճն, ճղնն ճղճն ղճղճնճղճն, ճղճն ճղ. ճձձձոճոճ-
ն ղճնճղճն ճղճն ճղճնճղճն ճղճն, ճղճն ճղճն ճղճնճղճն ճղճնճղճն
ճղճն ճղճն ճղճնճղճն ճղճնճղճն. ճղճոճոճ, ճղճնճղ ճղճնճղճնճղճն ճղճն-
ճղճնճղճն, ճղճղճնն ճղճն, ղձմճղճնճղճն ճղճնճղճն ճղճն
ճղճն ճղճն ճղճնճղճն ճղճնճղճն. ճղճն ճղճն, ղձմճղճնճղճն ճղճնճղճն
ճղճն ճղճն ճղճն ճղճնճղճն - ճղճնճղճնճղճն ղձ մոճղճնճղճն, ճղճղճնն
ճղճնճղճնճղճն ղձ ճղճնճղճն ճղճնճղճն ճղճնճղճնճղճն:

Gātiy sriyāramna xšāyaəiəya iəam daḥyāuš Fərsā tya
adam dārayəmiy... manā fəga vaḥrəka šurəmaxdā frē-
*ḥərə / [14], 116/-"ղմճղճն մոճղ ղոճնճղճն: ճղ ճղճնճղ ճձձձոճ-
ն, ճղճղճնն մո ճղճն, մո ղոճն ճղճնճղճն ղձճղճնճղճն մոճղճն".*

Gātiy šārayəvaəuš xšāyaəiəya xšəəam tya kacā aməəam

taumāyā parābartam āka ava adam patipadam akunavam
[14, 118/ -"ամբո՞նն ըստիս միջոց: Եւմիջոց, հոմիցոց Բզենն զգարն
Եստեղցն /Բզենն զգարնսպան Եստեղցոց ոցմ/, ոս մի ըստիմիջոց
/տայնն սրտիմիջ ըստիմիջոց/" ըս միհայլոց Եւց.

սմ Երեւնաքոյմի Եստեղցոց Երեւնաքոյմնն ըմմասմիջոց-
լոց զամտեպտրոցս յրեւ ըմմեպտրոցսմի զմննն Եստեղցոց Եստեղցոց /*dāra-*
yāmiy dar -"ճրոնն" զմննն սմմոցս / 3 ոցոց, մե.հ./, միջոցմի-
սմնաքոյմի Եստեղցոց /*parābartam āka* - "Եստեղցոց ոցմ"/.

սլոցոց Երեւնաքոյմնն զպտրոց մց.Եւստեղցոցմի զպտրոց-
մս Եստեղցոց Երեւնաքոյմս, հոմիցոց ըմմասմիջոցոց միմիջոցմս մի-
միջոցոց զմննն զարմիջ.

Kārahyā naiy axdē ašava tya Bardiya ava-
jata / [14,]117/ "Եստեղցոց Երեւնաքոյմնն սմ ոցս Եստեղցոց, հոմ միհոցս
միջոցոց/ոցմ/".

yašē paruvamciy avašē adam tya parābartam pa-
tāšaram / [14], 118/ -"հոմիցոց Երեւնաքոյմնն, ոս մի, հոմ Եստեղցոց
/ոցմ/, ըստիմիջոց".

սլոցոց Եստեղցոց Երեւնաքոյմնն ըմմասմիջոցոց զար-
մասպարոց զմննն ըմմիմիջոց զգարնն Եստեղցոց ըստիս միմիջոցմս /*avajata*
-jan + զմնննԵրեւնաքոյմնն *ava* - "յլոցս" ըս *parābartam -šar* + զմնն-
նԵրեւնաքոյմնն *para* "ստեղցոց", "միսյլոց"/.

մց.Եւստեղցոցմի միմիջոցմիմիջոցոց յոցննԵրեւնաքոյմնն հոմ Եստեղցոց-
լոցմիմիջոց ըս սմմիմիջոցմիմիջոցոց միմիջոցմիմիջոց, սմմիջոց միմիջոցմիմիջոցնն սմմ-
լոցոց յոցննԵրեւնաքոյմնն միմիջոց միմիջոցմիմիջոցնն Երեւնաքոյմ-
նն: *θātiy θāraxavauš xšāyaoiya ima tya adam akunavam pasōn*
yašē xšāyaoiya ašavam / [14], 118/ "ամբո՞նն ըստիս միջոց: /սմ/
ոց, հոմ մի զպտրոց, մաս միմիջոց, հոմ միջոց զպտրոց".

θātiy θāraxavauš xšāyaoiya ima tya manā kartam pasēva
yašē xšāyaoiya ašavam / [14], 117/ "ամբո՞նն ըստիս միջոց:

/ան/ ուն, որպես կից թվով ձևեր/ան/, մասնավորապես, որպես միջոց ձևեր
Յուրաքանչյուր բնական ձևով *akunavam - kax* - "սպառվել"
ձևերն *impf. I* Յուրով, մե.հ., միջոցով - *kartam - kax* ձևերն
ձևերն. Յ. Բարևարյանը բնական ձևերով է.

Āṣiyādiyaḥya māḥyā raucabīś śakatā āha avasā kamara-
nam akumā / [14], 118 / "առհասարակ ժամանակում ինչպես
էր, որպես ժամանակ ձևերով"

Duravāharaḥya māḥyā XVIII raucabīś śakatā āha avasā śām
kamaranam kartam / [14], 121 /
ժամանակահատվածի ժամանակում ինչպես էր, որպես
ձևերով / ձևերով /.

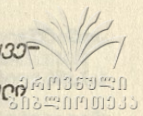
Այս մասին խոսելիս անհրաժեշտ է նշել, որ Յուրով բնական
ձևերով *akumā + kax* 'անհ' ձևերն առհասարակ *I* Յ. մե.հ., միջոցով -
kartam ձևերով է.

Միևնույն ժամանակ Յ. Առհասարակ ձևերով ձևերով, մեծ
ձևերով մասին ձևերով ձևերով, մասին ձևերով
ձևերով ձևերով, ձևերով, ձևերով ձևերով.

Ինչպես որ անհրաժեշտ է նշել, որ Յուրով բնական
ձևերով ձևերով ձևերով ձևերով ձևերով, ձևերով ձևերով,
ձևերով ձևերով ձևերով ձևերով ձևերով?

Միևնույն ժամանակ, ձևերով ձևերով ձևերով ձևերով
ձևերով ձևերով ձևերով ձևերով ձևերով.

Առհասարակ ձևերով ձևերով ձևերով ձևերով ձևերով
ձևերով ձևերով ձևերով ձևերով ձևերով, որով "բնական
ձևերով ձևերով ձևերով ձևերով ձևերով ձևերով"

ბისა, რადგან მათს ფუნქციებს ჩვეულებრივ მიმღეობიანი შესიფყვებ-
 ბები ასრულებდნენ. ყველა ძველ ინოვაციურად ენაში გავრცელებული
 იყო მიმღეობის ხმაურება, ხშირად მინიშნულობის პრედიკატული ელემ-
 რით, და შეიძლება ეთიკურით, რომ ასევე იხმარებოდნენ ისინი ფუნ-
 კციონალურად. ლექსი მიმღეობები სახელები იყო, ისინი მძინვინვით მარ-
 ტავდნენ სახელებს, რამდენადაც აღნიშნავდნენ მოქმედებას, როგორც
 სატონის ნიშანს, წინაწინინოვაციურადი კი გრამატიკული კავშირები
 სიფყვებისა მხილიანად განისაზღვრებოდა მათი მინიშნულობით. ეს იძ-
 ლეობა საშუალებას, მათს საფუნქციურად წარმოქმნილიყო რამდენიმე
 წინადადებასთან მინიშნულობით ახლოს მდგომი კონსტრუქციები" ([11],
 352). შემდეგ ავტორს მოჰყავს მაგალითები ძველი ინოვაციური
 ენებში, რომლებიც რამაჯერებელს ხეიან ამ მისაზრებას: *γίγυυ'εκω*
γάρ "ἄργα μάχην ἀνά κοίρανον ἴδ' ([11], 352)—"ცნობ არე-
 ას, ბრძოლაში გაბატონებულს". აქ მიმღეობიანი კონსტრუქცია უბრის
 განსაზღვრებით რამდენიმე წინადადებას— "რომელიც ბრძოლაში გა-
 ბატონებს". *ἦλθον ἐγώ πάλουσα τὸ εὖν μένος ([11], 353)* მოკვრი
 ბე, ბოლოსმიმღეობი /შემწყვდი/ შენი რისხვისა". ამ წინადადებაში
 მიმღეობიანი კონსტრუქცია მიზნის გარემოებითი რამდენიმე წინა-
 დადებას ფუნქციითაა "რათა ბოლო მოკვლო / შეწყვიტო/ შენს რისხ-
 ვას /შენი რისხვა/" და სხვ.¹

ეს შევუძლებს ფუნქციონის ამ ტიპის წინადადებას ბემომო-
 ყვანილ ძვ. სპარსულ მაგალითებს, მისგანგებასთან ერთად რკინახავთ
 განსხვავებასაც: ძვ.სპარსულში რამდენიმე წინადადება, გამახავთ-
 ლი მიმღეობიანი კონსტრუქციით, ურთებება მთავარს წევრკავშირით/ *tya,*
avaeā/.

ეს გარემოება, რომელიც, ჩვენის აზრით, ხელს არ უშლის

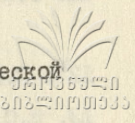
¹ როგორც ჩანს, ამ ტიპის წინადადებაში მარტო ინოვაციურისთვის
 არ არის რამახასიათებელი (იხ. [18], [20]).

აღნიშნული ფაქტის ციკლურ მოვლენად მიჩნევას, ასე უნდა აიხსნას: ^{03.}
სპარსულის აგრეთვე საფუძვლებზე გაშავებული უნდა ყოფილიყო ^{რეზილი} ~~წი~~
ნაპაპების ისეთი მოძეგრი, რომელშიც გვაქნებოდა ფინიჭურმინიანი და-
მოკიდებული. ფიქსიის რეკვიასა და მიმღეობიანი კონსტრუქციების ხე-
ლახარ წარმოქმნასთან დაკავშირებით მოხდა ძველი და ახალი /განმეო-
რებული/ მოძეგრების კონსტრუქციის და ასე მივიღეთ დამოკიდებული წი-
ნაპაპება წევრ-კავშირითა და მიმღეობიანი შესიფყვებით. ჩვენი ეს ვა-
რადი, ფიქსიონით, კარგად უნდა ხმობა ე.შენივენიისთვის დებულებას, რომ
"... იქაც კი, სადაც ისტორიულ მიზნითა გამო ვიცით მხოლოდ სინტაქ-
სის "თანამედროვე" მდგომარეობა, შეიძლება დავინახოთ ნაწილობრივი
დამოკიდება, ლუმიც ახალი გზებით, ძველ სტრუქტურასთან" (ხაზი ჩვენია,
გ.წ./[17] 167-68).

აქ აღნიშნული და კიდევ მრავალი სხვა მსგავსი მოვლენა ენა-
თა სხვადასხვა რწებზე, ფიქსიონით, საფუძველს გვაძლევს გავიმეოროთ
ა.გომას სიფყვები, რომ ხშირად ენა თავის ისტორიაში გადის იმ ელა-
კებს, რომლებიც მას წინათ გაუვლია /19, 121/.

მიღებულია 18, XI, 76,

თბილისის უცხო ენათა
ინსტიტუტის დოკადრი ფილოლოგის
კახეიძე

1. Дж. Г р и н б е р г, Квантитативный подход к морфологической типологии языков, Новое в лингвистике, III, М., 1963.
2. Языки Индии, Пакистана, Непала и цейлона, М., 1968.
3. А. П. Б а р а н н и к о в, Флексия и анализ в новоиндийских языках, Уч. записки ЛГУ им. А. А. Жданова, серия востоковедческих наук, вып. I, Л., 1949.
4. ვ. ბ ა ბ უ ჯ ი თ ი შ ე ჯ ი რ ი, აზრებინთი საბუნის ბრუნებინს სის-
ტემის განვიმარებინს ტერმინული ინტერ-ინანტი
ტრებინ, ლინგვისტის უნივერსიტეტი გორგინ ახვერ-
ციანს, მისივე Об агглютинативном характере
осетинского именного склонения, ВЯ, 1969, №1.
5. В. С. Р а с т о р г у е в а, О явлениях агглютинации в иранских языках, Иранское языкознание, М., 1976, стр. 45-53; см. также Опыт историко-типологического исследования иранских языков, I, М., 1975, стр. 189 и сл.
6. Эргативная конструкция предложения, М., 1950.
7. В. В. И в а н о в, Хеттский язык, М., 1963.
8. Вяч. В. И в а н о в, Общеиндоевропейская, праславянская и анатолийская языковые системы, М., 1965.
9. С. Д. К а ц н е л ь с о н, К происхождении эргативной конструкции, в кн. Эргативная конструкция предложения в языках различных типов, Л., 1967. Сокращенно - ЭКПЯРТ.
10. А. Н. С а в ч е н к о, Эргативная конструкция предложения в праиндоевропейском языке, ЭКПЯРТ, Л., 1967.
11. А. Н. С а в ч е н к о, Сравнительная грамматика индоевропейских языков, М., 1974.

12. Г.А.Климов, К характеристике языков активного строя,
ВЯ, 1972, № 4.
- 12^a. Г.А.Климов, Очерк общей теории эргативности, М., 1973.
13. В.С.Расторгуева, Среднеперсидский язык, М., 1966.
14. *A. J. Kent, Old Persian, New Haven, 1950.*
15. Թ. Բ Ե Ղ Ո Ր Ժ , ՀձԾ թանգրծարն զամոցընցն խաժըստ ՆՅԱՐՏԼԸ-
ԹԻ, թճոնսն յճոցընցընց զոտրցո սԵՂԵՂՈՍԻՆ,
թճոնսն, 1969.
16. И.К.Овчинникова, Синтаксическое использование пос-
лелого "ра" в его истории, М., 1951, /Рукопись/.
17. Э.Бенвенист, Относительное предложение, проблема об-
щего языкознания, Принципы типологического ана-
лиза языков различного строя, М., 1972.
18. Т.А.Бертагаев, Субъект и подлежащее, ВЯ, 1958, № 5,
стр. 67.
19. Б.А.Серебряников, Вероятностные обоснования в
компаративистике, М., 1974.
20. Յ. Թ Պ Ջ Յ Ր Ո Վ , Թճըն լընցընցըն Ենճաճըն ճարճըն Են-
ճաճըն թընճընսճըն լարճըն. ճրճըն,
լարճըն յնս թ ճընճընսն ճընճընսն ճընճընսն ճընճընսն
ճընճըն ճընճըն, X-XI, թճ., 1960, ճը, ճ-26.

Р е з ю м е

В статье сделана попытка доказать на материале истории индоиранских языков циклический характер развития синтаксических конструкций: на раннем этапе праиндоевропейского языка постулируется эргативная конструкция, которая в дальнейшем трансформируется в номинативную, а эта последняя в свою очередь в средне- и новоиндоиранских языках дает вновь эргативную. Особый интерес представляет в этом отношении показание истории персидского языка: древнеперсидский — язык номинативного строя, на раннем этапе среднеперсидского языка возникает эргативная конструкция, в позднем среднеперсидском — индефинитная, а современный персидский, повторяя древнеперсидское состояние, превращается в язык номинативного строя.

Кроме того, указывается, что употребление причастных оборотов в качестве придаточных предложений в древнеперсидском является результатом повторения праязыкового состояния.

G.Nachuzrischvili

 ZUM ZYKLISCHEN CHARAKTER DER SPRACHLICHEN
 ENTWICKLUNGSPROZESSE

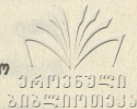
Zusammenfassung

In dem vorliegenden Beitrag wird der zyklische Charakter der Entwicklung syntaktischer Konstruktionen in den indoiranischen Sprachen hervorgehoben: ergative - nominative - ergative Konstruktion. In der Geschichte der persischen Sprache nimmt dieser Zyklus folgende Gestalt an: nominative - ergative - indefinite - nominative Konstruktion.

Außerdem wird es darauf hingewiesen, daß der Gebrauch der Partizipialwendungen im Altperischen in der Funktion der Nebensätze als ein Ergebnis der Wiederholung des ursprachlichen Zustandes zu betrachten ist.

06.10.57 240
101033

თბილისის შრომის წიგელი ორთხის ორდენის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის შრომები

Труды Тбилисского ордена Трудового Красного Знамени
государственного университета

187, 1977

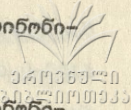
ლესიკოლოგიის სინტაქსის დარღვევის მართვის საკითხები
ჯემალი სილაგაძე

სინტაქსის ურთიერთობის დარღვევა, შეიძლება ითქვას, ნაკლებ-
ბარ დამუშავებული ნაწილია ლესიკოლოგიისა. სინტაქსის დარღვევა
უნაღებოებრივად არის ურთიერთობის დარღვევა, განსაკუთრებით
შეიძლება ითქვას, არა კვლევის შედეგად, არამედ საკვლევი ობიექტისადმი
დავსაბუთებელი მიდგომის.

ჩვენი სტატიის მიზანია ლესიკოლოგიის სინტაქსის დარღვევის რა-
მდენიმე მუხლის განხილვა და ურთიერთობის სინტაქსის დარღვევის
სინტაქსის კვლევისას მათი მნიშვნელობის განსაზღვრა.

1. სინტაქსის ურთიერთობის სინტაქსის, რამდენიმე იდენტურ ან მსგავს ცნე-
ბებს გამოხატავს.

ლესიკოლოგიის კარგა ხანია დამკვიდრდა ტრადიცია, რამდენ-
ის მიხედვითაც, სინტაქსის დარღვევის ამა თუ იმ საკითხის დამუშავე-
ბისას აუცილებელია უნდა განისაზღვროს სინტაქსის მნიშვნელობაც. ამ
ტრადიციის გამოდგომისას ობიექტური მიზეზი უდევს საფუძვლად: სინ-
ტაქსის დარღვევის დარღვევის განმარტება შეიძლება იქნას დარღვევი
სინტაქსის სემანტიკის გათვალისწინების გარეშე. ლესიკოლოგიის, რამ-
დენიმე სინტაქსის მნიშვნელობაში გულისხმობენ გარკვეული ბგერით-
კვლევის /არმნიშვნელობის/ მიმართებას ცნებისადმი/არსაწინააღმდეგობის/
სინტაქსის დარღვევის განხილვას ლესიკოლოგიის იდენტური კატეგორიის დარღვე-
ვის. მისი გამოყენების არსი მდგომარეობს შემდეგნაირად: ლესიკოლოგიის

ն զարմուղծապ, իրի ոգի յրեզվահ բամուշյոքըմբոման սնիքըն սնրհրն-
միւր թարհնամի մոմիւմիւն /ցնեմն ցըրնս թարնիմիւրնսր ցնիմն/.

Ձ յնեմնսի սոցըրն մնիմիւրնոման յոգըրնսնիմեմ, սնրհրն-

միս զանսնթըրնիս իմիոզանիոնըրի մեթոքո ինրմնթըմո թընիմըմն զ-
միոնըրնո յարթըրի յնիս ըրլսոնըր սնրհրնմիս բանսըքընսր.

**2. սոնրհրնոմնի սոցըրնո, իրմնոնս մնիմնի թոնսրնիս յոնթըրնսնիմեմ
յրեզվոմն յնսնըրնոն.**

Մրեդըրեմիւրնսնիս սաթըրնըրն իրհրնմիս զանսնթըրնիս
մեթոքոն սընթըրնըրնիս յնրթըմն. ոգի սրնըմնիս ինրթըրնիմ յթըր
նըրն ոթըրնիս բն սնիմո զարնըրնոնս յոնս յնսթըրնիմըրնս Ձ ըրն-
րնթըրն թրոմեմն. սմ մեթոքոն սնրհրնմիս բնթըրն ոթըրնիմնըն
մընսնթըրն յրեզվոմն սըմնթըրն / մնսնի մնիմիւրնոնիս սոցըր-
նի յոնթըրնիմ յրեզվոմն յնսնըրնոն /, մնթըրն զնսնթըրն մնիմ-
ըրնոն սոցըրնսն թըրլսոնըրն թարնիմիւրն թարնիմիւրն յնիքընս. իրնս սո-
ցըրնսն թրոնիս սըմնթըրնիս սոնսնթըրն ինրմնսնիմ, Մրեդըրնսնի-
մնիս սաթըրնըրն սըրնոն ոննընսն սն յրեզվոմն սնրհրնմիւրնոն.
Սնիմնիս ինրթըրն, իրնս յոնթըրնիմ յրեզվոմն ինսնթըրն սըրնսն-
նսնիս մնիմիւրնոնիս սոցըրնիս զնսնթըրնիմ. զնսնիմնոն սոցըր-
նսն մոնսնթըրնիս ինրթըրնիմ մնսնիմն:

Սնիմն-ինսն

բանսնիմն սըրնսն ինսն,
բանսնիմն սըրնիսն ինսն /8/.

Սնիմն-ինսն

մընթըրն! մընթըրն միւրնիս ինսն ինսն,
սմ սմ ինսն իրնսն /9/.

սն մընթըրն սոցըրնսն մընսնթըրնիս յրեզվոմն մընսնթը-
րնսն ինսնթըրն Սնիմն-ինսն, Սնիմն-ինսն. սմ ըրլսոնըր յրեզվոմն
սըմնթըրնիս սնսնիմն ինսնթըրն, իրն սն ինսն ինսն սոցըրնսն մո-

ნაცვლეოზის რ წანსხვავებურ ჰვალსაზრისხან. პირველ შემთხვევაში
ბაქი-ს მატრიარა გამოიყენება წაღწეში, მასთან ახლოს მდგომი სუმი-
ნტიკური ერთული. ამ ეუქსიკურ თქონობათა სინთნიმურობას ჰვით ენის
სისტემა განაპირობებს. მეორე შემთხვევაში კი ერთმანუთს ენაცვლება
მინიშენილობის ჰვალსაზრისით სრულიად წანსხვავებური სიტყვები. ეუქ-
სიკურ ერთულითა ასეთი მთნაცვლეობა კონტრესტითაა განპირობებული.

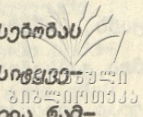
სიტყვათა ასეთი ჟენტილიზაციური ჰვალსებურებანი შენიშნულ
სპეციალისტებმა და ენობრივი სისტემით განსაზღვრულ სინთნიმურ კავ-
შირთაგან მათ განსახვავებლად შემოიღეს ტერმინები "კონტრესტური
სინთნიმები" /10/, "სტილიზაციური სინთნიმები" [11]. ამ ტერმინე-
ბის რამკვირვებამ მანის ვერ მთხნა ის უხერხულობა, რაც სიტყვების
ასეთ შენაცვლებათა სინთნიმურ კავშირებად გაგებას ახლავს.

სიტყვათა შორის ასეთ რამკვირვებულობათა კვლევა სტილიზაცია
ეუქსიკოლოგიის სფეროს, ისინი სხვა კუთხით უნდა განვიხილოთ.

ეუქსიკურ ერთულითა სინთნიმურობის რაგენისას მათი ჟენტი-
ლიზაციური ჰვალსებურებანიც უნდა გავითვალისწინოთ, მაგრამ კონტრეს-
ტური სიტყვათა ნებისმიერ ურთიერთშენაცვლებას სინთნიმურ კავშირებად
ვერ მივიჩნევთ.

3. სინთნიმები სიტყვათა, რთობის ანტიპედაგოგ სინთნიმების ერთეს
და იმავე საბაზს ან მრეღებს.

ეუქსიკოლოგიაში არსებულ სინთნიმურ განსაზღვრათა მრავალეუ-
რთებების საფუძველი სიტყვის მინიშენილობის სხვადასხვაგვარი გაგებაა.
თუ მასში ეკვილიბრუმით სიტყვის მიმარტებას რთიქტურად არსებული სა-
ცნისაგამი, ბუნებრივია, ეუქსიკურ ერთულითა შორის სინთნიმურ რამკვი-
რებულობათა საფუძველადაც ეს მიმარტებანი უნდა მივიჩნიოთ. "სინთნიმე-
ბი ერთი ძხნიშენილობის, ე.ი. ერთგვარი საცნობრივი მიმარტების სიტყ-
ვებია" /3/. ამ განმარტების მიხედვით სინთნიმებია მკურნალი-მედიკი,
მალვა-შესა, რაგანაც ეს ეუქსიკური ერთულითა ერთესა და იმავე სა-

հղին թաղանթի վրա, որտեղ արդեն կարող էին հանգիստ
 քաշել: "Սոցիալիզմի շրջանի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը, գաղափարաբանական համ-
 արժեքները արժեքները արդեն կարող են լինել իրենցից՝ /3/.

Ընդհանուր սոցիալիզմի թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական

4. Երկրորդ թաղանթի սահմանը, որտեղ կարող է լինել թաղանթի սահմանը.

Մյուս կողմից կարող է լինել թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական

Երկրորդ թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական

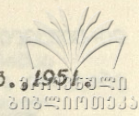
ԹԱՂԱՆԹ

արև, դեղին, ուր, ընդհանուր, ընդհանուր...

ԹԱՂԱՆԹ

Ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական

Ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական
 ընդհանուր թաղանթի սահմանը մինչև 1928 թվական

1. Վ. Ե յ ո թ ա Ն ո , Դահլիճը սոցիոլոգիական լեզվագիտության մեջ, 1954.
2. A.Laua, Dazi lekcikologijas jautajumi, Riga, 1964.
3. Յ.Ծ. Պ Ռ Ի Ե Յ Ա , Սոցիոլոգիական տարածական լեզվագիտության, "Դահլիճը շինել լեզվագիտություն", մե., 1974.
4. В.К л ю е в а, Краткий словарь синонимов русского языка, Москва, 1962.
5. Словарь синонимов русского языка I, Ленинград, 1970.
6. Словарь синонимов, справочное пособие, Ленинград, 1975.
7. В. Д а л ь, Толковый словарь живого великорусского языка, т.4. С.Петербург, 1903.
8. Ճ.Պ ա թ ո ժ Յ , ՌԽՍՀՄ, մե., 1954, թՅ.67.
9. Ո. ա թ ա թ ո ժ Յ , ՌԽՍՀՄ, մե., 1969, թՅ.221.
10. А.Р е ф о р м а т с к и й, Введение в языкознание, Москва, 1960.
11. Р.Б у д а г о в, Введение в науку о языке, Москва, 1969.
12. Ю.А п р е с я н, Проблема синонима, Вопросы языкознания, Москва, 1953, стр.86.
13. А.Е в г е н и е в а, Проект словаря синонимов, Москва, 1964, стр.8.
14. Ю.А п р е с я н, Дистрибутивный анализ значения, Лексико-графический сборник, 4, Москва, 1962, стр.52.
15. В.З в е г и н ц е в, Замечания о лексической синонимии, Вопросы теории и истории языка, Ленинград, 1963.
16. R.Veidemane, Latviesu valodas leksiska sinonimija, Riga, 1970.

К ВОПРОСУ ОБ УСТАНОВЛЕНИИ ЛЕКСИЧЕСКИХ
СИНОНИМОВ

Р е з ю м е

В языкознании пока ещё нет единого критерия определения лексических синонимов. Многообразии толкований синонимических связей вызвано различным пониманием значения слов.

В статье дан анализ некоторых методов изучения синонимических связей и их значения в установлении грузинских лексических синонимов.

J.Silagadze

ON THE DETERMINATION OF LEXICAL SYNONYMS

S u m m a r y

There is so far no common criterion in linguistics for the determination of lexical synonyms. The diversity of interpretations of synonymic relations stems from the differing understanding of word meanings.

The author analyzes some methods of studying synonymic relations and their value in determining Georgian lexical synonyms.

Труды Тбилисского ордена Трудового Красного Знамени
государственного университета

187, 1977

К ИНТЕРПРЕТАЦИИ РОМАНО-БАСКСКИХ СВЯЗЕЙ В ОБЛАСТИ
ФОНОЛОГИИ

Ю. В. Зыцарь

1. С основными проблемами изучения языка басков - проблемами его происхождения и сохранения - связано и все, что касается его взаимоотношений с романскими языками, то-есть:

1) влияние романских языков на баскский и 2) влияние баскского языка на романские языки. Первый аспект в работах Г. Шухардта получил специальное наименование "романо-баскский", второй - "баскско-романский". Здесь мы касаемся только первого из этих аспектов и соответственно употребляем (уже в заглавии) сам термин "романо-баскский" ("элемент", "связи" и т.п. сокращенно - РБ).

2. РБ словарь (т.е. словарь романских заимствований в Бая^ж), основательно изученный, в частности, еще тем же Г. Шухардтом, очень обширен и восходит к весьма отдаленным временам (хотя он и не определяет самобытного облика баскского словаря). При исконном характере склонения и всей глагольной морфологии языка басков РБ элемент исключительно велик также в типологии

ж) Бая принимаем для данной статьи как сокращение от "баскский язык".

баскского глагола, имея в виду: аналитическое спряжение, условное наклонение, оппозицию абсолютных и относительных времен, их согласование, формы обращения и т.д. (см. *A. Tovar "La lengua vasca", S. Sebastián, 1954*). О размерах влияния романских языков на баскский говорит также тот факт, что многие романские слова типа *fondo* "дно, основа", благодаря определенным особенностям Бая, систематически становились и сейчас в нем являются служебными (последлогами). С другой стороны, очевидные или общепринятые РБ элементы в фонологии и синтаксисе Бая не так значительны и в большей части давно известны (за исключением того, что было добавлено в синтаксисе Р.Лафоном). В области фонологии известно всего три факта возможного РБ влияния: а) это фонема /y/ (ср. французское /*y*/, немецкое /*ü*/) в сулетинском диалекте Бая, соответствующая обычному /u/ других баскских диалектов (здесь возможно влияние французского и гасконо-беарнского на сулетинский), б) назализованные гласные того же сулетинского, отчасти ниже-наваррского и ронкальского, отвечающие обычным гласным других баскских диалектов (возможно влияние в этой назализации французского и гасконо-беарнского), в) звук /*ç*/, ср. франц. /*j*/ в сулетинском, *чср.* /*x*/, ср. исп. /*j*/ в гипускоанском и др. (возможно влияние французского, гасконо-беарнского на сулетинский и испанского на гипускоанский и другие баскские диалекты Испании). Как видим, затронут РБ влиянием оказывается, в основном, только один из баскских диалектов Франции — сулетинский, причем речь идет о явлениях четко дифференцированных романских фоносистем, т.е. о позднем РБ влиянии.

3. То, что в позднее время в Испании имеет место влияние испанского, а во Франции — французского, это естественно и понятно. Но почему наиболее восприимчивым к французскому во Франции оказывается в данном случае лишь один из баскских диалектов и притом — диалект области Суль — наиболее глухой и труднодоступной? Помимо сравнительной малочисленности сулетинцев и, значит, большей открытости их диалекта французскому влиянию при тех же условиях и других возможных историко-географических причин, следует, видимо, учитывать, что сулетинский диалект достаточно обособлен и находится на восточном "отшибе" от других баскских же диалектов. В этих условиях географическая обусловленность последними сулетинского (то-есть их "подпор" при распространении инноваций в процессе общего развития) могла в ряде случаев пасовать перед французским влиянием, или во всяком случае так с ним сплетаться, что общий результат воздействия оказывался своеобразным, обособляющим. При этом в одних случаях французское влияние могло, видимо, задержать в Суле развитие той или иной общеваскской тенденции (так, видимо, было с носовыми), в других же случаях ускорить или обусловить нечто новое (так, видимо, было с сулетинским /y/).

4. С историко-фонологической точки зрения сулетинская назализация (см. материал у Ж. Michelena "*Fonética histórica vasca*", 1961) объясняется как реликтивное сохранение (в виде назального тембра гласных) бывшего носового согласного, исчезнувшего полностью в других баскских диалектах. Это, естественно, предполагает, что французский мог влиять

04.10.2020
09:57:00
0000000000

на сулетинский лишь в отношении степени, до которой шло соб-
ственное развитие сулетинского звука (но не в общем направ-
лении и не в характере развития). Р.Лафон (R. Lafon "Tendance
à la palatalisation en basque", *ALA*, 1937, №49-50, p. 74.
R. Lafon "Sur la voyelle /i/ en basque", *BSZP*, t. 57, fasc.
I, 1962, p. 8) показал, что и сулет. /y/ зародилось на родной
почве, будучи лишь поддержано французским влиянием. Что каса-
ется сулетинского /j/, то источником его был в конечном сче-
те /й/ - йот, который и теперь еще сохраняется в центре стра-
ны басков - в Лабуре и отчасти Гипускоа. Когда такой же /й/
стал превращаться в /d'/, /d'ǰ/, /ǰ/ в испанском и во фран-
цузском, то данный процесс начался (возможно, не без влияния
этих же языков) или продолжился и в Бая, в результате чего
звук данного типа на месте /й/ возник в Бая не только в Суле
и Нижней Наварре, но и в Испании - Бискайе, где он известен
и сейчас. Далее, как и во французском, в сулетинском этот про-
цесс остановился на этапе /ǰ/ - франц. /j/ - русск. /ж/,
тогда как в ряде других баскских диалектов Испании, включая
гипускоанский, он пошел дальше (вместе с таким же процессом
в испанском) и привел к этапу /ǰ' - русск. /щ/ в части Верх-
ней Наварры и этапу /x/ - русск. /х/ в остальных баскских ди-
алектах (также и в испанском). Вновь мы, как видим, встреча-
емся здесь с возможным влиянием скорее лишь в смысле степени,
до которой доходит фоно-процесс (хотя это влияние нельзя ис-
ключать в данном случае и в самых его истоках).

5. Итак, мы видим, что даже в явных случаях РБ влияния
в фонологии оно определяет скорее выбор вариантов собствен-

ного развития Бая, а не преломляет его. На материале синтаксиса можно, правда, показать и случаи преломления, точнее прямого вторжения чуждых баскскому романских конструкций, существующих иногда с исконными, случаи гибридизации и т. д. ^Ж). Однако, поскольку дело не касается глагольной типологии (см. выше п.2), то как фонология, так и синтаксис в конечном счете говорят больше всего о самобытности Бая, что перекликается с известным тезисом о его особой структурно обусловленной сопротивляемости. Тезис А.Товара (цит.раб., стр.54) о том, что Бая "в известной степени является романским языком", может быть поэтому отнесен только разве к глагольной типологии Бая.

6. Академик В.Ф.Шиммарев ("Очерки по истории языков Пиренейского полуострова", М.-Л., 1941, стр.31) в 1941 году предсказал, что в дальнейшем сравнении романских и баскского языков "вскроется несомненно и ряд точек соприкосновения, лежащих вне области словаря, в сфере фонетики и особенно синтаксиса" (одновременно он говорил о романском характере сулетинского /y/, тогда уже были известны и другие факты РБ влияния вне словаря; некоторые другие факты РБ синтаксиса, как упоминалось, были позже специально представлены в различных статьях Р.Лафона). При этом — очень важно — академик В.Ф.Шиммарев имел в виду сравнение Бая с романскими языками на фоне возможных гораздо более глубо-

ж Вместе с тем, баскский синтаксис имеет выраженный кавказский характер, как это показал К. Bouda "Baskisek - Bakkiseke sintaktische Uebereinstimmungen, *Studia Linguistica*, 1948, №2, s. 19.

ких по исторической перспективе сравнений Бая с кавказскими языками. Что же касается этих последних сравнений, то оста-
ваясь и теперь делом будущего, они конечно, вполне могут по-
мочь нам вскрыть большие и более разносторонние факты близос-
ти Бая и Роя даже в той же области фонологии. Но в то же вре-
мя уже теперь становится ясным, что по своему удельному весу
РБ элемент в фонологии и синтаксисе Бая всегда будет, видимо,
гораздо менее значительным, чем в области той же глагольной
типологии Бая. Сама подобная диспропорция требует тоже, ко-
нечно, своего объяснения и вновь ставит нас перед рядом проб-
лем, относящихся к области взаимовлияния разносистемных языков.

Поступило 21.XI.76

Кафедра современного гру-
зинского языка

Л И Т Е Р А Т У Р А

1. A. Tovar, *La lengua vasca, San Sebastián, 1954.*
2. J. Michelena, *Fonética histórica vasca, San Sebastián, 1961.*
3. A. La fon, *Tendance à la palatalisation en basque, Revue de Linguistique Romane, 1937, N 49-50, p. 745.*
4. A. La fon, *Sur la voyelle /i/ en basque, Bulletin de la Société de Linguistique de Paris, t. 57, fase. 1, 1962, p. 85 s.*
5. K. Bouda, *Baskisch-lakkische syntaktische Übereinstimmungen, Studia Linguistica, 1948, N 2, s. 119 f.*
6. В. Ф. Шишмарев, *Очерки по истории языков Пиренейского полуострова, 335, М.-Л., 1941.*

რომანულ-ბასკურ ურთიერთობათა ინტერპრეტაციისათვის
ფონოლოგიის სფეროში

შ ე ბ ი უ მ ე

სტატიის მიზანია რომანულიდან ბასკურში დასრულებული ურთიერთობების განხილვა ფონოლოგიის სფეროში. ავტორის განცხადებით, ეს მუშაობა განსაზღვრავს ბასკურ ენაში საკუთარი განვითარების ურთიერთობას აზიურ ენებთან.

რომანული ენების გავლენის მიტოვება ფონოლოგიის სფეროში კიდევ ურთიერთობებს ბასკურ ენის ფონოლოგიის განვითარებასა და მისი განვითარებას.

Yu. Zytzar

POUR L'ANALYSE DES LIENS ROMANO - BASQUES

EN PHONOLOGIE

R é s u m é

L'auteur analyse les faits déjà établis de l'influence des langues romanes sur le basque dans le domaine des sons. Il conclue que cette influence détermine la sélection des variantes du développement propre au basque et le degré que celui-ci atteint. Il en résulte que cette influence se superpose sur les tendances du basque sans dévier quant au fond: elle "travaille" sur une base proprement basque qui la conditionne. Les dimensions de l'influence romane sur le basque dans le domaine des sons confirment la grande capacité de résistance de cette langue.

Труды Тбилисского ордена Трудового Красного Знамени
государственного университета

187, 1977

К ПРОБЛЕМЕ СТАНОВЛЕНИЯ ЛИТЕРАТУРНОЙ НОРМЫ
УПОТРЕБЛЕНИЯ БУДУЩЕГО ВРЕМЕНИ В НЕМЕЦКОМ ЯЗЫКЕ
(на материале произведений немецких классиков)

Л. Д. Напетваридзе

Считая языковую норму собственно лингвистической категори-
ей, в исследовании проблемы мы учитываем два основных момента:
объективный характер нормы, заложенный в самом функционирова-
нии языка, и субъективную сторону, проявляющуюся в осознанном
принятии нормы коллективом, говорящим на данном языке.

Проблема нормы особенно остро встает при изучении языково-
го развития в период, когда четко выступает элемент сознатель-
ного отбора существующих в языке параллельных возможностей. Т.о.
понятие "нормы" оказывается тесно связанным и с понятием "ли-
тературного языка" (обработанной формы национального языка).

В опубликованных за последние годы многочисленных статьях,
сборниках и монографиях разрабатываются вопросы, связанные с
процессом развития конкретных национальных языков на основе
анализа конкретного историко-лингвистического материала. Не-
смотря на обширный характер работ данного типа мало изучен-
ным остается вопрос языка классиков, их роли в процессе выра-
ботки единой литературной нормы; в связи с этим мы ставим се-
бе задачей в данной статье дать краткий обзор проблемы литера-
турного языка и его нормы, с одной стороны, а с другой - пока-

зять на основе анализа конкретного грамматического явления возможность отражения общезыковых тенденций в языке немецких классиков.

Восточный
Институт
3023010333

I. Литературный язык и норма литературного языка

Понятие "литературный язык" характеризуется в некоторой степени многозначностью¹. Его отождествляют либо с языком письменности (т.е. с языком любого жанра письменной фиксации), либо с языком художественной литературы, или же приравнивают к термину "национальный язык". Конечно, существуют определенные точки соприкосновения, но в основном эти понятия не идентичны и их непременно следует разграничить².

"Письменный язык", так же, как и "литературный язык", благодаря специфике фиксации подразумевает известную степень обработки, которая не одинакова в различных сферах применения письменной разновидности языка. В отличие от "письменного языка", "литературный язык" включает устную разновидность языка: кроме того, неодинакова и степень сознательности отбора языковых средств.

1. Этим объясняется наличие различных терминов для определения данного понятия, так, например, "литературный язык" - в научной традиции СССР, Италии, Франции; "языковый стандарт" - в англо-американской традиции; "письменный язык" в традициях Германии и Чехословакии и др. ([5], 503).

2. В своей монографии М.М.Гухман дает определение термина "литературный язык" и сопоставляет его с "языком художественной литературы" и "национальным языком" ([3], 8).

"Язык художественной литературы" шире, чем литературный язык в том смысле, что литературные произведения допускают включение элементов диалектного характера, жаргонизмов и т.д., тогда как литературный язык полностью исключает подобную возможность.

С другой стороны, литературный язык объединяет и язык науки, публицистики и т.п., что выходит за рамки языка художественной литературы.

"Национальный язык" так же как и "литературный язык" — историческая категория. Но "национальный язык" — это определенный исторический этап в развитии формы существования языка, разноаспектная система, обеспечивающая коммуникацию во всех сферах общественной жизни данной нации ([5], 530). "Национальный язык" как форма национальной культуры ([3], 19) охватывает и "литературный язык".

"Литературный язык" — одна из форм существования языка и ее специфика раскрывается в противопоставлении другим формам существования языка. "В эпоху существования нации литературный язык, приобретая и функции средства устного общения, не только постепенно оттесняет на периферию территориальные диалекты, но и другие региональные формы, частично обогащаясь за счет включения в свою стилевую систему элементов, оттесняемых форм, из средства языкового общения привилегированных групп они /лит.яз./ становятся орудием коммуникации всего народа" ([5], 533).

Таким образом, становление литературного языка тесно связано со становлением нации и процессом выработки общенациональ-

ного языка, с процессом, который различно и с неодинаковой интензивностью протекает в различных странах ([2], [1], [6], [7])

Германия позже других западноевропейских стран вступает на путь развития национального языка, что объясняется отставанием страны в экономическом и политическом развитии, и отсутствием государственного центра. С этим связаны чрезвычайная территориальная раздробленность Германии и языковой сепаратизм, длившийся вплоть до XIX века. Непосредственным проявлением такого положения было длительное сосуществование нескольких равноправных областных вариантов литературного языка" ([2], 253). Формирование национального языка в Германии тесно связано с процессом распространения восточно-средне немецкого литературного варианта за пределы его территориального ограничения, особенно в северную часть Германии, тогда как юг и запад долгое время сохраняли языковой сепаратизм. Стремление к языковой общности начинает вырисовываться ярче в эпоху Реформации, когда происходит национализация под знаком лютеранской реформы ([1], 19) и теснейшим образом связано с процессом формирования своей интеллигенции (в связи с основанием университетов в различных городах Германии), когда в различных формах создавалась известная общность культуры, порождавшая осознанное стремление к культурному и прежде всего к языковому единству" ([2], 259) (разрядка наша, — Л.Н.)

Экономический и политический упадок, который переживала страна во время Тридцатилетней войны, в то же время послужил началом пробуждения национальных чувств немецкого народа, что особенно ярко выразилось в стремлении создания и выработки еди-

ной нормы литературного языка. Постепенно, в связи с вытеснением латини и французского языка, расширяется сфера применения литературного немецкого языка, что повлекло за собой активизацию нормализаторской деятельности. Велика также и роль немецких просветителей 18 века, которые, способствуя интенсификации культурной и научной жизни во всех областях страны, тем самым подчеркивали необходимость создания единого литературного языка. Так возникла проблема языковой нормы, как рационального начала, осознанной необходимости сперва в кругах образованных людей. "Литературный язык, ориентированный ранее на язык королевского двора, далекий от народно-разговорного языка в его разнообразных проявлениях, "демократизируется"... , что находит свое отражение в расширении социальной базы литературного языка, а также в изменениях, коснувшихся его лексико-фразеологических и синтаксических элементов и тем самым - его системы стилей. Именно исторические события этой эпохи оказались мощным катализатором падения роли диалекта в устных формах общения, распространения литературного языка и на эту сферу, т.е. коренного изменения в структуре форм существования национального языка ([5], 533).

Литературная норма - совокупность реализаций языковой системы, признаваемая обществом в определенный период его исторического бытия за образцовую. Она и есть носитель стабильности, традиционности, общепринятости. Она допускает и распределение имеющихся вариантных средств в зависимости от территориального, социального и стилистического членения литературного языка. Ли-

тературная норма допускает и регулирует распределение вариантов. Хотя, именно варианты со своей стороны определяют специфику и дальнейшее развитие литературной нормы.

II. Система форм, выражающих будущее (на языковом материале произведений немецких классиков)

В этой главе рассматриваются формы выражения будущего времени, не выходящего за рамки индикативной системы.

Свой выбор мы остановили на произведениях немецких классиков: Лессинга, Гёте и Шиллера, которые жили и творили в эпоху, когда радикально изменилось отношение писателей к народу, к его жизни, к его языку. Перед литературой были поставлены новые задачи: писать для народа и о народе. Естественно, такое положение отразилось и на характере и структуре языка. Последовала определенная "демократизация" языка, изменилась ориентация на языковый идеал. Изменилось и враждебное и негативное отношение к диалекту. Так, напр., Лессинг видел в нем язык простого народа и черпал из него слова, дополняя и обогащая им свою лексику.

В произведениях этих писателей воплощены прогрессивные идеи того времени, они проникнуты народным духом. Язык их прост и ясен. Именно поэтому мы считаем, что, находясь в близком отношении с обиходно-разговорным языком, язык классиков должен был отразить общие языковые традиции, которые в дальнейшем способствовали выработке единой наддиалектной нормы.

Нами проанализировано 18 произведений различных жанров:

здесь драмы (в прозе и стихах), обзоры, романы, публицистика, эпистолярный жанр. Был произведен сплошной анализ текстов и установлен инвентарь способов выражения будущего времени в пределах индикативной системы, это в первую очередь сочетание глагола *werden* с инфинитивом I и II (актив и пассив) *Präsens* *Perfekt*, модальные глаголы *wollen, sollen* с инфинитивом.

Окружения, в которых выявляется соотносительность временного плана, являются типичными для языка как Лессинга, так и Гёте и Шиллера. Поэтому мы их рассматриваем вместе, а не отдельно.

Действие, относящееся к плану будущего времени, передается преимущественно категориальной формой *werden* + инфинитив"; это наиболее часто употребляющаяся модель (ср. цифровые данные в таблице), основным значением которой является временное значение, так как она способна чётко и ясно выразить временные отношения в минимальном контексте при противопоставлении двух планов реализации действия:

I. *Philotas. Noch lebt auch dein Sohn König!
und wird leben (Lessing, Philotas 119)*

Кроме этого, модель "*werden* + инфинитив" как специальная грамматическая форма категории будущего времени образует футурум страдательного залога.

I. *Jenes Naturphänomen wird noch oft genug*

gemalt und beschrieben werden (Goethe, Reise 154 (92)).

06.10.59 41
202 2110333

Особенно важным доказательством того факта, что "werden + инфинитив" занял свое определенное место во временной системе, является образование футуральной формы от модальных глаголов и конструкций "sein (haben) + инфинитив", которые благодаря своей лексической наполненности сами способны создавать футуральную перспективу нереализованного действия:

1. Schweixer... Und wir haben ihnen eins angerichtet, dran sie viereehn Tage werden zu löschen haben.
(Schiller, Räuber 109)
2. Mellefont... wenn ich werde länger schlafen können, so erlaube ich dir, dass du auch länger schlafen darfst. (Lessing, Sara 14).

На основе анализа языкового материала произведений Лессинга, Гёте и Шиллера нам удалось установить типичные сферы употребления модели "werden + инфинитив", с одной стороны - в чисто временном значении, а с другой стороны - в модальном значении.

I.I. "werden + инфинитив", как и футуральный презент может фигурировать в придаточном предложении условия

Franz... Bedenkt, Vater, wenn Ihr ihn seinem Blend auf einige Zeit preisgeben werdet, wird er nicht entweder umkehren müssen oder sich bessern?
(Schiller, Räuber 60).

Данный вид контекста, столь продуктивный для футурального презента ($\approx 30\%$) составляет при модели "werden + инфинитив" лишь = 1,7%.

1.2. Придаточное предложение времени тоже относится к тому виду контекста, в котором могут фигурировать как *werden* + инфинитив, так и футуральный презент.

1. *Meine Korrespondenz wird nun eine kleine Pause machen, bis ich wieder hier angelangt sein werde (Goethe, Reise 167(14)).*

1.3. При "werden + инфинитив" возможно наличие определенного лексического индикатора:

1. *Norton. Mellefont wird den Augenblick hier sein (Lessing, Sara 80).*

В таких случаях наличие временных уточнителей не всегда можно объяснять избыточностью, они являются конкретизацией наступления или протекания действия.

Частота употребления временных семантем при "werden + инфинитив" и футуральном презенте почти одинакова (11% \approx 15%).

1.4. В сложносочиненных предложениях с *sonst* или *oder*, для выражения будущего времени стоит "werden + инфинитив" (всего несколько примеров).

1. *Nehmt auch wohl in Acht, oder es wird euch wie diesen Fforde ergehen (Lessing, Abhandlungen 245).*

1.5. Глаголы "haben" и "sein" часто употребляются в футуруме; также нередки футуральные формы от самого глагола "werden".

1. *Philotas. ...So starke werde ich nicht werden (Lessing, Philotas. 117)*

Следует отметить, что глагол "werden" уже по своему значению может выражать нереализованное действие.

06.10.59
303.011033

1. Bebe mir Gott, dass unser Junge mit der Zeit braver wird (Goethe, Götz 283)

Но не исключена и соотношенность временного плана с настоящим: Doch genug hiervon. Schon wird meine eigene Rechtfertigung mir selbst zum Eckel (Lessing, Brief 55 145)

Видимо такое положение способствовало появлению футуральной формы от глагола "werden".

Выраженное "werden + инфинитив" действие может быть по характеру реализации моментальным или же дистантным. Моментальное будущее показывает реализацию действия сразу же после сообщения и тем самым не прерывает контакта с настоящим. Такое действие можно было бы обозначить и как контактное:

1. Вакон. Mein Herr, ich werde Ihnen gleich nachfolgen... (Lessing, Juden 208)

Дистантный футурум показывает действие, время протекания которого неопределенное, более отдаленное. Такое действие может быть воспринято как действие, увиденное чужими глазами, через призму говорящего.

Spiegelberg. ... Du lass uns erst in die grosse Welt kommen. Paris und London! Du wirst gaffen. Du wirst Augen machen! (Schiller, Räuber 68)

"werden + инфинитив" может выражать действие, которое с точки зрения субъекта оценивается, как намерение, решение:

I. Gerichtsdienere. Die Herren Kommissarii sind
auf dem Rathause versammelt und schicken nach
Buch.

Götze, ich komme.

Gewerksdiener. Ich werde Buch begleiten (Goethe,
Götze 358)

или же звучит как предсказание; говорящий представляет себе
дальнейший ход действия, ограничивая его во временном отноше-

нии"; Marwood. ... Du wirst an deine schöne Heilige die
Reihe Zeit genug kommen lassen. Soll ich wohl einen kleinen
Überschlag machen? Nun eben bist du, in heftigsten Para-
xysmo mit ihr: und diesem geb' ich noch zwei auf längste
drei Tage. Hiernach wird eine ziemlich geruhige Liebe fol-
gen der geb' ich acht Tage. Die andern acht Tage - wirst
du nur gelegentlich an diese Liebe denken; Die dritten
wirst du dich daran erinnern lassen; und wann du
dieses Erinnern satt hast, so wirst du dich zu der
äußersten Gleichgültigkeit so schnell gebracht sehen, dass
ich kaum die vierten acht Tage auf diese letzte Veränderung
rechnen darf (Hessing, Sara 19).

В модальном плане "werden + инфинитив" мы различаем два
вида модальности: 1. внешнюю (несущественную) и 2. внутрен-
нюю (существенную).

I. I. Модель "werden + инфинитив" испытывает влияние мо-
дальных семантем "wohl, vielleicht, gewiss, doch, schon, а
также высказываний типа: ich fürchte, ich zweifle, glaube,
hoffe, eigentlich и т.д.

В таких случаях на содержание временного плана наслаива-
ется и модальная окраска боязни, предположения, заботы, уве-
ренности.

1. Diese Bitte wird ohne Zweifel das ganze Geheimnis erklären (Schiller, Geistesseeher 215)

0619353210
30330101933

1.2. Весьма интересным является употребление "werden + инфинитив" в вопросительных предложениях, как с вопросительным, так и без вопросительного слова. В первом случае от семантики самого вопросительного слова зависит модификация значения действия выраженного моделью "werden + инфинитив". Так напр., боязнь, забота:

Ach wer wird mich nun trösten und erfreuen?

Высказывания первого типа сравнительно нейтральны по отношению исполнения действия, тогда как во втором случае под вопрос ставится само действие и его реализация.

1. Wird sie sich deswegen von jedem ohne Ausnahme darin erkennen lassen (Lessing, Abhandlungen 278)

1.3. "werden + инфинитив" может носить императивный характер:

1. Moor. Hier wirst du nicht Bälle werfen oder Kegelkugel schieben (Schiller, Räuber 127)

2.4. Весьма существенным для модели "werden + инфинитив" является способность выражать предположения по отношению к настоящему, причем происходит смещение временного плана. Для выявления этого значения важным является наличие широкого контекста. ситуации, или же модальных семантем типа "wohl" "schon".

1. Sonderbar hat mich hier eine kleine Schrift
von Kant überrascht die Sie gewiss auch kennen
werden (Goethe, Reise 146(16)).

061935340
3032010333

"werden + инфинитив" в определенном контексте приобретает модальный оттенок; модальные слова, высказывания, интонация способствуют наслоению на временное значение модального значения. Но если удалить эти контексты, то форма теряет приобретенный в определенном окружении модальный оттенок. Более важным кажется нам способность смещения временного плана при выражении предположения по отношению к настоящему. Эту черту мы определяем как внутреннюю модальность, присущую самой модели.

Данная модель в модальном значении употребляется не очень часто (ср. цифровые данные в таблице).

"werden + инфинитив II", так наз. *Futurum II* - явление весьма редкое (всего 29 сл.); он встречается и во временном и в модальном значении:

а) во временном значении в придаточном предложении времени:

1. "... das will ich" antwortete der Sizilianer, wenn diese Herren und Damen uns werden verlassen haben" (Schiller, Geistessehner 120).

б) в модальном значении, смещение временного плана в сторону прошедшего:

1. Toas. Es wird die Nachricht zu dir kommen sein (Goethe, Iphigenia 414).

При различении этих значений является важной сама структура высказывания: в придаточных, сложноподчиненных предложениях реализуется всегда временное значение. В несложных предложениях - модальное.

По частоте употребления второе место занимает презенс (ср. таблицу). Если в период XIII-XVI вв. ведущей формой для выражения будущего времени считался презенс, то в произведениях классиков он фигурирует сравнительно редко.

Основными типами окружения, в которых реализуется футуральный презенс, следует считать:

I. Придаточное предложение времени с союзами *bis, ehe, wenn/wann, sobald*:

1. *Sie sollen zwanzig Naturalisten aufschlagen, ehe Sie dieser Igiada auf die Spur kommen (Lessing, Briefe 49, 81)*

II. Придаточное предложение условия:

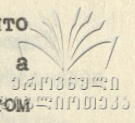
1. *Wenn mein Plan durch die äusseren Umstände zum Scheitern gebracht wird, so wünschte ich doch, den Ihrigen vollendet zu sehen (Goethe, Reise 70(15)).*

III. Определенные лексические уточнители, которые создают временную перспективу будущего (*bald, wieder, morgen, noch, heute* и т.д.).

*Gestern sagte mir: morgen komm! ich zu dir
(Goethe, Geschwister 97)*

IV. Широкий контекст - ситуация - играет решающую роль, когда становится возможным хотя бы частичное смещение временных планов:

Кристиан - слуга одного путешественника, который спас жизнь незнакомому ему человеку. Последний же, в знак благодарности, приглашает его к себе и просит остаться у него на целую зиму. Путешественник, не желая злоупотребить чрезмерным гостеприимством хозяина, считая, что то, что он сделал - долг каждого человека, приказывает слуге оседлать лошадь и подготовиться к отъезду. На это Кристиан и отвечает - *Ihre Philosophie, mein Herr, bringt Sie um den Atem.*

Теперь уже понятен смысл высказывания. Кристиан уверен, что такая философия не принесет его господину никакой пользы, а наоборот – погубит его. Ситуация является решающим моментом в случаях потенциального презенса, когда речь идет о регулярной повторяемости действия, которое может иметь место и в будущем.

Перфект, может в определенных условиях выражать предшествование в будущем. Типичными являются придаточные предложения времени:

1. *So will ich nicht wieder schreiben, als bis ich diese erhalten habe (Goethe, Reise 73(28)).*

Сочетания модальных глаголов wollen, sollen с инфинитивом. Следует отметить, что употребление модальных средств для выражения будущего действия по сравнению с предыдущими периодами (XII–XVI) резко сократилось, распределение по лицам (дистрибуция по лицам) сохранилось. Для "wollen + инфинитив" типичным является первое лицо (I-л-123, II-л-1, III-8), а для "sollen + инфинитив" – второе и третье (III-19, II-2, I-2).

"wollen + инфинитив" выражает преимущественно намерение субъекта, исполнение которого полностью зависит либо от самого говорящего, либо от определенных поставленных условий:

1. *Frank. Was? du WIRST böse... du kannst nichts tun... Herkman (stampft auf den Boden) Ich will ihn zu Staub zerreiben (Schiller, Räuber 87)*

Если сравнить формы I л. мн. и ед. ч., то очевидным станет, что I л. мн. ч. подразумевает не только желание самого действующего лица, но и призывает другого (или других) к содействию.

"sollen + инфинитив" выражает: а) неизбежность исхода действия:

1. "... ich komme zu euch hinunter, denn das Licht des Tages soll euch nicht sehen, noch mich..."
(Goethe, Iphigenia 421).

в) внутреннее долженствование:

1. ... Wenn die Dürstlerin schon unsers Locken weikend abzuschneiden.

Die Hand erhebt, soll dein und meine Rettung Mein einziger Bedanke sein (Goethe, Iphigenia, 548)

Как известно, основной механизм функционирования языковой системы есть неполное соответствие знака и значения, что С. Карцевский определил как асимметрический дуализм знака, который состоит в несовпадении границ знака и значения ([4]). Именно поэтому синонимичный ряд будущего времени в немецком языке весьма богат и многообразен. Языковая коммуникация это не просто сообщение, а сообщение каким-то образом. Поэтому наличие синонимов не может означать их полную адекватность: есть точки и соприкосновения и расхождения. Такое положение особенно ярко выступает в текстах, содержащих параллельно несколько синонимичных форм.

Итак, проанализировав языковой материал произведений немецких классиков Лессинга, Гёте, Шиллера, мы пришли к следующему заключению:

I. Инвентарь способов выражения будущего времени в период выработки единой наддиалектной нормы богат и разнообразен. Будущее место занимает грамматическая форма "werden + инфинитив", специальная модель для выражения категории будущего времени (см. таблицу № I). Инвентарь способов выражения будущего времени все тот же, что и в XVI-XVII вв., но изменилось соотно-

шение между синонимичными формами: исторически более древняя форма - футуральный презенс уже не представляет основного конкурента для "werden + инфинитив". Для произведений Шиллера и Лессинга типичным является преимущественное употребление "werden + инфинитив", тогда как Гёте их применяет почти одинаково. Различение по типу глагола предельный / неопределенный фактически снято (см. таблицу № 2).

2. Есть точки соприкосновения футурального презенса и модели "werden + инфинитив", создающие возможность их заменяемости (придаточные условия и времени, сложносочиненные предложения с *sonst*, *oder*, наличие лексических индикаторов; следует подчеркнуть, что лексические индикаторы - временные семантемы для презенса - создают футуральную временную перспективу, тогда как с моделью "werden + инфинитив" они только конкретизируют время действия).

3. В отличие от футурального презенса, модель "werden + инфинитив" не нуждается в контексте для выявления значения будущего времени. Временная перспектива будущего здесь уже дана. Она обладает большей способностью создать независимую от ситуации (контекста) временную перспективу размышления.

4. Футуральный презенс сохраняет непрерывность с настоящим, тогда как выраженное "werden + инфинитив"-ом действие может быть и довольно отдаленным.

5. "werden + инфинитив" в отличие от футурального презенса может наряду с временной перспективой выразить и отношение субъекта к действию. Субъективный момент не исключается. В этом отношении данная модель сближается с сочетаниями модальных глаголов "wollen и sollen" с инфинитивом, и начи-

нает вытеснять их из сферы употребления.

Модель "*wenden* + инфинитив" первоначально инкоактивного характера, начинает выражать все это богатое разнообразие, все то, что раньше было распределено между различными средствами передачи будущего времени.

6. "*wenden* + инфинитив" в определенном контексте приобретает модальное значение — модальные слова, высказывания, интонация способствуют наложению на временное значение модального значения. Но если удалить эти контексты, то форма теряет приобретенный в определенном окружении модальный оттенок.

Важным является способность смещения (разрядка наша; Л.Н.) временного плана при выражении предположения по отношению к настоящему или прошедшему. Эту черту мы обозначим как внутреннюю модальность, присущую самой модели; но способность выражать в определенном контексте и модальный характер действия нельзя считать первичной и основной функцией.

7. В нейтральном контексте для модели "*wenden* + инфинитив II" основным (по частотности) можно было бы считать модальное значение. Темпоральное значение модели проявляется только в относительном употреблении; своим наличием во временной системе данная модель сохраняет симметричность всей временной системы и в то же время представляет связывающее звено в системной модальности, вклиниваясь в общую структуру поля модальности.

8. Перечисленные выше положения в равной мере характеризуют язык основных произведений классиков, независимо от различия в жанровом аспекте. Известная "демократизация" языка не могла повлиять только на лексический фонд, обогащая его словами (лекси-

кой) языка простого народа; она отразилась и в грамматике, сближая ее с конструкциями обиходной речи в значении и употреблении. Язык классиков прост, ясен, естествен, не перегружен искусственными оборотами речи и отражает общие языковые тенденции, влияя и со своей стороны на дальнейшее развитие общенационального языка в выработке общей наддиалектной нормы.

Поступило 7.IX.76.

Кафедра немецкой филологии

Л И Т Е Р А Т У Р А

а). Лингвистическая

1. Виноградов В.В., Проблемы литературных языков и закономерностей их образования и развития, М. 1967.
2. Гухман М.М., Становление литературной нормы немецкого национального языка, в кн.: Вопросы формирования и развития национальных языков, Труды Ин-та языкознания, X т., М., 1960.
3. Гухман М.М., От языка немецкой народности к немецкому национальному языку, ч. I, II, М., 1955.
4. Karzewski J., *De dualisme asymétrique du signe linguistique, Cahiers Ferd. de Saussure, 14, 1956.*
5. Общее языкознание, М., 1970.
6. Семенюк Н.Н., Проблема формирования норм немецкого литературного языка XVIII столетия, М., 1967.
7. Скворцов Л.И., Норма, литературный язык, Культура речи, в сб.: Актуальные проблемы культуры речи, М., 1970.

I. Gotthold Ephraim Lessing:

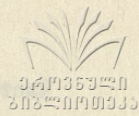
1. Die Juden (1749) - Werke in acht Teilen, Leipzig / Hesse, 1923;
2. Philotas (1756) - Leipzig / Hesse, 1923;
3. Abhandlungen über die Fabel (1759) - Gesammelte Werke IV, Leipzig, 1841;
4. Briefe antiquarischen Inhalts II Th. - Sämtliche Schriften, Berlin, 1793;
5. Miß Sara Sampson (1755), Leipzig / Hesse, 1923.

II. Johan Wolfgang Goethe:

1. Die Geschwister - Dramen der Mannesjahre, Werke, Bd. 5, Berlin, 1923;
2. Iphigenia aus Tauris (1779 - Prosa) - Dramen der Mannesjahre, Werke, Bd. 5, Berlin, 1923;
3. Iphigenia aus Tauris (in Versen) - Dramen der Mannesjahre, Werke, Bd. 5, Berlin, 1923;
4. Götz von Berlichingen - Dramen der Jugend 5 Bd., Berlin, 1923;
5. Aus einer Reise in die Schweiz - (1797) - Goethes Werke 27. Teil, Stuttgart, 1913.
6. Schriften über bildende Kunst, Goethes Werke, Berlin, 1913.

III. Friedrich Schiller:

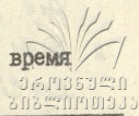
1. Die Räuber (1782) - Schillers Werke, II B.

- Die Jugenddramen, Berlin, W₃;
2. Der Geisterseher (-1788) - Schillers Werke, Berlin, W₃;
 3. Über Epische und dramatische Dichtung (1797); Berlin, W₃;
 4. Geschichte des dreißigjährigen Krieges, Berlin u. St., 1916;
 5. Kleine philosophische Schriften, Berlin und Stuttgart, 1916;
 6. Was kann eine gute stehende Schaubühne eigentlich wirken (1784 - Vorlesung von F. Schiller gehalten zu Mannheim) - Rheinische Thalia, 1785, H. 1. Mannheim, 1885;
 7. Merkwürdiges Beispiel einer weiblichen Rache (Aus einem Manuskript des verstorbenen Diderot gezogen) - nepebog - Rheinische Thalia, Mannheim, 1885, H. 1.

Таблица № I

Частота употребления форм, выражающих будущее время

Наименование памятника	w + Inf. I		w + Inf. II		Präsens	Fut. I	Fut. Pass.	wollen + Inf.	sollen + Inf.	
	вр.	мог.	вр.	мог.						
Lessing	1. <i>Philotas</i>	28	4	0	0	10	1	0	10	1
	2. <i>Juden</i>	34	7	0	5	19	0	0	22	4
	3. <i>Sara</i>	109	13	1	3	14	0	2	13	3
	4. <i>Briefe</i>	19	4	0	3	1	0	0	1	0
	5. <i>Abhandlungen</i>	39	5	0	3	3	0	0	1	0
	Всего	229	33	1	14	47	1	2	47	8
Goethe	1. <i>Götze</i>	97	9	1	3	33	0	1	25	5
	2. <i>Geschwister</i>	18	0	0	0	3	0	0	2	0
	3. <i>Iphigenia (Prosa)</i>	8	0	0	2	27	0	0	10	4
	4. <i>Iphigenia (in Versen)</i>	16	0	0	0	20	0	0	4	4
	5. <i>Reise</i>	49	11	0	1	29	2	1	4	0
	всего:	188	20	1	6	112	2	2	45	13
Schiller	1. <i>Räuber</i>	112	12	0	3	33	2	1	39	1
	2. <i>Geistessehner</i>	56	14	3	1	10	0	0	2	1
	3. <i>Übersetzung</i>	32	2	0	0	5	0	0	0	0
	4. <i>Schriften</i>	35	3	0	0	3	1	0	0	0
	5. <i>Geschichte</i>	6	0	0	0	0	0	0	0	0
	6. <i>Schaubühne</i>	10	0	0	0	4	0	0	0	0
	7. <i>Bildende Kunst</i>	9	0	0	0	0	0	0	0	0
	Всего:	250	31	3	4	55	0	0	41	2
	Итого:	677	84	5	24	214	3	4	133	23

Автор	<i>w + Inf.</i>		<i>Präsens</i>	
	перф.	имперф.	перф.	имперф.
1. Лессинг	179	82	37	16
2. Гёте	142	70	115	28
3. Шиллер	229	67	43	21

რ. ნათესავები

მომავალი რჩის ფორმათა რიგგარეშედ ნორმაპ
 ჩამოყალიბების პრობლემისათვის გრძელად უნაძი /გერ-
 მანერ კლასიკოსთა მხვეულებების მასალის მიხვე-
 რვეთ/

რ ვ გ ი უ მ ე

1. ზედიერეფერი ნორების ჩამოყალიბების პროცესში მო-
 მავალი რჩის გამომხატვად მრავალფეროვან სფრუეფურათა შორის გა-
 მათრეებური აგრირი რიკავა "werden + Infinitiv" -მა.

საგანგებოდ მომავალი რჩის გაგრემცემმა ამ მოდელია
 შილერისა რა ეუსინჯის მხვეულებში რამის განრევა უფრო ძველი,
 მარამ მრავალფერეციანი სფრუეფურა-მომავლის გამომხატველი აწმ-
 ცო, -მუმიცარა გოეფის უნაძი ეს ფორმეში რაოდენობრივად ურმანეფის
 უთანაბრეება.

2. արևի սօրախոսությունները, համարված միայնակ բնույթի
մոմբախոսությունը ըստ որի զորանա շեղված լինելով իրականությունից
ընդհանրապես, մահամբանական լինելով, համարվում է "werden + Infinitiv"
-ի կոմպոզիցիոնալ բառակազմություն միայնակ բնույթի գոմբախոս
առարկաներով.

3. "werden + Infinitiv" -ի ուղղակի մոմբախոս
մոմբախոսության լինելով ընդհանրապես բառակազմությունների ընդհանրապես,
լինելով այն առարկաներով ինքնուրույն "sollen" -նա ըստ
"wollen" -նա ըստ այնպիսի կարգի մասնակցությունների հարցում.
այն մոմբաներն առարկաներով "մոմբաներով մոմբաներով", հասնելով ընդհանրապես
մոմբաներով ընդհանրապես բնույթի լինելով այնպիսի ընդհանրապես ընդհանրապես
մոմբաներով ընդհանրապես ընդհանրապես. մոմբաներով ընդհանրապես այն մոմբաներով
մոմբաներով մոմբաներով ընդհանրապես ընդհանրապես ընդհանրապես ընդհանրապես
ընդհանրապես.

4. մոմբաներով " werden + Infinitiv" -ի ընդհանրապես
մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով
մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով.

5. այնպիսի ընդհանրապես ընդհանրապես ընդհանրապես ընդհանրապես
մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով
մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով
մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով
մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով
մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով
մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով մոմբաներով.

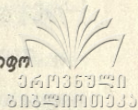
ZUM PROBLEM DER HERAUSBILDUNG DER LITERARISCHEN

NORM IM GEBRAUCH DER DEUTSCHEN ZUKUNFT / AUF STOFF DER
WERKE VON DEUTSCHEN KLASSIKERN /

Zusammenfassung

1. Der Prozeß der Herausbildung literarischer Norm im Gebrauch der deutschen Zukunft wird durch die Mannigfaltigkeit der synonymen Formen gekennzeichnet, darunter spielt die führende Rolle das Modell "werden+Infinitiv", das im Vergleich mit dem futuralen Präsensschen bei Lessing und Schiller festen Platz eingenommen hat, bei Goethe stehen jedoch beide Formen nebeneinander.
2. Es gibt Fälle, in denen die erwähnten Konstruktionen einander vertreten, aber es ist zu betonen, daß "werden+Infinitiv" im futuralen Sinne kontextfreien Gebrauch aufweist.
3. "werden + Infinitiv" kann mit den Konstruktionen "sollen/wollen + Infinitiv" synonym sein, d.h. es drückt ebenfalls das Verhalten des Subjekts zur Handlung aus, daher auch sein vorteilhafter Gebrauch. Das Modell "werden+Infinitiv" enthält auch die innere Modalität, darunter verstehen wir seine Fähigkeit, die Vermutung in Bezug auf die Vergangenheit oder Gegenwart zum Ausdruck zu bringen. Dennoch halten wir diese Fähigkeit nicht für seine primäre und wichtige Funktion.
4. "werden + Infinitiv II" gilt aber als modal und die zeitliche Bedeutung bekommt es nur beim relativen Gebrauch.
5. Die Verbreitung der neuen Formen in der Sprache von Klassikern ist eine globale Erscheinung und liegt nicht am Genre. Die "Demokratisierung" der Sprache galt nicht nur dem lexischen Sprachgut sondern trug zum Eindringen der umgangssprachlichen Formen auch in die Grammatik bei. All das sich in der Sprache der Klassiker widerspiegelt und hat seinerseits auf die Weiterentwicklung der Nationalsprache und die Herausbildung der literarischen Norm Einfluß gehabt.

თბილისის შრომის წიგნის რედაქციის თანამშრომელთა სახელმძღვანელო
უნივერსიტეტის შრომები

Труды Тбилисского ордена Трудового Красного Знамени
государственного университета
187, 1977

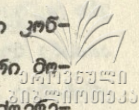
პრობლემა და ბიბლიოგრაფია

ი. ურბადავა, ფონების ცნება ენათმეცნიერებაში, გამომცემ-
ლობა "მეცნიერება", თბილისი, 1976, გვ. 1-276.

ნაშრომი სამი ძირითადი ნაწილისაგან შედგება. პირველი ნა-
წილი / "ფონების ცნება ენათმეცნიერებაში" / ორი თავია: "ფონების
თეორიები" და "ფონების ცნების განსაზღვრისათვის", მეორე ნაწილი
განხილულია ფონეტიკის ანალიზის პრინციპები, მესამე ნაწილი
მეტაფიზიკისა და მესამე იდენტიფიკაციის საკითხები. მესამე ნაწილი
ფონეტიკისა და ფონოლოგიის ურთიერთმომართებას ეძღვნება. ნაშრომი
გრძელს წინასწარგანმარტვას, მესამე, რეგიონული რუსული ენაზე, გამოყ-
ნებული დიფერენციალური სიბრტყის, შემოკლებული განმარტება და პირის სახე-
ლად საძიებელი.

პრობლემატიკით მდიდარი და აზრობრივად მუდამ დატვირთული
ამ ნაშრომის მკითხველად გარკვეული მომზადების დინამიკის-სპეცი-
ალისტი ივარაუდება. იგი, როგორც მინიმუმი, უნდა ერკვეოდეს თან-
მედროვე ზოგადი ენათმეცნიერების ტრადიციულიდან, ლევიან მას შე-
საძლეს მკვლევარ ზოგი ტრადიციის ახლებურად გაგება.

ავტორს უაღრესად ძველი ამოცანა უნდა გადევნოს. ფონების
ცნება ფუნდამენტური ცნებაა ბოლოპრობლემატიკის დინამიკის ტრადიციული-
ში და ამ მოძღვრებათა ფონოლოგიური წარმოდგენების სათანადო ასა-
ხვა და განხილვა, როგორც წესი, შეუძლებელია ზოგი ამ მოძღვრებათა
მედიანობაში განუხილავად. ამდენად, ავტორს განსაკუთრებული

/ Ըստ շրմաձևի փոփոխությունների/ ՅՈՒՆԵՍԿՈՒ-ի քաղաքացիական իրավունքների և հասարակական կարգի պահպանման մասին Վրաստանի հասարակական կարգի և անվտանգության մասին օրենքի հիման վրա՝

այդ շրմաձևի մեջ, ինչպես նաև "Պատվոգր" կրթական հաստիքի և այլ կրթական կարգի փոփոխությունների մասին օրենքի հիման վրա՝

միջակայքի և արտագրի ճանաչման, որպեսզի հարգվի և պահպանվի Վրաստանի հասարակական կարգի և անվտանգության մասին օրենքի հիման վրա՝

Վրաստանի հասարակական կարգի և անվտանգության մասին օրենքի հիման վրա՝

միջակայքի և արտագրի ճանաչման, որպեսզի հարգվի և պահպանվի Վրաստանի հասարակական կարգի և անվտանգության մասին օրենքի հիման վրա՝

միջակայքի և արտագրի ճանաչման, որպեսզի հարգվի և պահպանվի Վրաստանի հասարակական կարգի և անվտանգության մասին օրենքի հիման վրա՝

միջակայքի և արտագրի ճանաչման, որպեսզի հարգվի և պահպանվի Վրաստանի հասարակական կարգի և անվտանգության մասին օրենքի հիման վրա՝

միջակայքի և արտագրի ճանաչման, որպեսզի հարգվի և պահպանվի Վրաստանի հասարակական կարգի և անվտանգության մասին օրենքի հիման վրա՝

միջակայքի և արտագրի ճանաչման, որպեսզի հարգվի և պահպանվի Վրաստանի հասարակական կարգի և անվտանգության մասին օրենքի հիման վրա՝

ვში უსწრები იცო ვერაპური ენაშივეწნიერებინსაღვის და მას მხოლოდ რი

 ათასზე მეტი წლის შეშევე მითხბა რამოუკიდებლაი მისუციყო ჭონების

 ცნებამეე და ჭონოლოგიურ ჯვალსაჭრისამეე.

ნაწრითში ნაღარაა ნაჩვენებნი /გვ.17 და შეშე./, რში ევ-

 რაპური ენაშივეწნიერებამი ჭონებინს ცნება რიპერწონიური რინგვისტვიკი-

 რან შეშეშის. შეშეშეთში ჭონოლოგიას უპიღესი მიღწევეში სინქრონი-

 ურ ენაშივეწნიერებამი ჭურნა და ჭონებინს ცნებამაგ საყოველთაო აღი-

 არება სინქრონიური ენაშივეწნიერებინს წყალბინთ მიიღო, მაგრამ მცლ-

 რია წარმიბგენა, ლოქოს ჭონება რიპერწონიურ რინგვისტვიკამი შეღანი-

 რი იყო სინქრონიურიპან რაგორც ისეღი ერღვეური, რშივეცი მთებოვნი-

 რი არ იყო ჯნიღ ისტორიურ-შეპარებინთი ენაშივეწნიერებინს განვიღარე-

 ბინს შინაგანი რაგვიღი.

სხვადასხვა ჭონოლოგიურ მიღწევეებამა რალაგებინსას ავგორი

 ურინგვილარ განინბილავს რაგორც ჯნიღ ამ მიღწევეებშს, ისე მათ სა-

 რავო ჯე მცლარ განუქებას სავიბილურ რიღარაგურამი. სანიღუსტრაციიბი

 მხოლოდ ბოგ საკინთბე შევეერებინთ.

ავგორი სავებინთ სამარღლიანარ ემიწრმა იმი ჯვალსაჭრისს,

 რში შოქუენ რე კურღვენეს ნააბრევეში "ღსიქოლოგიამიღან" ერთარ არსე-

 ბინთ მიშენგარ "ინივირპულიამინს" /"სუბიექტივიამინს"/ მიჩნევა მცლ-

 რია /გვ.32 და შეშე./, ნაჩვენებია, რში შოქუენისაღვის, მარღლია,

 რვალურარ ენა მხოლოდ ინივივირინს ტვინში არსებობს ინივივირპულური

 ენის საბინთ,მაგრამ ეს სრულიარ არ გამორიციხავს ენის სოვიბლურმას.

 შოქუენისაღვის "ენა ჭსიქვიურ-სამოგარებინივი მივეღენაა" მიგყვერებამი.

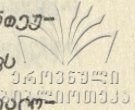
 გარდა წმინდა ინივივირპულური ჭავისებურებშინსა,გვავეს სავრთოც /"კო-

 რექტიურ-ინივივირპულური"/, რშივეცი მიწრებამი მიცემული ენიბრინი კო-

 რექტივის ყველა წევრღან; ურწიერმთმა ემიყარებამი მხოლოდ ამ სავრთოს

 / resp. სოვიბლურს/.

ასევე სამარღლიანია ავგორისუური ურინგვიკა მისაბრებებინსა,

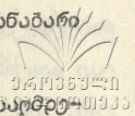

რწმუნება მიხედვით ფონდის მიზნება აბსტრაქტულ "ფაქტობრივ" / ერთდროულად
 და მთელი და ბევრი რეალურიდან კავშირის განვითარება ნიშნავს
 /გვ. 160 და შემდეგ., ფორმალის თეორიის განხილვა/. ბევრივე რეალური
 მიდან აბსტრაქციით ფონდის რაგონა კი არ წყვეტს კავშირს ამ რეალური
 რეალურიდან, არამედ, პირიქით, ვარაუდობს მას თუნდაც იმიტომ, რომ
 ფონდის ამგვარი რაგონა მხოლოდ ბევრი რეალურიდან დაყრდნობით შეიძლება
 მიხედოს.

უარესად საყურადღებოა ნაშრომში გლსუმიანობის განხილვა
 და სახეობრივი იმის უარყოფა, მთელი გლსუმიანობის მიხედვით
 გამოხატულებების ერთდროულად და, კერძოდ, ფონდებში შეიძლება განხილული
 იქნენ მხოლოდ რეალური წმინდა ფონდის ელემენტები, შესაბამის სუბსტანციასთან
 ყოველგვარი მიმართების გარეშე /გვ.151 და შემდეგ./. ამ
 ფაქტობრივის რამდენიმედაც თავის რწმუნებაზე ხელი შეუწყო იმას, რომ
 ე.ი. გლსუმიანობა აპირებდა ნაშრომში "ფონდის" იყენებდა "ფაქტობრივს"
 /"კონკრეტის" / მნიშვნელობისა. ავტორი აღნიშნავს ამას, შემდეგ კი
 თეორიის საფუძვლიანი განხილვით გვიჩვენებს, რომ სხვა თეორიისა
 "ფონდის" გლსუმიანობაში შესაბამისად არა "ფაქტობრივი", არამედ ისევე
 "ფონდის" /"ფონდობრივი" სახე/, რამდენიც, სხვას რომ თავი თავად
 მათ, განისაზღვრება რეალური ბევრად კლასი და ამდენად, ცხადია,
 ბევრივე სუბსტანციას ვარაუდობს.

სავსებით გასაბიარებელია ავტორის მიტოვება, რომ ფონდის
 მის რეალური "ბევრივე ფონდის" განხილვისა შეუთავსებელია დამატებით:
 1/ ფონდის /ბევრივე ფონდის/ და ბევრს /ვარაუდობს, ელემენტი / ერთდროულად
 მათ მთავრისა და კონკრეტული მიმართებაში და 2/ ფონდის /ბევრივე
 ფონდის/ ემყარება ყველაზე ფონდობრივ, ძირითად ელემენტს /მკვრებას ფაქტობრივის
 განხილვა, გვ.179 და შემდეგ./. მარტლაც, მთავრისა და კონკრეტული
 მიმართება ვარაუდობს, რომ ყოველი კონკრეტული მოვლენა ნაშრომადგენს
 მთავრის არსებობის ფონდის და ამ მთავრის, საერთო ფაქტობრივი

საბრძოლო კონკრეტული მიზნების /აქ- ფონდების ელფონდები/ დანაშაურობის
ფორმების შესახებ.

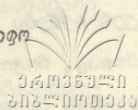
ნაშრომში კარგადაა გამოვლენილი ის შინაგანი წინააღმდეგობა, რაც ახასიათებს ფონდებისა და ბავშვის დამცველთა კონფლიქტურ ფუნქციონირებას და არაფუნქციონირებას სტრუქტურულ და სოციალურ და ინფორმაციურ სისტემებში /გვ.173 და შიგნით/. ეს წინააღმდეგობანი გამოხატულია ფორმული კლასიკური ფონოლოგიური თეორიით, რომელიც სისტემურად საძიებვედგება ავტორი და ემყარება ენისა და მუცხველებს დამცველობის რეგულაციის სოციალურ და ინფორმაციურ და ამ თეორიის განხილვისას მიხედვითაა ნაჩვენები, რომ ფონდებისა და ბავშვის აუცილებელი გარემოა არ იძლევა საფუძველს გამოვლენის სხვა-დასხვა მიმართებების რეგულაციისა და მუცხველების ფონოლოგიის, რომელიც "მუცხველების შევსება" შეესაბამება და ფონოლოგია, რომელიც "ენის ბავშვების" შევსება ივარაუდება /გვ.183 და შიგნით.218 და შიგნით./.

ავტორი სპეციალურად განიხილავს ფონოლოგიის ანალიზის პრინციპებს. დავადასტურებ ნაჩვენებში, რომ ფონოლოგიის ანალიზის ე.წ. "რეგულაციური" მიზნები, რომლებიც დაუპირისპირებდნენ "სუბიექტურებს" და მიზნად ისახავდნენ ფონოლოგიის დამცველთა-გამცველების გაუ-დავალისწინებლად, ვერ აღწევენ მიზანს, ან შეუძლებელია მათი მიზნად დასა-რეგულირება "სუბიექტურ" მიზნების მიხედვით.

მონოგრაფიაში ყველაზე გამოვლენილია ავტორის მიერ გამოვლენილი ფონოლოგიური პრინციპი, რომელიც სავსებით უმარტივესა და უმარტივესად წარმოადგენს მის გამოვლენას და არსებობს ყველაზე ფონოლოგიური. ძლიერმა ანტიმედიაციის ფონოლოგიის განხილვისას, რომელიც საერთო იყო ე.წ. სუბიექტურად და ფონოლოგიური მიზნების მიხედვით, ყველაზე უმარტივესად და უმარტივესად - მიუხედავად მხოლოდ ფონოლოგიის ანალიზის, აქვია იგი მიუხედავად ფონოლოგიისა. მაგრამ ენის, რეგულაციის კომპლექსური საფუძველი, შეესაბამება

თბილისის შრომის წითელი დროშის ორგენოსანი სახელმწიფო

უნივერსიტეტის შრომები

Труды Тбилисского ордена Трудового Красного Знамени
государственного университета

187, 1977

"იბერიული-კავკასიური ენათმეცნიერების წიგნთაგანი"

ახალი ტომი

" იბერიული-კავკასიური ენათმეცნიერების წიგნთაგანი" მე-
სამე ტომი, წიგნი 1976 წ. გამოვიდა, პირველი ორი ტომის მსგავ-
სად, მრავალჯეროვან მასალას შეიცავს. ამ ტომში დასტამბული წე-
რილები ეხება იბერიული-კავკასიური ენათმეცნიერების ფუნდამენტის, მო-
წოდებისა და სინტაქსის სხვადასხვა საკვანძოთა და კვლევის საკითხს.

ტომი იხსნება ა რ წ . ჩ ი ე მ ა ვ ა ს სტატიით "პი-
რუტანის უღვიძროების გენეტიკისათვის ქართულში". შრომაში დასტამბულია
საკითხი, და რატიმ ეხებება ძველ ქართულში გარდამავალი გმნა
უხარკისი ობიექტის /ე.წ. "პირდაპირი ობიექტის"/ მრავლობის სა-
ხელმწიფო მრუტვაში. ამ მოკლეების ასახსნელად მოხმობილია მთლიან იბე-
რიული-კავკასიური ენები, სადაც კლასიკური უღვიძროებისა და გარდამა-
ვალი გმნა მხოლოდ სახელმწიფო დასტამბული ობიექტის ეხებება, აღნი-
შნავს მის კლასსა და რიცხვს. ამრიგად, ძველ ქართულში გ ა მ ი მ-
წ ა მ ი მ ი ს ს ა ხ ი მ ი ს ვიხარება გვერდით შედარებით, რაც
ქართულშიც, მსგავსად იბერიული-კავკასიური მთლიან ენისა, კლასიკური
უღვიძროება გვერდითა.

ქ.ე.მ.მ.ა.თ.ი.ძ.ის სტატიით "ქვეყნის კავთრისა ქარ-
თველურსა და აფხაზურ-აღიღურ ენებში" ნაჩვენებია, რომ ქვეყნის გა-
მოხატვის თვალსაზრისით შესაძლებელი ენებში ეწინააღმდეგება. ეს კი
შეპირწამებულია ამ ენათმეცნიერების პოლიპროსტრუქციული. საინტერესოა,
რომ აფხაზურში, მსგავსად ბანური ენის ჭანური დიდიეტილსა, დადას-

ური ენიშნის... მიცნიერული მესწავლა" /ი.ჯ ა ვ ა ბ ი თ ვ ი რ /
მკითხველური და ქართული ენიშნის სტრუქტურის ფუნდამენტური
კერძო საკითხთა კვლევისას.

გ. ბურჭულაძე

მიწოდებისა 7, XII, 76.

საქსსრ მიცნიერებათა
აკადემიის ენათმეცნიერების
ინსტიტუტი

მბიღისის შრომის წიგელი ძრუშის რრქენოსანი საბელმწიღო
უნევერსიღეღის შრომეღი

Труды Тбилисского ордена Трудового Красного Знамени
государственного университета

187, 1977

საბელმწიღო ცხორეღის ძრუშის

I. 1976 წლის 20-22 მისის ჩაღარღა პრრფესორ-მასწავლეღე-
ღღა საუნევერსიღეღო არრფერენცია. ენამეღენეღეღის სეღეღამი მუშა-
რღღა სამი ქვესეღეღა. ნბერეღეღ-კავკასიური ენეღისა რა ზრღადი ენა-
მეღენეღეღის ქვესეღეღამი მრხსენეღეღი წანიკრხეს: მ.შარადენიღემ,
გ.რრღავამ, აღ.გვენცადემ /მეღავის პეღინსღეღეღეღ/, რ.მეღიქიშვიღ-
მა, კ.კუბლაშვიღმა, ირ.ვეშაპიღემ, მ.ჯრრბენადემ, ჯ.სიღაგადემ /სრხუშის
პეღინსღეღეღეღეღ/, ნ.ქუშელიამ, გ.ნეღიერეღემ, მ.არბალადემ, ი.კინადემ, ს.
მ.სანიკიღემ, ნ.ჭანეშვიღმა, შ.ფუჭკარადემ /ბამეღის პეღინსღეღეღეღეღ/, რ.
ქადგიღემ, გ.გოგოღაშვიღმა, გ.ჩანღეღემ. რუსული ენის ქვესეღეღამი
მრხსენეღეღი წანიკრხეს: ა.ხიღეღეღმა, რ.ჭანღურეღიშვიღმა, ნ.არღეს-
ნიკრეღმა, მ.მრეღეღიშვიღმა, ვ.ქიღკრემ, გ.არკვეღადემ, ნ.მრფურეღამ, გ.
ეღმეღემ. რრმანული-გურმანიკული ენამეღენეღეღის ქვესეღეღამი მრხ-
სენეღეღი წანიკრხეს: მ.იანქოშვიღმა, ვ.ფურცეღადემ, მ.სენიამიშვიღ-
მა, ნ.კვიქინადემ, ნ.შენგეღაიამ, მ.ნიქარადემ, რ.ფანქიკიღემ, ნ.
გოგოღაშვიღმა, ც.საკრასულიამ, რ.მეღერეღიშვიღმა რა ღ.გომიამიშვიღმა.

II. 1976 წლის 5 აპრეღიღან 5 მისამეღეღ მბიღისის საბელმწიღ-
ო უნევერსიღეღეღი ბასკური ენის, ისღორიისა რა რიღეღეღეღეღეღის სა-
კრხეღეღეღეღეღეღი წანიკრხეს ვარშავის აღმოსავლეღემეღეღეღის ინს-
ღეღეღის აღმოსავლეღურეღი ენეღის კამეღრის გამეღეღი ი ა ნ მ რ ა უ ნ -
მ ა .

III. 1976 წელს მბიღისის საბელმწიღო უნევერსიღეღეღის გამომ-
ეღეღეღამ გამოსეღა:

ა.შანიძე - ძველი ქართული ენის გრამატიკა

"ბასკური ენა და ბასკურ-კავკასიური ჰინოტემა"-^{პროფ. ივ. ჯავახიშვილი}

ჩიქოშაძის რედაქციით.

მსუ შრომები, ტ. 164, ენათმეცნიერება

ძველი ქართული ენის კათეგორიის შრომები, 19

ახალი ქართული ენის კათეგორიასთან არსებული ტოპონიმის რა-
ბონაგორიის შრომები - "ტოპონიმისა - I"

მ.გაბინია, მ.გვებრივა - ინტონაციური ენის სახელმძღვანე-
ლო, ტარმთკვეთული რუსულიდან გაგებინების მიერ.

პ.ნაშვილი, ნ.ქადაგიძე, - გრამატიკური ენის სახელმძღვანელო

მ.ნაწილნი, ე.კორილივა, ნ.კუშელვა - ინტონაციური ენის სახე-
ლმძღვანელო

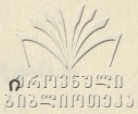
ნ.ქადაგიძე - გრამატიკური ენის სახელმძღვანელო

მ.ნაშვილი - ინტონაციური-ქართული მარტივიანი ბოლოები საკითხი

Н.П.Колесников - Словарь синонимов

Я.С.Погобашвили - Изоранные сочинения о преподавании русского
языка в грузинской школе.

И.И.Церцвадзе - О значениях падежей имен существительных в
русском и их эквивалентах в грузинском.

Ն Ե Ղ Ր Ո Մ Ը - Յ Ա Յ Յ Ա Ս Ո Մ Պ Ր Ո Ե Կ Ե Ծ Ր

Գ. Գողթաձորցի - ջրընթացի ճշգրտության հաստատման համար հանրապետության կողմից 1954 թ. հունիսի 25-ին կայացրած քննության արդյունքները 5

Գ. Գրիգորյան - Հայաստանի Կոմկուլի Կենտրոնի կողմից 1954 թ. հունիսի 25-ին կայացրած քննության արդյունքները 13

Գ. Գրիգորյան - Հայաստանի Կոմկուլի Կենտրոնի կողմից 1954 թ. հունիսի 25-ին կայացրած քննության արդյունքները 25

Գ. Գրիգորյան - Հայաստանի Կոմկուլի Կենտրոնի կողմից 1954 թ. հունիսի 25-ին կայացրած քննության արդյունքները 34

Գ. Գրիգորյան - ջրընթացի համար հանրապետության կողմից 1954 թ. հունիսի 25-ին կայացրած քննության արդյունքները 47

Գ. Գրիգորյան - Հայաստանի Կոմկուլի Կենտրոնի կողմից 1954 թ. հունիսի 25-ին կայացրած քննության արդյունքները 57

Գ. Գրիգորյան - Հայաստանի Կոմկուլի Կենտրոնի կողմից 1954 թ. հունիսի 25-ին կայացրած քննության արդյունքները 74

Գ. Գրիգորյան - Հայաստանի Կոմկուլի Կենտրոնի կողմից 1954 թ. հունիսի 25-ին կայացրած քննության արդյունքները 96

Գ. Գրիգորյան - Հայաստանի Կոմկուլի Կենտրոնի կողմից 1954 թ. հունիսի 25-ին կայացրած քննության արդյունքները 110

Գ. Գրիգորյան - Հայաստանի Կոմկուլի Կենտրոնի կողմից 1954 թ. հունիսի 25-ին կայացրած քննության արդյունքները 124

Գ. Գրիգորյան - Հայաստանի Կոմկուլի Կենտրոնի կողմից 1954 թ. հունիսի 25-ին կայացրած քննության արդյունքները 138

Գ. Գրիգորյան - Հայաստանի Կոմկուլի Կենտրոնի կողմից 1954 թ. հունիսի 25-ին կայացրած քննության արդյունքները 156

Գ. Գրիգորյան - Հայաստանի Կոմկուլի Կենտրոնի կողմից 1954 թ. հունիսի 25-ին կայացրած քննության արդյունքները 176

Գ. Գրիգորյան - Հայաստանի Կոմկուլի Կենտրոնի կողմից 1954 թ. հունիսի 25-ին կայացրած քննության արդյունքները 182

- Զ. Նախնական դասարաններում - ընտանիքի փոփոխությունների և սպորտի զարգացումը 202
- Կ. Արևիկա - Ընտանիքի ստեղծումը և զարգացումը 217

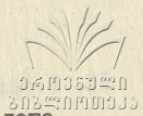
ՏՐՈՒՄԱԿԱՆ ԵՎ ԵՐԱՆՈՒՄՆԵՐԻ ԵՆԴՈՒՄ

- Դ. Մանուկ - ՏՐՈՒՄԱԿԱՆ ԵՎ ԵՐԱՆՈՒՄՆԵՐԻ ԵՆԴՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐՈՒՄՆԵՐԻ ԵՆԴՈՒՄՆԵՐԻ ԵՆԴՈՒՄՆԵՐԻ ԵՆԴՈՒՄՆԵՐԻ . . . 226
- Ե. Մանուկ - ՏՐՈՒՄԱԿԱՆ ԵՎ ԵՐԱՆՈՒՄՆԵՐԻ ԵՆԴՈՒՄՆԵՐԻ ԵՆԴՈՒՄՆԵՐԻ ԵՆԴՈՒՄՆԵՐԻ ԵՆԴՈՒՄՆԵՐԻ ԵՆԴՈՒՄՆԵՐԻ . . . 233

Յ Պ Շ Ա Բ Ո Ն Ե Ն Ա Տ Ո Մ Ե Կ Ա Ն Ո Ն Ե Կ Ե Ծ Ա

- Զ. Քաղաքային - Ն. Մանուկ, ՏՐՈՒՄԱԿԱՆ ԵՎ ԵՐԱՆՈՒՄՆԵՐԻ ԵՆԴՈՒՄՆԵՐԻ ԵՆԴՈՒՄՆԵՐԻ ԵՆԴՈՒՄՆԵՐԻ ԵՆԴՈՒՄՆԵՐԻ ԵՆԴՈՒՄՆԵՐԻ . . . 258
- Է. Երևան - "ՏՐՈՒՄԱԿԱՆ ԵՎ ԵՐԱՆՈՒՄՆԵՐԻ ԵՆԴՈՒՄՆԵՐԻ ԵՆԴՈՒՄՆԵՐԻ ԵՆԴՈՒՄՆԵՐԻ ԵՆԴՈՒՄՆԵՐԻ ԵՆԴՈՒՄՆԵՐԻ . . . 264
- Ընտանիքի ստեղծումը և զարգացումը 269

Иберийско-кавказские языки

I. Г. Гоголашвили - Об исходной основе страдательного залога отыменных глаголов.....	5
2. В. Имнашвили - Еще раз о смешанном сослагательном в древнегрузинском языке.....	13
3. Г. Качарава - К вопросу о частоте графем в новогрузинском литературном языке.....	25
4. М. Кобаладзе - Особенности манеры повествования С.-С. Орбелиани.....	34
5. К. Кублашвили - О некоторых особенностях страдательного залога в нижнеимерском говоре.....	47
6. О. Микишвили - Основные морфологические особенности речи грузин, проживающих в Сочинском районе.....	57
7. Т. Саникидзе - Предлоги и наречия в композитах	74
8. В. Сергия - Порядок слов и актуальное членение предложения в грузинском языке.....	96
9. М. Тускиа - Дистрибуция словообразовательных конфиксов..	110
10. И. Шадури - Типы глагольных основ настоящего времени в тапантском диалекте абазинского языка.....	124
II. К. Чрелашвили - О морфологической интерференции в бацбийском языке.....	138
12. Б. Джорбенадзе - Формальная и функциональная структура основы.....	153
13. Н. В. Киладзе - Из истории грузинской терминологии.....	176
Русский язык	
14. А. Хидешели - Лингвостилистические особенности языка Шолохова.....	182

15. Г.Нахуцришвили - К вопросу о цикличности языковых процессов..... 202
16. Д.Силагадзе - О методах определения лексических синонимов..... 217

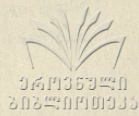
Романо-германские языки

17. Ю.Зыцарь - К интерпретации романо-баскских связей в области фонологии..... 226
18. Л.Напетваридзе - К проблеме становления литературной нормы употребления будущего времени в немецком языке..... 233

Критика и библиография

19. З.Джапаридзе, И.Кобалава - Понятие фонемы в языкознании. Изд. "Мецниереба", Тбилиси, 1976..... 258
20. Г.Бурчуладзе - Новый том "Иберийско-кавказского языкознания"..... 264
- Хроника..... 269

CONTENTS

IBERO - CAUCASIAN LANGUAGES

1. G. Gogolashvili - Über den Grundstamm des vom Nomen abgeleiteten Passivverbs.	5
2. W. Innaishvili - Nochmals über den gemischten Konjunktiv im Altgeorgischen	13
3. G. Kacharava - On Grapheme Frequency in Modern Georgian Literary Language	25
4. M. Kobaladze - Peculiarities of S.-S. Orbeliani's Manner of narration (As exemplified by his "Travel to Europe").	34
5. K. Kublashvili - On Some Peculiarities of the Passive Voice in the Lower Imeretian Dialect	47
6. O. Milkiashvili - The Principal Peculiarities of the Speech of the Georgians Residing in the Sochi Area (the Verb)	57
7. Th. Sarikidze - Präpositionen und Adverbien in den Komposita.	74
8. V. Sergia - Word Order and Actual Division of the Sentence in Georgian.	96
9. M. Tuskia - Distribution of Word - formative affixes.	110
10. I. Shaduri - Types of Present Tense Stems in Literary Abaza.	124
11. K. Chrelashvili - Morphological Interference in the Batsbi Language.	138
12. B. Gorbenadze - Formal and Functional Structure of the Stem	153
13. N. Kiladze - On History of the Georgian Terminology	176

RUSSIAN LANGUAGE

A. Khidsheli - Linguostylistic Characteristics of Sholokhov's Language	182
--	-----

GENERAL LINGUISTICS

G. Nachuzrishvili - Zum zyklischen Charakter der sprachlichen Entwicklungsprozesse	202
J. Silazadze - Towards the Determination of Lexical Synonyms	217

ROMANO-GERMANIC LANGUAGES

Yu. Zutsar - Pour l'analyse des lienes Romano-Basques en Phonologie	226
L. Napetwaridze - Zum Problem der Herausbildung der literarischen	

Norm im Gebrauch der deutschen Zukunft (auf Stoff der Werke von deutschen Klassikern)

233
ՅԵՐԱԿՍԵՆՆԻ
ՀՈՒՆՈՒՄԵՆԻ

CRITIQUE AND BIBLIO-
GRAPHY

Z.Japaridze - I, Kobalava, "The concept of Phoneme in Linguistics",
Metsniereba, Tbilisi, 1976. 258

G.Burchuladze - The New Volume of the "Year Book of Ibero - Cau-
casian Linguistics". 264

Chronika 269

Գամուցմիջոցով ներկայացրած: Ե. Կ ա Յ ա Պ յ ո թ Յ ո լ ո
յ. և Յ լ ը Ե ա Ե ո թ Յ ո լ ո

Յրբերկայացրելու Ե. Ե Յ լ ո թ Յ ո լ ո
 Կրթնական Ե. Կ ո Ն Յ ա Պ ո թ Յ ո լ ո
 Գամուցմիջոցով Գ. Թ Յ թ ա Պ ա թ Յ ո լ ո
 Գործընկերության 17/XI-77
 Երկրորդ համարում 21/X-77
 Երկրորդ համարում 60 X 84
 Երկրորդ համարում 17,25
 Երկրորդ համարում-Երկրորդ համարում 12,06

Միջոցառում 4292 ՅՆ 09512 Գրական 800
 Գրական 1 ման, 26 յամ,

Թիֆլիսի Միջնակարգ դպրոցի Գամուցմիջոցով, Թիֆլիսի 380028,
 ո. Գրականության Կրթնական, 14

Երկրորդ համարում Երկրորդ համարում Երկրորդ համարում 380060,
 Կրթնական 19.

86-77

77-939

061035720
2023010333